

**AKAVAITATA ATU
KIA
IEHOVA**

No te Atua ko Iehova, te na ko ra a Isaia 40:11: “E angai aia i tana anana mei te tiaki mamoe ra: e akaputu aia i te au punua i tona rima, e ei runga ratou i tona umauma kia apai, e e arataki marie aia i te au tinana akangote punua ra.” Me akara atu koe i tetai punua mamoe i runga i te umauma o tetai tiaki, te anoano ra ainei koe i te pirianga mei te reira rai ma toou Metua i te rangi ra? Inara akapeea e raukai ia koe te akavaitata atu kia Iehova?

AKAVAITATA ATU
KIA
IEHOVA

Photo Credits: ■ Kapi 49: Courtesy of Anglo-Australian Observatory, photograph by David Malin ■ Kapi 174: U.S. Fish & Wildlife Service, Washington, D.C./Wyman Meinzer ■ Kapi 243: © J. Heidecker/VIREO

**Kare teia puka e oko. I orongaia mai ei tuanga no tetai angaanga
apii Pipiria i te ao katoa, turuia e te tauturu oronga ua.**

Me oronga i te tauturu, aere ki te [donate.jw.org](https://www.jw.org).

Me kare i akakiteia atu, no roto mai te au taikuanga Tuatua Tapu
i *Te Bibilia Tapu Ra*, urianga 1888. Me kua tataia te *NW* i muri ake i tetai
taikuanga, te akaari maira te reira e no roto mai ia i te urianga reo
Papaa o te *New World Translation of the Holy Scriptures*.

Akavaitata Atu Kia Iehova
Draw Close to Jehovah
Nenei Anga o Tianuare 2023

Rarotongan (cI-RA)

© 2002, 2014, 2022

WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY OF PENNSYLVANIA

Aronga Nenei
Watchtower Bible and Tract Society of
New York, Inc., Wallkill, New York, U.S.A.

Made in Japan

Ki te Tangata Tatau:

Te piri vaitata ra ainei koe ki te Atua? Ki te manganui, kua akaraanga e mea ngata te reira. Te matakū ra etai e e mamao roa aia; e te manako puapinga kore ra tetai ke. Inara, te raurau aroa maira te Pipiria ia tatou: “E akavaitata atu ki te Atua, e nana e akavaitata mai kia kotou na.” (Iakobo 4:8) Kua akapapu mai aia i tona aronga akamori: “Ko au oki to Atua ra, ko Iehova, ko tei akamaroiroi i to rima katau ra; ko tei tuatua atua ia koe e, Auraka e matakū, naku koe e tauturu.”—Isaia 41:13.

Akapeea e raukai ia tatou taua pirianga vaitata ma te Atua? I roto i tetai pirianga ta tatou ka akatupu, kua akanooia te kapitianga ki runga i te kiteanga i taua tangata, te akara mareka anga e te akaperepereanga i tona au tu tuke ua ake. No reira e mea puapinga to te Atua au tu e te au rave anga, tei akakiteia mai i roto i te Pipiria, no te apii atu. Te akamanakoanga i te au mataara ta Iehova i akaari i tona au tu taki tai, te kiteanga e akapeea a Iesu Karaiti i te akaata apa kore anga i te reira, e te maraanga e akapeea katoa tatou me tatanu i te reira ka akavaitata atu ia tatou ki te Atua. Ka kite tatou e ko Iehova te Ngateitei tika tika e te tau ua i te ao katoa e pini ua ake. Ko tei maata atu, koia te Metua ta tatou e umumu ra. Te ketaketa, te tika, te pakari, e te aroa ua, kare rava aia e akaruke i tana au tamariki pikikaa kore.

Kia tauturu teia puka ia koe kia akavaitata atu ki te Atua ko Iehova, kia akatupu i tetai kapitianga ma ia te ka kore rava e ope, e raukai e kia ora ua atu koe i te aka-paapaa anga iaia e tuatau ua atu.

Au Tumu Tuatua

Pene

1	“I na, ko to Tatou Atua Teia”	7
2	Ka Rauka Tikai Ainei ia Koe te “Akavaitata
Atu ki te Atua”?	16
3	“E Tapu, e Tapu, e Tapu, to Iehova”	26

TUANGA 1 “Mana Maata”

4	“A Iehova . . . te Maata ra te Mana”	37
5	Mana Kapuaanga—“Ko Tei Anga i te
Au Rangi e te Enuā”	47
6	Mana Akapouanga—A Iehova, ‘E Toa Tamaki’	57
7	Mana Paruru—“Ko te Atua to Tatou
Akapuanga”	67
8	Mana Akaoki Akaouia Mai—A Iehova
‘Te Akariro Nei i te Au Mea Ravarai ei Mea Ou’	77
9	‘Te Mana ia o te Atua, te Mesia’	87
10	‘E Aru i te Atua’ i Taau Taangaangaanga
i te Mana	97

TUANGA 2 ‘E Mea Inangaroia te Tuatua-Tau’

11	“E Tuatua Tau Tona Au Mataara Ravarai”	108
12	“E Tu Tau Kore Aina Tei te Atua?”	118
13	“Ko te Ture a Iehova Kare e Apa”	128
14	Oronga Mai a Iehova i te “Okono te
Tangata e Manganui”	138
15	‘Akatinamouia e Iesu te Tuatua-Tau
i te Enuā Nei’	148

Pene

- 16 “Rave i te Tuatua-Tau” i te Aaereanga
ma te Atua 158

TUANGA 3 ‘Pakari te Ngakau’

- 17 ‘Aue te Oonu te Pakari o te Atua E!’ 169
18 Te Pakari i Roto i ‘te Tuatua a te Atua’ 179
19 “Te Tuatua Pakari a te Atua i te Tuatua Ngaro” 189
20 ‘Pakari te Ngakau’—Inara ma te Akaaka 199
21 Akakite Mai a Iesu i ‘te Pakari o te Atua’ 209
22 Te Angaanga ra Ainei “te Pakari no
Runga Maira” i Toou Oraanga? 219

TUANGA 4 “Ko te Atua Oki te Aroa”

- 23 “Koia tei Aroa Mua Mai ia Tatou” 231
24 Kare e Apinga e “Akataka Ke ia Tatou
i te Aroa o te Atua” 240
25 “Te Ngakau Aroa o to Tatou Atua” 250
26 E Atua Tei ‘Tika i te Akakore i te Ara’ 260
27 “Te Maata Oki o Tona Meitaki E!” 270
28 “Ko Koe Anake Oki Tei Tiratiratu Ra” 280
29 ‘Kia Kite i te Aroa o te Mesia’ 290
30 ‘Aere na Roto i te Aroa’ 300
31 “Akavaitata Atu ki te Atua, e Nana
e Akavaitata Mai kia Kotou” 310

“I na, ko to Tatou Atua Teia”

KA RAUKA ainei ia koe te akamanako no te tuatua anga ki te Atua? Te akatupu ra taua manako i te tu mataku—te Ngateitei o te ao katoa e pini ua ake e tuatua ra kia koe! Ka emiemi koe na mua, inara kua rauka ia koe i te pau atu. Kua akarongo mai aia, kua pau mai, e kua akariro aia ia koe kia uiui ua i te ui anga taau ka inangaro. I na, eaa oki taau ui anga ka ui?

² Kua roa akenei, kua vai ana tetai tangata kua o atu ki roto i taua turanga. Ko Mose tona ingoa. Inara, ko te ui anga tana i iki kia ui ki te Atua, penei ka akapoitirere ia koe. Kare aia i ui nona uarai, i tona tuatau ki mua, me kare te turanga o te tangata ravarai. Mari ra, kua ui aia i to te Atua ingoa. Penei ka manako koe e mea tuke ua ake, no te mea kua kite ke ana a Mose i to te Atua ingoa. Penei e e aiteanga oonu, te reira, no tana ui anga. Ko te tika, e ui anga puapinga maata ia ta Mose i ui atu. Te akakeu ra taua pau anga ia tatou katoatoa. Ka tau-turu te reira ia koe kia rave i te takainga puapinga no te akavaitataanga atu ki te Atua. Akapeea ra? Ka akara ana tatou i taua pukapuka anga tau tikai.

³ E 80 o Mose mataiti. Kua pou iaia e a ngauru mataiti i te akatakake angaia mei tona iti tangata, ia Iseraela, e aronga tuikaa i Aiphiti. I tetai ra, koi tiaki ra i te au anana a tona metua ongai, kua kite atu aia i tetai apinga umere. Te ka ua ra tetai pu ngangaere i te ai, inara kare te reira i pou i te tutungia. Kua ka ua atu te reira, te kakaanga mei tetai mori purapura i te pae maunga. Kua akavaitata atu a Mose i te akara atu. Mei teaa tona poitirere anga i te tuatua anga mai tetai reo kiaia mei roto mai i te mura ai! Na roto i tetai angera ei vaa tuatua, kua pukapuka te Atua raua ko Mose. E, mei taau i kite, kua akaue atu te Atua ia Mose tei emiemi ra kia akaruke i tona

1, 2. (a) Eaa taau au uianga ka ui ki te Atua? (e) Eaa ta Mose i ui ki te Atua?

3, 4. Eaa te au tupuanga tei taki atu ki ta Mose pukapuka anga ma te Atua, e eaa oki te tumu manako o taua uriuri anga?

oraanga au ua e kia oki atu ki Aiphiti no te akarangatira ia Iseraela mei te tuikaa anga.—Exodo 3:1-12.

⁴ I na, ka rauka ua ia Mose i te ui ki te Atua i tetai ua ui anga. Inara, ka akara ana, i tana ui anga i iki i te ui atu: “I na, kia tae au ki te tamariki a Iseraela ra, e kia karanga atu au kia ratou e, I tonokia mai au e te Atua o to kotou ai metua kia kotou nei; kia tuatua maira ratou kiaku e, Koai tona ingoa? e akapeea atu au kia ratou?”—Exodo 3:13.

⁵ Te apii maira taua uianga kia tatou i te mea mua e e ingoa to te Atua. Auraka tatou e kia manako kore no runga i teia tuatua mou mama ua. Inara, e manganui te pera ra. Kua kiritiia to te Atua ingoa mei te au uri anga Pipiria e manganui e kua tupauia atu ma te au taoonga, mei te “Atu” e te “Atua.” Ko teia tetai o te au mea maromaroa e te tau kore tei raveia i roto i te ingoa o te akonoanga. I te mea ra, e eaa taaui ka rave mua me aravei koe i tetai tangata? Kare ainei e ka ui koe i tona ingoa? Te aiteite katoa ra te reira no te kite anga i te Atua. Kare aia e ko tetai peretana kare e ingoa e te takake ra, kare i kiteia me kare maramaia. Noatu kare e kiteaia, e Peretana tikai aia, e e ingoa tona—ko Iehova.

⁶ Pera katoa, i te akakite anga mai te Atua i tona ingoa, te vai-tata maira tetai apinga maata e te rekareka. Te pati maira aia ia tatou kia kite matau iaia. Te inangaro maira aia ia tatou kia rave i te iki anga meitaki ka rauka ia tatou i te oraanga—kia akavaitata atu kiaia. Inara e maata atu ta Iehova i rave i te akakite ua mai i tona ingoa. Kua apii katoa mai aia kia tatou i te aiteanga o tona ingoa.

Te Aiteanga o te Ingoa o te Atua

⁷ Na Iehova i iki i tona uorai ingoa, tetai e maata tona puapinga. Te aiteanga no te ingoa o “Iehova” koia oki, “Ka Aka-

5, 6. (a) Te apii maira ta Mose ui anga kia tatou i teea tuatua mou mama ua e te puapinga? (e) Eaa te apinga apa ua tei raveia ki to te Atua ingoa? (nga) Eaa ra i puapingai e kua akakite mai te Atua i tona ingoa ki te tangata ravarai?

7. (a) Eaa te aite anga no te ingoa o te Atua? (e) Eaa tikai ta Mose i inangaro i te kite i te ui anga aia ki te Atua i Tona ingoa?

riro Aia kia Tupu." E umere tikai Aia i roto i te ao e pini ua ake, kua akatupu aia i te au mea ravarai. E ka akatupu katoa Aia i te au mea tana i taputou mai kia riro tona au tavini apa ua mei tana i anoano. E au manako umere tikai te reira. Inara, e aite-anga ke ainei tetai no runga i te ingoa o te Atua? Te taka ua ra e kua inangaro a Mose i te kite maata atu no runga i te Atua. Ko te tika, kua kite aia ia Iehova e koia Tei Anga mai ia tatou, e kua kite katoa aia i Tona ingoa. Kare te ingoa o te Atua i te ingoa ou. Kua taangaanga ana te tangata i te reira no tetai au anere mataiti. Ae, i te uianga i to te Atua ingoa, te ui ra a Mose no runga i te *Peretana te akono ra i taua ingoa*. Tera te tu, te karanga ra aia: 'Eaa taku ka akakite ki toou iti tangata ia Iseraela no runga ia koe te ka akaketaketa i to ratou akarongo ia koe, te ka akapapu ia ratou e ka akaora tikai koe ia ratou?'

⁸ Te pau anga, kua akataka mai a Iehova i tetai tuanga meitaki rava no runga i tona tu, tei rotai ki te aiteanga o tona ingoa. Kua tuatua aia kia Mose: "Te Vai Nei Au, ko Au Rai e Vai Nei." (Exodo 3:14) E manganui te au uri anga Pipiria i konei te tatau ra: "Ko au rai au." Inara na roto i te kimikimi anga, te akaari maira e kare ua te Atua e akapapu maira i tona vai ua anga. Mari ra, te apii ra a Iehova ia Mose—e kia tatou katoatoa—e te "vai nei" rai Aia, me kore ka akatupu aia kia riro mai, me kare ka akatupu iaia kia riro mai, noatu eaa te ka anoanoia no te akatupu i tana au taputou. Te akakite tika ra ta J. B. Rotherham uri anga no teia irava: "Ka Riro Mai Au ei taku uaorai i mareka ra." Kua akamarama tetai tangata kite i te Pipiria Epera i taua tuatua na teia tu: "Noatu eaa te turanga me kare tei umuumuia . . . , ka 'riro' te Atua e ko te ravenga no taua umuumu anga."

⁹ Eaa te aite anga o te reira ki to Iseraela? Noatu e eaa te arai-anga ka aro atu ratou, noatu e mei teaa te ngata o te turanga ta ratou e kite ra, ka riro mai a Iehova i te ka anoanoia e raukai i te akarangatira mai ia ratou mei te tuikaa anga e kia taki atu

8, 9. (a) Akapeea a Iehova i te pau anga i ta Mose ui anga, e eaa te ta-revake o te tu o Tana pau anga i te uri putuputu angaia? (e) Eaa oki te aite anga o te tuatua "Te Vai Nei Au, ko Au Rai e Vai Nei"?

ia ratou ki roto i te Enuā Taputouia. Papu tikai kua akamana taua ingoa i te irinaki anga ki roto i te Atua. Ka rauka katoa i te reira i te pera no tatou i teia tuatau. (Salamo 9:10) No teaa ra?

¹⁰ Kia akatutu: Kua kite te metua mei teaa te ngoie ua e te akatanotano ua ratou no te akonoanga i ta ratou tamariki. I roto i tetai ra okotai, penei ka umuumuia tetai metua kia rave angaanga ei neti, ei kuki, ei puapui, ei tangata ako, e ei akava, e te vai atura. E manganui te manako autuia ra e te au tuanga angaanga tuke tuke te tapapaia ra ratou kia akatupu. Kua tuatua ratou no runga i te tu irinaki ua o ta ratou tamariki no ratou, tei kore i ekoko ia Papa me kare a Mama ka rauka i te akameitaki atu i te mamae, te akatikatika i te au maro anga, te maani akaou i tetai apinga kangakanga tei ati, te pau i te au ui anga te ka tupu ua mai mei roto i to ratou au manako uiui ua. Kua taakaakaia etai au metua e i tetai taimē kua manamanata no to ratou uorai au kotinga. Te manako reka kore ra ratou no te akatupu i teia au tuanga angaanga e manganui.

¹¹ E metua aroa katoa a Iehova. Inara, i roto ua i tana papaanga o tana au turanga apa kore, *kare* e apinga kare aia e riro mai e raukai no te akono i tana au tamariki i te enua nei na roto i tetai mataara meitaki tikai. No reira te pati maira tona ingoa, Iehova, ia tatou kia manako iaia e ko tetai Metua meitaki i te manakoia. (Iakobo 1:17) Kua kite mai a Mose e tetai aronga pikikaa kore o Iseraela e e tika tikai a Iehova ki tona ingoa. Kua akara atu ratou ma te matakū i te akariro anga aia iaia uorai ei Akaaere Vaeau autu uaia, ei Pu o te au mea natura pouroa, ei Tuku Ture kare e akaaiteia atu, ei Akava, ei Peretana Parani, e Tei Oronga i te kai e te vai, e Tei Akaroa i te au kakau e te tamaka—e te vai atura.

¹² Kua akataka mai aia i te au mea umere tikai no runga iaia e tona ingoa, e kua akaari mai Aia e ko tana i tuatua mai no

10, 11. Akapeea to Iehova ingoa i te pati anga mai ia tatou kia akamanako iaia e ko tei papa ua e ko tetai Metua meitaki i te manakoia? Akatutu mai.

12. Mei teaa te tuke i to Pharao tu kia Iehova e ki to Mose?

runga iaia uaorai, e tika tikai te reira. Kare e ekoko anga, te inangaro maira te Atua ia tatou kia kite iaia. Akapeea tatou me ariu atu? Kua inangaro a Mose i te kite i te Atua. Kua akatika-tika taua inangaro oonu ra i to Mose oraanga e kua taki atu iaia kia akavaitata atu ki tona Metua i te rangi ra. (Numero 12: 6-8; Ebera 11:27) Ma te maromaroa, e iti ua o to Mose au taeake kua anoano akapera. I te taiku anga a Mose i te ingoa Iehova kia Pharao, kua pau mai taua ariki nengonengo o Aiphiti e: “Koai a Iehova?” (Exodo 5:2) Kare a Pharao i inangaro i te kite maata atu no runga ia Iehova. Mari ra, kua tuatua aviri aia i te Atua o Iseraela e ko tetai tei puapinga kore me kare tei tau kore. Te matauia ra taua akaraanga manako i teia tuatau. Te akamatapouri ra te reira i te tangata mei tetai o te au mea puapinga o te au tuatua mou ravarai—ko Iehova te Atua Ngateitei.

Te Atua Ngateitei ko Iehova

¹³ E tu papa ua i te taui to Iehova, e te akatano ua, e te tika ra aia i te akono i te au taoonga e manganui i roto i te Tuatua Tapu. Kare teia e taemoemo atu ma tona ingoa; mari ra, te apii maata ra te reira kia tatou no runga tikai i tona ingoa. Ei akaraanga, te tapaia ra aia e ko te “Atua Ngateitei ko Iehova.” (2 Samuela 7:22, NW) Ko taua taoonga teitei rava, te kiteaia ra e au anere ua atu taime i roto i te Pipiria, te akakite maira kia tatou i to Iehova turanga. Tei iaia anake te tika anga kia riro ei Tutara o te ao katoa e pini ua ake. Ka akamanako ana e eaa ra.

¹⁴ E tuke tikai a Iehova e ko Tei Anga ra. Te akakite ra a Apokalupo 4:11 e: “E tau te kakā ia koe, e te Atua, e te akangateitei, e te mana: naau oki i anga i te au mea ravarai nei, e no toou inangaro i mou ei e i angaia’i ratou.” Kare teia au tuatua mekameka e tau ki tetai ke. Pouroa te au mea i roto i te ao katoa e pini ua ake te kaiou ra i tona vai ua anga kia Iehova! Ma te kore te uiui anga, te tau ra a Iehova kia akangateiteia,

13, 14. (a) Eaa ra i orongaiai kia Iehova te au taoonga e manganui i roto i te Pipiria, e eaa oki etai ia ratou? (Akara i te pia i te kapi 14.) (e) Eaa oki i tau tikai ei a Iehova e kia tapaia e ko te “Atua Ngateitei”?

te mana, e te kaka tei tau tikai ki te Atu Ngateitei e Tei Anga i te au mea ravarai.

¹⁵ Ko tetai atu taoonga tei tau kia Iehova anake koia oki ko te “Ariki au mutu kore.” (1 Timoteo 1:17; Apokalupo 15:3) Eaa te aiteanga o teia? E mea ngata no to tatou manako kotinga uaia i te marama, inara e mutu kore a Iehova i roto i nga aerenga—i te tuatau i topa e te tuatau ki mua. Te akakite ra a Salamo 90:2 e: “Ko koe rai koe, e te Atua, mei tupua roa mai e tuatau ua atu.” No reira kare o Iehova akamata anga; e i vai ua ana aia. Kua tapa tikaia aia e ko “to te au rā taito ra”—i vai ua aia e tuatau ua atu i mua ake i tetai me kare i tupu mai ei tetai atu apinga ke i roto i te ao katoa e pini ua ake! (Daniela 7: 9, 13, 22) Koai i reira ka tau kia uiui i tona tika anga kia riro e ko te Atu Ngateitei?

¹⁶ Inara, te uiui ra etai i taua tika anga, mei ia Pharao rai. Ko tetai o te manamanata koia oki e kua tuku maata te au tangata apa ua i te irinaki anga ki roto i ta ratou e kite ra ma to ratou nga mata. Kare e kitea e tatou te Atu Ngateitei. E perezana vaerua aia, kare e kiteaia e te nga mata tangata. (Ioane 4:24) I te pae mai, me ka tu tetai tangata kopapa e te toto ki mua i te aroaro o te Atua ko Iehova, ka kino te tupuanga. Kua akakite a Iehova kia Mose: “Kare koe e tika kia akara i toku mata; kare rava oki tetai tangata e ora kia akara mai iaku.” —Exodo 33:20; Ioane 1:18.

¹⁷ Auraka te reira e kia akapoitirere ia tatou. Kua rauka ia Mose i te kite i tetai tuanga o to Iehova kakaanga, i te akaraanga na roto i tetai angera. Eaa te tupuanga? Kua “kakā maira te kiri mata” o Mose no tetai taime i muri mai. Kua matakū to Iseraela no te akara tika atu i to Mose mata. (Exodo 33:21-23; 34:5-7, 29, 30) Papu, i reira, kare e rauka i tetai tangata i te akara tika atu i te Atu Ngateitei uaorai i roto i tona kakaanga! Ko te aiteanga ainei o teia e kare aia i tika tikai i te ka rauka ia

15. Eaa oki a Iehova i tapaia e ko te “Ariki au mutu kore”?

16, 17. (a) Eaa ra tatou i kore ei e kite atu ia Iehova, e eaa te reira i kore ei e akapoitirere ia tatou? (e) Na roto i teea tu i tika tika atu ei a Iehova i tetai apinga ka kite atu tatou me kare ka amiri ra?

tatou i te kite e te amiri? Kare, te ariki ua ra tatou i te tika tikai o tetai au mea e manganui kare tatou e kite ana—te matangi, te uira ratio, e te au manako, ei akaraanga. Pera katoa, e tu tamou to Iehova, kare e akakinoia e te aerenga o te tuatau, noatu no etai au pirioni mataiti! I taua tu ra, e tika tika roa atu aia i tetai apinga ka amiri tatou me kare ka kite atu, no te mea tei raro te apinga kite uaia i te mataiti e te pe anga. (Mataio 6:19) Inara, kia manako ainei tatou iaia, e e mana kitea kore me kare e Akatupu Anga Mua kare i taka meitaki? Ka akara ana tatou.

Tetai Atua ma te Tu Peretana

¹⁸ Noatu kare tatou e kite atu i te Atua, te vaira te au irava maoraora i roto i te Pipiria te oronga maira kia tatou i tetai kite anga i roto i te rangi ra. Ko te pene mua o Ezekiela tetai akaraanga. Kua orongaia kia Ezekiela tetai orama no runga i ta Iehova akaaerenga i te rangi ra, kua kite atu aia i tetai kariota mekameka. Ko tei umere roa koia oki ko te akataka anga o nga mea vaerua ririnui takapini ia Iehova. (Ezekiela 1:4-10) Ko teia “nga mea ora” te piri vaitata ra kia Iehova, e te akaari maira to ratou akaraanga kia tatou i tetai apinga puapinga no runga i te Atua ta ratou e tavini ra. Ia ratou taki tai e toko a o ratou mata—e mata puakatoro, e mata riona, e mata aeto, e te mata tangata. I te akaraanga te akatutu mai nei teia i te au tu meitaki roa e a o te tu umere o Iehova.—Apokalupo 4:6-8, 10.

¹⁹ I roto i te Pipiria, e putuputu te taime te akatutu maira te puakatoro i te mana, e te tau ra, no te mea e animara ketaketa te reira. I tetai tua, ko te riona, te akatutu maira i te tu tika, no te mea te umuumu ra te tu tika i te matakore, e tu tei kiteaia no te au riona. Te kiteia ra te au aeto no to ratou tu kite meitaki, te kiteanga i te au apinga meangiti mei te ngai mamao. No reira ka akatutu mai to te aeto mata i to te Atua tu pakari

18. Eaa te orama tei orongaia kia Ezekiela, e eaa te akatutuia maira e nga mata toko a o “nga mea ora” ra i te pae ia Iehova?

19. Eaa te tu tei komonoia mai e (a) te mata o te puakatoro? (e) te mata o te riona? (nga) te mata o te aeto? (i) te mata o te tangata?

Etai Au Taoonga o Iehova

Mana Katoatoa. E ope kore e kare e rauka i te patoiiia tona mana.—Apokalupo 15:3.

Metua. Te Tumu o te ora ravarai, kapiti mai te ora mutu kore, e aroa tona mei te metua rai no tona au tavini.—Maseli 27:11; Ioane 5:21.

Pu Ikuiku Maata Rava Atu. Koia te Puapii pakari roa, kiaia ka akara atu tatou no te ikuiku anga e te arataki anga.—Isaia 30:20; 48:17.

Te Mato. Kare e tau, e punanga tinamou aia.—Deuteronomi 32:4.

Tiaki. Te arataki ra e te paruru ra aia i tona au tavini tu mamoe e te akono ra i ta ratou au kai vaerua.—Salamo 23:1.

kite mamao. E te mata o te tangata? Eaa ra, ko te tangata, tei angaia mai mei to te Atua tu, e meitaki roa atu i roto i tona turanga no te akaata anga i to te Atua tu maata—te aroa. (Genese 1:26) Ko teia au tu o te Iehova tu peretana—te mana, te tika, te pakari, e te aroa—te akakite putuputuia ra i roto i te Tuatua Tapu e kua taikuia ratou e ko te au tu maata ia o te Atua.

²⁰ Ka manata ainei tatou e penei kua tau te Atua i roto i te au tauatini mataiti i te mea kua akatakaia mai aia i roto i te Pipiria? Kare, kare to te Atua tu peretana e tau ana. Te akakite maira aia kia tatou: “Ko Iehova au, kare au e tu ke ke.” (Malaki 3:6) I te mea e kare e tau ua, te akapapu maira a Iehova iaia uaorai e ko tetai Metua tau na roto i tana ariu anga mai ki tetai turanga tataki tai. Te akatutu maira aia i taua au turanga o tona tu peretana tei tau ra. O te au tu katoatoa o te Atua, ko tei maata atu ko te aroa. Te kiteia ra i roto i te au apinga ta te Atua e rave ra. Te akono ra aia i tona mana, te tu tika, e te pakari na roto i tetai mataara aroa. Ko te tika, te akakite ra te Pipiria i tetai mea tuke ua ake no te Atua e teia tu. Te na ko ra: “Ko te Atua oki te aroa.” (1 Ioane 4:8) Ka akara ana kare te reira e te taiku ra e e aroa to te Atua me kare e e Atua *aroa ua*. Mari ra, te

20. Ka anoania ainei tatou kia manata e penei ka tau te Iehova tu peretana, e eaa koe ka pau akapera ei?

na ko ra e ko te Atua *oki* te aroa. Te akakeu ra te aroa, tona tu maata ia, iaia i roto pouroa i tana e rave ra.

“I na, ko to Tatou Atua Teia”

²¹ Kua kite ana ainei koe i tetai tama meangiti i te tou anga i tona papa ki tona au taeake e ka tuatua noa ua ma te reka-reka e te ngakau parau, “Ko toku papa tera”? E au tumu ta te aronga akamori i te Atua kia manako akapera no runga ia Iehova. Te totou maira te Pipiria i tetai tuatau kua aoa te au tangata pikikaa kore: “I na, ko to tatou Atua teia.” (Isaia 25:8, 9) Te oonu atu i toou kite anga i te au tu o Iehova, te maata atu ia i toou manako anga e kua rauka ia koe tetai Metua meitaki i te manakoia.

²² Kare teia Metua e reka kore ana, tuke ua ake, me kare take—noatu ta tetai au tangata akonoanga pakari e te aronga kimi kite e apii ra. Kare tatou e akavaitata atu ki tetai Atua tu reka kore, e kare te Pipiria i akatutu mai i to tatou Metua i te rangi ra na taua tu ra. Ei tuke anga, te tapa ra te reira iaia “te Atua mataora.” (1 Timoteo 1:11, NW) E manako ngakau ketaketa e te maru tona. I te tuatau te akarongo kore anga tana au mea ora kite i te au arataki anga tana i oronga mai ei meitaki no ratou, tatau tatou: “Ongoongo rava akera tona ngakau.” (Genese 6:6; Salamo 78:41) Inara me rave pakari tatou kia tau ki tana Tuatua, ka akariro tatou e kia ‘rekareka tona ngakau.’—Maseli 27:11.

²³ Te inangaro ra to tatou Metua ia tatou kia akavaitata atu kiaia. Te akamaroiroi maira tana Tuatua ia tatou “ko te aa atu ratou iaia, e kitea atu, kare ra aia i atea ke atu ia tatou katoa nei.” (Angaanga 17:27) Akapeea, i reira, e raukai i te au tangata ra kia akavaitata atu ki te Atua Ngateitei o te ao katoa e pini ua ake?

21. Mei teaa to tatou manako ia tatou e kite meitaki atura i to Iehova au tu?

22, 23. Akapeea te Pipiria i te akatutu anga mai i to tatou Metua i te rangi, e akapeea tatou i te kiteanga e te inangaro maira aia ia tatou kia akavaitata atu kiaia?

Ka Rauka Tikai Ainei ia Koe te “Akavaitata Atu ki te Atua”?

EAA toou manako me tuatua oki Tei Anga i te rangi ra e te enua noou ra, “E oa teia noku”? Ki te manganui, kare teia e tupu. I te mea ra, akapeea e raukai i tetai tangata i te akanoo i tetai pirianga oa ma te Atua ko Iehova? Inara, te akapapu maira te Pipiria kia tatou e ka rauka tikai ia tatou i te kapiti vai-tata ki te Atua.

² Ko Aberahama i taito ra tetai tei rekareka i taua pirianga vai-tata. Kua tuatua a Iehova no taua pateriareka e ko “toku oa” ia. (Isaia 41:8) Ae, kua manako a Iehova ia Aberahama e ko tona oa. Kua tikaia kia Aberahama taua pirianga vai-tata no te mea ‘kua akarongo aia i te Atua.’ (Iakobo 2:23) I teia tuatau, katoa, te akara ra a Iehova i te au tuatau kia piri ei oa ki te aronga te tavini ra iaia e te “aroa anga mai” ia ratou. (Deuteronomi 10:15) Te raurau maira tana Tuatua: “E akavaitata atu ki te Atua, e nana e akavaitata mai kia kotou na.” (Iakobo 4:8) I roto i teia au tuatua ka kite tatou i tetai pati anga e tetai tapu-tou anga.

³ Te pati maira a Iehova ia tatou kia akavaitata atu kiaia. Te papa ra aia e te puareinga ra no te ariki mai ia tatou ei au oa. I taua taime rai, te taputou maira aia e me rave tatou i te au takainga no te akavaitata atu kiaia, ka pera katoa mai aia. Ka akavaitata mai aia kia tatou. I reira ka piri atu tatou ki roto i tetai apinga akaperepere tikai—“te tuatua-muna a Iehova ra.” (Salamo 25:14) Te “tuatua-muna” te akakite ra i te manako o te tuatua irinaki tamou ma tetai oa takake.

1, 2. (a) Eaa te ka tangi anga mamao ki te manganui, inara eaa ta te Pipiria e akapapu maira kia tatou? (e) Kua orongaia kia Aberahama teea pirianga vai-tata, e no teaa ra?

3. Eaa te pati anga ta Iehova e oronga maira kia tatou, e eaa te taputou tei kapitiia ki te reira?

⁴ E oa piri vaitata ainei toou te tuatua muna ra koe kiaia? E oa aia te manako maira ia koe. Te irinaki ra koe iaia, no te mea kua vai tiratiratu aia kia koe. Te akateiteiia ra toou rekareka anga me akakite koe i te reira kiaia. Te akamama ra tona taringa tangi aroa i te teiaa o toou tu taitaia. Noatu me kare e tangata i marama mai ia koe, te marama ra aia. Ma te aiteite, me akavaitata atu koe ki te Atua, ka rauka ia koe tetai Oa takake e te akaperepere ra ia koe, te manako oonu ra ia koe, e te marama ra ia koe. (Salamo 103:14; 1 Petero 5:7) Te irinaki ra koe iaia ma toou au manako roto roa, no te mea kua kite koe e te vai tiratiratu ra aia ki te aronga te vai tiratiratu ra kiaia. (Salamo 18:25) Inara, ka rauka ua teia akameitakianga kia piri atu ma te Atua no te mea te akariro maira aia i te reira kia rauka ua.

Kua Akatuera Mai a Iehova i te Mataara

⁵ Me ko tatou ua, kare e rauka ia tatou ei aronga ara i te akavaitata atu ki te Atua. (Salamo 5:4) "Kua akamaata ua maira te Atua i tona aroa ia tatou nei, i te mea te vai tangata ara ua nei rai tatou, i mate ei te Mesia no tatou nei," i tata ei te apotetoro ko Paulo. (Roma 5:8) Ae, kua akapapa a Iehova no Iesu "kia oronga i tona ora ei oko no te tangata e manganui." (Mataiao 20:28) Te akariro ra to tatou akarongo i roto i taua atinga oko no tatou kia akavaitata atu ki te Atua. I te mea kua "anoano mai [te Atua] ia tatou," kua akanoo mai aia i te tumu anga no tatou kia kapiti atu ki roto i tetai pirianga oa ma ia. —1 Ioane 4:19.

⁶ Kua rave katoa a Iehova i tetai atu takainga: Kua akakite mai aia iaia uaorai kia tatou. I roto i tetai pirianga oa, kua akanooia te pirianga muna ki runga i te kiteanga i taua tangata, te akaperepereanga i tona au tu e te au ravenga. No reira me e

4. Akapeea koe me akataka i tetai oa vaitata, e na roto i teea tu ta Iehova akapapu anga mai ei oa ki te aronga te akavaitata atura kiaia?

5. Eaa ta Iehova i rave e raukai ia tatou i te akavaitata atu kiaia?

6, 7. (a) Akapeea tatou i te kiteanga e kare a Iehova i tetai Atua ngaro e tei kore i kiteia? (e) Na roto i teea au tu i akakite mai ei a Iehova iaia uaorai?

Atua ngaro e tei kore e kite ia a Iehova, kare rava tatou e piri vaiata atu kiaia. Inara, tei mamao atu mei te uunaanga iaia uaorai, te inangaro maira aia ia tatou kia kite iaia. (Isaia 45:19) Pera katoa, ko tana e akakite maira no runga iaia uaorai ka rauka uaia ki te katoatoa, e ki tetai ia tatou tei manako akaaka uaia e te au turanga o te ao.—Mataio 11:25.

⁷ Akapeea a Iehova i te akakite anga mai iaia uaorai kia tatou? Te akakite maira tana au angaanga i angaia i tetai au tu o tona tu peretana—te maata tikai o tona mana, te oonu roa o tona tu tika, te rai tikai o tona aroa. (Roma 1:20) Inara kare e kotinga ia ta Iehova akakite anga mai iaia uaorai i roto i te au apinga tana i anga maira. Ei Komunikeiti Maata, kua oronga mai aia i tetai akakite anga tataia no runga iaia i roto i tana Tuatua, te Pipiria.

Akakite Mai a Iehova Iaia Uaorai i Roto i Tana Tuatua

⁸ E akapapu anga te Pipiria o te tu aroa o Iehova no tatou. I roto i tana Tuatua, te akaari maira aia iaia uaorai i roto i te au tuatua ka marama tatou—e akapapu anga kare ua e te inangaro maira aia ia tatou pera katoa te inangaro maira aia ia tatou kia kite e kia aroa iaia. Ko ta tatou ka tataui i roto i teia puka meitaki ka akavaitata atu ia tatou kiaia. (Salamo 1:1-3) Ka uriuri ana tatou i etai o te au mataara pumaana te akakite maira a Iehova iaia uaorai i roto i tana Tuatua.

⁹ Te ki ra te au Tuatua Tapu i te au akakite anga tika e mangai te akataka maira i te au tu o te Atua. Ka akatau ana i etai au akaraanga. “E mea inangaro oki na Iehova te tuatua-tau.” (Salamo 37:28) Ko te Atua “tei maata i te mana.” (Iobu 37:23) “E aroa oki toku, te tuatua mairā Iehova.” (Jeremia 3:12) “Te pakari o te ngakau.” (Iobu 9:4) Koia oki e “Atua takingameitaki, e te aroa ua, e te akakoromaki maata, e te meitaki maata, e te tuatua-mou.” (Exodo 34:6) “Te meitaki ra oki koe, e te Atua, e kua tika ia koe i te akakore mai i te ara nei.” (Salamo

8. Eaa ra ka tuatuaia e e akakite anga te Pipiria i te tu aroa o Iehova no tatou ra?

9. Eaa etai au akaraanga o te au tuatua tika i roto i te Pipiria te akakite maira i to te Atua au tu?

***Tauturu te Pipiria ia tatou
kia akavaitata atu kia Iehova***

86:5) E, mei tei taikuaia i te pene mua, ko tetai tu maata roa: “Ko te Atua oki te aroa.” (1 Ioane 4:8) Ia koe e akamanako ra no runga i teia au tu tau rekareka ra, kare ainei e te akavaitataia ra koe ki teia Atua aite kore?

¹⁰ I te pae mai i te akakite-anga kia tatou e eaa oki tona au tu, kua kapiti aroa mai a Iehova i roto i tana Tuatua i te au akaraanga tika tikai o teia au tu i roto i te angaanga. Te peni taka meitaki maira taua au tata-anga i te au tutu te tauturu maira ia tatou kia kite taka meitaki i te au tu tuke tuke o tona tu peretana. Ka tauturu i reira, te reira ia tatou kia akavaitata atu kiaia. Ka akamanako ana i tetai akaraanga.

¹¹ E apinga ke kia tataua e e “mana maata” te Atua. (Isaia 40:26) E apinga tuke ia kia tataua no runga i te akaora anga mai aia i to Iseraela na roto i te Tai Muramura e oti kua akono i taua iti tangata i roto i te metepara no etai 40 mataiti. Ka kitea uaia e koe te au vai i te mavete anga. Ka kitea e koe te pa enua—penei e 3,000,000 i te katoa anga—e aaere ra i runga i te enua moana, i te au vai kua akatokaia mei te au paruru maatama-ata i nga tua e rua. (Exodo 14:21; 15:8) Ka kite atu koe i te kite-anga o te tu akono paruru o te Atua i roto i te metepara. Kua tae mai te au vai mei te mato. Kua mama mai te kai, mei te au ua teatea, ki runga i te enua. (Exodo 16:31; Numero 20:11) Te akakite mai nei a Iehova i konei e kare anake e e mana tona inara te taangaanga ra aia i te reira no tona iti tangata. Kare ainei i te mea akapapuaanga i te kite e te aere ra ta tatou au pure ki tetai

10, 11. (a) Ei tauturu ia tatou kia kite meitaki i tona tu peretana, eaa ta Iehova i kapiti mai i roto i tana Tuatua? (e) Eaa te akaraanga Pipiria te tauturu maira ia tatou kia akamanako tikai i te mana o te Atua e anga-anga ra?

Atua ririnui koia “to tatou akapuanga e te maroiroi, e tauturu vaiata roa ia kia rokoia e te tumatetenga”?—Salamo 46:1.

¹² Kua rave a Iehova, e Vaerua, ma te maata atu no te tauturu ia tatou kia kite iaia. Ei au tangata te kotingaia ra tatou e te au tu tika tikai te ka kitea uaia e no reira kare e kitea atu ki roto i te ngai vaerua. No te Atua kia akataka mai iaia uaorai kia tatou i roto i te au tu vaerua ka akaaiteia mei te tauta anga i te aka-marama taka meitaki i toou akaraanga, mei te kara o toou nga mata me kare te tutae rango, ki tetai tangata anau matapouia mai. Mari ra, te tauturu takinga meitaki maira a Iehova ia tatou kia “kite” atu iaia na roto i te au tu ka marama tatou. I tetai taime, te taangaanga ra aia i te au tuatua akaaiteite me kare akatutu, te akaaite anga iaia uaorai ki tetai apinga kua kite tatou. Kua akataka katoa mai aia iaia uaorai e kua rauka te au tu mei te tangata rai.*

¹³ Ka akara ana i te akataka anga ia Iehova ka kiteaia ia Isaia 40:11: “E angai aia i tana anana mei te tiaki mamoe ra: e akaputu aia i te au punua i tona rima, e ei runga ratou i tona umauma kia apai.” Kua akaaiteia a Iehova i konei ki tetai tiaki mamoe tei mou i te au mamoe ma “tona rima.” Te akakite maira teia i te ka rauka i te Atua i te paruru e te turu i tona iti tangata, pera te aronga ka ngoie ua kia tamakii. Ka meitaki tatou i roto i tona nga rima ketaketa, me vai tiratiratu tatou kiaia, kare rava aia e akaruke mai ia tatou. (Roma 8:38, 39) Te mou ra te Tiaki Maata i te au mamoe “i tona umauma”—e tuatua te taiku ra ki te ngai tapeka o te kakau, i roto i te reira te apai ra tetai tiaki i te mamoe anau ou uaia. Te akapapuia maira

* Ei akaraanga, te akakite ra te Pipiria no to te Atua paparinga, mata, nga taringa, te putangiu, te vaa, nga rima, e te vaevae. (Salamo 18:15; 27:8; 44:3; Isaia 60:13; Mataio 4:4; 1 Petero 3:12) Auraka taua au tuatua akatutu e kia manako tika tika uaia, mei tetai atu taiku anga ia Iehova e ko “te Mato” me kare “e paruru.”—Deuteronomi 32:4; Salamo 84:11.

12. Akapeea a Iehova i te tauturu anga ia tatou kia “kite” iaia i roto i te au tu ka marama tatou?

13. Eaa te tutu ta Isaia 40:11 e oronga maira, e akapeea te reira i te aka-keu anga ia koe?

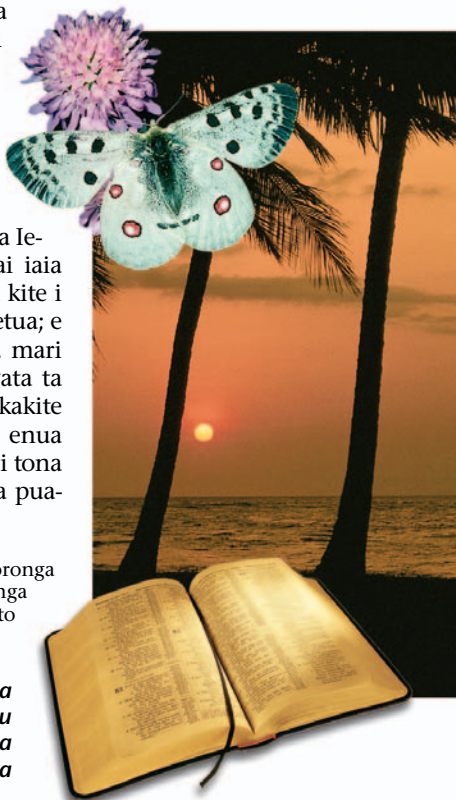
tatou e te akaperepere ra a Iehova e te akono maru maira ia tatou. E mea natura ua i te inangaro i te piri vaitata kiaia.

"Te Tamaiti e Inangaro i te Akakite Atu"

¹⁴ I roto i tana Tuatua, te oronga maira a Iehova i tetai akakite anga taka meitaki nona uaorai na roto i tana Tamaiti akaperepere, ko Iesu. Kare e rauka i tetai i te akaata i to te Atua manako e te au manako ngakau ma te vaitata tikai me kare te akamarama Iaia ma te taka meitaki i te ka rauka ia Iesu. I te mea ra e, kua vai ana taua Tamaiti anau tai i te pae i tona Metua i mua ake i tetai atu au vaerua ora e i mua ake ka angaia mai ei te ao katoa e pini ua ake. (Kolosa 1:15) Kua matau meitaki tikai a Iesu ia Iehova. No reira oki i raukai iaia te tuatua: "Kare rava tetai i kite i te Tamaiti, mari ra ko te Metua; e kare tetai i kite i te Metua, mari ra ko te Tamaiti, e te tangata ta te Tamaiti e inangaro i te akakite atu." (Luka 10:22) Iaia i te enua nei, kua akakite mai a Iesu i tona Metua i roto i nga mataara puapinga e rua.

14. Eaa ra ka tuatuaia ai e te oronga maira a Iehova i tetai akakite anga taka meitaki nona uaorai na roto ia Iesu?

***Akakite mai a Iehova iaia
uaorai na roto i tana au
angaanga i angaia e tana
Tuatua tataia***

¹⁵ Te mea mua, te tauturu maira ta Iesu *au apiianga* ia tatou kia kite i tona Metua. Kua akataka mai a Iesu ia Iehova i roto i te au tuatua te akakeu ra i to tatou ngakau. Ei akaraanga, kia akamarama i to te Atua tu akaaroa te turou maira i te aronga ara tei tatarara, kua akaaite a Iesu ia Iehova ki tetai metua akakore ua tei akakeu oonuia i te kiteanga atu i tana tamaiti kaimoumou apinga i te oki anga mai e kua oro atu aia e kua takave ra i tana tamaiti e kua ongi atura iaia. (Luka 15:11-24) Kua akatutu katoa a Iesu ia Iehova ei Atua tei “akatae” mai i te au tangata ngakau tika no te mea te aroa ra aia ia ratou ei tangata tataki tai. (Ioane 6:44) Kua kite katoa aia me topa tetai manu rikiriki ki te enua. “Auraka mari kotou e matakū,” i akamarama mai ei a Iesu, “e maata to kotou meitaki i to te au manu rikiriki e manganui.” (Mataio 10:29, 31) Papu e te inangaro ra tatou kia piri vaiata atu ki tetai Atua akono ua.

¹⁶ Te rua, te akaari maira to Iesu *akaraanga* kia tatou mei teaa rai a Iehova. Kua akaata apa kore a Iesu i tona Metua e kua rauka iaia te tuatua: “Ko te akara mai iaku nei, kua akara ia i te Metua.” (Ioane 14:9) No reira, me tatau tatou ki roto i te au Evangeria no runga ia Iesu—te au manako ngakau tana i akaari mai e tana akono anga i tetai atu—te kite ra tatou mei tera te tu i tetai akatutu anga tika tikai o tona Metua. Kare i rauka ia Iehova i te oronga mai i tetai akataka anga meitaki o tona au tu mei tera ra. No teaa ra?

¹⁷ Kia akatutu: Ka akamanako ana i te tautaanga i te akamarama e eaa oki te tu takinga meitaki. Penei ka akataka koe i te reira ma te au tuatua. Inara me ka rauka ia koe i te tou tika atu ki tetai tangata e rave ra i te angaanga takinga meitaki e ka tuatua e, “E akaraanga tera o te takinga meitaki,” te tuatua “takinga meitaki” te akono ra i tetai aiteanga puapinga e ka ngoie ua i te maramaia. Kua rave a Iehova i tetai apinga aiteite no te tauturu ia tatou kia opu oki mei teaa rai aia. I te pae mai i

15, 16. Na roto i teea mataara e rua ta Iesu akaari anga mai i tona Metua?

17. Akatutu mai i ta Iehova i rave no te tauturu ia tatou kia marama mei teaa rai aia.

te akatakaanga iaia uaorai i roto i te au tuatua, kua oronga mai aia kia tatou i tetai akaraanga tika tikai o tana Tamaiti. I roto ia Iesu, te kiteia ra te au tu o Iehova te taangaangaia ra. Na roto i te au tataanga Evangeria te akataka maira ia Iesu, te na ko ra a Iehova e: 'Mei tei reira rai au.' Akapeea te tataanga akauruia i te akataka mai anga ia Iesu i te enua nei?

¹⁸ Te au tu maata e a o te Atua te kitea manea uaia ra i roto ia Iesu. Kua rauka iaia te *mana* ki rungao i te maki, te pongi anga, e te mate. Inara, kare mei te au tangata noinoi tei akakino i to ratou turanga mana, kare rava aia i taangaanga ana i te mana temeio nona ua me kare no te akakino atu i tetai. (Mataio 4:2-4) Kua reka aia i te *tuatua tau*. Kua ki tona ngakau tuatua tika i te riri i te kiteanga i te aronga okooko tau kore i te pikikaa anga i te tangata. (Mataio 21:12, 13) Kua akono aia i te aronga putaua e tei taomiaa ma te kore te iriiri, te tauturuanga i taua aronga kia 'rau ka te akaangaroia' no ratou uaorai. (Mataio 11:4, 5, 28-30) Te vaira te *pakari* aiteite kore i roto i te au apiiaanga a Iesu, "e maata teia ia Solomona." (Mataio 12:42) Inara kare rava a Iesu i akaariari ua i tona pakari. Kua puta te ngakau o te au tangata noa ua i tana au tuatua, e taka meitaki oki tana au apiiaanga, e ngoie ua, e te tau tikai.

¹⁹ E akaraanga meitaki a Iesu o te *aroa*. I roto i tana angaanga orometua, kua akaari aia i te aroa i roto i te au tu e manganui, kapiti mai i te tu akaaroa e te tangi aroa. Kare i rauka iaia i te akara atu i te au tu mamae o tetai ke ma te kore e tangi aroa atu. E putuputu te taima, kua akakeu taua manako iaia kia rave angaanga. (Mataio 14:14) Noatu kua rapakau aia i te aronga maki kua angai i tei pongi, kua akaari a Iesu i te tu aroa na roto i tetai tu puapinga. Kua tauturu aia i tetai kia kite, kia ariki, e kia inangaro i te tuatua mou no runga i te Patireia o te Atua, te ka apai mai i te au akameitakianga tamou ki te tangata ravarai. (Mareko 6:34; Luka 4:43) Tei maata rava atu, kua akaari a Iesu i

18. Akapeea a Iesu i te tuatua anga no runga i te au tu mei te mana, te tika, e te pakari?

19, 20. (a) Akapeea a Iesu i te riro anga ei akaraanga tau tikai o te aroa? (e) Ia tatou e tatau ra e te akamanako anga no runga i te akaraanga o Iesu, eaa ta tatou ka tau kia akamanako?

Au Uianga Akamanako Anga

Salamo 15:1-5 Eaa ta Iehova e tapapa ra no te aronga te inangaro ra kia riro ei oa nona?

Salamo 34:1-18 Te vaiata ra a Iehova kiaai ma, e eaa te tu irinaki anga ka rauka i taua aronga nona ra?

Salamo 145:18-21 Eaa te angaanga i ta tatou tuanga ka akavaitata ia tatou kia Iehova?

2 Korinetia 6:14–7:1 Eaa te tu te anoanoia ra me kia akono tatou i te pirianga vaiata ma Iehova?

te aroa akaatinga uaorai na te tuku puareinga anga i tona oranga no tetai atu.—Ioane 15:13.

²⁰ No reira rai oki te au tangata tuke te au mataiti e te ngai i aere mai ei i akavaitata atu ei ki teia tangata tu maana e te manako oonu? (Mareko 10:13-16) Inara, ia tatou ka tatau atu ei e te akamanako i te akaraanga oraora o Iesu, kia tamou ngakau ua tatou e i roto i teia Tamaiti te kite ra tatou i tetai akaata anga taka meitaki o tona Metua.—Ebera 1:3.

E Puka Apii ei Tauturu ia Tatou

²¹ Na te akakite taka meitaki anga mai iaia uaorai i roto i tana Tuatua, te akakite maira a Iehova e te inangaro ra aia ia tatou kia akavaitata atu kiaia. I taua taime rai, kare aia e maro ana ia tatou kia kimi i tetai pirianga mareka ua ma ia. Tei ia tatou te tika kia kimi ia Iehova “koi kitea ake aia.” (Isaia 55:6) Te kimianga ia Iehova te o maira i te kite anga i tona au tu e tana au rave anga mei tei akakiteia mai i roto i te Pipiria. Te puka apii tauturu taau e tatau nei kua akanooia kia tauturu ia koe i roto i taau tautanga.

²² Ka kite koe e kua akatakakeia teia puka ki roto i te au tuanga te piri atura ki to Iehova au tu maata e a: te mana, te tika, te pakari, e te aroa. Te akamata ra taua tuanga taki tai ma tetai tuatua taopenga o taua tu ra. Te uriuri ra te au pene ka aru mai

21, 22. Eaa te o maira ki roto i te kimianga ia Iehova, e eaa to roto i teia puka apii tauturu te ka tauturu ia tatou i roto i teia tauta anga?

e akapeea a Iehova i te akaari anga mai i taua tu i roto i to te reira au turanga tuke tuke. Kua ki katoa taua tuanga taki tai i tetai pene te akaari maira e akapeea a Iesu i te akatutu mai anga i taua tu ra, e pera katoa tetai pene te akara makitoro ra e akapeea tatou me akaata i te reira i roto i to tatou au oraanga.

²³ Te akamataanga ma teia pene, te vaira tetai tu takake te ingoa "Au Uianga Akamanako Anga." Ei akaraanga, ka akatau ana i te pia i te kapi 24. Kare te au irava e te au ui anga i akapapaia no te akara akaou i te pene. Mari ra, ko to te reira akakoroanga koia oki kia tauturu ia koe kia akamanako i tetai atu au tu puapinga o te tumu manako. Akapeea e raukai ia koe te taangaanga meitaki i teia tu? E akara taki tai i te au irava tei taikuia mai, e e tatau meitaki i te au irava. I reira ka akamanako i te ui anga tei kapitiia mai ki taua taiku anga taki tai. E akamaaraa ua i te au pau anga. Penei ka rave koe i te kimi-kimi anga. E ui kia koe uaorai i tetai atu au ui anga: 'Eaa ta teia tuatua e akakite maira kiaku no runga ia Iehova? Akapeea teia i te akakeu anga i toku oraanga? Akapeea e raukai iaku te taangaanga i teia no te tauturu i tetai?'

²⁴ Ka tauturu te akamanako anga ia tatou kia akavaitata atu kia Iehova. No teaa ra? Te kapiti ra te Pipiria i te akamanako anga ki te ngakau. (Salamo 19:14) Me akamanako ariki ua tatou no runga i ta tatou e apii ra no te Atua, ka tae ua taua tuatua ki roto i to tatou ngakau akatutu ra, i reira ka akakeuia to tatou manako, ka akakeu i to tatou manako ngakau, e i te openga ra ka akanekeia tatou kia rave angaanga. Ka akaoonuia to tatou aroa i te Atua, te aru mai, ka akakeu taua aroa ia tatou kia inangaro i te akamareka iaia e ko to tatou Oa akaperepere roa atu. (1 Ioane 5:3) Kia o atu ki roto i taua pirianga, ka tau tatou kia kite tikai i to Iehova au tu e te au rave anga. Inara, te mea mua, ka uriuri ana tatou i tetai turanga o te tu o te Atua te oronga maira i tetai tumu akakeu anga no te akavaitata atu kiaia—tona tu tapu tikai.

23, 24. (a) Akamarama mai i te tu takake o te "Au Uianga Akamanako Anga." (e) Akapeea te akamanako anga i te tauturu anga ia tatou kia akavaitata atu ki te Atua?

“E Tapu, e Tapu, e Tapu, to Iehova”

KUA va ua a Isaia i te tutu i mua iaia—e orama no ko mai i te Atua. Kua akaraanga tika tikai te reira! I muri mai kua tata a Isaia e kua “akara atura [aia] i te Atua” ko Iehova ki runga i Tona terono teitei. Kua akaki to Iehova ra aveave i te iero ma-atamaata i Ierusalemā.—Isaia 6:1, 2.

² Kua va ua katoa a Isaia i tana i rongo atu—te imeneanga ririnui kua akangaueue te reira i te tango o te iero. Te aere maira te imene anga mei te au terapi, e au mea vaerua teitei tikai te turanga. Kua rotai tikai ta ratou imene anga ma te au tuatua mekameka: “E tapu, e tapu, e tapu, to Iehova Sabaota; kua ki te ao katoa nei i tona kakā.” (Isaia 6:3, 4) Te imeneanga i te tuatua “tapu” e toru taime te akamaata takake ra i te reira e te tika ra oki, e tapu meitaki oki a Iehova. (Apokalupo 4:8) Te akakite maataia ra to Iehova tu tapu tikai i roto i te Pipiria. E au anere ua atu au irava te kapiti ra i tona ingoa ma te au tuatua “tapu” me kare “tapu tikai.”

³ Te taka meitaki ra, i reira, e ko tetai o te au apinga maata ta Iehova e inangaro maira ia tatou kia marama no runga iaia koia oki e tapu aia. Inara, e manganui i teia tuatau te kopae ra i taua manako. Te taokotai tarevake ra etai i te tu tapu tikai ma te tuatua tika uaorai me kare te manako ngateitei pikikaa. Ko te au tangata e putoto ra ma te manako papu kore ia ratou uaorai penei ka manako i te tu tapu tikai o te Atua ei mea matakuia kare e rekaia atu. Penei ka matakū ratou e kare rava ratou e tau no te akavaitata atu ki teia Atua tapu. No reira, kua uri ke te manganui mei te Atua no tona tu tapu tikai. E mea maromaroa te reira, no te mea e tumu akakeu anga te tu tapu tikai o te Atua no te akavaitataanga atu kiaia. No teaa ra?

1, 2. Eaa te orama tei rauka i te peroveta ko Isaia, e eaa ta te reira e apii maira kia tatou no runga ia Iehova?

3. Akapeea te au manako tarevake no te tu tapu tikai o Iehova i te taki anga i te manganui kia uri ke mei te Atua kare i akavaitata atu kiaia?

I mua ake ka pau ei tatou i taua ui anga, ka uriuri ana tatou e eaa oki te tu tapu tikai.

Eaa Oki te Tu Tapu Tikai?

⁴ I te mea e tapu te Atua kare te aiteanga e e tu akamerengo uaorai tona, e tu nengonengo, me kare te akavaavaa ra i tetai atu. Ei tuke anga, te rikarika ra aia i taua au tu. (Maseli 16:5; Iakobo 4:6) No reira, eaa tikai te aiteanga o te tuatua “tapu”? I roto i te Pipiria Epera, kua raveia mai taua tuatua mei tetai tuatua te aiteanga kia “takake.” I roto i te akamori anga, te tau ra te tu “tapu” ki tei akatakakeia mei tei taangaanga matau uaia, me kare tei akatapuia. Te akakite pakari katoa ra te tu tapu tikai i te manako ma e te viivii kore. Akapeea teia tuatua i te piri anga kia Iehova? Te aiteanga ainei o teia e kua “takake” aia i te tu tikai e kare i vaitata mei ia tatou te au tangata apa kore?

⁵ Kare. E ko “Tei Tapu i Iseraela,” kua akapapu a Iehova ki tona iti tangata e te noo ra aia i rotopu ia ratou, noatu to ratou tu ara ua. (Isaia 12:6; Hosea 11:9) No reira kare tona tu tapu tikai i akamamao atu iaia. Akapeea i reira aia i te “takake” anga? Na roto i nga tu puapinga e rua. Te mea mua, kua takake aia mei te au mea angaia i roto i te tu e koia anake Tei Teitei. Tona tu viivii kore, tona tu ma tikai, e papu ua e te mutu kore ua atu. (Salamo 40:5; 83:18) Te rua, kua takake a Iehova mei te au tu ara, e manako pumaana te reira. No teaa ra?

⁶ Te noo nei tatou i roto i tetai ao kare e matauia ana te tu tapu tikai. Pouroa te au mea no te taiate tangata tei akatakakeia mei te Atua kua akataeroia i etai tu, kua takinoia e te ara e te tu apa ua. Ka tamaki atu tatou pouroa i te ara i roto ia tatou. E tei roto pouroa tatou i te tumatetenga no te autu angaia e te ara me tuku tatou i te au. (Roma 7:15-25; 1 Korinetia 10:12) Kare a Iehova i roto i taua turanga kino. Kua akatakakeia mei te au tu ara, kare rava aia e takinoia e te ara. Te akapapu mai nei teia i to tatou manako ia Iehova ei Metua tau, te aiteanga o

4, 5. (a) Eaa te aiteanga o te tu “tapu tikai,” e eaa tei kore i aite atu i te reira? (e) Na roto i teea nga tu puapinga i “takake” ei a Iehova?

6. Eaa ka kiteai e tatou te pumaana i roto i to Iehova tu takake tikai mei te tu ara ua?

teia e ka tau aia kia irinakiia. Kare mei te au metua tangata ara ua e manganui, kare rava a Iehova e riro mai e kia kino, ma te kore te tapupu anga, me kare te akakino ua. Kua akariro tona tu tapu tikai i etai o taua apinga kia kore e rauka. Kua tia ana a Iehova i tetai atianga ma tona tu tapu tikai, e ka riro te reira kia irinakiia. (Amosa 4:2) Kare ainei te reira i te akapapuanga?

⁷ E puapinga te tu tapu tikai ki to Iehova tu. Eaa te aiteanga o te reira? Kia akatutu: Ka akamanako ana i nga tuatua “tangata” e te “apa kore.” Kare e rauka ia koe te akataka i te mea mua ma te kore e taiku i te mea openga. Kua kiia tatou e te tu apa ua e te akamana ra i ta tatou e rave ra. I na ka akamanako ana i nga tuatua tuke—“Iehova” e te “tapu.” Kua kiia a Iehova e te tu tapu tikai. Pouroa te au apinga no runga iaia e mea ma, viivii kore, e te tuatua tika. Kare e rauka ia tatou i te kite meitaki ia Iehova tikai ma te kore e manako maata i teia tuatua oonu—“tapu.”

“Kia Tapu to Iehova”

⁸ I te mea kua akatutu mai a Iehova i te tu tapu tikai, penei ka tika ua i te tuatuaia e koia te tumu o te tu tapu tikai. Kare aia i uuna noinoi ua i teia tu akaperepere; te oronga ra aia i te reira ki tetai ke, e te rave ra aia ma te oronga ua. Eaa ra, i te tuatua anga te Atua kia Mose na roto i tetai angera i te pu ngaangaere ka ua, kua akatapuia te one takapini i te reira tei tupu mai no Iehova oki i reira!—Exodo 3:5.

⁹ Ka rauka ainei e kia akatapuia te au tangata apa ua ma ta Iehova tauturu? Ae, na roto i tetai tu kotinga uaia. Kua oronga te Atua ki tona iti tangata ko Iseraela i te manakonakoanga kia riro mai “ei iti-tangata tapu.” (Exodo 19:6) Kua akameitaki aia i taua iti tangata ma tetai akapapa anga akamori anga tei tapu, ma, e te viivii kore. No reira e tumu tuatua tupu akaou ua te tu tapu tikai o te Ture a Mose. Ko te tika, kua aao te taunga maata i tetai tarae auro tei tamouia ki mua i tona pare, te ngai ka kite

7. Eaa ka tuatuaia e tuanga puapinga te tu tapu tikai ki to Iehova tu?
8, 9. Eaa te akaari maira e te tauturu ra a Iehova i te au tangata apa ua kia tapu i roto i te tu kotinga uaia?

atu te katoatoa i te reira i te kanapa anga mai ki roto i te marama. I runga i te reira kua taraiia te au tuatua: “Kia tapu to Iehova.” (Exodo 28:36) No reira kia akatakake te turanga teitei o te tu ma e te viivii kore i ta ratou akamori anga e tikai to ratou tu oraanga. Kua akakite a Iehova kia ratou: “Kia tapu kotou, no te mea te tapu nei oki au, ko to kotou Atua ra ko Iehova.” (Levitiku 19:2) Koi akono uai to Iseraela i te ako anga a te Atua i tei rauka i te au tangata apa ua i te rave, te tapu ra ratou i roto i tetai tu kotinga uaia.

¹⁰ Teia manako maata anga i te tu tapu tikai te tuke ra mei te akamori anga a te pa enua takapini ia Iseraela. Kua akamori taua pa enua peikani i te au atua pikikaa kare to ratou vai anga i te mea tika e te puapinga kore, e au atua tei akatutua mai ma te tu ta ua, noinoi, e te tau kore. Kare ratou i tapu tikai i roto i te au tu ravarai. Te akamori anga i taua au atua kua akariro i te tangata kia kore e tapu tikai. No reira, kua akamatakite a Iehova i tona au tavini kia akatakake mei te aronga akamori peikani e ta ratou au raveanga akonoanga akataeroia.—Levitiku 18:24-28; 1 Ariki 11:1, 2.

¹¹ I roto i to reira tu meitaki, kua rauka i to Iehova iti tangata ikiia a Iseraela taito i te oronga mai i tetai akaata anga iti ua o te tu tapu tikai o te tuanga o te rangi o ta te Atua akaaerenga. Te taikuia ra te au mirioni ua atu au mea vaerua te tavini tiratiratu ra i te Atua e ko tana “au urupu tapu ra.” (Deuteronomi 33:2; Iuda 14) Kua akaata apa kore ratou i te tu manea, kaka e te viivii kore o te tu tapu tikai o te Atua. E akamaara ana i te au terapi ta Isaia i kite atu i roto i tana orama. Te akakite maira to roto i ta ratou imene e te rave ra teia au mea vaerua maroiroi i tetai tuanga puapinga i te akariroanga i to Iehova tu tapu tikai kia kiteia i te ao katoa e pini ua ake. Inara, okotai vaerua ora, tei teitei atu i teia—ko te Tamaiti anau tai a te Atua. Ko Iesu tei akaata teitei roa atu i to Iehova tu tapu tikai. Ma te tau ra, kua kiteia aia e ko “Tei Tapu a te Atua ra.”—Ioane 6:68, 69, NW.

10. No te tu tapu tikai, eaa te tuke anga tei tupu i rotopu ia Iseraela taito e te au pa enua i te pae mai?

11. Akapeea te kite angaia te tu tapu tikai o te tuanga o te rangi o ta Iehova akaaerenga i roto (a) i te au angera? (e) te au terapi? (nga) e Iesu?

Ingoa Tapu, Vaerua Tapu

¹² Akapeea to te Atua ingoa? Mei ta tatou i kite i te Pene 1, kare taua ingoa i te taoonga me kare e akataka ua. Te komono ra te reira i te Atua ko Iehova, te akono pouroa ra i tona au tu. No reira, te akakite maira te Pipiria kia tatou e e “Tapu tona ingoa.” (Isaia 57:15) Kua akariro te Ture a Mose ei aati anga maata i te ture te akakino i to te Atua ingoa. (Levitiku 24:16) E ka akara ana i ta Iesu i tuku e ko te mea mua i roto i te pure: “E to matou Metua i te ao ra, Kia tapu toou ingoa.” (Mataio 6:9) Kia akangateitei i tetai apinga te aiteanga koia oki kia akatakake i te reira ei mea tapu e kia manako maata i te reira, kia akono i te reira ma te tapu tikai. Inara eaa tetai apinga viivii kore tei anoanoia mei te ingoa rai o te Atua ka umuumuai kia akatapuia?

¹³ Kua akakinoia to te Atua ingoa, kare i akangateiteiia e kua akaviiviiiia e te au tuatua pikikaa. I Edene, kua pikikaa a Satani no runga ia Iehova e kua tuatua e e Ngateitei tika kore Aia. (Genese 3:1-5) Mei reira mai, kua akapapu a Satani—te tutara o teia ao tapu kore—e kia totoa maata te au pikikaa no runga i te Atua. (Ioane 8:44; 12:31; Apokalupo 12:9) Kua peni te au akonoanga i te Atua ei peretana papaki tai, tu anuanu, me kare e kino. Kua tuatua ratou e te turu ra aia i ta ratou au tamaki anga kaki toto. Te meitaki oki o te au angaanga umere a te Atua no te anga anga e putuputu te taima kua manakoia ei mea tupu ua mai. Ae, kua akakino viiviii to te Atua ingoa. Kia akatapuia te reira; kia akanooia to te reira tu kaka tikai. Te tapapa nei tatou i te tuatau me akakore a Iehova i te tuatua kino ki runga i tona ingoa. Ka rave Aia i teia na roto i te Patireia tei tutaraia e tana Tamaiti. Rekareka nei tatou i te rave i tetai tuanga i roto i taua akakoroanga mekameka.

¹⁴ Te vaira tetai apinga te piri vaitata ra kia Iehova tei tapaia ei mea tapu—tona vaerua tapu, me kare mana ririnui. (Ge-

12, 13. (a) Eaa ra i akataka tau uaii to te Atua ingoa ei mea tapu? (e) Eaa ra kia akakoreia te kino i runga i to te Atua ingoa?

14. Eaa ra i tapaia e kua tapu to te Atua vaerua, e eaa ra te akakinoanga i te vaerua tapu i kino ei?

nese 1:2) Te taangaanga ra a Iehova i teia mana kare e rauka i te patoiaa kia akatupu i tona au akakoroanga. Ko ta te Atua ka rave ra, ka akono aia na roto i te tu tapu, viivii kore, e te ma, no reira oki tona mana ririnui i tapaia e ko te vaerua tapu me kare vaerua tapu tikai. (Luka 11:13; Roma 1:4) Te akakinoanga i te vaerua tapu, te o ra i te rave akakoro no te patoi atu i ta Iehova au akakoroanga, te akatupu ra i te ara kare e rauka i te akakoreia.—Mareko 3:29.

Te Tumu i Akavaitata ei to Iehova Tu Tapu Tikai ia Tatou Kiaia

¹⁵ Kare i te mea ngata i te kite atu, i reira, te tumu i kapiti ei te Pipiria i rotopu i te tu tapu tikai o te Atua e kia matakū i te Atua i te tuanga o te tangata. Ei akaraanga, te na ko ra Salamo 99:3: “Kia akameitaki ratou i to ingoa maata e te matakū; e te tapu oki te reira, e te mana.” Te o maira ki teia tu matakū, te tu matakū ngateitei oonu, e tu ngateitei i roto roa i to te reira tu meitaki tikai. E mea tau kia manako akapera, i te mea e teitei oki to te Atua tu tapu tikai mei ia tatou. E ma e te kaka tikai te reira. Noatu rai, auraka te reira kia uri ke ia tatou. Ei tuke anga, te akara tau anga i to te Atua tu tapu tikai ka akavaitata ia tatou kiaia. No teaa ra?

¹⁶ No tetai tumu, te kapiti ra te Pipiria i te tu tapu tikai ki te manea. Ia Isaia 63:15, kua akatakaia te rangi e ko to te Atua ia “nooanga tapu e te kakā.” Te akakeu ra te kakā e te manea ia tatou. Ei akatauanga, ka akara ana i te tutu i te kapi 33. Kare ainei e te akakeuia ra koe e taua tutu? Eaa tei akariro i te reira kia rekaia? Ka akara ana mei teaa te viivii kore i te au vai. Kua ma rai te reva, e auika oki te rangi e i te akaraanga te kanapa ra te marama. I na, me ka tauia taua tutu—kua ki te kauvai i te teita, kua takinoia te au tumu rakau e te au mato e te tataanga

15. Eaa i tau ei te matakū i te Atua, ki te tu tapu tikai o Iehova, e eaa te kapiti maira ki teia matakū?

16. (a) Akapeea te tu tapu tikai i te pirianga ki te kakā, e te manea? Oronga mai i tetai akaraanga. (e) Akapeea te au akataka anga orama o Iehova i te akakite maata anga i te tu ma, viivii kore, e te marama?

tau kore, kua kiia te reva e te auai kino—kare tatou e akakeuia e te reira; ka patoi tatou i te reira. Ma te matau ua ka kapiti atu tatou i te kakā, e te manea, ma te ma, te viivii kore, e te marama. Ka rauka teia au tuatua i te taangaangaia no te akataka i to Iehova tu tapu tikai. No reira oki taua akataka anga orama o Iehova i akaumere ei ia tatou! Te kakaanga ma te marama, te kanapa ra mei te au toka apinganui, te pura anga mei te ai me kare te au apinganui viivii kore e te kaka roa atu—mei te reira oki te kakā, e te manea, o to tatou Atua tapu.—Ezekiela 1: 25-28; Apokalupo 4:2, 3.

¹⁷ Inara, kia akameangiti ainei to te Atua tu tapu tikai ia tatou me akaaiteia? Te pau anga, ae. I te mea ra, e meangiti atu tatou ia Iehova—e tika oki taua tuatua. Te kiteanga i te reira ka tau ainei kia akatakake ia tatou mei iaia? Ka akamanako ana i to Isaia ariu anga i te akarongoanga i te au terapi i te akakite anga i to Iehova tu tapu tikai. “Kua tuatua akera oki au, E ae oki au nei! kua mate au e, e tangata vaa viivii oki au, e te noo nei au i rotopu i te tangata vaa viivii; kua akara oki oku mata nei i te ariki, ia Iehova Sabaota ra.” (Isaia 6:5) Ae, kua akamaara to Iehova tu tapu tikai e te ope kore kia Isaia i tona tu ara ua e te apa ua. I te akamataanga, kua akakinoia taua tangata pikikaa kore. Inara kare a Iehova i akaruke ana iaia i roto i taua turanga.

¹⁸ Kua akapumaana atu tetai terapi i taua peroveta. Akapeea ra? Kua rere atu te vaerua ririnui ki te atarau, kua rave atu i tetai ngarau ka mei reira, e kua akau atu i taua ngarau ka ki to Isaia ngutu. Penei kua tangi anga mamae te reira i te akapumaana anga. Inara, e akamaara, e e orama oki teia, tei ki i te au aiteanga akatutu ua. A Isaia, e tangata Iuda pikikaa kore, kua kite meitaki oki e e orongaia ana te au atinga i te au ra i te atarau i te iero no te tapokianga i te au ara. E kua akamaara aroa ua te terapi ki te peroveta e noatu e tu apa ua tona, e “vaa viivii,” ka rauka iaia te akono atu i tetai turanga ma ki mua i te

17, 18. (a) Eaa oki to Isaia manako i te orama i te akamataanga? (e) Akapeea a Iehova i te taangaanga anga i tetai terapi kia akapumaana ia Isaia, e eaa oki te puapinga o taua angaanga a te terapi?

Mei te manea e akakeu ra ia tatou, pera katoa rai te tu tapu tikai

Au Uianga Akamanako Anga

Levitiku 19:1-18 Me kia tapu to tatou tu, eaa etai au kaveinga ka tau tatou kia taangaanga?

Deuteronomi 23:9-14 Eaa te piri anga o to tatou tu ma ki te tu tapu tikai? Akapeea teia i te akamana anga i to tatou kakau e te akamanea anga i to tatou kainga?

Roma 6:12-23; 12:1-3 Ia tatou e tauta ra kia tapu, akapeea tatou me manako atu i te ara e te akamana anga o teia ao?

Ebera 12:12-17 Akapeea tatou me aruaru atu i te tu ngateitei, me kare te tu tapu tikai?

Atua.* Kua puareinga a Iehova no te akara atu i tetai tangata apa ua, e te ara ua e kia tapu—i roto ra i tetai tu kotinga uaia. —Isaia 6:6, 7.

¹⁹ Te tika ra te reira i teia tuatau. Pouroa te au atinga tei orongaia ki runga i te atarau i Ierusalem e au ata ua no tetai apinga maata atu—te atinga apa kore, tei orongaia e Iesu Karaiti i te 33 T.N. (Ebera 9:11-14) Me tataraara tikai tatou i ta tatou au ara, kua akatikatika i to tatou aerenga tarevake, e ka akono i te akarongo i roto i taua atinga, te akakoreia ra ta tatou ara. (1 Ioane 2:2) Ka rauka katoa ia tatou te rekareka i te tu anga ma ki mua i to tatou Atua. No reira, te akamaara maira te apotetoro ko Petero ia tatou katoatoa: “Kua oti oki i te tataia e, ‘Kia tapu kotou; te tapu nei oki au.’” (1 Petero 1:16) Ka akara ana *kare* a Iehova i tuatua ana *e* kia tapu tatou mei iaia rai. Kare aia i tapapa mai i tei kore e rauka mei ia tatou.

* Te tuatua “vaa viivii” e mea tau ia, no te mea te taangaanga akatutu-ia ra te ngutu i roto i te Pipiria kia komono i te tuatua me kare te reo. I roto i te au tangata apa ua, ka rauka e kia takiia atu te maata anga o te au ara ki tetai tu i taangaanga ei tatou i te mero tuatua.—Maseli 10:19; Iakobo 3:2, 6.

19. Akapeea e raukai ia tatou kia tapu i roto i te tu kotinga uaia, noatu te tu apa ua ia tatou?

(Salamo 103:13, 14) Mari ra, te akakite maira a Iehova ia tatou kia tapu *no te mea* e tapu oki aia. “Mei te tamariki akaperepere ra,” te tauta ra tatou no te aru atu iaia i te ka rauka tikai ia tatou ei au tangata apa ua. (Ephesia 5:1) No reira te tauta anga kia rauka te tu tapu tikai e rave anga tamou ua atu. Ia tatou e tupu ra i te pae vaerua, te angaanga ra tatou no te “akonoanga tapu” i te au ra ravarai.—2 Korinetia 7:1.

²⁰ Te inangaro ra a Iehova i tei tika e te viivii kore. Te rikarika ra aia i te ara. (Habakuka 1:13) Inara kare aia e rikarika ana ia tatou. Ia tatou e manako atura i te ara mei iaia rai—te rikarikaanga i te kino, te inangaroanga i te meitaki—e te tautaanga i te aru i te au takainga apa kore o Iesu Karaiti, te akakore maira a Iehova i ta tatou au ara. (Amosa 5:15; 1 Petero 2:21) Me marama tatou e ka ma tatou i roto i nga mata o to tatou Atua tapu, e oonu tikai te au tupu anga. Kia akamaara, i te akamataanga kua akamaara to Iehova tu tapu tikai kia Isaia i tona uaorai tu viivii. Kua ava oki aia: “E ae oki au nei!” Inara i te marama anga aia e kua tapokiia tana au ara, kua tau i tana akaraanga. I te pati anga a Iehova i tetai tangata oronga ua kia rave i tana angaanga, kua pau viviki atu a Isaia, noatu kare aia i marama e eaa tei o atu ki roto. Kua ava atu aia: “I na, teia au; ko au taau e tono.”—Isaia 6:5-8.

²¹ Kua angaia tatou i roto i te tu o te Atua tapu, kua orongaia mai te au tu akono tau e te pae vaerua. (Genese 1:26) Te vaira e kia rauka te tu tapu tikai ki roto ia tatou uaorai. Ia tatou e rave tamou ra i te tatanu i te tu tapu tikai, te mataora ra a Iehova i te tauturu mai. I roto i taua aerenga, ka akavaitataia atu tatou ki to tatou Atua tapu. Pera katoa, ia tatou e akara meitaki ra i to Iehova au tu i roto i te au pene ka aru mai, ka kite tatou e te vaira te au tumu ririnui e manganui no te akavaitataanga kiaia!

20. (a) Eaa oki i puapinga ei kia marama e ka rauka e kia ma tatou i roto i nga mata o to tatou Atua tapu? (e) Akapeea a Isaia i te akakeu angaia i te kite anga aia e kua tapokiia tana au ara?

21. Eaa te tumu anga no tatou kia irinaki papu e ka rauka ia tatou te tatanu i te tu tapu tikai?

“MANA MAATA”

*I roto i teia tuanga ka akara meitaki tatou
i te au tataanga Pipiria te akapapu maira i to
Iehova mana kapuaanga, te akapouanga,
te paruruanga, e te akaoki akaouia mai.
Te maramaanga akapeea te Atua ko Iehova,
te “mana maata,” te taangaanga anga i tona
“ririnui,” kia akangakau toa ia tatou ma
te manakonakoanga.—Isaia 40:26.*

“A Iehova . . . te Maata ra te Mana”

KUA kite ana a Elia i te au mea umere i mua ana. Kua kite ana aia i te au orepi i te apaianga i te kai kiaia e rua taime i te ra koi pipini ei aia. Kua kite ana aia i nga ariki i te oronga anga mai i te varaoa e te inu i tetai tuatau roa te onge e tei kore rava i pou ana. Kua kite ana aia i te ai i te topaanga mai mei te rangi i te pau anga i tana pure. (1 Ariki, pene 17, 18) Noatu rai, kare rava a Elia i kite ana i tetai *apinga* mei teia.

² Iaia e noo opuku ra i te pae i te ngai tomo anga o tetai ana i te Maunga Horeba, kua kite atu aia i te au tupu anga umere taki tai. Te mea mua ko te matangi. Papu kua maniania maata oki te reira, e te ririnui e kua akangaangaa i te au maunga e kua vavai i te au mato. Aru mai kua tupu te ngaueue enua, te tukuanga mai i te au mana ririnui roa atu tei akapueurikiriki i te one maro o te enua. E oti kua aru mai te ai. I te reira e toro atura ki roto i te au ngai, papu kua kite atu a Elia i te pakari o te vera pakapaka.—1 Ariki 19:8-12.

³ I roto pouroa i teia au tupu anga tuke tuke ta Elia i kite atu e okotai apinga matauia—e au akaariari anga ratou no te mana maata o te Atua ko Iehova. E tika, kare tatou e anoanoia kia akara atu i tetai temeio e kite ei e kua rauka teia tu i te Atua. Te kiteaia ra te reira. Te akakite maira te Pipiria kia tatou e te aka-papu maira te au mea angaia i to Iehova “mana mutu kore anga, e te Atua anga.” (Roma 1:20) Ka akamanako ana i te kaka tikai o te uira e te aruru maata o te mangungu, te topa anga ririnui o te vai, te maata oki i te etu kaka i te rangi ra! Kare ainei koe e kite ana i te mana o te Atua i roto i taua au akaariari anga? Inara, e iti ua i roto i teianeia ao te kite ra i to te Atua mana. Noatu rai e iti ua te akara tau ra i te reira. Inara, te māramaanga i teia tu tu-Atua, te oronga maira kia tatou i te au

1, 2. Eaa te au mea umere ta Elia i kite atu i tona oraanga, inara eaa te au tupu anga tau tikai tana i kite atu mei te ana i te Maunga Horeba?

3. Kua kite atu a Elia i te tupu anga o teea tu tu-Atua, e ka kiteai e tatou te tupu anga o teia tu kiea?

tumu e manganui no te akavaitataanga kia Iehova. I roto i teia tuanga, ka apii taki tai tatou ma te maata no runga i to Iehova mana aiteite kore.

Tetai Tu Puapinga o Iehova

⁴ E tuke tikai a Iehova i te mana. Te na ko ra a Ieremia 10:6 e: “Kare oki ouu e aite, e Iehova e; te maata ra koe, e te maata ra toou ingoa i te mana.” Ka akara ana kua akamāramaia to Iehova ingoa e maata e te ririnui. E akamaara, te aite anga tikai o teia ingoa “Taku i Akakoro, Taku Rai ia ka Akatupu.” Eaa te akakeu ra ia Iehova kia anga i tetai ua atu mea tana e inangaro ra e kia akariro iaia uarai kia akatupu i tana i iki ra? Ko te mana, tetai apinga. Ae, kare i kotingaia to Iehova turanga no te rave, no te akono atu i tona anoano. Ko taua mana tetai o tona au tu maata.

⁵ No te mea kare rava e rauka ia tatou i te mārama tikai i tona mana, kua taangaanga a Iehova i te au akatutu anga ei tau-turu mai ia tatou. Mei ta tatou i kite ra, kua taangaanga aia i te puakatoro ei akatutu mai i tona mana. (Ezekiela 1:4-10) E mea tau tikai taua iki anga, no te mea e manu maatamaata e te ririnui oki te puakatoro. E taki tai ua ake taime te au tangata i Pare-taina o te tuatau Pipiria, me ka rauka, i te aro atu i tetai manu pakari. Inara kua kite ratou i tetai puakatoro matakuaia tona tu —e puakatoro taetaevao, me kare te au *auroch*, kare e vai ana i teia tuatau. (Jobu 39:9-12) Kua tuatua te tutara ko Kaisara Iulio o Roma e meangiti atu teia au puakatoro i te au erepani. “E pakari oki to ratou maroiroi,” i tata ei aia, “e e pakari katoa to ratou viviki anga.” Ka akamanako ana ia koe i te kite anga i te tu meangiti e te paruparu i te tuanga i te pae i teia manu!

⁶ Ma te aiteite, e meangiti ua e te ririnui kore te tangata me akaaiteia atu ma te Atua mana, ko Iehova. Kiaia, mei te unga-unga one rai te pa enua maata i runga i nga aite tautau. (Isaia

4, 5. (a) Akapeea to Iehova ingoa i te akamāramaia anga? (e) Eaa ra i tau ei kia iki a Iehova i te puakatoro no te akatutu i tona mana?

6. Eaa ra a Iehova i tapai ai e ko ‘te Mana Katoatoa’ anake?

“E i na, kua aere a Iehova na reirao”

40:15) Kare mei tetai atu mea ora, e mana *kotinga koreia* to Iehova, koia anake tei tapaia e ko ‘te Mana Katoatoa.’* (Apokalupo 15:3) E “ririnui, e te mana maata” oki a Iehova. (Isaia 40:26) Koia te Tumu o te mana maata ua atu e kare rava e pou. Kare aia e irinaki atu ki runga i tetai tumu ririnui, “no te Atua te mana.” (Salamo 62:11) Inara, na roto i teea au ravenga ta Iehova taangaanga anga i tona mana?

Akapeea a Iehova i te Taangaanga Anga i Tona Mana

⁷ Te maringi ope kore maira te vaerua tapu mei ia Iehova. Ko te mana *angaanga ia* o te Atua. Ko te tika, ia Genese 1:2 te taiku ra te Pipiria i te reira e ko to te Atua “mana ririnui.” (NW) Te nga tuatua Epera mua e te Ereni tei uriia e “vaerua” penei, i roto i tetai au aerenga manako, ka uriia e e “matangi,” “a’o,” e te “aruru anga.” Kia tau ki tetai tata tikitinari, te akakite ra te nga tuatua mua i tetai mana kitea koreia e angaanga ra. Mei te matangi ra, kare e kitea to te Atua vaerua e to tatou nga mata, inara e tika tikai e ka kite meitakiia te au tupu anga o te reira.

⁸ E tau ope kore ua te vaerua tapu o te Atua. Ka rauka ia Iehova i te taangaanga i te reira kia rave i tetai ua akakoroanga tana e manako ra. Ma te tau, i reira, i roto i te Pipiria, kua tapa akatutua to te Atua vaerua e ko tona “rima,” tona “rima marōrō,” me kare tona ‘rima akatikaia.’ (Luka 11:20; Deuteronomi 5:15; Salamo 8:3) Mei tetai tangata ka taangaanga i tona rima no tetai au angaanga tuke tuke te umuumu ra i te au tu maroiroi tuke me kare ma te tau ra, pera katoa rai te Atua i te taangaanga anga i tona vaerua kia akatupu i tetai ua atu akakoroanga—mei te anga mai anga i tetai atomu iti roa me kare te akamavete anga i te Tai Muramura me kare te akariroanga i te au Keritiano o te anere mataiti mua kia tuatua i te au reo tukeke.

* Te tuatua Ereni tei uriia e ‘Mana Katoatoa’ te aiteanga tikai “Tutara i te Ao Katoatoa; Tetai Tei Iaia te Mana Ravarai.”

7. Eaa oki to Iehova vaerua tapu, e eaa tei akakiteia mai e nga tuatua mua tei taangaangaia i roto i te Pipiria?

8. I roto i te Pipiria, eaa tei tapa akatutua no te vaerua o te Atua, e eaa ra i tau ei teia au akaaiteite anga?

⁹ Te taangaanga katoa ra a Iehova i te mana na roto i tona mana akaaere ei Ngateitei i te Ao Katoa e Pini Ua Ake. Ka rauka ainei ia koe i te akamanako i te au mirioni i te au mirioni ua atu au mea ora kite, e au rima rave tau te inangaro ra i te rave i taau e akaue ra? Te akono ra a Iehova i taua mana tutara anga. E au tavini tangata tona, i roto i te Tuatua Tapu kua akaaite putu-putuia ki tetai vaeau. (Salamo 68:11; 110:3) Inara, e mea ora paruparu te tangata, me akaaiteia atu ki tetai angera. Eaa oki, i te tamaki anga te vaeau Asura i te iti tangata o te Atua, na tetai angera okotai i tamate e 185,000 vaeau i te po okotai! (2 Ariki 19:35) E 'maata te ririnui' o te au angera a te Atua.—Salamo 103:19, 20.

¹⁰ E ia au angera e vaira? Kua rauka i te peroveta ko Daniela tetai orama i te rangi ra i roto i te reira kua kite atu aia e tere atu i te 100 mirioni au mea ora vaerua ki mua i te terono o Iehova, inara kare e akakite anga e kua kite atu aia i te katoa anga o te au angera. (Daniela 7:10) No reira penei te vaira e au anere ua atu au mirioni angera. No reira kua tapaia te Atua e ko Iehova tapaota. Te akataka mai nei teia taoonga i tona turanga ririnui ei Akaaere Vaeau no te au angera maroiroi tei akapapa tauia e te maata oki. I rungao i teia au vaerua ora, kua akanoo aia okotai ei akaaere, ko tana uorai Tamaiti akaperepere, 'ko te tama mua o te au mea ravarai i angaia ra.' (Kolosa 1:15) Ei angera maata—te maata atu ki rungao i te au angera, te au terapi, e te au kerupi—ko Iesu tei maroiroi roa atu o te au mea angaia e Iehova.

¹¹ Inara te vai atura tetai au ravenga na Iehova no te taangaanga i te mana. Te na ko ra a Ebera 4:12: "E mea ora oki te tuatua a te Atua, e te ririnui." Kua kite ana ainei koe i te mana umere tikai o te tuatua a te Atua, me kare te akakite anga akauruia e te vaerua, teiane kua akonoia i roto i te Pipiria? Ka rauka i te reira i te akaketaketa ia tatou, te patu i to tatou akarongo, e te tauturu ia tatou kia rave i te au tau anga maata i roto ia tatou uorai.

9. Mei teaa te maata i to Iehova mana tutara?

10. (a) Eaa ra te Mana Katoatoa i tapaiai e ko Iehova tapaota? (e) Koai tei maroiroi roa atu o te au mea angaia e Iehova?

11, 12. (a) Na roto i teea tu i akakeu ei te tuatua a te Atua te mana? (e) Akapeea a Iesu i te akapapu anga i te mana maata o Iehova?

Kua akamatakite te apotetoro ko Paulo i te au taeake irinaki no te au tangata tei piri atu ki roto i te au tu oraanga tau kore. E oti kua tuatua mai aia: “Mei te reira oki tetai papaki o kotou na.” (1 Korinetia 6:9-11) Ae, kua akakeu “te tuatua a te Atua” i tona mana ki runga ia ratou e kua tauturu ia ratou kia tau.

¹² E maata oki te mana o Jehova e e tau oki tana ravenga no te taangaanga anga i te reira e kare atu e apinga e rauka i te tapu i te reira. Kua tuatua a Iesu: “E tika ra te au mea katoa i te Atua.” (Mataio 19:26) Eaa oki te au akakoroanga ta Jehova i arataki i tona mana?

Mana Aratakiia e te Akakoroanga

¹³ E maata atu to Jehova vaerua i tetai ua atu tu ririnui; e kare a Jehova i tetai mana ririnui ua, e tumu uira ua. E Atua tau ua aia te akaaere ra i tona mana. Eaa, i reira, te akakeu ra iaia kia taangaanga i te reira?

¹⁴ Mei ta tatou ka kite atu, te taangaanga ra te Atua i te mana kia kapua, kia akapou, kia paruru, kia akatupu akaou—ma te poto ua, kia rave i tei tau ki tana au akakoroanga apa kore. (Isaia 46:10) I roto i etai au akatau anga, te taangaanga ra a Jehova i tona mana kia akaari mai i te au mea puapinga o tona tu peretana e te au turanga. Tei maata atu, te akaaere ra aia i tona mana kia akatupu i tona anoano—kia akatupu i tona ingoa tapu na roto i te Patireia o te Mesia, te akaari mai anga e ko tana tutara anga te mea meitaki roa atu. Kare e apinga e akakino atu i taua akakoroanga.

¹⁵ Te taangaanga katoa ra Jehova i tona mana kia akapuapinga ia tatou tataki tai. Ka akara ana i ta 2 Paraleipomeno 16:9 e taiku ra: “Te akara nei nga mata o Jehova e pini ua ake te ao katoa nei, kia oronga mai aia i te maroiroi ki te aronga i tika te ngakau iaia.” Ko te tupu anga o Elia, tei taikuia mai i te akamata anga, tetai akaraanga ia o taua tumu manako. Eaa oki

13, 14. (a) Eaa ra tatou ka tuatui e kare a Jehova i tetai mana ririnui ua? (e) Na roto i teea au mataara ta Jehova taangaanga anga i tona mana? 15. Kua taangaanga a Jehova i tona mana e no teea akakoroanga ma tona au tavini, e akapeea teia i te akatutu angaia mai i roto i to Elia turanga?

a Iehova i orongai kiaia i taua akaariari anga umere roa o te mana tu-Atua? Kua tia oki te Ariki Vaine ko Iezabela no te tamate ia Elia. Te oro kimi ora ra te peroveta, te oro mamao ra no tona oraanga. Kua manako ua aia e koia ua, kua matakū, e kua maromaroa—mei te mea ra kua puapinga kore pouroa tana angaanga. Kia akapumaana i taua tangata taitaia, kua aka-maara taka meitaki atu a Iehova kia Elia i tona mana tu-Atua. Te matangi, te ngaueue enua, e te ai te akaari maira e ko te Pere-tana ririnui roa atu i te ao katoa e pini ua ake tei reira ma Elia. Eaa oki aia ka matakū ei ia Iezabela, ma te Atua mana katoatoa i tona tua?—1 Ariki 19:1-12.*

¹⁶ Noatu kare e ko teia te tuatau nona no te raveanga i te au temeio, kare a Iehova i taui ana mei to Elia tuatau maira. (1 Korinetia 13:8) Te inangaro maata ra aia i teia tuatau i te ta-angaanga i tona mana no te aronga te inangaro ra iaia. E tika, te noo ra aia ki roto i tetai ngai teitei no te vaerua, inara kare aia i mamao mai mei ia tatou. Kua kotinga koreia tona mana, no reira kare te mamao anga i te arai anga. Mari ra, “te vaitata mairā Iehova i te aronga i kapiki atu iaia.” (Salamo 145:18) I te kapiki anga te peroveta ko Daniela i te tauturu mei ia Iehova, kua mama mai tetai angera i mua ake ka akamutu ei aia i te pure! (Daniela 9:20-23) Kare e apinga e arai ia Iehova mei te tauturuanga e te akaketaketaanga i te aronga tana e inangaro ra.—Salamo 118:6.

Te Akariro ra Ainei te Mana o te Atua Iaia kia Kore e Itaeia?

¹⁷ Ka akariro ainei te mana o te Atua ia tatou kia matakū atu iaia? Kia pau tatou ae e kare. Ae, i roto i te tu e te oronga mai

* Te akakite ra te Pipiria “kare ra Iehova *i roto* i taua matangi ra . . . , te ngaueue enua . . . , te ai ra.” Kare mei te aronga akamori i te au atua pure-pure natura, kare te au tavini o Iehova e kimi atu iaia i roto i te au ririnui natura. E maata roa atu aia kia kotinga uai i roto i tetai apinga tei anga-ia e ia.—1 Ariki 8:27.

16. Eaa ra tatou ka pumaanaiai no te akamanakoanga i te mana maata o Iehova?

17. Na roto i teea tu to Iehova mana i te akamaata anga i te matakū i roto ia tatou, inara eaa te matakū kare te reira e akamaata ana?

nei teia tu i te au tumu maata kia matakau tau i te Atua, te matakau oonu e te ngateitei tei uriuri poto uaia e tatou i roto i te pene i mua ana. Ko taua matakau, te akakite maira te Pipiria kia tatou, e “ko te akamataanga o te pakari ra.” (Salamo 111:10) Inara, ka pau katoa tatou kare i roto i te tu e te oronga maira te mana o te Atua i tetai tumu kia kore tatou e matakau atu iaia me kare kia akama mei te itae anga iaia.

¹⁸ “Te rave ra te mana ririnui kia taviivii; e ko te mana ririnui takiri te taviivii takiri ra ia.” I tata ei te tangata Papaa turanga teitei ko Lord Acton i te 1887. E putuputu te taime kua ripiti uaia tana tuatua, penei paa te kite ra te tangata e manganui e te tika ra ia. E putuputu te taime kua takinokino te au tangata apa ua i te mana, mei tei akapapuia mai e te tuatua enua. (Koheleta 4:1; 8:9) No teia tumu, e manganui kare e irinaki ana i tei ririnui e kua akaatea mai mei ia ratou. I teia nei, e mana pu tikai to Iehova. Kua akakino ainei te reira iaia i roto i tetai ua tu? Kare! Mei ta tatou e kite ra, e tapu aia, kare i akakinoia. Kare a Iehova mei te au tane apa ua e te au vaine mana akaaere i roto i teia ao viivii tikai. Kare rava aia i akakino ana i tona mana, e kare rava aia e pera.

¹⁹ E akamaara, kare ua e ko te mana to Iehova tu. Te vaira kia apii ia e tatou tona tu tau, tona pakari, e tona aroa. Inara auraka tatou e manako ua e te akaarii maira to Iehova au tu na roto i tetai tu maro, rave ua, mei te mea ra e te akono ua ra aia e okotai tu i te taime okotai. Ei tuke anga, ka kite tatou i roto i te au pene e aru maira e te akono *ua ra* a Iehova i tona mana kia rotai ma tona tu tika, tona pakari, e tona aroa. Ka akamanako ana i tetai atu tu o te Atua, tetai tei kitea koreia i roto i te aronga tutara o te ao—te akakoromaki-uaorai.

²⁰ Ka akamanako ana i te araveianga i tetai tangata maata maata e te ririnui e kua matakau iaia. Inara, kare i roa ana kua

18. (a) Eaa te manganui i irinaki kore ei i te au tangata ririnui? (e) Akapeea tatou i te kite anga e kare a Iehova e akakinoia e tona mana?

19, 20. (a) Kia rotai ma teea atu au tu ta Iehova akono ua anga i tona mana, e eaa teia i roto ei mea akapapuanga? (e) Akapeea koe me akatutu mai i to Iehova tu akakoromaki-uaorai, e eaa ra te reira i tau ei kia koe?

Au Uianga Akamanako Anga

2 Paraleipomeno 16:7-13 Akapeea te akaraanga o te Ariki ko Asa i te akaari anga mai i te pakari no te poka anga i te irinaki i to Iehova mana?

Salamo 89:6-18 Eaa te akakeu anga o te mana o Iehova ki runga i tona aronga akamori?

Isaia 40:10-31 Akapeea to Iehova mana i te akataka angaia i konei, mei teaa te totoa i te reira, e akapeea te reira i te akapuapinga anga ia tatou tataki tai?

Apokalupo 11:16-18 Eaa ta Iehova i taputou no te rave ma tona mana a te tuatau ki mua, e eaa ra teia i riro ei ei akapapuanga ki te au Kerititiano mou?

kite atu koe e maru ua aia. Te papa ra aia e te inangaro ra i te taangaanga i tona mana i te tauturu e te paruru i te tangata, koia tikai te aronga paruru koreia e te ngoie uaia ra i te takinokinoia. Kare rava aia e rave kino i tona tu maroiroi. Kua kite atu koe e te pikikaaia ra aia ma te kore e tumu, inara e tu ngaueue kore tona ma te maru, ngateitei, e te takinga meitaki. Kua kite koe ia koe uaorai e manako ra me ka rauka rai ia koe te akaari i taua tu maru tikai e te akakoromaki ua, koia tikai me ketaketa oki koe mei iaia rai! Ia koe e kite maira i taua tangata, kare ainei e ka akavaitata atu koe kiaia? E tumu maata atu ta tatou no te akavaitataanga ki te mana katoatoa ko Iehova. Ka akamanako i te aerenga manako koia oki ko te tumu ia no teia pene: “Kare a Iehova e *rapurapu i te riri*, te maata ra te mana.” (Nahuma 1:3) Kare a Iehova i viviki no te taangaanga i tona mana i te patoi i te tangata, kare i te aronga kino katoa. E tu maru tona e te takinga meitaki. Kua riro aia kare e “*rapurapu i te riri*” noatu te au akakoko anga.—Salamo 78:37-41.

²¹ Ka akara ana i to Iehova tu akakoromaki-uaorai mei tetai akara anga tuke. Me e mana kotinga koreia toou, toou manako

21. Eaa a Iehova i kore ei e maro i te tangata kia rave i tona anoano, e eaa ta teia e apii mai nei kia tatou no runga iaia?

ka timataia ainei koe, i tetai taime, no te akakeu i te tangata kia rave i te au aplinga taau i manako ra? Kare a Iehova, ma tona mana katoa, e maro ana i te tangata kia tavini iaia. Noatu rai i te tavini anga i te Atua ko te mataara anake ua ki te ora mutu kore, kare a Iehova e maro ana ia tatou ki roto i taua angaanga. Mari ra, te akangateitei takinga meitaki ra aia i te tangata tataki tai ma te tu rangatira kia iki. Kua akamatakite mai aia i te au tupu anga no te iki anga kino e te akakite maira i te au tutaki anga no te au iki anga meitaki. Inara kua akaruke mai aia i te iki anga kia tatou. (Deuteronomi 30:19, 20) Kare o Iehova manako no te tavini anga tei raveia mei te maro anga me kare no te matakuru kino i tona mana umere tikai. Te kimi ra aia i te aronga te ka tavini puareinga iaia, no te aroa.—2 Korinetia 9:7.

²² Ka akara tatou i te tumu openga i tau ei tatou kia kore e matakuru i te Atua Mana Katoatoa. Ka matakuru ua te au tangata ririnui no te tua i to ratou mana ki tetai atu. Inara, te rekareka ra a Iehova i te akamana i tona aronga akamori tiratiratu. Te tuku ra aia i te mana maata ki tetai atu—mei tana Tamaiti. (Mataiao 28:18) Te akamana katoa ra a Iehova i tona au tavini na tetai tu. Te akamaara maira te Pipiria: “Tei ia koe, e Iehova, te maata, e te mana, e te kakā, e te autu, e te tapunui: to runga i te rangi ra, e to runga i te enua, noou anake ia. . . . e tei to rima te ririnui e te maroiroi; e tei to rima i te akamaata mai, e te oronga mai i te maroiroi ki te tangata katoa nei.”—1 Paraleipomeno 29: 11, 12.

²³ Ae, ka mareka ua a Iehova i te oronga atu i te maroiroi kia koe. Te oronga katoa ra aia i “te mana maata meitaki” ki te aronga te inangaro ra i te tavini iaia. (2 Korinetia 4:7) Kare ainei koe e te akavaitataia ra ki teia Atua ririnui, tei taangaanga i tona mana na roto i te au mataara takinga meitaki e te tau ua? I roto i te pene e aru mai nei, ka akara tika tatou e akapeea a Iehova i te taangaanga anga i tona mana i te anga anga.

22, 23. (a) Eaa te akaari maira e te reka ra a Iehova i te akamana i tetai atu? (e) Eaa ta tatou ka akamanako i roto i te pene e aru mai nei?

Mana Kapuaanga—“Ko Tei Anga i te Au Rangi e te Enuā”

KUA tu ana ainei koe i te pae i te ai i tetai po anu? Penei kua tuku koe i toou nga rima i te pae ua i te ai e reka ei i te tu maanaana. Me tu vaitata atu koe, kare te vera e rekaia. Me tu mamao roa koe, ka tupu te reva anu, e ka o ia koe e te anu.

² Te vaira tetai “ai” te akamaana ra i to tatou pakiri i te au ra. Te ka maira taua “ai” mei etai 150 mirioni kiro mita te mamao!* Mei teaa te ririnui i te ra e raukai ia koe te kite atu i to te reira vera mei taua ngai mamao! Inara, te takapini ra te enua i taua tumu vera *thermonuclear* umere tikai mei te ngai mamao tau ua. Me vaitata atu, ka tae te vai o te enua; me mamao roa, ka toka te reira. I nga turanga kino ka akariro i to tatou paraneta kia kore te ora. Tei puapinga ki te ora i te enua nei, te ma katoa ra e te meitaki ra te marama o te ra, e te mareka uaia ra.—Kohēleta 11:7.

³ Noatu rai, te manako kore ra te maata anga o te tangata i te ra, noatu rai te irinaki ra to ratou ora anga ki runga i te reira. No reira, kare ratou i marama i ta te ra ka apii mai kia tatou. Te akakite maira te Pipiria no Iehova: “Naaui akonokono i te mārama, e te rā.” (Salamo 74:16) Ae, te akangateitei ra te ra ia Iehova, “ko tei anga i te au rangi e te enua.” (Salamo 19:1; 146:6) Ko tetai ia o te au mea o te rangi ra e manganui te apii maira kia tatou no runga i to Iehova mana kapuaanga ma te maata. Ka akara vaitata ana tatou i etai o teia e oti ka akara atu ki te enua e te ora anga e tupu ra ki reira.

* Kia akara meitaki i te maata o taua numero, e akamanako ana i teia: Kia akaoro i tetai motoka mei te reira te mamao—te akaoro vivikianga e 160 kiro mita i te ora, e 24 ora i te ra—ka pou ia koe e tere atu i te anere mataiti!

-
- 1, 2. Akapeea te ra i te akatutu anga mai i to Iehova mana kapuaanga?
 3. Te akapapu maira te ra ki teea tuatua mou puapinga?

*Na Iehova “i akonokono
i te mārama, e te ra”*

“Ka Nānā na i to Kotou Mata ki Runga, ka Akara” ki te Rangi

⁴ Mei taau i kite, e etu to tatou ra. E maatamaata atu ia i tetai au etu te kite ra tatou i te po no te mea, me akaaiteia atu kia ratou, te vaiata maira te reira. Mei teaa te ririnui i te reira? I roto roa i te reira, te vaira e 15,000,000 tikiri *Celsius* o te ra. Me ka rauka ia koe i te rave atu ia roto roa i te ra e mea meangiti oki e ka tuku mai i te reira ki runga i te enua, kare koe e meitaki i te tu i roto i te 140 kiro mita o taua tumu vera iti ua! I te tekoni okotai, te tuku maira te ra i te ririnui te aiteite ra ki te aruru anga o te au pomu nukiria e au anere ua atu au mirioni te manganui.

⁵ E maatamaata tikai te ra e ka o atu e tere atu i te 1,300,000 o to tatou enua ki roto i te reira. E etu maatamaata tuke ua ake ainei te ra? Kare, kua tapa te aronga apii etu i te reira e ko tetai etu rengarenga meangiti ua. Kua tata te apotetoro ko Paulo “e tu ke oki to tetai etu i to tetai i te kakā.” (1 Korinetia 15:41) Kare

4, 5. Mei teaa te ririnui e te maata i te ra, inara akapeea te reira i te aka-
aite anga ki tetai atu au etu?

aia i kite e mei teaa te tika tikai o taua au tuatua akauruia. Te vaira tetai etu maatamaata atu e me tukunaia i te ngai tikai o te ra, ka o atu to tatou enua *ki roto* i te reira. Ko tetai atu etu maata maata me tukunaia i te ngai o te ra ka atea mamao ki Tatuni —noatu kua mamao taua paraneta mei te enua kua pou i tetai pai mareva e a mataiti i te tae anga ki reira, te teretereanga e tere atu i te 40 taime te viviki mei tetai katiriti tei pupuiia mei tetai pupui ririnui maata!

⁶ Ko tetai mea umere tikai i te maatamaata o te au etu koia oki to ratou numero. Ko te tika, te akakite maira te Pipiria e e maata oki te au etu, kare e rauka i te tareia mei “te one taatai” ra. (Jeremia 33:22) Te akakite mai nei teia tuatua e e maata rava te au etu te ka kitea uaiia e te mata tangata. I te mea e,

6. Akapeea te Pipiria i te akakite anga mai i te numero o te au etu e maata tikai mei te akara anga a te tangata?

“Kua tapa anakeia to ratou au ingoa e ia”

naringa te tangata tata Pipiria ko Ieremia i akara ki runga i te rangi i te po e kua tauta i te tare i te au etu te ka kiteaia atu, ka rauka ua iaia i te tare penei e toru tauatini me kore e tere atu, ko te reira ua oki te ka rauka i te mata tangata i te akara atu i tetai po marama. Penei ka aite taua numero ki te one i roto i tetai *kapu rima*. Inara, ko te tika, e maata tikai te numero o te au etu, mei te one taatai rai.* Ka rauka iaai te tare i taua numero?

⁷ Te pau maira a Isaia 40:26 e: “Ka nānā na i to kotou mata ki runga, ka akara: naai te reira i anga? te arataki ra aia i taua au nuku ra ki vao ma te tatauia: kua tapa anakeia to ratou au ingoa e ia.” Te na ko ra a Salamo 147:4 e: “Kua ope te au etu i te tatauia e ia.” Eia ‘au etu i tatauia’? Kare te reira i te ui anga mama ua. Kua manako te aronga apii etu e te vaira e tere atu i te 100 pirioni etu i roto ua i to tatou vananga etu Tarava.[#] Karanga tetai pae e maata atu te vaira. Inara ko to tatou tetai o te au vananga etu e manganui, e e maata atu tetai kua ki i te au etu. Eia au vananga etu e vaira? Kua tare te aronga apii etu te vaira e anere ua atu au pirioni, e te au tirioni. Te akaraanga kare e rauka i te tangata i te akataka i te numero tikai o te au vananga etu, kare katoa te numero tikai o te au pirioni etu i roto ra. Inara, kua kite a Iehova i taua numero. Pera katoa, kua tapa aia i te *ingoa* ki te etu tataki tai!

⁸ Ka akamaata uaia to tatou tu mataku ua me akamaaraara

* Kua manako etai e kua taangaanga te aronga taito o te tuatau Pipiria i tetai io akamaata tau ua. Akapeea oki te au tangata o taua tuatau i te kite anga e e maata oki te numero o te au etu, kare e rauka i te tareia? Te akaruke maira taua akamanako anga ia Iehova, te Tata o te Pipiria, ki vao.—2 Timoteo 3:16.

[#] Ka akara ana mei teaa te roa ia koe te *tare anga* i te 100 pirioni etu. Me ka rauka ia koe te tare i tei ou i te tekoni okotai—e ka rave tamou atu i te 24 ora i te ra—ka pou ia koe e 3,171 mataiti!

7. (a) Eia au etu i roto i to tatou vananga etu me kore te numero o te au vananga etu i roto i te ao rangi e pini ua ake?

8. (a) Akapeea koe me akamarama i te maata o te vananga etu Tarava? (e) Na roto i teea au ravenga ta Iehova ota anga i te au aerenga o te au pupu i te rangi ra?

tatou i te tu maatamaata o te au vananga etu. Kua manakoia te maata o te vananga etu Tarava e waitata atu i te 100,000 mataiti marama. Ka akamanako ana i tetai ara marama e tere viviki ra e 300,000 kiro mita i te tekoni okotai. Ka pou i taua ara marama e 100,000 mataiti kia tikoti i to tatou vananga etu! E e maatamaata atu tetai au vananga etu i to tatou. Te akakite maira te Pipiria ia Iehova “te oora anga i te au rangi” maata maata mei te kakau rai. (Salamo 104:2) Te akaaere katoa ra aia i te teretere anga o teia au mea angaia ra. Mei te mea iti roa o te pupu etu ki te au vananga etu maatamaata roa atu, te neke aere ra te au apinga ma te tau ki te au ture natura tei akanooia e tei taangaangaia e te Atua. (Iobu 38:31-33) No reira, kua akaaite te aronga taineti i te tereanga tau o te au pupu i te rangi ra ki te akanoonoo anga i te ura parei! Ka akamanako, i reira, i Tei anga i teia au mea. Kare ainei koe e umere i te Atua tei rauka iaia taua mana kapuaanga ma te maata ra?

“Nana i Anga te Enuā i Tona Mana”

⁹ Ka kitea uaia to Iehova mana kapuaanga i roto i to tatou kainga, te enua. Kua tuku meitaki aia i te enua ki roto i teia ao maata katoa e pini ua ake. Kua irinaki etai aronga taineti e ka riro mai tetai au vananga etu e manganui ei ngai kare e tau ki tetai paraneta akatupu i te ora mei to tatou rai. I te akaraanga kua akapapaia te maata anga o to tatou vananga etu Tarava kia kore e ora i reira. Kua ki te vananga etu maata i te au etu ra. Te teitei ra te reitiatini, te matauia ra te u anga i rotopu i te au etu. Te ngere ra tetai vananga etu mamao i te au mea anoanoia e manganui no te ora anga. Kua akanoo meitakiia to tatou akapapaanga etu i rotopu i teia au mea ngata.

¹⁰ Te puapinga ra te enua mei te ngai mamao i taua taime rai te paruruia ra—e te paraneta ko Tiupita. E maata atu i te tauatini taime te maatamaata i te Enuā, te taangaanga ra a Tiupita i te *gravitation* ma te maata. Tei tupu mai? Te ngote ra me kare

9, 10. Akapeea te vai anga o te mana o Iehova i roto i te akanoo anga i to tatou akatere anga *solar*, Tiupita, te enua, e te marama?

te uri ke ra i te au apinga te tere viviki ra i roto i te mareva. Kua tare te aronga taineti naringa kare a Tiupita, te topa anga o te au apinga maata te taa maira ki te enua ka riro e 10,000 taime te kino i to teiane. Tei vaitata mai ki te kainga, kua akapua-pingaia to tatou enua ma tetai *satellite* tuke ua akerai—te marama. E maata atu i tetai mea manea e e “marama i te po,” te akono tamou ra te marama i te enua, i te arara marie anga. Te akatupu ra te arara anga i te au tuatau tuke tuke ma te tau no te enua—tetai apinga puapinga ki te ora anga i konei.

¹¹ Te kitea uaia ra to Jehova mana kapuaanga i roto i te au akapapa anga tuke tuke o te enua. Ka akamanako ana i te mareva, te angaanga ra ei paruru meitaki. Te tuku maira te ra i te au vero meitaki e te kino. Me iti mai te au vero kino ki runga i te akapapa anga mua o te mareva, ka akariro te reira i te okitene ei *ozone*. Aru mai, ka ngote te akapapa anga *ozone*, i te toenga o taua au vero. Tera te aite anga, kua akapapaia to tatou paraneta ma to te reira uaorai tamaru paruru!

¹² Ko tetai tuanga te reira o to tatou mareva, e au kati tuke tuke kua akatanotano mako ia ei turu i te au mea ora i runga me kare i te pae i te enua. I roto i te au mea umere o te mareva koia oki ko te aerenga o te vai. I te au mataiti taki tai kua taaki te ra, na roto i te ngote anga i te vai, e tere atu i te 400,000 kupiti kiro mita vai mei te au moana e te au tai o te enua. Kua riro mai te vai ei tiaorangi, tei pupuiia kia teretere mamao e te au matangi. Ko teia vai, kua tamaia e kua akaviivii koreia i teiane, kua topa mai ei ua, ei kiona, e ei aiti, te akarava akaouanga i te au vai. Te tau ra ki ta Koheleta 1:7 e akakite ra: “Te ta’e nei te au kauvai katoa nei ki roto i te tai; kare ra te tai e maringi ke ua atu; te ngai no reira mai te au kauvai ra, te oki akaou nei ratou ki taua ngai rai.” Ka rauka anake ia Jehova te akanoo i taua aerenga.

11. Akapeea te mareva o te enua i te akapapa angaia kia riro mai ei paruru meitaki?

12. Akapeea te aerenga o te vai mareva i te akatutu anga mai i to Jehova mana kapuaanga?

¹³ I te au ngai te kitea ra e tatou te ora, te kite ra tatou i te akapapu anga o te mana o Tei Anga ra. Mei te au tumu rakau *redwood* maatamaata te teitei ra i te au are e 30 taua ki te au mea ora iti ua o te rau rakau e tupu ra i roto i te au moana e te oronga maira i te maata anga o te au okitene ta tatou e akaea nei, te kitea uaia ra to Iehova mana kapuaanga. Kua ki te enua i te au mea ora—te au toke, te *fungi*, e te au *microbe*, te anga-anga kapipiti ra na roto i te au mataara ngata te tauturu ra i te au rau rakau kia tupu. Ma te tau, te akakite ra te Pipiria no te one e e meitaki to te reira.—Genese 4:12.

¹⁴ Kare e ekoko anga, e “nana [na Iehova] i anga te enua i tona mana.” (Jeremia 10:12) Te kitea uaia ra to te Atua mana i roto i te au mea angaia ma te iti roa atu. Ei akatau anga, ko te au mirioni atomu tei akapapaia ma tetai e tetai kare ia e petetue atu i tetai rouru tangata. E noatu me ka akamaataia atu tetai atomu e kia aite tikai te roa mei tetai are e 14 taua, te aite ra te maata i roto roa ki tetai miti te maata ka kite uaia i runga i te itu taua. Inara, ko taua mea iti i roto roa te tumu o te mana ririnui tei tukunaia mai i roto i te aruru anga nukiria!

“Ko Tei Uti i te A’o”

¹⁵ Ko tetai atu akapapu anga taka meitaki o te mana kapuaanga o Iehova te kitea uaia ra i roto i te maata o te ora anga animara i te enua nei. Te akapapa ra a Salamo 148 i te au apinga e manganui te akapaapaa ra ia Iehova, e te kapiti maira te irava 10 “te au manu, e te au puaka ravarai.” Kia akaari i te tumu e tau ei te tangata kia umere i Tei Anga ra, kua tuatua ana a Iehova kia Iobu no runga i te au animara, mei te riona, te atini momoavao, te puakatoro taetaevao, te Behemota (me kare te *hippopotamus*), e te Leviatana (te akara anga ko te araketa). Te tumu manako? Me kua va ua te tangata no teia au

13. Eaa te kiteanga o te mana o Tei Anga ka kitea e tatou ki roto i te au rau rakau o te enua e te one?

14. Eaa te mana te vaira i roto i te atomu iti roa?

15. Na te uriuri anga i te au animara taetaevao tuketuke, eaa te apii anga ta Iehova i ako atu kia Iobu?

mea ora maroiroi, matakauia, e kare e rauka i te akamatauia, akapeea aia me manako no runga i Tei Anga ia ratou?—Iobu, pene 38-41.

¹⁶ Te taiku katoa ra Salamo 148:10 i te “manu peau.” Ka akamanako ana i te au tu tuke tuke! Kua akakite a Iehova kia Iobu no te renanima, tei ‘kata i te oroenua ma tona katoa ra akaoro.’ E tika, penei e kare e tau i te rere teia manu e 2.5 mita te roa, inara ka rauka te reira i te oro e 65 kiro mita i te ora, te akono anga e 4.5 mita i te oro anga! (Iobu 39:13, 18) I tetai tua, te akapou ra te *albatross* i te maata anga o tona ora anga i roto i te mareva i te au moana. Te teretere ua ra, ka rauka i teia manu i te oora i tona peau ki etai 3 mita. Penei ka rere aere ua te reira no tetai au ora ma te kore e takapakapa i tona nga peau. Ei tuke anga, e 5 teni mita te roa, ko te rango *hummingbird* tetai manu meangiti roa atu i te ao. Penei ka takapakapa te reira i tona nga peau e taeria atu ki te 80 taime i te tekoni! Ka rauka i te au *hummingbird*, te kanapa ra mei te au toka manea, i te neke aere mei te au erikopeta te ka rauka i te rere ki muri.

¹⁷ Te na ko ra Salamo 148:7 e te “au taae o te moana ra” te aka-paapaa ra ia Iehova. Ka akara ana i tei manako putuputua e ko tetai animara maatamaata roa atu tei ora ana ki runga i teia paraneta, te toora auika. Ko teia taae o te moana e “te au ngai oonu” penei e 30 tuma mita te roaroa. Penei e maata atu i te 30 erepani mamaata te teiaa. Tona arero e maata atu te teiaa i te okotai erepani. Tona pukuatu mei te motoka meangiti rai te maata. Te panapana ra teia mero maatamaata e 9 taime i te miniti—ei tuke anga ki te pukuatu o te *hummingbird*, penei ka panapana e 1,200 taime i te miniti. E ko tetai o te ara toto o te toora auika e mea maata tikai e ka rauka i tetai tamaiti i te tooro aere i roto i te reira. Papu tikai te akakeu ra to tatou pukuatu ia tatou kia tuatua i te raurau anga tei taopenga i te puka o Salamo: “Ko tei uti i te a’o ra, kia akapaapaa anake ia ia Iehova. Alelu Ia.”—Salamo 150:6.

16. Eaa te akakeu ra ia koe no runga i etai au manu ta Iehova i anga?

17. Mei teaa te maata i te toora auika, e eaa to tatou manako taopenga i muri ake i te manako anga no runga i ta Iehova au animara i anga?

Au Uianga Akamanako Anga

Salamo 8:3-9 Akapeea ta Iehova au mea angaia i te apii anga mai kia tatou i te tu akaaka?

Salamo 19:1-6 Penei ka akakeu to Iehova mana kapuaanga ia tatou kia rave i teaa, e no teaa ra?

Mataio 6:25-34 Akapeea te manako anga i to Iehova mana kapuaanga i te tauturu anga ia tatou kia tamaki i te taitaia e kia akanoo i te au mea mua i te oraanga?

Angaanga 17:22-31 Akapeea ta Iehova taangaanga anga i te mana kapuaanga i te apii anga mai kia tatou e e kino te akamori itoro e kare te Atua i mamao mei ia tatou?

Apiianga Mai Mei to Iehova Mana Kapuaanga

¹⁸ Eaa ta tatou ka kite mai mei ta Iehova taangaanga anga i tona mana kapuaanga? Kua va ua tatou i te tuke tikai o te au mea angaia. Kua tuatua tetai tata taramo e: “Tumatatini taau ra angaanga, e Iehova e! . . . Kua ki te enua nei i taau ra apinga.” (Salamo 104:24) Mei teaa te tika! Kua kitea mai e te aronga apii i te au mea ora e e tere atu i te mirioni au mea ora tuke te tu i te enua nei; inara, te tuke ra te au manako penei te vaira e au mirioni ua atu. Penei ka kite atu tetai tangata toroa e kua pou iaia tona tu akamanako akatutu ua. Ei tuke anga, ki ta Iehova au mea anga ia—tona mana kia maani ua e te anga i te au mea ou e te tuke—kare rava e pou.

¹⁹ Te apii maira ta Iehova taangaanga anga i tona mana kapuaanga kia tatou no runga i tona tu ngateitei. Te tuatua “Tei Anga” te akatakake ra ia Iehova mei tetai atu apinga i te ao katoa e pini ua ake, pouroa te reira e mea “angaia.” E pera katoa ta Iehova Tamaiti anau tai, tei tavini ei “pu rave angaanga” i te tuatau o te anga anga, kare roa i tapaia ana e ko Tei Anga me kare te tauturu i Tei Anga i roto i te Pipiria. (Maseli 8:30, NW; Mataio 19:4) Mari ra, koia te ‘tama mua o te au mea

18, 19. Mei teaa te tuke i te au mea ora ta Iehova i anga i te enua nei, e eaa ta te au mea anga ia e apii maira kia tatou no runga i tona tu ngateitei?

ravarai i *angaia* ra.’ (Kolosa 1:15) To Iehova turanga e ko Tei Anga te oronga ra kiaia te tika tikai kia rauka te mana ngateitei tau ki runga i te ao katoa e pini ua ake.—Roma 1:20; Apokalupo 4:11.

²⁰ Kua akamutu ainei a Iehova i te akono i tona mana kapuaanga? E tika, kua akakite te Pipiria i te akamutu anga a Iehova i tana angaanga kapuaanga i te ra ono, “e noo ua iora aia i te ra itu i tana katoa ra angaanga, i tana i anga ra.” (Genese 2:2) Kua akakite mai te apotetoro ko Paulo e ko teia “ra” itu e tauatini mataiti te roa, no te mea te rave uaia ra te reira i tona tuatau. (Ebera 4:3-6) Inara ko te aiteanga ainei o te “noo ua” e kua akamutu a Iehova i te angaanga? Kare, kare a Iehova e akamutu ana i te angaanga. (Salamo 92:4; Ioane 5:17) Te taiku ra, i reira, tona noo ua anga ki te akaangaro i anga mei tana angaanga i anga no te enua ra. Inara, ko tana angaanga no te akatupu anga i tona akakoroanga, te rave tamou uaia ra ma te kore i tamanaia. Kua kapiti mai ki roto i taua angaanga te akauru anga o te au Tuatua Tapu. Kua o mai ki roto i tana angaanga te akatupu anga i te “mea anga ouia,” ra te ka uriuriia i roto i te pene 19.—2 Korinetia 5:17, NW.

²¹ Me tae to Iehova ra akaangaro i anga ki te openga, ka rauka iaia i te akakite no tana au angaanga i te enua “te meitaki roa ra,” te aite ra mei tana i rave i te openga o te ra ono o te angaanga kapuaanga. (Genese 1:31) Akapeea aia me iki i te akono i tona mana kapuaanga kotinga koreia i muri akera te vaira kia kiteaia. I tetai ua atu tu, ka akapapuaia tatou e ka va ua tatou no runga i to Iehova taangaanga anga i tona mana kapuaanga. E tuatau ua atu, ka apii maata atu tatou no runga ia Iehova na roto i tana i anga ra. (Koheleta 3:11) Ko te maata atu i ta tatou e apii ra no runga iaia, te oonu maata ia o to tatou tu matakū—e ka vaitata oki tatou te akavaitata anga ki Tei Anga Mekameka ia tatou.

20. Na roto i teea tu to Iehova noo ua anga mei te akamutu anga o tana angaanga kapuaanga i te enua?

21. Akapeea to Iehova mana kapuaanga i te akakeu anga i te au tangata pikikaa kore e tuatau ua atu?

Mana Akapouanga—Iehova, 'E Toa Tamaki'

KUA araiia te au Iseraela—kua piritiaia i rotopu i te au pari maunga ngata i te tomo atu e tetai tai ngata tikai te tere-tere anga. Te arumaki maira te vaeau Aiphiti, e pupu aronga takinga kino, te tauta ra no te takore ia ratou.* Noatu rai, kua raurau atu a Mose i te iti tangata o te Atua e auraka e tuku ua i te au. “Na Iehova oki e tamaki i ta kotou tamaki,” i akapapu atu ei aia ia ratou.—Exodo 14:14.

² Noatu rai, kua kapiki atu a Mose kia Iehova, e kua pau mai te Atua: “Eaa koe i kapiki mai ei kiaku? . . . Ka tāki ana i to rakau ki runga, e ka akatika ana i to rima ki runga i te tai, e va’i.” (Exodo 14:15, 16) Ka akamanako ana i tei tupu maira. Kua akaue atura a Iehova i tana angera, e kua neke atura te pou tumurangi ki muri mai i te au Iseraela, penei kua akatotoa i te reira mei te paruru e kua arai i te pupu tamaki o Aiphiti. (Exodo 14:19, 20; Salamo 105:39) Kua akatika atu a Mose i tona rima. Tei akatakakeia e te matangi pakari, kua vaiia te tai. Kua akatokaia te tai e kua tu ua mei te paruru rai, te akatakakeanga i tetai ara tau ua no te katoa anga o te iti tangata!—Exodo 14:21; 15:8.

³ Kua kite atu i teia akaariari anga o te tu ririnui, ka tau a Pharao kia ota i tona au pupu vaeau kia akaruke. Kareka ra, kua ota atu a Pharao ngakau parau e kia tamaki atu. (Exodo 14:23) Kua arumaki atura te au Aiphiti, inara kua tupu te tumate-tenga kia ratou kua matara te au uira o to ratou au kariota. I te

* Kia tau ki te tata tuatua enua Iuda ko Josephus, kua “arumakia [te au Epera] e te au kariota e 600 ma te au tangata akaoro oroenua e 50,000 e te au tangata vaeau e 200,000 te numero.”—*Jewish Antiquities*, II, 324 [xv, 3].

1-3. (a) Eaa te tamataku anga tei aro atu te au Iseraela i te au rima o Aiphiti ra? (e) Akapeea a Iehova i te tamaki anga no tona iti tangata?

pou meitaki anga te au Iseraela i tetai tua, kua akaue atura a Iehova ia Mose: “Ka akatika ana i to rima ki runga i te tai, kia oki mai te tai ki runga i to Aiphiti, ei rungao i to ratou au kariota, e to ratou aronga akaoro oroenua ra.” Kua topa mai te tai, te akamaremo anga ia Pharao e tona pupu vaeau!—Exodo 14:24-28; Salamo 136:15.

⁴ Te akaora anga mai i te iti tangata Iseraela i te Tai Muramura e tupuanga puapingaia i roto i te tuatua enua o ta te Atua akonoanga i te au tangata ravarai. I reira kua akapapu a Iehova iaia uaorai ei 'toa tamaki.' (Exodo 15:3) Akapeea koe, i reira, i te ariu anga atu ki teia akatutu anga o Iehova? E tika, kua akatupu mai te tamaki i te mamae e te mii ki te au tangata ravarai. Penei paa i to te Atua taangaanga anga i tona mana akapouanga i te akaraanga e te uri ke ra kare ei akakeu anga ia koe kia akavaitata atu kiaia?

Tuke ta te Atua Tamaki ki ta te Tangata

⁵ Vaitata rai e rua anere e ono ngauru taimē i roto i te au Tuatua Tapu Epera e rua taimē i roto i te au Tuatua Tapu Ereni Kerititiano, kua orongaia ki te Atua te taoonga “Iehova Sabaota.” (1 Samuela 1:11) Ei Tutara Ngateitei, te akaere ra a Iehova i te au nuku angera ririnui roa. (Iosua 5:13-15; 1 Arika 22:19) E mea umere tikai te akapouanga ka rauka i teia nuku. (Isaia 37:36) Te akapou anga i te au tangata kare ia i te mea tau no te akamanako atu. Inara, kia akamaara tatou e kare ta te Atua au tamaki anga i aite ki te au tamaki anga tau kore a te tangata ra. Penei ka tauta te au arataki vaeau e te poritiki no te rave i te au akakoroanga tau ei akapuapinga ia ratou. Inara i roto i te tamaki anga a te tangata te o maira te noinoi e te manako uaorai.

-
4. (a) Eaa ta Iehova i akapapu mai i te Tai Muramura? (e) Akapeea tetai me ariu atu ki teia akatutu anga o Iehova?
5, 6. (a) Eaa ra te Atua i tau ei kia tapaia e ko “Iehova Sabaota”? (e) Mei teaa te tuke o te tamaki tu-Atua mei te tamaki a te tangata?

I te Tai Muramura, kua akapapu a Iehova iaia uaorai ei 'toa tamaki'

⁶ Ei tuke anga, kare a Iehova i akakeuia e te manako ngakau matapo. Te akakite maira Deuteronomi 32:4 e: “Ko te Mato aia ko tei tika rava tana angaanga ra; ko tei tau katoa tona au aerenga; e Atua tuatua-mou, e te kino kore ra, e tuatua-tika tana, e te tiratiratu!” Te akakino ra te Tuatua a te Atua i te riri akatere koreia, te tu kino, e te ta ua. (Genese 49:7; Salamo 11:5) No reira kare a Iehova e rave i te angaanga ma te kore e tumu. Te taangaanga tau ra aia i tona mana akapouanga e ko tetai ravenga openga ia. Te aite ra mei tana i taiku na roto i tana peroveta ko Ezekielia: “E manga rekareka mea ngiti ake ainei toku i te mate o te tangata kino? te tuatua maira te Atua ra ko Iehova: e auraka ainei kia ariu mai aia i tona ra au arataa, e kia ora?”—Ezekielia 18:23.

⁷ Eaa, i reira, a Iehova i taangaanga ei i te mana akapouanga? I mua ake ka pau atu ei, penei ka maara ia tatou te tangata tuatua tika ko Iobu. Kua akaao a Satani me ka rauka ia Iobu—i tetai ua atu tangata tikai—te akono i tona tu tau i raro ake i te timataanga. Kua pau atu a Iehova i taua akaaoanga na te akatikaanga ia Satani kia timata i to Iobu tu tau. Tei tupu mai, kua tupu kia Iobu te maki, te ngere anga i te apinganui, e te ngere anga i tana tamariki. (Iobu 1:1–2:8) Kare i kite no runga i teia au maro anga, kua taopenga tarevake ua a Iobu e e utunga tika kore tona mamaeanga no ko mai i te Atua. Kua ui aia ki te Atua e eaa oki Aia i akariro ei iaia ei “pa,” e ei “enemi.”—Iobu 7:20; 13:24.

⁸ Kua akamaeu tetai mapu ko Eliu tona ingoa i te apa i roto i ta Iobu akamanako anga, te tuatua anga: “E mea tika ainei teia i toou na manako, taau i karanga ra e, Kua maata te tuatua-tika naku ra i ta te Atua?” (Iobu 35:2) Ae, e mea neneva kia manako e kua kite meitaki atu tatou i te Atua me kare kia manako e kua akono tau kore ua aia. “Kia atea ke atu te tuatua kino i te Atua; e te ara i te Mana katoatoa,” i karanga ei a Eliu. I muri mai, kua tuatua atu aia: “I te Mana katoatoa ra, kare i

7, 8. (a) Eaa ta Iobu i taopenga tarevake ra no runga i tona au mamaeanga? (e) Akapeea a Eliu i te akatika anga i to Iobu manako no teia? (nga) Eaa te apianga ka mou mai ia tatou mei to Iobu tupuanga?

kitea e tatou kia kimi: tei maata i te mana, e te tuatua-tau, te maata ua atura te tuatua-tika nana: kare aia e takingakino.” (Iobu 34:10; 36:22, 23; 37:23) Kua papu ia tatou e me tamaki te Atua, e tumu meitaki tana no te rave akapera. Te manako anga i te reira, ka akara ana tatou i etai au tumu i rave ei te Atua au i tetai taime te angaanga ei tumu toa.—1 Korinetia 14:33.

Te Tumu i Akakeui ai te Atua Au Kia Tamaki Atu

⁹ I muri mai i te akapaapaaanga i te Atua ei ‘toa tamaki,’ kua akakite a Mose: “Koai to te au atua e arite kia koe, e Iehova? koai tei arite kia koe, ko tei kakā i te tapu ra?” (Exodo 15:11) Kua tata arite rai te peroveta ko Habakuka e: “E mata ara kore rava toou, kare e tika kia akara mai i te kino, kare oki e tika ia koe, kia akara mai i te tuatua-tika kore.” (Habakuka 1:13) Noatu e e Atua aroa a Iehova, e Atua tapu katoa aia, te tuatua tau, e te tika. I tetai taime, te akakeu ra taua au tu iaia kia taangaanga i tona mana akapouanga. (Isaia 59:15-19; Luka 18:7) No reira kare te Atua e akaviivii i tona tu tapu tikai me tamaki aia. Mari ra, te tamaki ra aia *no te mea* e tapu oki aia.—Exodo 39:30.

¹⁰ Ka akamanako ana i te turanga tei tupu mai i muri ake i te akarongo kore anga nga tangata mua, a Adamu raua ko Eva, i te Atua. (Genese 3:1-6) Naringa aia i akatika ua i to raua tu tau kore, ka akakino a Iehova i tona uaorai turanga ei Ngateitei i te Ao Katoa e Pini Ua Ake. Ei Atua tuatua tau, kua umuumuia aia kia akautunga ia raua kia mate. (Roma 6:23) I roto i te totou mua o te Pipiria, kua totou aia e ka tupu te ke i rotopu i tona au tavini e te aronga aru i te “ovi,” ko Satani ra. (Apo-kalupo 12:9; Genese 3:15) I te openga ra, ka akatika uaia teia ke na roto i te akaparuparu anga ia Satani. (Roma 16:20) Inara ka tupu mai na roto i taua raveanga akavaanga te au akameitakianga maata no te au tangata tuatua tika, te akarangatira anga i te enua mei te akamana anga a Satani e te akatueraanga

9. Eaa ra te Atua tapu i tamaki ei?

10. Akapeea ua me akatikaia te ke tei totouia ia Genese 3:15, e eaa oki te au puapinga no te au tangata tuatua tau ra?

i te mataara no tetai parataito i te koropu. (Mataio 19:28) Kia tae roa ki te reira taime, ko te aronga tei kapiti ki to Satani tua ka riro ei aronga kino i te pae kopapa e te pae vaerua ki te iti tangata o te Atua. I tetai mai atiangā, ka akao mai a Iehova.

Te Rave Angaanga ra te Atua no te Akakore i te Kino

¹¹ Te Tiruvi o te tuatau o Noa ra tetai tupu anga o taua akao anga mai. I na Genese 6:11, 12 ei: “Kua kino roa ra te enua i mua i te aroaro o te Atua; e kua ki te enua i te takinga-kino. E kua akara iora te Atua i te enua nei, e i na, kua kino roa; kua kino roa te aerenga o te tangata ravarai i te enua nei.” Ka akatika ainei te Atua i te kino kia akakore i te akairo openga o te tu akono e toe nei i te enua? Kare. Kua umuumuia a Iehova kia apai mai i te vaipuke i te ao katoa kia akakore mei te enua i te aronga tei inangaro maata i te ta ua e te tu akono tau kore.

¹² Kua arite te reira ki ta te Atua akavaanga i to Kanaana. Kua akakite mai a Iehova e na roto mai ia Aberahama ka aere mai tetai uanga na roto i te reira ka akameitakiia te au pamiri katoatoa i te enua nei. Kia rotai ki taua akakoroanga, kua akaue te Atua e ka orongaia ki ta Aberahama uanga te enua o Kanaana, e enua tei nooia e tetai iti tangata tei tapaia e ko te ngati Amori. Akapeea te Atua i te akatika anga no te akaatea maro i teia au tangata mei to ratou enua? Kua totou a Iehova e kare teia akaatea anga e tupu no etai 400 mataiti—kia tae tikai “te ara a te ngati Amori ra” e kua “rava roa.”* (Genese 12:1-3; 13:14, 15; 15:13, 16; 22:18) I taua tuatau ra, kua topa oonu atu te ngati Amori ki roto i te tu akono kino tikai. Kua riro mai a Kanaana ei enua akamori itoro, akamaringi anga toto, e te au raveanga ainga viivii tau kore. (Exodo 23:24; 34:12, 13; Nu-

* Te taka meitaki ra, te tuatau “ngati Amori” i konei te kapiti mai nei i te au tangata pouroa o Kanaana.—Deuteronomi 1:6-8, 19-21, 27; Iosua 24:15, 18.

11. Eaa ra te Atua i umuumuiai kia apai mai i te vai diluvi i te ao katoa?
12. (a) Eaa ta Iehova i totou no runga i ta Aberahama “uanga”? (e) Eaa ra te ngati Amori i tau ei kia akaateaia?

mero 33:52) Kua tamate katoa te au tangata o taua enua i te au tamariki ei au atinga i roto i te ai. Ka tau ainei te Atua tapu kia akamaeu i tona iti tangata ki taua tu kino tau kore? Kare! Kua akakite aia: “Kua viivii oki te enua: ka tutaki ei au i tana ara ki runga iaia uorai, e na te enua uorai e akaruaki i tona au tangata ki vao.” (Levitiku 18:21-25) Inara, kare a Iehova i tamate marikonga kore ua i taua iti tangata ra. Kua akaoraia te aronga i akono o Kanaana, mei ia Rahaba e te au Gibeona ra. —Iosua 6:25; 9:3-27.

Tamakianga no Tona Ingoa

¹³ No te mea e tapu a Iehova, e tapu katoa tona ingoa. (Levitiku 22:32) Kua apii a Iesu i tana pipi kia pure: “Kia tapu toou ingoa.” (Mataio 6:9) Kua akaviivii te meameaau anga i Edene i to te Atua ingoa, te akatupu anga i te ekoko anga no te tu o te Atua e te mataara tutara anga. Kare rava e rauka ia Iehova te akangaro i taua pikikaa e te meameaau anga. Kua umuumuia aia kia tama i tona ingoa i te au tu akakino anga.—Isaia 48:11.

¹⁴ Ka tamanako akaou ana i te au Iseraela. Koi vai ei ratou ei aronga tuikaa i Aiphiti, kua akaraanga puapinga kore ta te Atua taputou kia Aberahama e na roto i tona uanga ka akameitakiia te au pamiri katoatoa i te enua nei. Inara na te akara anga ia ratou e te akanooanga ia ratou ei iti tangata, kua tama a Iehova i tona ingoa mei te au tu akakino anga. No reira kua pure te peroveta ko Daniela ki te Atua na teia tu: “E te Atua, e to matou Atua, ko tei arataki mai i to au tangata mei te enua maira mei Aiphiti, ma te rima ririnui, e kua rongonui ia koe toou ingoa.”—Daniela 9:15.

¹⁵ Ma te umere, kua pure a Daniela na teia tu i te tua tau te umuumu ra te au ngati Iuda ia Iehova kia rave anga anga akaou no Tona ingoa ra. Kua kite atu te au ngati Iuda

13, 14. (a) Eaa ra a Iehova i umuumuai kia akatapu i tona ingoa? (e) Akapeea a Iehova i te tama anga i tona ingoa mei te au tu akakino anga?

15. Eaa ra Iehova i akaora mai ei i te au ngati Iuda mei te tuikaa anga i Babulonia?

akarongo kore ia ratou uaorai i roto i te tuikaa anga, teia taimē i Babulonia. To ratou oire maata, ko Ierusalemā, kua akātaneaia. Kua kite oki a Daniela i te akaoki akaou anga i te au ngati Iuda ki to ratou enua ka akapaapaa i to Iehova ingoa. No reira kua pure atu a Daniela: “E te Atua, e akakore mai te ara; e te Atua, e akono mai, e e rave; auraka e tavarevare, noou uaorai, e taku Atua: no te mea kua tapaia toou oire, e toou ra au tangata, *i toou uaorai ingoa.*”—Daniela 9:18, 19.

Tamakianga no Tona Iti Tangata

¹⁶ Te aite anga ainei i to Iehova inangaro anga i te paruru i tona ingoa e e manako kore aia e te manako ra iaia uaorai? Kare, na te raveanga kia tau ki tona tu tapu tikai e te inangaro i te tika, te paruru ra aia i tona iti tangata. Ka tamanako ana ia Genese pene 14. I reira ka tatau tatou i nga ariki e a tei opu atu i ta Aberahama nepeu ko Lota, ma te pamiri katoa o Lota. Ma te tauturu a te Atua, kua rave atu a Aberahama i te autu anga tuke ua akerai te ririnui teitei ra! Te tataanga o teia autu anga papu e ko te rekoti mua tei tukunaia ki roto “i te buka tamaki a Iehova ra,” papu e e puka katoa tei tata i tetai atu au tamaki anga vaeau kare i rekotiia i roto i te Pipiria. (Numero 21:14) Kua aru mai tetai au autu anga e manganui.

¹⁷ Kare i roa i mua ake ka tomo atu ei to Iseraela ki roto i te enua ko Kanaana, kua akapapu atu a Mose kia ratou: “Na to kotou Atua ra na Iehova, ko tei na mua ia kotou ra, e tamaki i ta kotou tamaki; mei tana katoa i rave ia kotou i Aiphiti ki mua tikai i to kotou uaorai mata.” (Deuteronomi 1:30; 20:1) Te akamata anga mai mei tei mono ia Mose, ko Iosua, e tae mai ki te tuatau o te Akava e te au tutara anga o te au ariki pikikaa kore o Iuda, kua tamaki tikai a Iehova no tona iti tangata, te oronga anga kia ratou i te au autu umereia tikai ki rungao i to ratou au enemi.—Iosua 10:1-14; Akava 4:12-17; 2 Samuela 5:17-21.

16. Akamārama mai i to Iehova inangaro i te paruru i tona ingoa kare te aite anga e te manako ra aia iaia uaorai.

17. Eaa te akaari maira e kua tamaki a Iehova no Iseraela i muri mai i to ratou tomo anga ki roto i te enua ko Kanaana? Oronga mai i te au akaraanga.

Au Uianga Akamanako Anga

2 Arika 6:8-17 Akapeea ta te Atua tuanga angaanga e ko “Iehova Sabaota” i riro ei ei akamaroiroi anga kia tatou i teia tuatau tai-taia?

Ezekiela 33:10-20 I mua ake ka taangaanga ei a Iehova i te mana akapouanga, eaa te tuatau tana e oronga aroa ua maira ki te aronga te aati ra i tana ture?

2 Tesalonia 1:6-10 Akapeea te akapouanga o te aronga kino e aere maira i te akamaru anga mai i te au tavini pikikaa kore o te Atua?

2 Petero 2:4-13 Eaa te akakeu ra ia Iehova kia taangaanga i tona mana akapouanga, te tukuanga mai i teea au apiiangā no te tangata ravarai?

¹⁸ Kare a Iehova i tau; kare katoa tana akakoroanga i tau no te akariro i teia paraneta ei parataito ponuiaau. (Genese 1: 27, 28) Te rikarika nei rai te Atua i te kino. I taua taime rai, te inangaro akaperepere ra aia i tona iti tangata e kare e roa atu ka rave angaanga no ratou. (Salamo 11:7) Ko te tika, te ke tei akatakaia mai ia Genese 3:15 te tapapaia ra kia itae atu i tetai take tau anga umere e te ta ua a te tuatau ki mua. Kia akatapu i tona ingoa e kia paruru i tona iti tangata, ka riro akaou mai a Iehova ei ‘toa tamaki’!—Zekaria 14:3; Apokalupo 16:14, 16.

¹⁹ Ka akara ana i tetai akatutu anga: Ka tamanako ana e kua takinokinoia e tetai animara taetaevao te pamiri o tetai tangata e kua rere atu taua tangata ra ki roto e kua tamate atu i taua manu kino. Ka tapapa ainei koe i tana vaine e te tamariki kia patoi atu i teia raveanga angaanga? Kare oki, ka tapapa koe ia ratou kia akakeuia e tona aroa noinoi kore no ratou. Na roto i taua tu ra, auraka tatou e patoi atu i to te Atua taangaanga anga i te mana akapouanga. Tona puareinga i te tamaki atu ei

18. (a) Eaa tatou ka akameitaki ei e kare a Iehova i tau? (e) Eaa te ka tupu me itae atu te ke tei akatakaia mai ia Genese 3:15 ki tona take?

19. (a) E akatutu mai i te tumu ka akavaitata atu ei to te Atua taangaanga i te mana akapouanga ia tatou kiaia. (e) Eaa te akakeu anga no to te Atua tu puareinga i te tamaki kia tatou?

paruru ia tatou ka tau kia akamaata i to tatou inangaro iaia. Ka tau katoa e kia akaoonuia to tatou ngateitei no tona mana kotinga koreia. No reira, ka rauka “kia akamori tatou i te Atua ma te kiteaia mai, ma te akaaka e te matakū.”—Ebera 12:28.

E Akavaitata Atū ki te ‘Toa Tamaki’

²⁰ E tika, kare te Pipiria i roto i te turanga tataki tai i akamarama pouroa mai i te au akakite anga o ta Iehova iki anga no runga i te tamaki anga tu-Atua. No teia ka papu ua ia tatou: Kare rava a Iehova e rave i te mana akapouanga na roto i tetai tu tika kore, kino kore, me kare takinga kino. E putuputu te taime, te tamanakoanga i to roto tikai i te tataanga Pipiria me kare tetai akakiteanga no te reira ka tauturu ia tatou kia manako meitaki i te au mea. (Maseli 18:13) Noatu me kare i rauka ia tatou te au tuatua akataka anga, na te apii maata atu anga no runga ia Iehova e te maaraara anga i tona au tu akaperepere ka tauturu ia tatou kia akatikatika i etai au tu ekoko anga te ka tupu mai. Me rave tatou i teia, ka kite mai tatou e maata ta tatou tumu no te irinaki i to tatou Atua, ko Iehova.—Iobu 34:12.

²¹ Noatu e e ‘toa tamaki’ a Iehova me maro mai te turanga, kare te aite anga o teia e e tu tamaki tona. I roto i ta Ezekielia orama o te kariota i te rangi ra, kua akatutuia mai a Iehova e te papa ra no te tamaki atu i tona au enemi. Inara, kua kite atu a Ezekielia e kua koropiniia te Atua e te anuanua—e akairo no te au. (Genese 9:13; Ezekielia 1:28; Apokalupo 4:3) Te taka meitaki ra, e tu maru to Iehova e te au tikai. “Ko te Atua oki te aroa,” i tata ei te apotetoro ko Ioane. (1 Ioane 4:8) Te vai tau ua ra to Iehova au tu pouroa i roto i te tu apa kore. Mei teaa te akameitaki anga ia tatou, i reira, e kia rauka i te akavaitata atu ki tetai Atua ririnui e te aroa ua!

20. Me tatau tatou i te au tataanga Pipiria o te tamaki anga tu-Atua kare tatou i marama meitaki, akapeea tatou me akono atu, e no teaa ra?

21. Koi vai ei aia ei ‘toa tamaki’ i tetai taime, mei teaa tikai a Iehova?

Mana Paruru—“Ko te Atua to Tatou Akapuanga”

TEI roto to Iseraela i te kino ia ratou e tomo atura ki roto i te au ngai o Sinai i te akamata anga o te 1513 M.T.N. Te vaira te ori aere anga matakū tikai i mua ia ratou, e teretere anga ki roto i tetai “metepara maatamaata e te kino tei nooia e te au ovi poi-tini e te tekopio.” (Deuteronomi 8:15, *The New English Bible*) Kua aro katoa ratou i te tamatakū anga tamaki a tetai au enua kino. Kua taki mai a Iehova i tona iti tangata ki roto i teia tu-ranga. Ei Atua no ratou, ka rauka ainei iaia i te paruru ia ratou?

² Te akapapu maira ta Iehova au tuatua: “Kua kite kotou i taku i rave ki to Aiphiti ra, e kua maranga kotou iaku na runga i te peau aeto ra, e kua apai mai ia kotou i ko nei kiaku uaorai nei.” (Exodo 19:4) Kua akamaara atu a Iehova i tona iti tangata e kua akaora mai aia ia ratou mei to Aiphiti ra, te taangaanga anga i te au aeto, mei tera te tu, kia apai ke mai ia ratou e meitaki ei. Inara te vaira tetai atu au tumu i tau ei te “peau aeto” ei akatutu mai i te paruru anga tu-Atua.

³ Te taangaanga ra te aeto i tona nga peau maatamaata e te ketaketa e maata atu i te rere ua anga. I roto i te tuatau vera o te ra, ka akatuera te mama aeto i tona nga peau—penei ka oora e rua mita te atea—kia akatupu mai i te paruru anga marumarū, te araianga i tana punua mei te vera pakari o te ra. I tetai au tua-tau, ka akakoukou aia i tona nga peau takapini i tana punua kia paruru ia ratou mei te matangi anuanu. Mei te aeto e paruru ra i tana punua, pera katoa rai a Iehova i te araianga e te pa-ruruanga i te pa enua ou ko Iseraela. Teiane i roto i te mete-para, ka kitea tamou uaia e tona iti tangata te akapuanga i raro i te ata o tona nga peau ketaketa me vai pikikaa kore ua ratou.

1, 2. Tei roto to Iseraela i teea kino ia ratou e tomo atura ki roto i te au ngai o Sinai i te 1513 M.T.N., akapeea a Iehova i te akapapu anga ia ratou?

3. Eaa ra i tau ei te “peau aeto” ra no te akatutu mai i te paruru anga tu-Atua?

(Deuteronomi 32:9-11; Salamo 36:7) Inara, ka rauka tikai ainei ia tatou ta te Atua paruru anga i teia tuatau?

Te Taputou o te Paruru Anga Tu-Atua

⁴ Papu tikai te rauka ra ia Iehova i te paruru i tona au tavini. Koia oki te ‘Atua Mana Katoatoa’—e taoonga te akakite maira e kua rauka iaia te mana kare e rauka i te patoia. (Genese 17:1) Mei te ngaru tapu koreia, kare e rauka to Iehova mana taangaangaia i te tamanataia. I te mea ka rauka iaia te rave i tetai apinga te arataki ra tona anoano, penei ka ui tatou, ‘E anoano ainei no Iehova kia taangaanga i tona mana ei paruru i tona iti tangata?’

⁵ Te pau anga, i te tuatua okotai, ae! Te akapapu maira a Iehova kia tatou e ka paruru aia i tona iti tangata. “Ko te Atua to tatou akapunganga e te maroiroi, e tauturu vaitata roa ia kia rokoa e te tumatetenga,” i na Salamo 46:1 ei. Mei te mea e ko te Atua “te kore e tika kia pikikaa,” ka rauka ia tatou te irinaki anga pu tikai i roto i tana taputou o te paruru anga. (Tito 1:2) Ka akara ana tatou i etai o te au akatutu anga ta Iehova e taangaanga ra no te akataka mai i tona tu akonoanga paruru anga.

⁶ Ko Iehova to tatou Tiaki, e “nona oki tatou: e aronga tangata nona, e te mamoe no tana ra koro.” (Salamo 23:1; 100:3) E iti ua te au animara te umuuiuia ra kia tauturuia mei te mamoe ra. Kia matakore te aronga tiaki mamoe o te tuatau Pipiria no te paruru i tana mamoe mei te au riona, te au ruko, e te au tapa, e pera katoa mei te aronga keia. (1 Samuela 17:34, 35; Ioane 10:12, 13) Inara te vaira tetai tuatau paruruanga i te mamoe te umuuiuia ra te akono maru. Me anau mai tetai mamoe kare i roto i te anana, ka akonokono te tiaki i te tinana i tona tuatau umuuiu anga i te tauturu e oti ka mou atu i te punua mamoe e ka apai atu i te reira ki te anana.

4, 5. Eaa ra tatou ka irinaki papu ei i ta te Atua taputou no te paruru anga?

6, 7. (a) Kua oronga mai te tiaki mamoe o te au tuatau Pipiria i teea paruru anga no tana mamoe? (e) Akapeea te Pipiria i te akatutu anga mai i to Iehova ngakau tae no te paruru e te akono i tana mamoe?

“Ei runga ratou i tona umauma kia apai”

⁷ Na te akaaiteanga iaia uaorai ki tetai tiaki mamoe, te akapapu maira a Iehova kia tatou no tona inangaro ngakau tae i te paruru ia tatou. (Ezekiela 34:11-16) Ka akamaara ana i tei akatakaia no Iehova ka kitea ia Isaia 40:11, tei uriuriiia i roto i te Pene 2 o teia puka: “E angai aia i tana anana mei te tiaki mamoe ra: e akaputu aia i te au punua i tona rima, e ei runga ratou i tona umauma kia apai.” Akapeea i riro atu ei tetai punua kia tukunaia ki roto i te “umauma” o te tiaki mamoe—i roto i tetai tunga o tona kakau? Penei ka akavaitata atu te punua ki te tiaki mamoe, e ka ukui atu i tona nga vaevae. Inara, ka tika te tiaki mamoe kia piko, e ka mou atu i te punua, e ka tuku maru i te reira ki roto i tona umauma. Mei teaa te maru i taua tutu no te tu puareinga o to tatou Tiaki Maata kia paruru e kia akono ia tatou!

⁸ Inara, kua kotingaia ta te Atua taputou no te paruru anga—te kitea uaia ra e te aronga tei akavaitata atu kiaia. Te akakite ra a Maseli 18:10: “Te ingoa o Iehova ra, e punanga ketaketa ia: te oro nei te aronga tuatua-tika ki reira, e kua ora iora.” I te au tuatau Pipiria, kua patuia te au punanga i roto i te metepara ei ngai meitaki no te akapuanga. Inara tei runga ua i tei roto i te tumatetenga kia oro atu ki taua punanga e kiteai te ora. Te arite katoa ra ki te kimianga i te akapuanga i roto i to te Atua ingoa. E maata atu te o maira i te ripiti ua i to te Atua ingoa; kare taua ingoa tu-Atua e rauka i te apai mai i te manuia. Mari ra, ka ano-anoia tatou kia kite e kia irinaki i Tei Akono i taua ingoa e kia noo rotai ma tana au turanga tuatua tika. Mei teaa te takinga meitaki ia Iehova no te akapapu mai kia tatou e me uri tatou kiaia na roto i te akarongo, ka riro aia ei punanga paruru anga kia tatou!

“E Tika i to Matou Atua . . . i te Akaora ia Matou”

⁹ E maata atu ta Iehova i rave i te *taputou* ua mai i te paruru anga. I te au tuatau Pipiria, kua akatutu mai aia na roto i te au

8. (a) Kua akatotoaia ta te Atua taputou no te paruru anga kiaia ma, e akapeea teia i te akakite angaia mai ia Maseli 18:10? (e) Eaa te o atura ki roto i te kimi anga i te akapuanga i to te Atua ingoa?

9. Akapeea a Iehova i te rave maata anga i te taputou paruru anga?

mataara temeio e ka rauka iaia te paruru i tona iti tangata. I roto i te tuatua enua o Iseraela, e putuputu te taima kua akono mamao atu to Iehova nga “rima” ketaketa i te au enemi ririnui. (Exodo 7:4) Inara, kua taangaanga katoa a Iehova i tona mana paruru no tona au tangata tataki tai.

¹⁰ I te patoi anga nga mapu Epera e toru—ko Sadaraka, Meseke, e Abedenego—i te tupou atu i te tiki auro a te Ariki ko Nebukanesa, kua tamataku te ariki riri ra no te titiri atu ia ratou ki roto i te umu vera kino tikai. “Koi taua Atua ra te ka akaora ia kotou i toku nei rima?” i akakoko atu ei a Nebukanesa, te tutara ririnui i te enua ra. (Daniela 3:15) Kua irinaki pu tikai te nga mapu e toru i te mana o to ratou Atua kia paruru ia ratou, inara kare ratou i manako ana e ka pera oki aia. No reira, kua pau atu ratou: “I na, e tika i to matou Atua, ta matou e akamori nei, i te akaora ia matou.” (Daniela 3:17) Ae, kare taua umu ai ka tikai, noatu kua akavera kino ia e itu taima i tei kore i matauia, i tuku mai ana i te akaaoanga ki to ratou Atua ririnui tikai. Kua paruru aia ia ratou, e kua maroia te ariki kia akatika e: “Kare atu atua e tika’i kia akaora mei teiane i te tu.”—Daniela 3:29.

¹¹ Kua oronga katoa mai a Iehova i tetai akatauanga umere tikai o tona mana paruru i te tuku anga mai aia i te ora anga o tana Tamaiti anau okotai ki roto i te tokara o te paretenia ngati Iuda ko Maria. Kua akakite atu tetai angera kia Maria e ka “to oki [aia], e ka anau taau tamaiti.” Kua akamārama atu te angera: “Ka eke mai te vaerua tapu ki rungao ia koe, e na te mana o Tei Teitei e tamaru i rungao ia koe.” (Luka 1:31, 35) I te akaraanga, kare rava te Tamaiti a te Atua i o ana ki roto i tetai turanga mei teia rai. Ka akakino ainei te ara e te tu apa ua o te metua vaine i te pepe? Ka rauka ainei ia Satani te akamamae me kare te tamate i taua Tamaiti i mua ake ka anauia mai ei aia? Kare rava! Tera te tu, kua akanoo a Iehova i tetai pa paruru takapini ia Maria kia kore e apinga—kare te tu apa ua, kare e rauka i tetai mana tamamae, tetai tangata ta ua, kare i etai temoni—te

10, 11. Eaa te au akatauanga a te Pipiria te akaari maira e akapeea a Iehova i te taangaanga anga i tona mana paruru no te au tangata tataki tai?

takinokino i te tupu anga o te pepe, mei te tuatau i to ia mai ei. Kua paruru tamou ua atu a Iehova ia Iesu i tona tuatau mapu anga. (Mataio 2:1-15) Kia tae roa ki to te Atua tuatau akanooia, kare tana Tamaiti akaperepere i takinokinoia.

¹² Eaa ra a Iehova i paruru ei i tetai au tangata tataki tai na roto i taua au mataara temeio? I te au tu e manganui kua paruru a Iehova i te au tangata tataki tai e raukai i te paruru i tetai apinga puapinga maata atu: te akatupuanga o tana akakoroanga. Ei akatauanga, te ora anga o te pepe ko Iesu e tumu puapinga ia no te akatupuanga i ta te Atua akakoroanga, te ka akapuapinga i te au tangata ravarai i te openga ra. Te rekoti o te au akaariari anga e manganui o te mana paruru e tuanga ia o te au Tuatua Tapu akauruia, tei “tataia ia kia kite tatou; kia rauka to tatou tataranga, i te akakoromaki e te pumaana o te tuatua i tataia ra.” (Roma 15:4) Ae, te akaketaketa nei teia au akaraanga i to tatou akarongo i to tatou Atua ririnui tikai. Inara eaa te paruru anga ka tapapa atu tatou mei te Atua i teia tuatau?

Te Aiteanga Kore o te Paruru Anga Tu-Atua

¹³ Te taputou o te paruru anga tu-Atua kare te aiteanga e kua umuuiuia a Iehova kia rave i te au temeio no tatou. Kare, kare to tatou Atua i akapapu mai ana i tetai oraanga kare e manamanata i roto i teia akaerenga taito. E manganui te au tavini pikikaa kore o Iehova tei aro atu i te au tu kino pakari, kapiti mai te putaua, te tamaki, te maki, e te mate. Kua akakite tika ua a Iesu ki tana au pipi e ei au tangata tataki tai penei ka tamateia ratou no to ratou akarongo. No reira oki a Iesu i tuatua maata ei i te umuuiu anga kia akakoromaki e tae ua atu ki te openga. (Mataio 24:9, 13) Naringa a Iehova i taangaanga i tona mana kia rave i te akaora anga temeio i te au taima ravarai, kare e ekokoanga e tumu ta Satani no te akakoko ia Iehova e kia tau-marō i te tu ngakau tae tikai o ta tatou akamorianga i to tatou Atua.—Jobu 1:9, 10.

12. Eaa ra a Iehova i paruru temeio ei i tetai au tangata tataki tai i roto i te au tuatau Pipiria?

13. Kua umuuiuia ainei a Iehova kia rave i te au angaanga temeio no tatou? Akamarama mai.

¹⁴ Noatu i te au tuatau Pipiria, kare a Iehova i taangaanga ana i tona mana paruru ei arai i tona au tavini tataki tai mei te mate vave. Ei akatauanga, kua tamateia te apotetoro ko Iakobo e Heroda i te 44 T.N.; inara, i muri poto mai, kua akaoraia a Petero mei “te rima o Heroda.” (Angaanga 12:1-11) E ko Ioane, te teina o Iakobo, kua roa atu i te ora anga ia Petero raua ko Iakobo. Te taka meitaki ra, kare e rauka ia tatou i te tapapa atu i te tatou Atua kia paruru mai i tona au tavini ravarai na taua mataara aiteite ra. Pera katoa, “e tuatau ra, e te manuia ua” te ka tupu kia tatou katoatoa. (Koheleta 9:11) Akapeea a Iehova i te paruru anga ia tatou i teia tuatau?

Oronga Mai a Iehova i te Paruru Anga i te Pae Kopapa

¹⁵ Ka akara ana, na mua, i te paruru anga i te pae kopapa. Ei aronga akamori ia Iehova, ka rauka ia tatou i te tapapa i te paruru anga *ei pupu*. Me kare ra, ka riro tatou ei ereere na Satani. Ka akamanako ana i teia: Ko Satani, “te ariki o teianeia ao,” te inangaro ra i te akakore i te akamori anga mou. (Ioane 12:31; Apokalupo 12:17) Kua arai etai o te au kavamani ririnui i te enua nei i ta tatou angaanga tutu aerenga e kua tauta i te akakore tikai ia tatou. Inara, kua vai ngaueue kore te au iti tangata o Iehova e kua rave tamou ua atu i te tutu aerenga ma te kore e tuku i te au! Eaa i kore ei i rauka i te au pa enua maata i te tapu i te angaanga a teia au pupu Kerititiano meangiti ua e te akaraanga kare i paruruia? No te mea kua paruru a Iehova ia tatou ma tona nga peau ririnui ra!—Salamo 17:7, 8.

¹⁶ Akapeea te paruru anga i te pae kopapa i te tuatau o te “mate maata” e waitata mai nei? Auraka tatou e matakui i te raveanga o te au akavaanga a te Atua. I te mea ra, “kua kite mari te Atua i te akaora i te aronga akono i te Atua i roto i te timataanga ra, e te tāpu i te aronga tuatua-tika kore e, kia tae ki te rā akava anga,

14. Eaa te au akatauanga te akaari maira e kare a Iehova e paruru ua ana i tona au tavini na te au mataara aiteite?

15, 16. (a) Eaa te akapapu anga te vaira e kua oronga mai a Iehova i te paruru anga i te pae kopapa no tona aronga akamori ei pupu? (e) Eaa ra ka papu ei ia tatou e ka paruru a Iehova i tona au tavini i teianeia e i te tuatau o te “mate maata”?

kia mate.” (Apokalupo 7:14; 2 Petero 2:9) I teianei, ka papu ia tatou e rua apinga. Te mea mua, kare rava a Iehova e tuku e kia akakoreia tona au tavini tiratiratu mei te enua nei. Te rua, ka tutaki aia i te aronga akono tika ma te ora mutu kore i roto i tona ao ou—me ka anoanoia, na roto i te tuakaouanga. No te aronga i mate ra, kare atu e ngai meitaki kia vai ki roto i to te Atua manako.—Ioane 5:28, 29.

¹⁷ I teianei, te paruru nei a Iehova ia tatou na roto i tana “tuatua” ora, tei rauka te mana akakeuanga kia rapakau i te au ngakau e kia tau i te au oraanga. (Ebera 4:12) Na te taangaangaanga i tana au kaveinga, ka paruruia tatou i roto i tetai au tu mei te kino i te pae kopapa. “Ko au toou Atua ra ko Iehova, ko tei akakite ia koe i te mea e puapinga’i koe na,” i na Isaia 48:17 ei. Kare e ekoko anga, te noo rotai anga ma te Tuatua a te Atua ka rauka i te akameitaki mai i to tatou oraanga kopapa e ka akaroa i to tatou oraanga. Ei akaraanga, no te mea kua taangaanga tatou i te ako anga a te Pipiria auraka e akaturi e kia tama ia tatou uaorai mei te kino, te kopae ra tatou i te au raveanga viivii e te au tu matau kino tikai te akatupu ra i te marikonga kore i roto i te au oraanga o te aronga akono kore i te atua e manganui. (Angaanga 15:29; 2 Korinetia 7:1) Mei teaa ta tatou akameitaki anga no te paruru anga a te Tuatua a te Atua!

Paruru a Iehova ia Tatou i te Pae Vaerua

¹⁸ Tei maata rava, te oronga maira a Iehova i te paruru anga i te pae vaerua. Te paruru ra to tatou Atua aroa ia tatou mei te kino i te pae vaerua na te akapapa anga ia tatou ma te au mea tei anoanoia e tatou e raukai i te akakoromaki i te au timata anga e kia paruru i to tatou pirianga ma ia. No reira te raveangaanga ra a Iehova no te akono i to tatou oraanga, kare no tetai mataiti poto ua mari ra e tuatau ua atu. Ka akara ana i etai o te au apinga a te Atua te ka paruru ia tatou i te pae vaerua.

¹⁹ A Iehova koia “tei akarongo i te pure.” (Salamo 65:2) Me

17. Akapeea a Iehova i te paruru anga ia tatou na roto i tana Tuatua?

18. Eaa te paruru anga pae vaerua ta Iehova e oronga maira no tatou?

19. Akapeea to Iehova vaerua i te akariro anga ia tatou kia autu atu i etai ua atu au timata anga ka aro atu tatou?

Au Uianga Akamanako Anga

Salamo 23:1-6 E ko te Tiaki Maata, akapeea a Iehova i te paruru anga e te akono anga i tona au iti tangata mei te mamoe te tu?

Salamo 91:1-16 Akapeea a Iehova i te paruru anga ia tatou mei te tumatetenga i te pae vaerua, e eaa ta tatou ka rave kia na raro i tana paruru anga?

Daniela 6:16-22, 25-27 Akapeea a Iehova i te apii anga i tetai ariki taito no runga i Tona mana paruru, e eaa ta tatou ka kite mai mei teia akaraanga?

Mataio 10:16-22, 28-31 Eaa te patoi anga ta tatou ka tapapa atu, inara eaa te tumu i kore ei tatou e mataku i te aronga patoi?

akaraanga ngata tikai te taomi anga o te oraanga, te riringi anga i to tatou ngakau kiaia ka apai mai i te akamaru anga kia tatou. (Philipi 4:6, 7) Penei kare aia e akaatea temeio i to tatou au timata anga, inara i te pau anga mai i ta tatou au pure ngakau tae, ka rauka iaia i te oronga mai i te pakari kia tatou ei akono atu i te reira. (Iakobo 1:5, 6) Maata atu i te reira, te oronga maira a Iehova i te vaerua tapu ki te aronga te pati atura kiaia. (Luka 11:13) Ka akariro taua vaerua ririnui ia tatou kia autu i etai timata anga me kare manamanata ka aro atu tatou. Ka oronga mai te reira i “te mana maata meitaki” kia tatou kia akakoromaki e tae ua atu i ta Iehova akaatea anga i te au manamanata mamae tikai i roto i te ao ou te vaitata mai nei.—2 Kori-netia 4:7.

²⁰ I tetai au taime, penei ka akakiteia mai to Iehova mana paruru na roto i to tatou au taeake akamori ra. Kua akavaitata mai a Iehova i tona iti tangata ki roto i tetai “au taeake” takapini i te ao. (1 Petero 2:17; Ioane 6:44) I roto i te reva maanaana o taua taokotai anga taeake, ka kite tatou i te akapapu anga tikai o te mana o te vaerua tapu o te Atua i te akakeu anga i te tangata ei meitaki. Te akatupu ra taua vaerua i roto ia tatou te ua —ma te manea tikai, te au tu akaperepere kapiti mai i te aroa,

20. Akapeea to Iehova mana paruru anga i te akaari angaia mai na roto i to tatou au taeake akamori?

takinga meitaki, e te meitaki. (Galatia 5:22, 23) No reira, me taitaiaia tatou e kua akakeuia tetai taeake irinaki i te oronga mai i te ako anga tauturu me kare ka oronga mai i te au tuatua akamaroiroi anga tei anoano maataia, ka akameitaki tatou ia Iehova no te akaari anga mai i tona tu akono paruru ua.

²¹ Te oronga maira a Iehova i tetai apinga ke ei paruru ia tatou: te kai tau i te pae vaerua. Kia tauturu ia tatou kia rauka te maroiroi mei tana Tuatua, kua akaue mai a Iehova i te “tavini akono meitaki e te pakari” kia tua mai i te kai pae vaerua. Te taangaanga ra taua tavini tiratiratu i te au puka neneiia, kapiti mai i nga tianara *Te Punanga Tiaki* e te *Awake!* e pera katoa ta tatou jw.org website, te au uipaanga, te au akaputupuanga, e te au uruoanga kia oronga mai kia tatou i te ‘kai i te ora mou ra’—ta tatou e umuumu ra, e tei umuumuia e tatou. (Mataio 24:45) Kua rongo ana ainei koe i tetai apinga i te uipaanga Kerititiano—i roto i tetai pau anga, te ako anga, me kare ra i roto i te pure—tei oronga mai i te akamatutu anga tei umuumuia e te akamaroiroi anga? Kua akakeuia ainei toou oraanga e tetai atikara tikai tei neneiia i roto i tetai o ta tatou nga tianara? E aka-maara, te oronga maira a Iehova i taua au mea e raukai i te paruru ia tatou i te pae vaerua.

²² Papu tikai e paruru a Iehova “ki te aronga katoa e irinaki iaia ra.” (Salamo 18:30) Te marama ra tatou e kare aia e taangaanga ana i tona mana ei paruru ia tatou mei te au tumate-tenga pouroa i teiane. Inara, te taangaanga ua ra aia, i tona mana paruru kia akapapu i te tupuanga o tana akakoroanga. I te openga ra, no tana rave anga i te reira te meitaki ra no tona au tavini. Me akavaitata atu tatou kiaia e kia vai ki roto i tona aroa, ka oronga mai a Iehova kia tatou i tetai ora anga apa kore e tuatau ua atu. Ma taua manakonako anga, ka rauka ia tatou i te akara atu i etai mamae anga i roto i teia akaerenga ei “mea ngiti poto māmā.”—2 Korinetia 4:17.

21. (a) Eaa te kai tau i te pae vaerua ta Iehova i oronga mai na roto i te “tavini akono meitaki e te pakari”? (e) Akapeea koe i te puapinga anga mei te au apinga a Iehova no te paruru anga ia tatou i te pae vaerua?

22. Te taangaanga ua ra a Iehova i tona mana na roto i teea tu, e eaa ra tana rave akapera anga i riro ei ei meitaki no tatou?

Mana Akaoki Akaouia Mai —A Iehova ‘Te Akariro Nei i te Au Mea Ravarai ei Mea Ou’

KUA ngaro me kare kua ngaa te apinga kangakanga tei inangaroia e tetai tamaiti e kua aue maromaroa. E tangi aroa te aue anga! Inara, kua kite ana ainei koe i nga mata o tetai tamaiti i te puera anga i te akaoki akaou anga mai tetai metua i te apinga tei ngaro ra? Ki te metua, penei e mea mama ua i te kimi i te apinga kangakanga me kare kia maani akaou i te reira. Inara kua kata akaou te tamaiti e kua umere akaou. Ko tei manakoia e kua ngaro mutu kore ra kua akaoki akaouia mai!

² Tei ia Iehova, te Metua meitaki roa, te mana no te akaoki akaou mai i tei manakoia e tana tamariki i te enua nei ei mea puapinga kore. Ae, kare tatou e te tuatua nei no te au apinga kangakanga. I roto i teia “au tuatau kikino tei ngata roa no te akono,” ka aro atu tatou i te au mea i ngaro ra e tei pakari roa atu. (2 Timoteo 3:1-5, NW) Te au mea tei akaperepereia e te au tangata ravarai i te akaraanga kua o atu ki roto i te tumatetenga—te kainga, te au apinga, te angaanga, e te oraanga kopapa. Penei ka taitaia katoa tatou me akamanako tatou i te takinokino angaia te reva e te ngere anga tei tupu mai, na roto i te kore anga, o te au mea ora e manganui te tu. Inara, kare atu e apinga ke ka akakino mai ia tatou mari ra te matenga o tetai tei akaperepereia e tatou. Te au manako o tei ngere e te maroiroi kore e mea maata tikai. —2 Samuela 18:33.

³ Mei teaa, i reira, te pumaana i te apii i to Iehova mana akaoki akaou! Mei ta tatou ka kite atu, te vaira te turanga umere no runga i ta te Atua ka rauka e ka rave no te akaoki akaou mai no tana tamariki i te enua nei. Ko te tika, te akaari maira te Pipiria e

1, 2. Eaa te au ngere anga te takino ra i te pamiri tangata i teia tuatau, e aka-
peea teia i te akakeu anga ia tatou?

3. Eaa te manakonakoanga pumaana tei akakiteia mai ia Angaanga 3:21, e
na roto i teea ravenga ta Iehova akatupu anga i te reira?

kua akakoro a Iehova i te tuatau “e tupu ei *te au mea [ou] katoa nei.*” (Angaanga 3:21) E akatupu ei i teia, ka taangaanga a Iehova i te Patireia o te Mesia, tei tutaraia e tana Tamaiti, ko Iesu Karaiti. Te akaari maira te akakite anga e kua akamata teia Patireia i te tutara i te rangi i te 1914.* (Mataio 24:3-14) Eaa te ka akaoki akaouia mai? Ka akara ana tatou i etai o ta Iehova au angaanga meka-meka no te akaoki akaou mai. Ko tetai o teia te akara nei tatou e te kite nei. Ko tetai atu ka tupu maata a te tuatau ki mua.

Te Akaoki Akaou Mai i te Akamori Anga Ma

⁴ Ko tetai apinga ta Iehova i akaoki akaouia mai koia oki ko te akamori anga ma. E raukai kia marama e eaa te aite anga o teia, ka akara poto ua tatou i te tuatua enua o te Patireia o Iuda. Te raveanga i te reira te oronga maira kia tatou i te kite maoraora ki roto i to Iehova mana akaoki akaouia mai e angaanga ra.—Roma 15:4.

⁵ Ka akamanako ana i te manako o te au ngati Iuda pikikaa kore i te 607 M.T.N. i te akapou angaia a Ierusalem. Kua akapueuriki-rikiia to ratou oire akaperepereia, kua akapueuia tona au paruru. Tei kino roa atu, ko te iero mekameka ta Solomona i patu, te ngai maata o te akamori anga ma a Iehova i te enua katoa, kua akarukeia mai ei ututua. (Salamo 79:1) Kua takiia atu te aronga i ora mai ei aronga tuikaa ki Babulonia, te akarukeanga mai i to ratou enua ei ngai tanea no te au animara taetaevao. (Ieremia 9:11) Mei te akaraanga a te tangata, kua puapinga kore te au mea ravarai. (Salamo 137:1) Inara kua oronga mai a Iehova, tei taputou i teia akapou anga mei ito mai, i te manakonakoanga e te vaira te tuatau ki mua te akaoki akaou mai.

* “Te tuatau e akaoki akaou mai ei te au mea katoa” kua akamata mai i te akanoo angaia te Patireia o te Mesia ma tetai tei akatuangaia mei te ariki pikikaa kore ko Davida i runga i te terono. Kua taputou a Iehova kia Davida e ka tutara tetai tei akatuangaia nona ra e tuatau ua atu. (Salamo 89:35-37) I muri ake i te takore anga a Babulonia ia Ierusalem i te 607 M.T.N., kare tetai uanga a Davida i noo ana ki runga i te terono o te Atua. Kua riro mai a Iesu, tei anauia mai ki runga i te enua ei tuanga no Davida, e ko te Ariki taputou roaia i tona akaterono angaia i te rangi ra.

4, 5. Eaa tei tupu ki to te Atua iti tangata i te 607 M.T.N., e eaa oki te manakonakoanga ta Iehova i oronga atu kia ratou?

⁶ Ko te tika, e tumu tuatua taokioki ua te akaoki akaou mai i roto i te au tataanga a te au peroveta Epera.* Na roto ia ratou, kua taputou mai a Iehova i tetai enua akaoki akaouia mai e ka tangataia, ka tuputupu, ka paruruia mei te au manu taae e te tamaki anga a te enemi. Kua akataka mai aia i to ratou enua akaoki akaouia mai ei parataito tikai! (Isaia 65:25; Ezekielia 34:25; 36:35) Tei maata rava atu, ka akanoo akaouia te akamori anga ma, e ka patu akaouia te iero. (Mika 4:1-5) Kua oronga teia au totou i te manakonakoanga ki te au ngati Iuda tei akatuikaania, te tauturuanga ia ratou kia akakoromaki i to ratou akatuikaa angaia e 70 mataiti i Babulonia.

⁷ I te openga ra, kua tae mai te tuatau no te akaoki akaou mai. Kua tukunaia mai mei Babulonia, kua oki atu te au ngati Iuda ki Ierusalemia e kua patu akaou i to Iehova iero i reira. (Ezera 1:1, 2) Me akono ua ratou i te akamori anga ma, ka akameitaki a Iehova ia ratou e ka akatupu akaou i to ratou enua e kia ruperupe ra. Kua paruru aia ia ratou mei te au enemi mei te au manu taae tei akaaere i to ratou enua no tetai au ngauru mataiti. Mei teaa ra to ratou rekareka anga i roto i te mana akaoki akaouia mai o Iehova ra! Inara kua akatutu ua mai taua au kite anga i tetai tupu anga mua ma te kotingaia o te au totou akaoki akaou mai. Te aere maira tetai tupu anga maata atu "i te au rā openga ra," i to tatou nei tuatau, i te akaterono angaia tei Tau no te Ariki ko Davida tei taputouia kua roa te tuatau.—Isaia 2:2-4; 9:5, 6.

⁸ I muri poto ua ake i to Iesu akaterono angaia i roto i te Patireia i te rangi ra i te 1914, kua akono atu aia i te au umuumu anga i te pae vaerua o te iti tangata pikikaa kore o te Atua i te enua nei. Mei ta tei autu ra o Peresia ko Kuro te akarangatira anga i te toenga o te au ngati Iuda mei Babulonia i te 537 M.T.N., kua akarangatira mai a Iesu i tetai toenga o te au ngati Iuda pae vaerua—tana uaorai au pipi—mei te akamana anga a Babulonia Maata,

* Ei akatauanga, kua tuatua maata a Mose, Isaia, Ieremia, Ezekielia, Hosea, Ioela, Amosa, Obadia, Mika, e Zephania i teia tumu tuatua.

6-8. (a) Eaa te tumu tuatua taokioki ua te kiteia ra i roto i te au tataanga a te au peroveta Epera, e akapeea taua au totou i te akaoki angaia i te akamata anga? (e) I teia tuatau, akapeea to te Atua iti tangata i te kite anga i te tupu anga o te au totou akaoki akaou mai?

te patireia o te akonoanga pikikaa i te ao. (Apokalupo 18:1-5; Roma 2:29) Mei te 1919 mai e aere ua atu, kua akaoki akaouia mai te akamori anga ma ki tona ngai tau i roto i te au oraanga o te au Kerititiano tika tikai. (Malaki 3:1-5) Mei reira maira, kua akamori to Iehova iti tangata iaia i roto i tona iero pae vaerua ma —ta te Atua akapapaanga no te akamori anga viivii kore. Eaa ra teia i puapingai kia tatou i teia tuatau?

Akaoki Akaou Mai i te Pae Vaerua —Eaa i Puapingai

⁹ Ka akara ana i te tumu manako tuatua enua. Kua rekareka te au Kerititiano i te anere mataiti mua i te au akameitakianga pae vaerua e manganui. Inara kua totou a Iesu e te au apotetoro e ka akataeroia te akamori anga mou e ka ngaro ke. (Mataio 13:24-30; Angaanga 20:29, 30) I muri ake i te tuatau o te au apotetoro, kua tupu mai a Kerititome. Kua ariki tona au orometua i te au apiianganga peikani e te au raveanga. Kua rave katoa ratou i te tuatua atu ki te Atua inara kua puapinga kore, te akatakaanga iaia ei Toru Tai kare e maramaia e te apiianganga i te tangata kia aaki ki te au orometua e kia pure kia Maria e tetai “au tainiti” tuketuke kare kia Iehova. Teiane, i muri ake i te au anere mataiti e manganui o taua akataero anga, eaa ta Iehova i rave? I rotopu i teia ao—e ao tei kukumiia e te au akonoanga pikikaa e kua akaviiviiia e te au raveanga tau kore ki te Atua—kua akao mai aia e kua akaoki akaouia mai i te akonoanga ma! Ma te kore te tuatua maata, ka rauka ia tatou i te tuatua e ko teia akaoki akaou mai ko tetai o te au tupu anga puapinga i roto i teia tuatau.

¹⁰ No reira te rekareka nei te au Kerititiano mou o teia tuatau i te parataito pae vaerua, te meitaki ua atura e te manea. Eaa tei kapitiia mai i roto i teia parataito? Te mea maata, e rua nga tuanga. Te mea mua ko te akamori anga ma a te Atua mou, ko Iehova. Kua akameitaki mai aia ia tatou ma tetai mataara akamori anga kare te au pikikaa e te au manako uri ke. Kua akameitaki mai aia ia

9. I muri ake i te tuatau o te au apotetoro, eaa tei raveia e te au akonoanga a Kerititome ki te akamori anga a te Atua, inara eaa ta Iehova i rave i to tatou tuatau?

10, 11. (a) Eaa nga mea e rua tei o atu ki roto i te parataito i te pae vaerua, e akapeea koe i te o atu anga? (e) Eaa te tu o te tangata ta Iehova i akaputupu mai i roto i te parataito pae vaerua, e eaa ta ratou ka akameitakiia i te kite atu?

tatou ma te kai pae vaerua. Kua akariro teia ia tatou kia apii no runga i to tatou Metua i te rangi ra, kia akamareka iaia, e kia akavaitata atu kiaia. (Ioane 4:24) Te tuanga rua o te parataito pae vaerua te kapiti maira i te tangata. Mei ta Isaia i totou ra, i “te au rā openga ra,” kua apii a Iehova i tona aronga akamori i te au mataara o te au. Kua akakore aia i te tamaki anga i roto ia tatou. Noatu to tatou au tu apa ua, te tauturu maira aia ia tatou kia “akatangata ou.” Te akameitaki maira aia i ta tatou au tauta anga ma tona vaerua tapu, te akatupu ra i te au ua manea ki roto ia tatou. (Ephesia 4:22-24; Galatia 5:22, 23) Me angaanga rotai koe ma te vaerua o te Atua, e tuanga tikai koe no te parataito pae vaerua ra.

¹¹ Kua akaputuputu mai a Iehova ki roto i teia parataito pae vaerua i te tu tangata tana e inangaro ra—te aronga te inangaro ra iaia, te inangaro ra i te au, e tei “manako i to ratou anoano i te pae vaerua.” (Mataio 5:3, *NW*) Ko te reira te au tangata te ka akameitakiia kia kite atu i te tu akaoki akaou mai umere tikai—koa oki to te au tangata ravarai e te enua katoa.

“I na, Te Akariro Nei Au i te Au Mea Ravarai ei Mea Ou”

¹² E manganui te au totou no te akaoki akaou mai e maata atu to te reira taiku anga ki te akaoki akaou mai i te pae vaerua. Ei akatauanga, kua tata a Isaia no tetai tuatau ka rapakauia te maki, te pirikoki, te matapo, e te turi e pera katoa te mate ka apukuia e tuatau ua atu. (Isaia 25:8; 35:1-7) Kare taua au taputou i tupu tikai i roto ia Iseraela taito. Koi kiteai e tatou te tupu anga pae vaerua o teia au taputou i to tatou tuatau, te vaira te au tumu kia irinaki e a te tuatau ki mua, ka tupu tika tikai te reira ma te maata. Akapeea tatou i te kite anga i te reira?

¹³ I Edene ra, kua akataka meitaki a Iehova i tona akakoroanga no te enua: Kia nooia te reira e te au pamiri tangata mataora, maroiroi, e te taokotai. Kia akono te tane e te vaine i te enua e te au mea ora katoa, kia akariro i te enua katoa ei parataito. (Genese 1:28) Te tuke ra te reira ki te au mea o teia tuatau. Inara, kia papu e, kare rava ta Iehova akakoroanga e tamanataia. (Isaia 55:10, 11)

12, 13. (a) Eaa oki te au totou no te akaoki akaou mai ka akatupuia i roto i tetai turanga ke atu? (e) Eaa oki ta Iehova akakoroanga no te enua mei tei taikuia i Edene ra, e eaa ra teia i oronga mai ei i te manakonakoanga kia tatou no te tuatau ki mua?

Na Iesu, te Ariki Mesia tei akatainuia e Iehova, e apai mai i teia Parataito i te ao katoa.—Luka 23:43.

¹⁴ Ka akamanako ana i te kiteanga i te enua katoa i te akariro angaia ei Parataito! Te karanga ra a Iehova no taua tuatau: “I na, te akariro nei au i te au mea ravarai ei mea ou.” (Apokalupo 21:5) Ka akamanako ana i te aite anga o te reira. Me akamutu a Iehova i te taangaangaanga i tona mana akapou ki runga i teia akatereanga kino e te taito, ka vai ua mai te “rangi ou e te enua ou.” Teia te aite-anga ka tutara tetai kavamani ou mei te rangi mai ki rungao i tetai taiate enua ou o te aronga te inangaro ra ia Iehova e te rave ra i tona anoano. (2 Petero 3:13) Ko Satani, ma tana au temoni, ka maroia kia kore e angaanga akaou. (Apokalupo 20:3) No te taime mua i roto i te au tauatini mataiti, ka matara mai te au tangata ravarai mei te akamana anga akataero, riri ua, e te papu kore. Kare e ekoko anga e ka maata te tu akamaru anga.

¹⁵ I te openga ra, ka rauka ia tatou i te akono i teia paraneta manea mei tei akakoroia no tatou kia pera. E mana natura akaoki akaouia mai to te enua. Ka rauka i te au roto e te kauvai akataeroia i te tama ia raua uarai me akakoreia te tumu o te akataero anga; ka au ua te au ngai tamakiiia me akakoreia te au tamaki. Mei teaa te rekareka anga i te angaanga rotai anga ma te enua, te tauturu-anga i te akariro i te reira ei aua kainga manea, tetai Edene i te koropu ma te tuke anga e te ope kore! Koi kore ei e tamate ua i te au animara e te au tu rakau, ka au ua te tangata ma te au mea i angaia i te enua nei. Pera te au tamariki kare ratou e matakou i te au animara taetaevao.—Isaia 9:5, 6; 11:1-9.

¹⁶ Ka kite katoa tatou i te akaoki akaou mai i roto i to tatou uarai turanga. I muri ake ia Aramakito, ka kite atu te aronga i ora mai i te au rapakauanga temeio ma te maata tikai. Mei tana i rave iaia i te enua, ka taangaanga a Iesu i tona mana orongaia mai e te Atua kia akaoki akaou mai i te kite mata ki te matapo, kia rongo akaou te aronga turi, e kia meitaki tikai te kopapa o te aronga piri-koki e te maki ra. (Mataio 15:30) Ka rekareka tei ruaine i te tu ma-

14, 15. (a) Akapeea a Iehova i te ‘akariro anga i te au mea ravarai ei mea ou’? (e) Mei teaa rai te oraanga i roto i te Parataito, e ko teea turanga taau e reka ra?

16. I roto i te Parataito, eaa te akaoki akaou mai ka kitea e te au tangata piki-kaa kore tataki tai?

roiroi totomapu tei akaouia, te oraanga kopapa, e te tu oraora. (Iobu 33:25) Ka kore te pakiri karukaru, ka akatikaia tei pirikoki, e ka mingi ua te au uaua ma te mana akaou. Ka kite pouroa te au tangata pikikaa kore i te au tupu anga o te ara e te tu apa ua e kore marie ra, e te ngaro ke ra. Mei teaa ta tatou akameitaki anga i te Atua ko Iehova no tona mana akaoki akaouia mai! Ka akara ana tatou i teiane ki runga i tetai tu pumaana tikai o teia tuatau akaoki akaou mai.

Akaoki Akaou Mai i te Ora ki tei Mate Ra

¹⁷ I te anere mataiti mua T.N., kare tetai au arataki akonoanga, tei tapaia e ko te Sadukea, i irinaki ana i te tuakaouanga. Kua ako atu a Iesu ia ratou ma teia au tuatua: “Te tarevake nei kotou i te kite kore i te tuatua i tataia ra, e te mana o te Atua.” (Mataio 22:29) Ae, te akakite maira te au Tuatua Tapu e e mana akaoki akaouia mai to Iehova. Akapeea ra?

¹⁸ Ka akamaara ana i tei tupu i to Elia tuatau. Te amo ra tetai vaine takaua i te kopapa paruka o tana tamaiti i roto i tona nga rima. Kua mate te tamaiti. Penei kua poitirere oki te peroveta ko Elia, tei riro ana ei manui na teia vaine takaua no tetai tuatau. I mua ana, kua akaora aia i teia tamaiti mei te ngere anga i te kai. Penei kua tupu to Elia inangaro akaperepere no teia tamaiti. Kua ati ngakau te mama. Kua riro taua tamaiti ei akamaara anga kiaia no tana tane tei mate ra. Penei kua manakonako aia e a tetai tuatau ka akono mai tana tamaiti iaia i roto i tona ruaine anga. Kua taitaia, kua matakau te vaine takaua e te akautungaia ra aia no tetai kino i topa. Kare i rauka ia Elia i te akara ua atu i teia turanga tei kino ra mei teia te tu. Kua rave marie aia i te kopapa mei te kopu o te mama, kua amo atura iaia ki tona pia, e kua pati atu i te Atua ko Iehova kia akaoki akaou mai i te ora o te tamaiti.—1 Ariki 17:8-21.

¹⁹ Kare e ko Elia te tangata mua tei irinaki i te tuakaouanga. I te au anere mataiti i mua ana, kua irinaki a Aberahama e tei ia

17, 18. (a) Eaa ra a Iesu i ako atu ei i te au Sadukea? (e) Eaa te au turanga tei taki atu ia Elia kia pati kia Iehova kia rave i te akatuakaouanga?

19, 20. (a) Akapeea a Aberahama i te akaari anga e e akarongo tona i roto i te mana akaoki akaouia mai o Iehova, e eaa oki te tumu anga o tona akarongo? (e) Akapeea a Iehova i te tutaki anga i to Elia akarongo?

Iehova taua mana akaoki akaouia mai—ma tetai tumu meitaki. Ia Aberahama e 100 mataiti e Sarai e 90, kua akaoki akaouia mai a Iehova i to raua au mana uanga tei mate, te akariroanga ia Sarai kia anau mai i tetai tamaiti. (Genese 17:17; 21:2, 3) I muri mai, i te tupu meitaki anga mai taua tamaiti, kua pati atu a Iehova ia Aberahama kia akaatinga i tana tamaiti. Kua akaari a Aberahama i te akarongo, te irinakianga e ka rauka ia Iehova i te akaoki akaou mai ia Isaaka tei akaperepereia e ia. (Ebera 11:17-19) Penei na taua akarongo pakari i akataka mai i te tumu i akapapu ei a Aberahama ki tona au tavini, i mua ake ka kake atu ei i te maunga no te oronga i tana tamaiti ei atinga e ka oki kapipiti mai raua ko Isaaka.—Genese 22:5.

²⁰ Kua akaora a Iehova ia Isaaka, no reira kare i umuumuia te tuakaouanga i taua tuatau ra. Inara, i to Elia turanga, kua mate ke ana te tamaiti a te vaine takaua—inara kare i roa ana. Kua tutaki atu a Iehova i te akarongo o te peroveta na te akatuanga mai i te tamaiti! I reira kua oronga atu a Elia i te tamaiti ki tona metua vaine, ma teia au tuatua kare e ngaropoinaia: “I na kua ora to tamaiti!”—1 Ariki 17:22-24.

²¹ No reira no te taima mua i roto i te rekoti Pipiria, kua kite tatou ia Iehova i te taangaangaanga i tona mana kia akaoki akaou mai i tetai oraanga tangata. I muri mai, kua akamana katoa a Iehova ia Elisaia, Iesu, Paulo, e Petero kia akaoki akaou mai i tei mate ra kia ora. E tikai, ko taua aronga tei akatuia mai i te openga ra kua mate akaou. Noatu rai, te oronga maira taua au tataanga Pipiria kia tatou i te akaraanga meitaki o te au mea te aere maira.

²² I roto i te Parataito, ka akatupu a Iesu i tana tuanga angaanga e ‘ko te tuakaouanga, e te ora.’ (Ioane 11:25) Ka akatu mai aia i te au mirioni e manganui, te orongaanga kia ratou i te tuatau kia noo e tuatau ua atu i roto i tetai Parataito i te enua nei. (Ioane 5:28, 29) Ka akamanako ana i te taokotai akaou anga i te takave anga te au oa akaperepereia e te au kopu, tei akatakakeia e te mate, i tetai e

21, 22. (a) Eaa oki te akakoroanga o te tuakaouanga tei rekotiia i roto i te au Tuatua Tapu? (e) I roto i te Parataito, mei teaa te maata o te tuakaou anga, e naai e rave i te reira?

“I na, kua ora to tamaiti!”

Au Uianga Akamanako Anga

2 Ariki 5:1-15 No te mea kua tatanu aia i te tu akaaka, akapeea tetai tangata i te au tuatau Pipiria i te puapinga anga mei te mana akaoki akaouia mai o Iehova?

Iobu 14:12-15 Eaa te irinaki papu tei rauka ia Iobu, e akapeea teia au irava i te akakeu anga i to tatou uorai manakonakoanga no te tuatau ki mua?

Salamo 126:1-6 Akapeea te au Kerititiano i teia tuatau i te manako anga no te akaoki akaou mai i te akamori anga ma e ta ratou tuanga i roto i te reira?

Roma 4:16-25 Eaa ra i puapingai i te tuku i te akarongo ki roto i te mana akaoki akaouia mai o Iehova?

tetai, kua mataora tikai ratou uorai! Ka akapaapaa pouroa te au tangata ravarai ia Iehova no tona mana akaoki akaouia mai.

²³ Kua oronga mai a Iehova i tetai akapapu anga ngaueue kore e tinamou taua au manakonakoanga. I roto i te au akatutu anga maata roa atu i tona mana, kua akatu mai aia i tana Tamaiti, ko Iesu, ei peretana vaerua ririnui, te akariroanga iaia e ko te rua i te pae mai ia Iehova. Kua mama atu a Iesu tei akatuia ki te au anere au kite mata. (1 Korinetia 15:5, 6) E no te aronga ekoko, kua rava ua taua akakiteanga. Tei ia Iehova te mana no te akaoki akaouia mai.

²⁴ Kare ua e kua rauka ia Iehova te mana no te akaoki akaou mai i tei mate ra pera katoa kua inangaro aia i te akapera. Kua akauruia te tangata pikikaa kore ko Iobu kia tuatua e te *inangaro* ra a Iehova i te akaora akaou i tei mate ra. (Iobu 14:15) Kare ainei e te akavaitataia ra koe ki to tatou Atua, te inangaro ra i te taangaanga i tona mana akaoki akaouia mai na roto i taua tu aroa ra? Inara, kia akamaara, ko tetai tuanga ua teia o ta Iehova angaanga maata no te akaoki akaou mai a te tuatau ki mua. Ia koe e akavaitata atura kiaia, e akaperepere ua atu i te manakonakoanga teitei roa e ka riro ko koe tetai i reira i te kite atu ia Iehova i 'te akariro anga i te au mea ravarai ei mea ou.'—Apokalupo 21:5.

23. Eaa oki te akatutu anga maata roa atu o te mana o Iehova, e akapeea teia i te akapapu anga mai i to tatou manakonakoanga no te tuatau ki mua?

24. Eaa tatou ka papu ei e ka akatu mai a Iehova i tei mate, e eaa oki te manakonakoanga ka tau tatou tataki tai kia akaperepere?

‘Te Mana ĩa o te Atua, te Mesia’

KUA matakū tikai te au pipi. Te teretere ra ratou i tetai tua i te Tai o Galilea i te tupu viviki anga mai tetai uriia ki runga ia ratou. Kare e ekoko e kua kite ana ratou i te au uriia i runga i teia kauvai i mua ana—i te mea ra e, e aronga ravakai kite tikai tetai o te au tangata ra.* (Mataio 4:18, 19) Inara e “uriia maata” teia, e kua akatupu viviki te reira kia kino te tai. Kua angaanga pakari te au tangata no te akaoro i te pai, inara kua kino pakari roa te uriia. Kua “ki maira te pai i te kare” no te au ngaru kino. Noatu te maniania, te moe tinainai ua ra a Iesu i roto i te kotoe pai, kua roiroi mei tetai ra apiipianga i te au urupu tangata. Te matakūanga no to ratou au oraanga, kua akaara atu te au pipi iaia, te pati anga: “E te Atua, e akaora ia matou; [ka] mate matou.”—Mareko 4:35-38; Mataio 8:23-25.

² Kare a Iesu i matakū ana. Ma te irinaki pu tikai, kua kauvae atu aia i te matangi e te tai: “Kua oti ana, kia aki.” I taua taimē rai, kua akarongo atu te matangi e te tai—kua akamutu te uriia, kua ngaro oki te ngaru, e “marino rava atura.” Kua tupu te matakū tuke ua akerai ki te au pipi. “Eaa ua te tu o teia-nei tangata” i koumuumu ei ratou ki tetai e tetai. E tikai, koai ia tangata ka kauvae atu i te matangi e te tai mei te mea e te akatikatika ra i tetai tama akarongo kore?—Mareko 4:39-41; Mataio 8:26, 27.

³ Inara kare a Iesu i tetai ua tangata. Kua akaariia to Iehova mana kiaia e na roto iaia na roto i te au mataara umere tikai.

* E matauia ana te au uriia tupu ua i te Tai o Galilea. No te akaaka o te teitei o te tai e (200 mita i raro ake i te teitei o te tai), kua maana atu te reva i reira i tetai atu ngai, e te akatupu ra teia i te au reva tuke anga. Kua topa viviki mai te au matangi pakari ki roto i te O Ioridana mei te Maunga Here-mona, i te tua tokerau. Te maru anga o tetai atiangā penei ka tau i viviki ei uriia kino.

1-3. (a) Eaa te tupuanga matakū tikai tei kiteia e te au pipi i runga i te Tai o Galilea, e eaa ta Iesu i rave? (e) Eaa ra te apotetoro ko Paulo i tuatua ai e ko ‘te mana ĩa o Atua, te Mesia nei’?

Kua rauka i te apotetoro ko Paulo tei akauruia i te tuatua e: 'Ko te mana ia o te Atua, te Mesia nei.' (1 Korinetia 1:24) Na roto i teea mataara te akaari angaia to te Atua mana i roto ia Iesu? E eaa te akakeu anga o ta Iesu taangaanga anga i te mana ki runga i to tatou oraanga?

Te Mana o te Tamaiti Anau Tai a te Atua

⁴ Ka akamanako ana i te mana tei rauka ia Iesu i tona vai anga i mua ake ka riro mai ei ei tangata. Kua akono a Iehova i tona uaorai "mana mutu kore" i tona anga mai anga i tana Tamaiti anau tai, tei kiteia mai e ko Iesu Karaiti. (Roma 1:20; Kolosa 1:15) Mei reira mai, kua oronga atu a Iehova i te mana maata e te mana akaaere ki teia Tamaiti, te akatakaanga iaia kia rave atu i Tona au akakoroanga kapua anga. No runga i te Tamaiti ra, te karanga ra te Pipiria: "Nana i anga te au mea katoatoa; kare ua tetai mea i angaia, tei kore i angaia e ia." —Ioane 1:3.

⁵ E meangiti ua ta tatou ka kite atu no runga i te maata o taua angaanga ra. Ka akamanako ana i te mana tei umuumuia no te akariro anga e kia vai mai te au mirioni ua atu au angera ririnui, te ao takapini tikai ma tona au tarava e pirioni ua atu, e te enua ma te ora anga tuke tuke i runga i te reira. Kia akatupu i taua au angaanga, kua rauka i te Tamaiti anau tai tetai mana ririnui i te ao katoa e pini ua ake—te vaerua tapu o te Atua. Kua kitea e teia Tamaiti te rekareka anga maata i te riro anga mai ei Pu Rave Angaanga, ta Iehova i taangaanga no te anga mai anga i tetai ua atu au mea.—Maseli 8:22-31.

⁶ Ka rauka ua atu ainei te Tamaiti anau tai te mana maata e te akaaere? I muri ake i te matenga o Iesu i te enua e te tuakaouanga, kua tuatua mai aia: "Ko te mana katoa o to te rangi e te ao katoa nei, kua tukuia mai, tei iaku anake." (Mataio 28:18) Ae, kua orongaia kia Iesu te rauka anga e te tika anga kia akono i te mana akaaere i te ao katoa e pini ua ake. Ei

4, 5. (a) Kua tua atu a Iehova i teea mana e te akaaerenga ki tana Tamaiti anau tai? (e) Akapeea teia Tamaiti i te akapapa angaia kia rave i te au akakoroanga kapua anga a tona Metua?

6. I muri mai i tona matenga i te enua nei e te akatuakaou anga, kua orongaia kia Iesu teea mana e te akaaere?

“Ariki o te au Ariki, e te Atua o te au Atua,” kua akamanaia aia kia “ope rava te aronga au, e te mana, e te maroiroi, i te akakoreia”—te i kitea e te i kitea koreia—te i patoi atu i tona Metua. (Apokalupo 19:16; 1 Korinetia 15:24-26) “Kare rava ĩa e mea i toe iaia [i te Atua] i te tukuia ki raro ake” ia Iesu—tera te tu, kare ra ia Iehova uaorai.—Ebera 2:8; 1 Korinetia 15:27.

⁷ Ka anoanoia ainei tatou kia manamanata e penei ka taangaanga puapinga kore a Iesu i tona mana? Kare rava! Te inangaro tikai ra a Iesu i tona Metua e kare rava e rave i tetai apinga te ka akamareka kore iaia. (Ioane 8:29; 14:31) Kua kite meitaki oki a Iesu e kare rava a Iehova e taangaanga puapinga kore ana i tona mana ririnui. Kua kite mua ana a Iesu e te kimi ra a Iehova i te au tuataua ‘kia oronga mai i te maroiroi ki te aronga i tika te ngakau iaia.’ (2 Paraleipomeno 16:9) E tikai, te piri ra a Iesu ki tona Metua i te akaari anga i te aroa ki te tangata ravarai, no reira ka rauka ia tatou i te irinaki e ka taangaanga ua a Iesu i tona mana ei meitaki no te katoatoa. (Ioane 13:1) Kua akanoo ke ana a Iesu i tetai rekoti meitaki roa no teia. Ka akara ana tatou i te mana tei rauka iaia koi vai ei i te enua nei e akapeea aia i te akakeu angaia i te taangaanga i te reira.

“Mana ĩa, i te Tuatua”

⁸ Te akara anga, kare a Iesu i rave ana i te au temeio i tona meangiti anga ei tamaroa i te tupuanga i roto ia Nazareta. Inara kua tau i te reira i muri ake i tona papetito anga i te 29 T.N., mei te 30 mataiti. (Luka 3:21-23) Te akakite maira te Pipiria kia tatou: “Ko tei akatainuia mai e te Atua ki te vae-rua tapu e te mana ra: ko tei takinga-meitaki aere ra, e te akara anga i te aronga ravarai i teiaa i te rave kino a te diaboloo.” (Angaanga 10:38) “Ko tei takinga-meitaki aere”—kare ainei te reira e akakite mai ana e kua taangaanga tau ua a Iesu i tona mana? I muri mai i tona akatainu angaia, “e peroveta mana ĩa [aia], i te tuatua e te ravenga.”—Luka 24:19.

7. Eaa tatou ka papu ei e kare rava a Iesu e taangaanga puapinga kore i te mana tei orongaia e Iehova ki tona rima?

8. I muri mai i tona akatainu angaia, eaa tei akamanaia no Iesu kia rave, e akapeea aia i te taangaanga anga i tona mana?

⁹ Akapeea a Iesu i te ririnui anga i roto i te tuatua? Kua apii putuputu ua aia i te ngai atea—i te pae kauvai e te au maunga e pera katoa ki runga i te au mataara e i roto i te au ngai makete. (Mareko 6:53-56; Luka 5:1-3; 13:26) Ka ngoie ua i tana aronga akarongo i te aere ke me kare tana au tuatua i opu i to ratou inangaro. I te au tuatau i mua ake i te au puka neneia, ka apai ua te aronga akarongo ariki ua i tana au tuatua i roto i to ratou manako e te ngakau. No reira kua anoanoia ta Iesu apiianga e kia opu i te manako, kia marama taka meitakiia, e kia mama ua i te maaraia. Inara kare teia akaaoanga i akatupu i te manamanata kia Iesu. Ei akatauanga, ka akamanako ana i tana Tuatua i te Maunga.

¹⁰ I tetai popongi maiata i te 31 T.N., kua akaputuputu mai tetai urupu ki runga i tetai maunga i te pae i te Tai o Galilea. Kua aere mai tetai mei Iudea mai e Ierusalem, e 100 ki te 110 kiro mita te mamao. Kua aere mai tetai atu mei te pae taatai o Turia e Sidona, i te tua tokerau. Kua akavaitata mai te au tangata maki e manganui i te amiri iaia, e kua rapakau aia ia ratou pouroa. I te mea kare e tangata maki tikai i rotopu ia ratou, kua akamata aia i te apiiipii. (Luka 6:17-19) I te akamutu anga aia i te tuatua no tetai taime i muri mai, kua poitirere ratou no runga i ta ratou i rongo atura. No tea ra?

¹¹ I te au mataiti i topa, kua tata tetai tei rongo atura i taua ako anga: “Kua va ua te tangata i tana tuatua: I apii oki aia ia ratou ma te mana.” (Mataio 7:28, 29) Kua tuatua a Iesu ma te ririnui ka kite atu ratou. Kua tuatua aia no te Atua e kua turu i tana au apiianga ma te mana ririnui o te Tuatua a te Atua. (Ioane 7:16) Kua taka meitaki ta Iesu au tuatua, kua akakeu-keu tana ako anga, e tana au maro anga kare e rauka kia patoia. Kua akakite mai tana au tuatua i te mea puapinga maata tikai o tetai tumu manako e pera katoa kua puta te ngakau o tana aronga akarongo ra. Kua apii aia ia ratou akapeea me

9-11. (a) Kua rave maata a Iesu i tana apiianga iea, e eaa oki te akaaoanga tana i aro atu? (e) Eaa ra te urupu i va uai i te tu apiianga a Iesu?

“Kite maira ratou ia Iesu i te aere ua anga na runga i te kare”

kimi i te mataora, akapeea me pure, akapeea me kimi i te Patireia o te Atua, e akapeea me patu i tetai tuatau tinamou papu ki mua. (Mataio 5:3–7:27) Kua akaara tana au tuatua i te au ngakau o te aronga tei pongi i te tuatua mou e te tuatua tika. Te puareinga ra taua aronga i te “akaruke” ia ratou uo-
rai e kia akaruke i te au mea ravarai e raukai i te aru atu iaia. (Mataio 16:24; Luka 5:10, 11) Mei teaa te akakite anga o te riri-nui te au tuatua a Iesu!

‘Mana ia, i te Ravenga’

¹² E ‘mana katoa to Iesu i te ravenga.’ (Luka 24:19) Te ripoti maira te au Evangeria e tere atu i te 30 temeio tataki tai tei raveia e ia—pouora i roto i te “mana o Iehova.”* (Luka 5:17, NW) Kua akakeu ta Iesu au temeio i te au oraanga o te au tauatini ua atu. Akamanako ana i nga temeio e rua—te angai anga e 5,000 tane e i muri mai e 4,000 tane. Ma te au vaine e te tamariki, penei i roto i te urupu ra kapiti mai e tauatini ua atu te katoatoa!—Mataio 14:13-21; 15:32-38.

¹³ Tukeke te tu o te au temeio ta Iesu i rave. Kua rauka iaia te mana ki rungao i te au temoni, te tuaruanga ia ratou ma te ngoie ua. (Luka 9:37-43) Kua rauka iaia te mana ki rungao i te au mea natura, te akariro anga i te vai ei uaina. (Ioane 2:1-11) Akamanako ana te poitirere anga tana au pipi te ‘kite atu anga ia Iesu i te aere ua anga na runga i te tai.’ (Ioane 6:18, 19) Kua autu aia i te au maki ravarai, te rapakauanga i te au tu kino, te maki kino tikai, e te au maki tamataku oraanga. (Mareko 3:1-5; Ioane 4:46-54) Kua rave aia i taua au rapakauanga i roto i te au tu tukeke. Kua rapakauia etai mei te ngai mamao, ko tetai atu kua kite vaitata atu i te reira. (Mataio 8:2, 3, 5-13) Kua rapakau vivikiia tetai, tetai atu ma te marie.—Mareko 8:22-25; Luka 8:43, 44.

* I te pae mai, i tetai taime kua akapupu te au Evangeria i te au temeio e manganui i raro i te akataka anga okotai. Ei akatauanga, i tetai atiangā kua aere atu tetai “oire” i te akara iaia, e kua rapakau aia i tei maki e “manganui” ra.—Mareko 1:32-34.

12, 13. Na roto i teea tu i rauka ai ia Iesu te ‘mana ia i te ravenga,’ e eaa oki te tukeke i roto i tana au temeio?

¹⁴ Ma te umere ra, kua rauka ia Iesu te mana kia akakore i te mate. I nga atianganga e toru tei rekotii, kua akatu aia i tei mate ra, te orongaanga i tetai tamaine e 12 mataiti ki tona nga metua, e tetai tama koia anake ua ki tetai metua vaine takaua, e tetai tungane akaperepereia ki tona nga tuaine. (Luka 7:11-15; 8:49-56; Ioane 11:38-44) Kare tetai turanga i riro ei mea ngata. Kua akatu mai aia i tetai tamaine e 12 mataiti mei tona roi i muri poto ua ake i tona matenga. Kua akatu mai aia i te tamaiti a tetai vaine takaua mei te pia mate, kare e ekoko anga i te ra i mate ei aia. E kua akatu mai aia ia Lazaro mei te vaarua tanumanga i muri ake i tona matenga e a ra.

Taangaanga Noinoi Kore, Tau Ua, e te Manako Ua i te Mana

¹⁵ Ka rauka ainei ia koe te akamanako i te rave anga kino me tukunaia te mana tei rauka ia Iesu ki roto i nga rima o tetai tutara apa ua? Inara kare a Iesu i apa ana. (1 Petero 2:22) Kua patoi aia e kia tarepoia e te tu manako uaorai, aruaru, e te noinoi te akakeu ra i te au tangata apa ua kia taangaanga i to ratou mana ei tamamae i tetai atu.

¹⁶ Kare a Iesu i noinoi ana i te taangaanga i tona mana, kare i taangaanga ana i te reira ei puapinga nona uaorai. I te pongi anga aia, kua patoi aia i te akariro i te au toka ei varaoa nana uaorai. (Mataio 4:1-4) E akapapu anga tana au apinga iti ua e kare aia i puapinga ana i te pae materia mei te taangaanga anga i tona mana. (Mataio 8:20) Te vai katoa ra tetai atu akapapu anga e kua mama mai tana au angaanga ririnui mei te au akakoroanga noinoi kore. Te rave anga aia i te au temeio, kua rave aia ei atinga kiaia uaorai. Te rapakau anga aia i tei maki ra, kua aere atu te mana mei iaia. Kua kite oki aia i te aere ua anga o teia mana, e i roto ua i te turanga o tetai rapakau anga okotai. (Mareko 5:25-34) Inara, kua tuku aia i te *au urupu* tangata kia amiri iaia, e kua rapakauia ratou. (Luka 6:19) Mei teaa te noinoi kore o taua tu!

14. I raro ake i teea au turanga i akatutu ei a Iesu e kua rauka iaia te mana akakore i te mate?

15, 16. Eaa te akakite anga e kua noinoi kore a Iesu i te taangaanga i tona mana?

¹⁷ Kua akono meitaki a Iesu i te taangaanga i tona mana. Kare rava aia i rave ana i te au angaanga ririnui ei mea akaariari ua. (Mataio 4:5-7) Kare aia i puareinga i te rave i te au akairo ei akamerengo i te akakoroanga ekoko tarevake o Heroda. (Luka 23: 8, 9) Kare i akakitekite ua i tona mana, kua ako putuputu a Iesu i te aronga tana i rapakau ra auraka kia akakite ki tetai ke. (Mareko 5:43; 7:36) Kare aia i inangaro i te tangata kia manako no runga iaia tei akanooia ki runga i te au ripoti akatupu i te tarotokaka anga.—Mataio 12:15-19.

¹⁸ Kare teia tangata ririnui, a Iesu, mei te au tutara tei taangaanga manako kore i to ratou mana no te au anoano e te mamaeanga o tetai atu. Kua akono tikai a Iesu i te au tangata. Kua akakeu oonu tona kite anga i tei kino ra e kua akakeu iaia kia akamaru i to ratou mamaeanga. (Mataio 14:14) Kua manako tikai aia i to ratou au manako ngakau e te au anoano anga, e kua akakeu teia manako anga i tana taangaanga anga i tona mana. Ka kitea tetai akatauanga akakeu anga i roto ia Mareko 7:31-37.

¹⁹ I teia atianga, kua kite atu te urupu maata ia Iesu e kua taki atu kiaia i te manganui tei maki ra, e kua rapakau aia ia ratou pouroa. (Mataio 15:29, 30) Inara kua iki atu a Iesu i tetai tangata e kua akono takake atu iaia. E turi te tangata e kare e rauka i te tuatua. Penei kua kite atu a Iesu i te tu ru me kore te tu akama o taua tangata ra. Te manako ua anga, kua akatakake atu a Iesu i taua tangata ra—mei te urupu—ki tetai ngai ko raua ua. I reira kua akono atu a Iesu i etai au akairo i te akakite atu ki taua tangata ra no tana ka rave atu. Kua “tuku iora i tona rima ki roto i ona taringa, tutua akera i te uavare, e kua akatukia atura i tona arero.”* (Mareko 7:33) Aru mai, kua akara atura a Iesu ki te rangi

* Te tutuaanga e raveanga me kare e akairo o te rapakauanga tei arikiia e te au ngati Iuda e te au Kenitara, e te taangaanga i te uavare i roto i te rapakau anga kua ripotia i roto i te au tataanga a te rapi. Penei kua tutua a Iesu ei akakite ki taua tangata ra e te vaiata ra aia i te rapakauia. Noatu eaa te turanga, kare a Iesu i taangaanga i te uavare ei apinga rapakauanga natura.

17. Akapeea a Iesu i te akaari mai anga e kua akono meitaki aia i tana apainga me taangaanga i tona mana?
18-20. (a) Eaa tei akakeu i te tu o ta Iesu taangaanga anga i tona mana?
(e) Eaa toou manako i te tu o te rapakau anga a Iesu i tetai tangata turi?

ra e kua tuatua i tetai pure. Ka akakite teia au angaanga ki te tangata ra, ‘Ko taku ka rave atu kia koe kua tupu ia mei te mana o te Atua.’ I te openga ra, kua tuatua atu a Iesu: “Kia puata.” (Mareko 7:34) I taua taime ra, kua akaoki akaouia mai te tu akarongo o taua tangata ra e kua rauka iaia i te tuatua ua.

²⁰ Mei teaa te pumaana i te akamanako noatu i te taangaanga i tona mana orongaia mai e te Atua kia rapakau i tei takinga kinoia, kua akaari atu a Iesu i te manako tangi no to ratou manako ngakau! Kare ainei i te mea akapapuanga kia kite e kua tuku a Iehova i te Patireia Mesia ki roto i nga rima o tetai Tutara akono ua, e te manakonako ua?

Akatakaanga Puapinga te Aere Maira

²¹ Te au angaanga ririnui ta Iesu i rave i te enua nei e au akatutu anga ia o te au akameitakianga mekameka te ka aere mai i raro ake i tana tutara anga ei ariki. I roto i te ao ou o te Atua, ka rave akaou a Iesu i te au temeio—inara i roto i te koropu katoa! Ka akamanako ana i tetai o te au manakonakoanga rekareka a te tuatau ki mua.

²² Ka akanoo akaou a Iesu i te tu tau o te enua kia aiteite apa kore. Ka akamaara ana e kua rauka iaia i te akaaere i te au mana natura na te akamuteki anga i te matangi. Papu i reira, i raro ake i te tutara anga a te Patireia o Karaiti, kare te tangata e mataku e ka takinokinoia e te au uriia, te ngaruerue enua, te maunga ka, me kare tetai atu au tumatetenga natura. I te mea ko Iesu te Pu Rave Angaanga, ta Iehova i taangaanga no te anga mai i te enua e te au mea ora pouroa i runga i te reira, te marama meitaki ra aia i te tu o te enua. Kua kite aia akapeea me taangaanga meitaki i tana au apinga. I raro ake i tana tutara anga, ka akariroia teia enua katoa ei Parataito manea tikai.—Luka 23:43.

²³ Akapeea, i reira, te au anoano anga o te au tangata ravarai? I te raukaanga ia Iesu te angai i te au tauatini ma te maata tikai, te taangaanga anga i te au apinga iti ua, te akapapu maira kia tatou

21, 22. (a) Eaa tei akatutuia maira e te au temeio a Iesu? (e) No te mea e mana akaaere to Iesu i te au mana natura, eaa te ka rauka ia tatou i te tapapa atu i raro ake i tana tutara anga Patireia?

23. Ei Ariki, akapeea a Iesu i te akamerengo anga i te au anoano o te au tangata?

Au Uianga Akamanako Anga

Isaia 11:1-5 Akapeea a Iesu i te akaari anga i te ‘vaerua no te mana,’ e eaa oki te irinaki anga ka rauka ia tatou i roto i tana tutara anga?

Mareko 2:1-12 Kua akatutu mai ta Iesu rapakau anga temeio e kua orongaia kiaia teea mana anga?

Ioane 6:25-27 Noatu kua akamerengo temeio a Iesu i te au anoano kopapa o te au tangata, eaa tikai te akakoroanga maata o tana anga-anga orometua?

Ioane 12:37-43 Eaa ra etai aronga kite mata i te au temeio a Iesu i kore ei i tuku i te irinaki ki roto iaia, e eaa ta tatou ka apii mai mei teia?

e ka apai mai tana tutara anga i te rangatira mei te matepongi. E tikai, te maata oki o te kai, te tua meitakiia ra, ka akakore tamou ua atu i te matepongi. (Salamo 72:16) Te akaaere anga i te maki e te maki kino te akakite maira kia tatou e ka rapakauia tei maki ra, tei matapo, tei murare, tei takinokinoia, e tei piri-koki—ma te pu tikai e te tamou tikai. (Isaia 33:24; 35:5, 6) Te rauka anga iaia i te akatu i tei mate ra te akapapu maira e ko tona tu maata tikai ei Ariki i te rangi ra te kapiti maira i te mana no te akatu i te au mirioni e manganui tei mataora tona Metua i te akamaara.—Ioane 5:28, 29.

²⁴ Ia tatou e akamanako ra i te mana o Iesu, kia akamaara tatou e kua aru apa kore ua teia Tamaiti i tona Metua. (Ioane 14:9) No reira te oronga maira ta Iesu taangaanga i te mana i tetai tutu taka meitaki e akapeea a Iehova me taangaanga i te mana. Ei akatauanga, ka akamanako ana i te tu maru o ta Iesu rapakau anga i tetai tangata repera. Kua akakeuia e te tu tangi, kua amiri a Iesu i taua tangata ra e kua tuatua: “Kua tika ia iaku.” (Mareko 1:40-42) Na roto i te au tataanga mei teia rai, te tuatua ra a Iehova, i te na ko anga, ‘Akaperā oki au me taangaanga i toku mana!’ Kare ainei koe i akakeuia kia akapaapaa i to tatou Atua maata e kia akameitaki e te taangaanga ra aia i tona mana na roto i taua mataara aroa ua?

24. Ia tatou e akamanako ra i te mana o Iesu, eaa ta tatou ka akamanako, e no teaa ra?

‘E Aru i te Atua’ i Taau Taangaanga i te Mana

“TE VAIRA te ereere no tetai e mana tona.” Te akara ra taua au tuatua a tetai vaine atu pee o te 19 anere mataiti i tetai kino ki-kite roa: te akono kore i te mana. Ma te maromaroa, kua topa mama ua te au tangata apa ua ki roto i teia ereere. E tikai, i roto i te tuatua enua kua ‘tutara te tangata ki rungao i tetai, ei mate nona uarai.’ (Koheleta 8:9) Te akono anga i te mana kare te inangaro kua akatupu mai i te au mamae anga ki te tangata e manganui ra.

² Inara, kare ainei i te mea umere, no te Atua ko Iehova, e mana ope kore tona ra, *kare rava* e akono kore ana i taua mana? Mei ta tatou i kite mai i roto i te au pene i mua ake, te taangaanga ra aia i tona mana—me no te kapua anga, te aka-pou anga, te paruru anga, me kare te akatupu akaou anga—kia rotai ma tona au akakoroanga aroa ua. Me manakonako tatou no runga i te mataara o tana taangaanga anga i tona mana, te akakeuia ra tatou kia akavaitata atu kiaia. Aru mai ka akakeu te reira ia tatou kia ‘aru i te Atua’ i roto i ta tatou taangaanga anga i te mana. (Ephesia 5:1) Inara eaa te mana tei rauka ia tatou nei te au tangata meangiti roa?

³ Kia akamaara kua angaia mai te tangata i roto i te “tu o te Atua” e te akaraanga aiteite. (Genese 1:26, 27) No reira, e mana katoa to tatou—tetai tuanga ua ra. Penei te o maira i roto i to tatou mana te raukaanga i te akatupu i te au apinga, te anga-anga; te akaaere anga me kare te mana akaaere ki rungao i tetai atu; te rauka anga i te akakeu i tetai, koia tikai te aronga tei inangaro ia tatou; te maroiroi kopapa (te ketaketa); me kare te au apinga materia. No Iehova, te akakite ra te tata taramo: “Tei ia koe oki te tumu o te ora.” (Salamo 36:9) No reira, ma te tika

-
1. Eaa te ereere pikikaa te topa atura te au tangata apa kore ki roto?
2, 3. (a) Eaa te mea umere i to Iehova taangaangaanga i te mana? (e) Eaa te kapiti maira ki roto i to tatou mana, e akapeea tatou me taangaanga pouroa i taua mana ra?

me kare ra, ko te Atua te Tumu o tetai ua atu mana tei rauka ia tatou. Ka inangaro tatou i reira i te taangaanga i te reira i roto i te au mataara te ka akamareka iaia. Akapeea tatou i te rave anga i te reira?

Ko te Aroa Oki te Taviri

⁴ Ko te taviri no te taangaanga tau i te mana koia oki ko te aroa. Kare ainei to te Atua akatauanga e akatutu mai ana i teia? Ka maara ana i te uriuri anga no runga i nga tu maata e a o te Atua—te mana, te tuatua tau, te pakari, e te aroa—i te Pene 1. O nga tu e a, ko teea te mea maata roa atu? Te aroa. “Ko te Atua oki te aroa,” i na 1 Ioane 4:8 ei. Ae, ko to Iehova tu i roto roa ko te aroa; te akamana ra te reira i tana e rave pouroa ra. No reira iaia e akaari ra i tona mana te akakeuia ra e te aroa e i te aronga ra ei meitaki no te aronga te aroa ra iaia.

⁵ Ka tauturu katoa mai te aroa ia tatou kia taangaanga tau ua i to tatou mana. I te mea ra e, te akakite maira te Pipiria kia tatou e e “takinga-meitaki” te aroa e “kare e kimi i te meitaki nona uaorai.” (1 Korinetia 13:4, 5) No reira, kare te aroa e akatika ia tatou kia rave angaanga na roto i tetai tu kino me kare mamae ki te aronga e mana to tatou i rungao ia ratou. Mari ra, ka akono tatou i tetai ma te ngateitei e ka tuku i ta ratou e umuumu ra e te au manako ngakau ki mua atu i to tatou uaorai.—Philipi 2:3, 4.

⁶ Te piri katoa ra te aroa ki tetai atu tu te ka tauturu ia tatou kia kopae i te akono kore i te mana: te matakū i te Atua. Eaa te puapinga o teia tu? “Te akaruke nei te tangata i te kino i te matakū ia Iehova,” i na Maseli 16:6 ei. Te akono kore i te mana papu tikai e tei roto i te au tu kino e mei te reira kia uri ke mai tatou. Ka tapu te matakū i te Atua ia tatou kia kore e akakino i te aronga e mana to tatou i rungao ia ratou. Ko teea ra? No

4, 5. (a) Eaa te taviri no te taangaangaanga tau i te mana, e akapeea to te Atua akaraanga i te akatutu anga mai i teia? (e) Akapeea te aroa i te tauturu anga ia tatou kia taangaanga tau i to tatou mana?

6, 7. (a) Eaa te matakū i te Atua, e eaa ra ka raukai i teia tu i te tauturu ia tatou kia kopae i te akono kore i te mana? (e) Akatutu mai i te pirianga i rotopu i te matakū no te akamareka kore i te Atua e te aroa i te Atua.

tetai mea, kua kite tatou e e apainga ta tatou ki te Atua no ta tatou tu akono anga i taua aronga. (Nehemia 5:1-7, 15) Inara e maata atu tei o atu ki roto te matakau i te Atua. Te au tuatua mua tei taangaangaia no te “matakau” e putuputu te taime te taiku ra ki te tu ngateitei oonu e te matakau tikai i te Atua. No reira te kapiti ra te Pipiria i te matakau ki te inangaro i te Atua. (Deuteronomi 10:12, 13) Te kapiti maira ki roto i teia matakau ngateitei i te matakau tau no te akamareka kore anga i te Atua —kare no te mea e te matakau ra tatou i te au tupuanga inara no te mea te inangaro tikai ra tatou iaia.

⁷ Kia akatutu: Ka akamanako ana i te pirianga maoraora i rotopu i tetai tamaiti meangiti e tona papa. Te kite ra te tamaiti i te tu inangaro e te tu maanaana i roto iaia. Inara kua kite katoa te tamaiti i ta tona Metua e umuumu maira mei iaia, e kua kite aia e ka ako tona papa iaia me kare oki aia e akono meitaki. Kare te tamaiti e noo matakau ua i tona metua. Ei tuke anga, te inangaro akaperepere ra aia i tona papa. Te mareka ra taua tamaiti i te rave i te mea ka akatupu i te tu mareka ki tona papa. Pera katoa rai i te matakau i te Atua. No te mea te inangaro ra tatou ia Iehova, to tatou Metua i te rangi ra, te matakau ra tatou i te rave i tetai apinga te ka akatupu i te mamae ki tona ngakau. (Genese 6:6) Mari ra, te anoano ra tatou i te akariro i tona ngakau kia rekareka. (Maseli 27:11) Ko te reira oki te tumu i umuumuia i tatou kia akono tau i to tatou mana. Ka akara ana tatou e akapeea tatou me rave akapera.

I Roto i te Pamiri

⁸ Ka akara ana i te pamiri mua. “Ko te tane oki te upoko o te vaine,” i na Ephesia 5:23 ei. Akapeea tetai tane i te akono anga i teia mana orongaia mai e te Atua? Te akakite ra te Pipiria no te au tane kia noo ma ta ratou au vaine “ma te kite” e te “akangateitei anga i te vaine, i te āriki paruparu ra.” (1 Petero 3:7) Te nauna Ereni tei uriia e “akateitei” te aite anga “pua-pinga, okomaata, . . . ngateitei.” Te au tu o teia tuatua te uriia

8. (a) Eaa te mana tei rauka i te tane i roto i te pamiri, e akapeea te reira me akonoia? (e) Akapeea tetai tane i te akatutu anga e te akangateitei ra aia i tana vaine?

ra ei “au apinga aroa” e te “meitaki maata.” (Angaanga 28:10, NW; 1 Petero 2:7) Ko tetai tane tei akangateitei i tana vaine kare e takinokino iaia i te pae kopapa; kare katoa aia e taakama me kare e taakaaka iaia, te akakeuanga iaia kia manako pua-pinga kore. Mari ra, te kite atura aia i tona au tu okomaata e ka akono iaia ma te ngateitei. Ka akaari aia na roto i tana au tuatua e te au angaanga—i te ngai muna e i te ngai atea—e e meitaki maata aia kiaia. (Maseli 31:28) Kare e rauka ua i taua tane ra te inangaro o tana vaine e te ngateitei pera katoa, ma te maata, te tu mareka o te Atua.

⁹ Kua rauka katoa i te au vaine te mana akakeu i roto i te pamiri. Te akakite maira te Pipiria no te au vaine akono i te Atua, i roto i te papaanga o te taoonga upoko, kua rave manako no te akakeu i ta ratou au tane na roto i tetai tu papu me kare kua tauturu ia ratou kia kopae i te manako tarevake. (Genese 21:9-12; 27:46-28:2) Penei e meitaki atu te manako o te vaine i tana tane, me kare kua rauka iaia tetai au tu kare i rauka i tana tane. Inara, kia “kauraro” i tana tane e kia akangateitei iaia “i te Atua.” (Ephesia 5:22, 33) Te manakoanga no te akamareka i te Atua ka tauturu i tetai vaine kia taangaanga i tona au turanga kite kia turu i tana tane, kare e ka akameangiti atu iaia me kare te tautanga i te autu atu iaia. Te taokotai vaitata ra taua “vaine pakari” ma tana tane kia patu i tetai pamiri. Te akono ra aia i reira i te au ma te Atua.—Maseli 14:1.

¹⁰ Kua oronga katoaia te mana akaaere ki te au metua e te Atua. Te raurau maira te Pipiria: “Ko kotou oki te aronga metua, auraka e akariri atu i ta kotou au tamariki ra: e apii ra ia ratou kia pakari ma te ako a te Atua ra.” (Ephesia 6:4) I roto i te Pipiria, te aite anga o te tuatua “apii” koia oki “te utuutuanga, te terenianga, te ikuiku anga.” Ka anoano te tamariki e kia apii-ia; te tupu meitaki ra ratou i raro ake i te au arataki anga taka

9. (a) Eaa to te au vaine mana i roto i te pamiri? (e) Eaa te ka tauturu i tetai vaine kia taangaanga i te au mea i rauka iaia kia turu atu i tana tane, e eaa oki te tupu anga?

10. (a) Kua oronga mai te Atua i teea mana ki nga metua? (e) Eaa te aite anga o te tuatua “apii,” e akapeea te reira me akonoia? (Akara i te tataanga i raro.)

meitaki, te au arai anga, e te au kotinga. Te kapiti ra te Pipiria i te reira apii anga, me kare te ikuiku anga, ma te aroa. (Maseli 13:24) No reira, “te pāpā ra, na te ako” auraka rava e kia takinokinoia—i te pae ngakau me kare i te pae kopapa.* (Maseli 22:15; 29:15) Te ako anga marokiakia me kare te kino kare te aroa ra e takinokino anga te reira i te mana akaaere ei metua e ka akataitaia i te tu o tetai tamaiti. (Kolosa 3:21) I tetai tua ra, ko te apii anga tau tei akono meitakia te akakite ra ki te au tamariki e te aroa ra to ratou nga metua ia ratou e te manako ra mei teaa rai te tu e riro maira ratou.

¹¹ Akapeea te au tamariki? Akapeea ratou me taangaanga tau i to ratou mana? “Ko te ririnui te inuina o te tangata ou ra,” i na Maseli 20:29 ei. Papu tikai kare atu e mataara meitaki no te au mapu kia taangaanga i to ratou maroiroi e te totomapu mari ra i te tavini anga i “Tei anga” ia tatou. (Koholeta 12:1) Ka meitaki te au mapu kia akamaara e ka akakino ta ratou au rave-anga i te au manako ngakau o to ratou au metua. (Maseli 23: 24, 25) Me akarongo te tamariki i to ratou nga metua matakau i te Atua e ka akono i te aerenga tika, te apai maira ratou i te rekareka i roto i te ngakau o to ratou nga metua. (Ephesia 6:1) E “mea mareka te reira [tu] na te Atua.”—Kolosa 3:20.

I Roto i te Putuputuanga

¹² Kua oronga mai a Iehova i te au akaaere kia akono i te arataki anga i roto i te putuputuanga Kerititiano. (Ebera 13:17) Kia taangaanga teia au tangata tau i to ratou mana akaaere tei orongaia mai e te Atua kia oronga i te tauturu anoanoia e kia tauturu atu i te tu tau o te anana. Te akariro ra ainei to ratou taoonga ei aronga pakari e kia tutara atu ki rungao i to

* I te au tuatau Pipiria, te tuatua Epera “pāpā” te aite anga e rakau me kare e atava, mei tei taangaanga e tetai tiaki no te arataki i te mamoe. (Salamo 23:4) Ma te aiteite, te “pāpā” a tetai metua kia akaaere te akakite maira i te aratakianga aroa, kare i te kino me kare i te utunga kino roa atu.

11. Akapeea te tamariki i te taangaangaanga tau i to ratou mana? 12, 13. (a) Eaa to te aronga pakari manako no to ratou mana akaaere i roto i te putuputuanga? (e) E akatutu mai i te tumu ka akono maru ei te aronga pakari i te anana.

ratou au taeake irinaki? Kare! Ka anoanoia te aronga pakari kia akono i te manako akaaka e te tau no ta ratou angaanga i roto i te putuputuanga. (1 Petero 5:2, 3) Te akakite ra te Pipiria i te au akaaere: “Ei tiaki i rungao ra, kia akaangai oki kotou i te ekalesia a te Atua, ko tana i oko i tona uarai toto.” (Angaanga 20:28) I roto i teia te vai nei tetai tumu ririnui no te akono maru anga i te mema tataki tai o te anana.

¹³ Penei ka akatutu tatou i teia na teia tu: Kua pati atu tetai oa vaiata ia koe kia akono i tetai apinga akaperepereia. Kua kite koe kua tutaki toou oa i te moni maata no te reira. Kare ainei e ka akono meitaki koe i te reira, ma te matakite tikai? Ma te aiteite, kua oronga te Atua i te apainga ki te aronga pakari kia akono i tetai apinga akaperepereia: te putuputuanga, tona au mema kua akaaiteia ki te mamoe. (Ioane 21:16, 17) Te akaperepere maata ra a Iehova i tana au mamoe—no te reira, kua oko aia ia ratou ma te toto okomaata o tana Tamaiti anau tai, ko Iesu Karaiti. Kua tutaki a Iehova i tetai tutaki anga maata tei rauka no tana mamoe. Kia akamanako te aronga pakari tu akaaka i te reira e kia akono tau i te mamoe a Iehova.

‘Tei te Arero te Vairanga’

¹⁴ “Tei te arero te mate e te ora i te vairanga,” i na te Pipiria ei. (Maseli 18:21) E tika, ka rauka i te arero i te rave maata i te kino. Koai ia tatou kare rava i kite ana i te mamae o te au tua-tua manako kore me kare te tau kore? Inara ka rauka katoa i te arero te mana i te akatikatika. “Ko te arero ra o te aronga pakari ra, mei te vairakau ia,” i na Maseli 12:18 ei. Ae, ka akaaiteia te au tuatua papu tikai e te oraora ki te parai anga i te manongi rapakau ki te ngakau. Ka akara ana i etai au akatauanga.

¹⁵ “E akapumaana atu i te ngakau taitaia,” i raurau ei a 1 Tesalonia 5:14. Ae, penei i tetai taime ka putoto te au tavini pikikaa kore o Iehova ma te taitaia. Akapeea e raukai ia tatou te tauturu i taua aronga? E oronga i te akameitaki anga ngakau tika e te taka meitaki kia tauturu ia ratou kia kite i to

14. Eaa to te arero mana?

15, 16. Na roto i teea au tu ta tatou taangaangaanga i te arero kia akama-roiroi i tetai atu?

ratou uaorai puapinga i roto i nga mata o Iehova. E oronga atu kia ratou i te au tuatua ririnui o te au irava Pipiria te akaari anga e te manako tikai maira a Iehova e te inangaro maira i te aronga “ngakau paruparu” e te aronga “ngakau taitaia.” (Salamo 34:18) Me taangaanga tatou i te mana o to tatou arero kia akapumaana i tetai atu, te akaari ra tatou e te aru ra tatou i to tatou Atua tangi aroa, “tei akapumaana i tei taitaia ra.”—2 Korinetia 7:6, *New American Standard Bible*.

¹⁶ Ka rauka katoa ia tatou i te taangaanga i te mana o to tatou arero kia oronga i te akamaroiroi anga anoanoia ki tetai atu. Kua takake ainei tetai tei akaperepereia e tetai taeake irinaki ki te mate? Ka rauka i te au tuatua tangi te akakite ra e te manako atura tatou e te manakonako ra i te akapumaana i tetai ngakau mii. Te manako ra ainei tetai tungane me kare tuaine pakarikari e kare e inangaroia mai? Ka akapapu tetai arero manako ua i te aronga ruaine e te akaperepereia ra ratou e te ariki uai ra. Te putoto ra ainei tetai tangata i te maki kino? Te au tuatua takinga meitaki tei tuatuaia i runga i te poni, me tataia, e me akakiteia e tetai ra ka riro ei akamaroiroi i tetai tei maki ra. Mei teaa atura te tu mareka o Tei Anga ia tatou me

Taangaanga meitaki te au tane e te au vaine i to ratou mana tau na te akonoanga i tetai ma te aroa e te ngateitei

taangaanga tatou i te mana o te tuatua kia akakite i te “tuatua meitaki ra e tupu ei te meitaki tika ra”!—Ephesia 4:29.

¹⁷ Kare atu e mataara puapinga maata atu no te taangaanga i te mana o te arero mari ra na te akakite anga tatou i te tuatua meitaki o te Patireia o te Atua ki tetai atu. “Auraka koe e tāpu i te meitaki i te tangata e tau iaia ra, e tei to rima rai taua meitaki ra kia o atu,” i na Maseli 3:27 ei. E kaiou ia na tatou kia akakite atu kia ratou i te tuatua meitaki akaora anga. Kare ia e tau kia akono uaia kia tatou uaorai te tuatua rapurapu ta Iehova i oronga ua mai kia tatou. (1 Korinetia 9:16, 22) Inara eaa te mamao o ta Iehova tapapa anga ia tatou kia akono atu i teia angaanga?

17. Na roto i teea tu puapinga ta tatou taangaanga i to tatou arero kia akapuapinga i tetai, e eaa ra tatou ka pera ei?

Akakiteanga i te tuatua meitaki—ko tetai mataara meitaki no te taangaanga i to tatou mana

Tavinianga ia Iehova ma to Tatou “Ririnui Katoa”

¹⁸ Te akakeu ra to tatou inangaro ia Iehova kia rave maata atu tatou i roto i te angaanga orometua Kerititiano. Eaa ta Iehova e tapapa maira mei ia tatou no teia? Ko tetai apinga ka rauka pouroa ia tatou, noatu to tatou turanga oraanga, i te oronga: “E ta kotou au mea e rave ra, e rave ia ma te ngakau katoa, mei te mea e na te Atua, eiaa e na te tangata.” (Kolosa 3:23) I te taikuanga i te akauenga maata roa atu, kua tuatua a Iesu: “E anoano atu koe i toou Atua ia Iehova ma to ngakau katoa, e ma to vae-rua katoa, e ma to manako katoa, e ma to ririnui katoa.” (Mareko 12:30) Ae, te tapapa maira a Iehova mei ia tatou tataki tai kia inangaro e kia tavini ua atu iaia na roto i te meta katoa.

¹⁹ Eaa te aiteanga kia tavini i te Atua ma te meta katoa? Te taiku ra te meta ki te tangata katoa, ma te au mea katoa i rauka iaia i te pae kopapa e te pae manako. I te mea te akono ra te meta i te ngakau, te manako, e te maroiroi, eaa ra teia au tu ke anga i taikuia ai i roto ia Mareko 12:30? Ka akara ana i tetai akatutu anga. I te au tuatau Pipiria, ka oko tetai tangata iaia uorai (tona meta) ei tuikaa. Inara, kare tei tuikaa ra e tavini i tona pu ma te ngakau katoa; penei kare aia e taangaanga ki tikai i tona maroiroi me kare tei rauka ki tikai iaia kia akamaata i te meitaki o tona pu. (Kolosa 3:22) No reira, i te akaraanga kua taiku a Iesu i teia au rauka anga e raukai i te akamaata atu e auraka tatou e tapupu i tetai apinga i roto i ta tatou tavini anga i te Atua. Te tavini anga i te Atua ma te meta katoa te aiteanga ko te orongaanga ia tatou uorai, te taangaangaanga i to tatou maroiroi e te ririnui ma te maata tikai i roto i tana tavini anga.

²⁰ Ko te aite anga ainei o te tavini anga ma te meta katoa e kia akapou pouroa tatou i te taime aiteite e te maroiroi i roto i te angaanga orometua? Kare te reira e rauka, no te mea e tuke te au turanga e te au rauka anga mei tetai tangata ki tetai. Ei akatauanga, penei ka rauka i tetai tangata mapu ma te oraanga kopapa meitaki e te maroiroi te akapou maata atu i te taime i

18. Eaa ta Iehova e tapapa maira mei ia tatou?

19, 20. (a) I te mea te kapiti maira te meta i te ngakau, te manako, e te maroiroi, eaa ra teia au tu ke anga i taikuia ai i roto ia Mareko 12:30? (e) Eaa te aiteanga kia tavini ia Iehova ma te meta katoa?

Au Uianga Akamanako Anga

Maseli 3:9, 10 Eaa te “au apinga” tei rauka ia tatou, e akapeea tatou me taangaanga i teia kia akangateitei ia Iehova?

Koheleta 9:5-10 Eaa ra koe ka taangaanga ei i toou maroiroi i teiane i na roto i tetai tu te mareka ra te Atua?

Angaanga 8:9-24 Eaa te mana akono koreia tei akatakaia i konei, akapeea tatou me kopae i te tuku au anga ki te rave kino?

Angaanga 20:29-38 Eaa te ka apiia e te aronga e au apainga ta ratou i roto i te putuputuanga mei te akaraanga o Paulo?

roto i te tutuanga i tetai kua akaparuparuia tona tu maroiroi e te ruaine anga. Ka rauka i tetai mapu takaua kare te au apainga ngutuare tangata i te rave maata atu i tetai te ka akono atu i te pamiri. Me e maroiroi to tatou e te au turanga te akariro ra ia tatou kia rave maata atu i roto i te angaanga orometua, mei teaa ta tatou akameitaki anga! E tika, kare rava tatou e anoano kia rauka te tu kimi apa, te akaaiteanga ia tatou uaorai ma tetai atu i roto i teia tu. (Roma 14:10-12) Mari ra, ka inangaro tatou i te taangaanga i to tatou mana kia akamaroiroi i tetai atu.

²¹ Kua akanoo mai a Iehova i te akaraanga apa kore i roto i te taangaanga anga i tona mana ma te tau. Ka inangaro tatou i te aru iaia i te ka rauka tikai ia tatou ei au tangata apa kore. Ka rauka ia tatou te taangaanga i to tatou mana ma te tau na te akonoanga ma te ngateitei i te aronga e mana akaaere to ratou ki rungao ia tatou. Pera katoa, ka inangaro tatou kia rauka te meta katoa i roto i te raveanga i ta tatou angaanga akaora tutuanga ta Iehova i oronga mai kia tatou kia akaoti. (Roma 10: 13, 14) Kia akamaara, te mareka ra a Iehova me oronga koe i tei meitaki te ka rauka ia koe—toou meta—te oronga. Kare ainei toou ngakau e akakeu ana ia koe kia inangaro i te rave i te ka rauka ia koe te tavinianga i tetai Atua aroa ua e te marama tikai? Kare atu e mataara meitaki e te puapinga maata kia taangaanga i toou mana.

21. Eaa te mataara meitaki roa atu e te puapinga no te taangaanga i to tatou mana?

‘E MEA INANGAROIA TE TUATUA-TAU’

Te tupu maata nei te tuatua tau kore i roto i teiane ao, e kua tukuna tarevakeia te akaapa anga ki runga i te Atua. Inara, te apii maira te Pipiria i tetai tuatua mou pumaana—e “e mea inangaro oki na Iehova te tuatua-tau.” (Salamo 37:28) I roto i teia tuanga ka apii tatou akapeea aia i te akapapu tika tikai anga i taua au tuatua, te orongaanga mai i te manakonakoanga ki te au tangata ravarai.

“E Tuatua Tau Tona Au Mataara Ravarai”

E TU tau kore kino tikai te reira. Kare taua tane manea i rave ana i te kino, inara kua kite atu aia iaia uarai i roto i te vaarua, kua akaapa pikikaaia no te tauta anga i te rave i te tauati. Inara kare teia i te taima mua i aro atu ei aia i te tu tau kore. I te au mataiti i mua atu, i te 17 mataiti, kua pikikaaia teia mapu tane, ko Iosepha, e tona uarai ai tuakana, tei vai-tata atu i te tamate iaia. Kua okoia aia i reira ei tangata tui-kaa ki tetai enua ke. I reira, kua patoi aia i te akameamea anga a te vaine a tona pu. Kua maani tuatua pikikaa taua vaine tei patoia ra, e akapera oki aia i te mou angaia. Ma te maromaroa, i te akara anga kare e tangata i reira ei akao mai no Iosepha ra.

² Inara, te akara ua maira te Atua ‘inangaro i te tuatua-tika e te tuatua-tau.’ (Salamo 33:5) Kua rave angaanga a Iehova no te akatikatika i te au tu tau kore, te akatanotanoanga i te au tupu anga kia tukunaia ki vao a Iosepha i te openga ra. E maata atu i te reira, ko Iosepha—te tangata tei tukunaia ki roto i te “vaarua”—i te openga ra kua tukunaia ki runga i tetai turanga maata te apainga e te tu ngateitei tuke ua akerai. (Genese 40:15; 41:41-43; Salamo 105:17, 18) I te openga ra, kua akakoreia te apa o Iosepha, e kua taangaanga aia i tona turanga teitei i te akamaata atu i ta te Atua akakoroanga.—Genese 45:5-8.

³ Te akakeu ra taua tataanga i to tatou ngakau, kare ainei? Koai ia tatou tei kore i kite ana i te tu tau kore me kare kua takinokinoia no te reira? E tika, te umuumu ra tatou katoatoa kia akonoia ma te tu tau e te tano ua. Kare teia i te mea poiti-

1, 2. (a) Eaa te tu tau kore tei kiteaia e Iosepha? (e) Akapeea a Iehova i te akatika anga i taua tu tau kore?

3. Eaa i kore ei i te mea poitirere e te inangaro ra tatou katoatoa e kia akonoia mai ma te tu tau ua?

rere, i te mea e kua oronga mai a Iehova kia tatou i te au tu te akaata ra i tona uaorai tu peretana, e ko te tuatua tau tetai o tona au tu maata. (Genese 1:27) Kia kite meitaki ia Iehova, ka anoanoia tatou kia marama i tona tu tuatua tau. I reira tatou e ariki maata ei i tona au mataara meitaki e kia akakeuia kia akavaitata atu kiaia.

Eaa Oki te Tuatua Tau?

⁴ Mei te akaraanga a te tangata, te marama putuputuia ra te tuatua tau e ko te rave tano ua anga i te au arai anga o te ture. Te puka *Right and Reason—Ethics in Theory and Practice* te akakite maira e te “piri ra te tuatua tau ki te ture, te apainga, te au tikaanga, e te au angaanga akanooia, e te akono ra i te au akava anga kia tau ki te tu aiteite me kare tano ua.” Inara, to Iehova tuatua tau, e maata te o maira i te taangaanga ua anga i te au arairai anga no te angaanga me kare te apainga.

⁵ Te atea e te oonu o te tuatua tau o Iehova ka marama meitakiia na te akamanakoanga i te au tuatua mua tei taangaangaia i roto i te Pipiria. I roto i te au Tuatua Tapu Epera, e toru tuatua maata te o maira. Te tuatua tei taiku maataia no te “tuatua tau” penei ka uri katoaia e ko te “mea tika.” (Genese 18:25) Te uriia ra tetai atu nga tuatua ko te “tuatua-tika.” I roto i te au Tuatua Tapu Ereni Kerititiano, te tuatua tei uriia te “tuatua-tika” te akatakaia ra e ko te “tu kia tika me kare kia tau ua.” Tera te aite anga, e pirianga to te tuatua tika ki te tuatua tau.—Amosa 5:24.

⁶ No reira, i te akakite anga te Pipiria e e tau ua te Atua, te akakite maira te reira kia tatou e te rave ra aia i te mea tika e te tano ua e te rave tamou ra aia i te reira, ma te kore te papaki tai. (Roma 2:11) E tikai, e mea tau kore e kia rave tu ke aia. Kua tuatua a Eliu tiratiratu e: “Kia atea ke atu te tuatua kino i

4. Mei te akaraanga a te tangata, akapeea te tu tuatua tau i te marama angaia?

5, 6. (a) Eaa te aiteanga o te au tuatua mua tei taikuia e “tuatua tau”?
(e) Eaa te aite anga e tau ua te Atua?

te Atua; e te ara i te Mana katoatoa.” (Iobu 34:10) Ae, kare e rauka ia Iehova kia rave i te tuatua tau kore. No teaa ra? No nga tumu puapinga e rua.

⁷ Te mea mua, e tapu oki aia. Mei ta tatou i kite mai i te Pene 3, e tu viivii kore ua atu a Iehova e te tu tika. No reira, kare e rauka iaia te rave i te tuatua tika kore, me kare te tu tau kore. Ka akamanako ana i te aite anga o te reira. Te tapu tikai o to tatou Metua i te rangi ra te oronga maira kia tatou i te au tumu kia irinaki e kare rava aia e akono kore i tana tamariki. Kua rauka ia Iesu taua tu irinaki. I te po openga o tona oranga i te enua nei, kua pure atu aia: ‘E taku Metua Tapu ra e, ka tiaki koe ia ratou [te au pipi] i taau i o mai noku i toou ingoa.’ (Ioane 17:11) Te ‘Metua Tapu’—i roto i te au Tuatua Tapu, te taikuia ra taua tuatua anga kia Iehova ua. Te tau ra teia, kare oki tetai metua tangata e rauka i te akaaiteia atu Kiaia no te tu tapu tikai. Kua akarongo takiri a Iesu e ka akonoia tana au pipi i roto i te nga rima o te Metua, tei ma tikai e te viivii kore e tei akatakakeia mei te au tu ara ravarai. —Mataio 23:9.

⁸ Te rua, e tu tikai te aroa noinoi kore o te tu natura o te Atua. Te akakeu ra taua aroa ra iaia kia vai tuatua tika, me kare tuatua tau, i roto i tana akonoanga i tetai atu. Inara te tu tau kore ma tona au tu e manganui—kapiti mai te iriiri pakiri, te akavaavaa anga, e te papaki tai—e putuputu te taime te tupu maira mei te noinoi e te karapii, te tuke o te aroa. No runga i te Atua aroa, te akapapu maira te Pipiria: “Te inangaro ra oki a Iehova tuatua-tika ra i te tuatua-tika.” (Salamo 11:7) Te tuatua ra a Iehova nona uaorai e: “Ko au ko Iehova tei inangaro i te tuatua-tau.” (Isaia 61:8) Kare ainei i te mea pumaana i te kite e te mareka maira to tatou Atua i te rave-anga i te mea tika, me kare te mea tau?—Ieremia 9:24.

7, 8. (a) Eaa a Iehova i kore ei e tau kia rave i te tu tau kore? (e) Eaa te akakeu ra ia Iehova kia tuatua tika, me kare kia tuatua tau, i roto i tana au akonoanga?

Kua mamae tau kore ua a Iosepha i roto i te areauri

Te Tu Akaaroa e te Tuatua Tau Tiama o Iehova

⁹ To Iehova tuatua tau, mei tetai atu au tuanga o tona tu peretana aiteite kore, e tiama ia, kare i kore i tetai apinga. Te akatenitenianga ia Iehova, kua tata a Mose: “Te Mato ra, e tiama tana angaanga ra, e tuatua tau tona au mataara ravarai. E Atua pikikaa kore, ma te kore e kitea te tu tau kore ra; e tuatua tika e te tu tika ra aia.” (Deuteronomi 32:3, 4, NW) E kino kore te au tuatua ravarai o te tuatua tau o Iehova—kare rava e tukutuku ua, e kare rava e kino ana.

¹⁰ Te vaira te pirianga vaiata i rotopu i to Iehova tu tuatua tau e tona tu akaaroa. Te na ko ra a Salamo 116:5 e: “Ko te takinga-meitaki e te tuatua-tika [“tau ua,” *The New American Bible*] ta Iehova; e aroa oki to to tatou Atua.” Ae, e tau ua e te akaaroa to Iehova. Kare nga tu e tuke ana. Tana akonoanga i te tu akaaroa kare ia e te akameangiti ra i tona tu tuatua tau, mei te mea atura e e pakari tikai tona tu tuatua tau. Mari ra, te akaari putuputuia maira nga tu e ia i taua taime rai, e ma taua angaanga rai. Ka akamanako ana i tetai akaraanga.

¹¹ Kua tu ia te au tangata ravarai e te ara e no reira te tau ra i te utunga a te ara—te mate. (Roma 5:12) Inara kare a Iehova e mareka ana i te mate o te aronga ara. “E Atua koe, e akakore mairai i te ara, e te aroa ua, e te akaperepere mai.” (Nehemia 9:17) Noatu rai, no te mea e tapu aia, kare e rauka iaia te akatika ua i te tuatua tika kore. Akapeea, i reira, aia i te akaari anga i te tu akaaroa ki te au tangata tei tu ia e te ara? Ka kitea te pau anga i roto i te au tuatua mou akaperepere ravaia atu o te Tuatua a te Atua: ta Iehova oronga anga mai i te oko e ora no te au tangata ravarai. I te Pene 14 ka apii maata atu tatou no runga i teia akapapaanga aroa ua. E oonu tau uaia e i taua taime rai e e tu akaaroa teitei tikai. Na roto i te reira, ka rauka ia Iehova te akaari i te tu akaaroa ki te aronga ara tei tatarara

9-11. (a) Eaa te piri anga i rotopu i to Iehova tuatua tau e tona tu akaaroa? (e) Akapeea te kitea angaia to Iehova tuatua tau e pera te tu akaaroa i roto i tana akonoanga i te au tangata ara ua?

koi akono tamou ei i tana au turanga o te tuatua tau tiana.
—Roma 3:21-26.

E Pumaana Oki to Iehova Tuatua Tau

¹² Kare to Iehova tuatua tau, i te tu manako kore te patoi ra ia tatou, mari ra e tu akaperepereia te akavaitata atura ia tatou kiaia. Te akataka meitaki ra te Pipiria i te tu aroa ua o te tuatua tau o Iehova, me kare te tuatua tika. Ka akara ana tatou i etai o te au tu pumaana te akono ra a Iehova i tona tuatua tau.

¹³ Te akakeu ra to Iehova tuatua tau tiana iaia kia akaari i te tu pikikaa kore e te tu tiratiratu ki tona au tavini. Kua kite mai te tata taramo ko Davida i teia turanga o to Iehova tuatua tau. Mei tana uaorai kite anga e mei tana apiianga i te au tu o te Atua, eaa ta Davida i taopenga? Kua akakite aia: “E mea inangaro oki na Iehova te tuatua-tau, kare oki aia e akaruke i tona aronga tapu ra. E vai rai ratou e tuatau ua atu.” (Salamo 37:28) Mei teaa te akapapu anga pumaana! Kare rava to tatou Atua e akaruke i te aronga tei vai tiratiratu kiaia. Ka rauka i reira ia tatou te irinaki ki runga i tona pirianga vaiata e tana akono anga aroa ua. Te akapapu maira tona tuatua tau i teia!
—Maseli 2:7, 8.

¹⁴ Te manako ra te tuatua tau tu-Atua i te au anoano o te aronga takinga kinoia. Te kitea ra to Iehova manako anga i te aronga tei ngere i te au apinga i roto i te Ture tana i oronga ki to Iseraela. Ei akaraanga, kua akono te Ture i te au akapapanga takake kia akapapu e te akonoia ra te au matiroeroe e te au takaua. (Deuteronomi 24:17-21) Te kiteanga e mei teaa te ngata o te oraanga no taua au pamiri, kua riro mai a Iehova uaorai e ko to ratou Akava e te Paruru mei te metua rai, ko tei

12, 13. (a) Eaa ra to Iehova tuatua tau i akavaitata atu ei ia tatou kiaia?
(e) Eaa te taopenga tei rauka ia Davida no runga i to Iehova tuatua tau, e akapeea teia i te akapumaana anga ia tatou?

14. Akapeea to Iehova manako anga i te aronga manuia kore i te kite anga-ia i roto i te Ture tana i oronga ki to Iseraela?

rave i te tuatua tau ma te “akatika i ta te matiroeroe, e ta te vaine takaua.”* (Deuteronomi 10:18; Salamo 68:5) Kua akamatakite a Iehova i to Iseraela me takinga kino ratou i te au vaine paruru koreia e te au tamariki, ka akarongo mai aia i te aue a taua aronga ra. Kua tuatua oki aia: “Ka otooto toku riri i reira.” (Exodo 22:22-24) Koi kore ei te riri e ko tetai tu maata o Iehova, te akaririia ra aia ma te riri tuatua tika no te au rave-anga akakoro o te tu tau kore, koia tikai me ko te au tangata tei takinga kinoia e aronga akaaka e te aronga tauturu koreia. —Salamo 103:6.

¹⁵ Te akapapu katoa maira a Iehova kia tatou nona ra e “ko tei kore e akono i te tu o te tangata, e te kore e rave i te tu-taki.” (Deuteronomi 10:17) Kare mei te au tangata e mangai-nui ma te mana me kare te akakeu anga, kare a Iehova i akamanaia e te apinga materia me kare te kite anga o vao. Kare ona tu papaki tai me kare manako iriiri i tetai. Ka akamanako ana i tetai akakite anga umere tikai o to Iehova tu papaki tai. Te tuatau no te riro anga mai ei aronga akamori mou iaia, ma te oraanga mutu kore ei manakonakoanga, kare i kotingaia ki tetai pupu tokoiti ua. Mari ra, “ko te matakau ra iaia, e ko te rave i te tuatua-tika, i te pa enua ravarai, ko tei kiteia mai ia e ia.” (Angaanga 10:34, 35) Te akatueraia nei teia manakonako-anga meitaki ki te katoatoa noatu to ratou turanga i roto i te taiate, te kara o to ratou pakiri, me kare te enua e noo ra ratou i roto. Kare ainei te reira i te tuatua tau mou meitaki roa?

¹⁶ Te vai katoa ra tetai turanga o te tuatua tau tiama o Iehova te tika ra e kia akamanakoia e kia akangateiteia e tatou: te mataara o tana akono anga i te aronga tei aati i tana au turanga tuatua tika.

* Te tuatua “matiroeroe” te akaari maira e te manako ra a Iehova i te au tamariki tamaroa matiroeroe e te tamariki tamaine. Kua tata a Iehova i roto i te Ture tetai akaraanga ei akapapu i te tikaanga enua o te metua kia orongaia ki te tamariki tamaine a Zelophehada. Te akaari maira te reira akavaanga, e kua tau rai teia tikaanga ki te au tamariki tamaine.—Numero 27:1-8.

Kare i Akatakakeia Mei te Akautunga Anga

¹⁷ Penei ka manako etai: ‘I te mea e kare a Iehova e akatika ana i te tuatua tika kore, akapeea tatou i te akamarama anga i te mamae anga tau kore e te au raveanga kino te matauia nei i roto i teiane ai?’ Kare taua au tu aiteite kore e tamaki ana i to Iehova tuatua tau. Te au tu tau kore e manganui i roto i teia ao kino e tupu anga ia o te ara tei rauka mai i te au tangata ra mei ia Adamu. I roto i tetai ao kua iki te au tangata apa ua i to ratou uaorai au aerenga ara ua, kua maata te tu tau kore—inara kare no tetai tuatau roa.—Deuteronomi 32:5.

¹⁸ Koi akaari ei a Iehova i te tu akaaroa maata ki te aronga te akavaitata atura kiaia ma te ngakau tae, kare rava aia e akakoromaki ua atu i tetai turanga te akakino ra i tona ingoa. (Salamo 74:10, 22, 23) Kare te Atua tuatua tau i tetai te ka akavareia; kare aia e paruru i te aronga rave akakoro i te kino mei te akavaanga kino te tau ra no to ratou aerenga oraanga. A Iehova “e Atua takinga-meitaki, e te aroa ua, e te akakoromaki maata, e te meitaki maata, e te tuatua-mou, . . . kare e tuatua ki te tangata kino e, e tangata kino kore.” (Exodo 34:6, 7) E tika rai ki teia au tuatua, kua kite atu a Iehova i tetai taime no te akono i te akautunga anga ki runga i te aronga tei rave akakoro i te aati i tana au ture tuatua tika.

¹⁹ Ka akara ana, ei akatau anga, i ta te Atua akonoanga ia Iseraela taito. Noatu i te noo anga i roto i te Enuu Taputouia, kua ripiti ua to Iseraela i te raveanga i te tu pikikaa ua. Noatu kua akatupu to ratou au aerenga kino i te “akaongoongo anga atu” ia Iehova, kare roa aia i akaatea viviki atu ia ratou. (Salamo 78:38-41) Mari ra, kua akatotoa aroa ua aia i te au tuatau kia ratou kia tau i to ratou aerenga. Kua pati atu aia: “Kare rava oku e mareka anga i te mate o te tangata kino ra; kia ariu maira te tangata kino i tona aerenga kia ora: e ariu mai kotou, e ariu mai kotou i to kotou au aerenga kino; eaa oki kotou i inangaro ei ki te mate, e te ngutuare o Iseraela e?” (Ezekiela 33:11) Te manako

17. Akamarama mai eaa te au tu aiteite kore i roto i teia ao i kore ei i tamaki atu i to Iehova tuatua tau.

18, 19. Eaa te akaari maira e kare rava a Iehova e akakoromaki mutu kore i te aronga rave akakoro i te aati i tana au ture tuatua tika?

Au Uianga Akamanako Anga

Ieremia 18:1-11 Akapeea a Iehova i te apiianga ia Ieremia e kare Aia e viviki ana i te rave atu i te akavaanga kino?

Habakuka 1:1-4, 13; 2:2-4 Akapeea a Iehova i te akapapu anga ia Habakuka e kare rava Aia e akakoromaki mutu kore i te tu tau kore?

Zekaria 7:8-14 Eaa to Iehova manako no te aronga te takatakai ra i te au tika anga o tetai?

Roma 2:3-11 Eaa te tumu anga o te akava anga a Iehova i te au tangata tataki tai e pera te au pa enua?

anga i te oraanga ei mea akaperepereia, kua tuku taokioki ua a Iehova i tana au proveta e raukai i to Iseraela i te uri mai mei to ratou au aerenga kino. Inara, i te maata anga o te taime, kua patoi taua au tangata ngakau ketaketa i te akarongo atu e te taraara. I te openga ra, no tona ingoa tapu ra e te aite anga o te reira, kua tuku atu a Iehova ia ratou ki roto i nga rima o to ratou au enemi.—Nehemia 9:26-30.

²⁰ Te apii maata maira oki ta Iehova akono anga i to Iseraela kia tatou no runga iaia. Te kite ra tatou e te kite maira tona nga mata akara ua i te au tuatua tika kore e te akakeu oonua ra aia e tana e kite atura. (Maseli 15:3) E akapapu anga katoa i te kite e te kimi ra aia i te akaari i te tu akaaroa me e tumu anga to te reira no te rave akapera. Kapiti mai, te kite ra tatou e kare rava e rave vivikiia ana tona tu tuatua tau. No to Iehova tu akakoromaki, e manganui te au tangata tei taopenga tarevake ua e kare rava aia e akono i te akavaanga ki rungao i te aronga kino. Inara kare te reira e tika ana, te apii katoa maira oki ta Iehova akono anga i to Iseraela ia tatou e e kotinga to te akakoromaki tu-Atua. E tu ngaueue kore to Iehova no te tuatua tika. Kare mei te au tangata rai, tei unui putuputu ki muri mei te akonoanga i te tuatua tau, kare rava aia e kore ana i te tu matakua kore kia tu no tei tika ra. Ma te tau ra, te riona ei akairo no te tuatua tau matakua

20. (a) Te apii maira ta Iehova akonoanga i to Iseraela kia tatou i teaa no runga iaia? (e) Eaa te riona i riro ei ei akairo tau no te vai anga o te Atua e tona terono?

kore te piri atura ma te vai anga o te Atua e tona terono.* (Eze-kiela 1:10; Apokalupo 4:7) Ka papu ia tatou i reira e ka akatupu aia i tana taputou no te akakore i te tu tau kore mei te enua. Ae, ka taopengaia tana mataara akavaanga mei te ka aru mai: kia akono i te tu ngaueue kore i te ngai tau, kia akono i te tu aka-aroa i te ngai te rauka ra.—2 Petero 3:9.

Akavaitataanga Atu ki te Atua Tuatua Tau

²¹ Me akamaaraa tatou e akapeea a Iehova i te akonoanga i te tuatua tau, auraka tatou e manako iaia ei akava pakari e te pumaana kore te manako ua ra i te tuku ua i te akavaanga ki runga i te aronga kino. Mari ra, kia akamanako tatou iaia ei Metua aroa ua e te ngaueue kore te akono ua ra i tana tamariki na roto i te mataara meitaki te rauka ra. Ei Metua tau, me kare tuatua tika, te akaaiteite ra a Iehova i te tu ngaueue kore no te tika ma te tu tangi aroa no tana tamariki i te enua nei, te umu-umu ra i tana tauturu e te akakore anga i te ara.—Salamo 103: 10, 13.

²² Mei teaa ta tatou akameitaki anga e e maata atu te o maira ki roto i te tuatua tau tu-Atua i te tuku ua anga i te utunga ki rungao i te aronga kino! Tei aratakiia e tona tuatua tau, kua akariro a Iehova e kia rauka ia tatou tetai manakonakoanga meitaki tikai—tetai oraanga apa kore, e te ope kore i roto i tetai ao i reira te “vai tika anga o te tuatua-tika ra.” (2 Petero 3:13) Te akono ra to tatou Atua ia tatou na roto i teia mataara no te mea te kimi ra tona tuatua tau i te akaora kare i te akaapa. E tikai, te marama meitaki anga i te atea maata o te tuatua tau o Iehova te akavaitata atura ia tatou kiaia! I roto i nga pene e aru mai nei, ka akara matatio tatou akapeea a Iehova i te akaari anga i teia tu meitaki tikai.

* Ma te umere, te akaaite ra a Iehova iaia uaorai ki tetai riona i te akono-anga i te akavaanga ki runga i to Iseraela tu pikikaa ua.—Jeremia 25:38; Hosea 5:14.

21. Me akamaara tatou akapeea a Iehova i te akono anga i te tuatua tau, na roto i teea tu ta tatou manako anga iaia, e no teaa ra?

22. Aratakiia e tona tuatua tau, kua akariro a Iehova e kia rauka ia tatou teea manakonakoanga, e eaa ra aia i akono ei ia tatou na taua tu ra?

“E Tu Tau Kore Aina Tei te Atua?”

KUA keiaia te moni akaputu a tetai vaine ruaine takaua. Kua akarukeia tetai pepe paruru koreia e tetai metua ngakau manako kore. Kua tukunaia tetai tangata ki roto i te are auri no te ta ua kare nana i rave. Eaa toou manako no teia au tupu anga? Papu, e te tamanata takitai ra te reira ia koe, e e tau kia pera. E au anoano pakari to tatou te au tangata no te tika e te tarevake. Me raveia te tu tau kore, kua riri tatou. Kua inangaro tatou e kia tutakia te tangata tei akakinoina e kia akautungaia tei rave i te kino. Me kare teia e tupu, penei ka umere tatou: “Te kite ra ainei te Atua e eaa te tupu ra? Eaa ra aia i kore ei e rave i te angaanga?”

² I te tuatua enua i aereia mai, kua ui te au tavini pikikaa kore o Iehova i te au ui anga mei te reira rai. Ei akaraanga, kua pure te peroveta ko Habakuka ki te Atua: “Eaa ra koe i akariro ei iaku nei kia kite i te tu tau kore kino roa? Eaa koe i akatika uai i te rave anga kino, te akono kore i te ture, te ta ua, e te takinokino kia totoa aere i te au ngai ravarai?” (Habakuka 1:3, *Contemporary English Version*) Kare a Iehova i akaapa ana ia Habakuka no tana ui anga tau, Nana oki i tuku ki roto i te au tangata te manako o te tuatua tau. Ae, kua akameitaki a Iehova ia tatou ma tetai vaito anga tau o tona tu oonu roa o te tuatua tau.

Makitakita a Iehova i te Tu Tau Kore

³ Kare a Iehova e manako kore mai ana i te tu tau kore. Te kite maira aia i tei tupu ra. No to Noa tuatau, te akakite maira te Pipiria kia tatou: “E kite akerā Iehova, e kino maata to te tangata i te enua nei, e kua kino anake te au manako katoa, e te akakoroanga katoa o to ratou ngakau i te au rā katoa ra.”

-
1. Akapeea tatou i te akakino angaia e te au tupu anga o te tu tau kore?
 2. Akapeea a Habakuka i te ariu anga ki te tu tau kore, e eaa a Iehova i kore ei i akaapa iaia no teia?
 3. Eaa i tuatuaia i te kite maata atura a Iehova i te tu tau kore ia tatou ra?

(Genese 6:5) Ka akamanako ana i te puapinga o taua tuatua. E putuputu te taime, kua akanooia to tatou manako no te tu tau kore ki runga i tetai au tupu anga tokoiti ua tei akarongoa me kare kua o atu tatou ki roto. Ei tuke anga, te kite ra a Iehova i te tu tau kore i te *koropu* katoa. Te kite pouroa maira aia i te reira! E maata atu i te reira, te kite ra aia i te au anoano o te ngakau—te manakoanga viivii i muri i te au raveanga tau kore.—Jeremia 17:10.

⁴ Inara e maata atu ta Iehova e rave ra i te akara ua anga mai i te tu tau kore. Te manako katoa maira aia i te aronga tei takinga kinoia e te reira. I te akono kino angaia tona iti tangata e te au pa enua enemi, kua taitaia tikai a Iehova i ta “ratou aue i te aronga i tinai-mate mai ia ratou, e te akaao ia ratou ra.” (Akava 2:18) Penei kua kite ana koe i te maata o ta etai tangata kiteanga i te tu tau kore, te maata atu ia i ta ratou manako kore anga i te reira. Kare a Iehova e manako akapera ana! Kua kite ana aia i te tu tau kore ma te maata no etai 6,000 mataiti, inara kare rava aia i ngaueue ana i tona riri anga i te reira. Mari ra, te akapapu maira te Pipiria kia tatou e ko te au apinga mei te “arero pikikaa,” “te rima i maringi ei te toto ara kore ra,” e “te kite pikikaa, e tuatua i te tuatua pikikaa ra” e au apinga ia te rikarika ra aia.—Maseli 6:16-19.

⁵ Ka akara, katoa, i ta Iehova akaapa anga pakari i te tu tau kore o te aronga arataki o Iseraela. “Kare ainei tei ia kotou te kite i te tuatua-tau?” i akauru ei aia i tana peroveta kia ui kia ratou. I muri mai i te akatakaanga na roto i te au tuatua taka meitaki i ta ratou akakino anga i to ratou mana, kua totou a Iehova i te tupu anga no teia aronga pikikaa: “Ei reira ratou e kapiki atu ei kia Iehova, kare ra aia e akarongo mai ia ratou; e puroku ra aia i tona mata ia ratou i taua tuatau ra; no te mea kua kino ia ta ratou au ravenga.” (Mika 3:1-4) Mei teaa te reka kore o Iehova i te tu tau kore! Eaa oki, kua kite mua ana aia uaorai i te reira! No te au tauatini mataiti, kua akakoko tau

4, 5. (a) Akapeea te Pipiria i te akaari anga mai e te manako maira a Iehova i te aronga tei akono tau kore ia? (e) Akapeea a Iehova i te akakeu angaia e te tu tau kore?

kore ana a Satani iaia. (Maseli 27:11) Pera katoa, kua akakeuia a Iehova e te rave anga kino roa atu o te tu tau kore i te tamate angaia tana Tamaiti, tei “kore roa i rave i te ara,” ei tangata kino. (1 Petero 2:22; Isaia 53:9) Te taka meitaki ra, kare a Iehova e manako kore mai ana e kare katoa i papaki tai no te tumatetenga o te aronga te mamae ra i te tu tau kore.

⁶ Inara, me kite atu tatou i te tu tau kore—me kare me riro mai tatou uorai ei tangata akono tau koreia—e mea natura ua no tatou kia akono akapera. Kua maania tatou i roto i to te Atua tu, e e patoi anga te tu tau kore no te komono anga ia Iehova ra. (Genese 1:27) Eaa, i reira, te Atua i akatika ei i te tu tau kore?

Te Maro Anga Puapinga Rava Atu

⁷ Te pau anga ki teia ui anga te piri atura ki tetai maro anga puapinga rava atu. Mei ta tatou i kite ana, kua rauka i Tei Anga te tika anga kia tutara ki rungao i te enua e te aronga e noo ra i roto i reira. (Salamo 24:1; Apokalupo 4:11) Inara, i te akamata anga o te tuatua enua o te tangata, kua akakinoia to Iehova ingoa meitaki e kua pikikaaia e e tarevake tana tutaraanga. Akapeea teia i te tupu anga mai? Kua akaue a Iehova i te tangata mua, ko Adamu, auraka e kai mei tetai rakau i roto i te aua o tona kainga Parataito. Me akarongo kore aia? “Ka mate ia koe,” i akakite atu ei te Atua kiaia. (Genese 2:17) Kare i ngata ana te akono i ta te Atua akauenga kia Adamu me kare ki tana vaine, kia Eva. Noatu rai, kua akairinaki a Satani ia Eva e kua pakari tikai ta te Atua arai anga. Eaa te ka tupu me kai aia mei te reira rakau? Kua akakite tika atu a Satani kia Eva: “Kare rava korua e mate: Kua kite oki te Atua e, i te rā e kai ei korua i to reira, ka puera ia to korua mata, e ka riro korua mei te Atua ra te tu, i te kite i te meitaki e te kino.”—Genese 3:1-5.

⁸ I roto i teia tuatua kua karanga a Satani kare anake a Iehova

6. Akapeea tatou me ariu atu me aro atu i te tu tau kore, e no teaa ra?

7. Akataka mai akapeea to Iehova ingoa e tana tutaraanga i te akaao angaia.

8. (a) Eaa ta Satani i taiku no runga i tana tuatua kia Eva? (e) Eaa ta Satani i akaao no runga i to te Atua ingoa e te tu ngateitei?

i tapu i tetai tuatua puapinga mei ia Eva pera katoa kua pikikaa Aia kiaia. Kua akakeu Tei Timata ra kia ekoko a Eva e e Tu Meitaki to Iehova. No reira te akakino maata ra a Satani i to te Atua ingoa. Kua akakino katoa aia i te mana ngateitei o te Atua, me kore tana tutara anga. Kua matakite oki a Satani au-raka kia uiui i te *tikaanga* o te mana ngateitei o te Atua. Inara kua akaao aia i te tu tika tikai, te tano anga tikai, e te tuatua tika o te reira. Tera te aite anga, kua akakite aia e kare a Iehova i akono i tana tutara anga na roto i tetai mataara tuatua tika e ei meitaki no te au tangata i raro ake laia.

⁹ Mei reira mai rai, kua akarongo kore a Adamu raua ko Eva ia Iehova na te kaianga mei te rakau ariia. Kua tuku to raua akarongo kore ia raua kia rauka te utunga o te mate, mei ta te Atua i akakite atura. Kua akatupu mai ta Satani pikikaa i tetai au uianga puapinga. Tei ia Iehova tikai ainei te tika anga kia tutara i te au tangata ravarai, me kare kia tutara ainei te tangata iaia uorai? Te akono ra ainei a Iehova i tona mana ngateitei na roto i tetai mataara meitaki tikai? Ka rauka ua ia Iehova te taangaanga i tona mana maata i te takore atu i nga tangata akarongo kore i taua taime rai. Inara te au maro anga tei uiuia te tau ra, kare ki to te Atua mana, mari ra ki tona ingoa, te *ō* maira te tu o tana tutara anga. No reira te akateatea anga ia Adamu, Eva, e Satani kare ia e akapapu mai i te tuatua tika o te tutara anga a te Atua. Ei tuke anga, penei ka uiuia tona taonga tutara. Ko te mataara anake no te akataka me ka rauka rai i te au tangata ravarai i te tutara manuia ia ratou uorai, te akatakake anga mei te Atua, koia oki kia akaruke i te tuatau kia akapapu mai.

¹⁰ Eaa ta te tuatau i topa i akakite mai? I te au mareniamu i aereia mai, kua tamata ana te au tangata i te au tu kavamani tuketuke e manganui, kapiti mai te tutara anga ariki, temokaratiki, *socialism*, e te komuniti. Te katoa anga ia ratou kua

9. (a) No Adamu raua ko Eva, eaa te tupu anga o te meameaau, e eaa te au ui anga puapinga tei akatupuia mai? (e) Eaa a Iehova i kore ei i takore i nga aronga meameaau?

10. Eaa ta te tuatua enua i akakite mai no runga i te tutara anga a te tangata?

akatutuia mai i roto i te tuatua tika a te Pipiria e: “Te tutara ra tetai tangata ki rungao i tetai, ei mate nona uorai.” (Koheleta 8:9) Ma te tumu meitaki, kua akakite te peroveta ko Ieremia: “Kua kite oki au, e Iehova e, e kare tei te tangata uorai tona aerenga: kare tei te tangata e aere nei, i te akono i tona uorai takainga tapuae.”—Ieremia 10:23.

¹¹ Kua kite oki a Iehova mei te akamataanga mai i to te tangata akatakake anga, me kare tutara anga uorai e ka akatupu i te mamae anga maata. E tu tau kore ainei nona, i reira, kia akatika ua e kia aere ua atu tei tupu ra? Kare! Kia akatutuia: Ka tamanako ana e e tamaiti taau te umuumu ra i te vai anga ei rapakau i tetai maki akakino i te oraanga. Kua kite koe e ka akatupu te vai anga i te mamae ki te tamaiti, e te akaitaia oonu nei teia ia koe. I taua taime rai, kua kite koe e ka akariro te vai anga e kia rekareka taau tamaiti i tetai oraanga meitaki a muri mai. Ma te aiteite, kua kite te Atua—e kua totouia—tana akatika anga i te tangata kia tutara ia ratou uorai ka akatupu mai te reira i te au taitaia e te mamae maata. (Genese 3:16-19) Inara kua kite katoa aia e ka rauka te akamaru anga mutu kore e te puapinga me akatika ua aia i te tangata ravarai kia kite i te ua kino tei akatupuia mai e te meameaau anga. Na roto i teia tu ka rauka te maro anga i te akatikatika *tamouia*, e tuatau ua atu.

Te Maro Anga o te Tu Tiratiratu o te Tangata

¹² Te vai atura tetai tuanga o teia tumu manako. Te akaaoanga i te tu tika tikai e te tuatua tau o te tutara anga a te Atua, kare anake a Satani i akakino ia Iehova no Tona mana ngateitei e tona ingoa inara kua akakino katoa aia i te au tavini o te Atua no to ratou tu tiratiratu. Ei akatauanga, ka akara ana i ta Satani i tuatua kia Iehova no rungao i te tangata tuatua tika ko

11. Eaa ra a Iehova i tuku uai i te kiri tangata i raro i te mamaeanga?

12. Mei tei akatutuia mai e to Iobu turanga, eaa te au akaapa ta Satani i akatupu ki te au tangata ra?

Kare rava a Iehova e 'akapou katoa i te tangata tuatua-tika, e te akono kore'

Iobu: “Kare ainei tei koropiniia aia e koe, e tona ra are, e tana katoa ra au mea ravarai e pini ua ake? kua akameitaki koe i ta tona rima i rave ra, e kua maata tana apinga i te enua nei. Ka akatika ua atura koe i to rima i tenana, ka rave atu ei i tana e kia ope rava, kare aia e kore i te akakino ia koe ki mua i to mata.”—Iobu 1:10, 11.

¹³ Kua tauetono a Satani e te taangaanga ra a Iehova i Tona mana paruru no te oko atu i ta Iobu akamori anga. Aru mai, te akakite ra teia e mea pikikaa ua te tu tiratiratu o Iobu, e te akamori ua ra aia i te Atua no te ka rauka ua iaia. Kua tuatua oki a Satani e me akangereia a Iobu i te au akameitaki anga a te Atua, ka akakino taua tangata ra i Tei Anga iaia. Kua kite oki a Satani e e meitaki oki a Iobu i roto i te tu “tiratiratu, i te mataku anga i te Atua, e te akaruke anga i te kino.”* No reira me ka rauka ia Satani te aati i to Iobu tu tiratiratu, eaa ta te reira ka tuatua no te toenga o te tangata ravarai? No reira te tau-maroro ra a Satani i te tu tiratiratu o te aronga pouroa te inangaro ra i te tavini i te Atua. E tika, te akamaata anga i te maro anga, te tuatua ra Satani kia Iehova: “E riro oki ta te tangata katoa ra ei oko i tona ora.”—Iobu 1:8; 2:4.

¹⁴ Kua akaari mai te tuatua enua e manganui, mei ia Iobu rai, kua vai tiratiratu kia Iehova noatu te timata anga—tei tuke ki ta Satani i tuatua ra. Kua akarekareka ratou i to Iehova ngakau na roto i to ratou aerenga pikikaa kore, e kua oronga teia i te pau anga kia Iehova no ta Satani akakoko anga akatietie e ka akamutu te au tangata i te tavini i te Atua me tukunaia ratou ki raro i te turanga ngata. (Ebera 11:4-38) Ae, kua patoi te au tangata ngakau tika i te akaruke i te Atua. Noatu me akaoripu-

* Kua tuatua a Iehova no Iobu ra: “Kare oki ona e aite i runga i te enua nei.” (Iobu 1:8) Papu, i reira, kua ora mai a Iobu i muri ake i te matenga o Iosepha e i mua ake ka riro mai ei a Mose ei arataki akataoongaia no Iseraela. No reira, i taua taime ra ka rauka i te tuatua uaia e kare tetai i aite te tu tiratiratu mei to Iobu ra.

13. Eaa ta Satani i taiku atu no tana au akaapa anga no Iobu, e akapeea teia i te tauru anga mai i te au tangata ravarai?

14. Eaa ta te tuatua enua i akaari mai no runga i ta Satani akaapa anga i te au tangata?

ia e te au turanga taitaia, kua irinaki maata ratou ki runga ia Iehova kia oronga mai i te maroiroi kia ratou kia autu ua atu. —2 Korinetia 4:7-10.

¹⁵ Inara e maata atu te o maira ki roto i ta Iehova taanga-anga i te tuatua tau i te au maro anga o te mana akangateitei e te tu tiratiratu o te tangata. Te oronga maira te Pipiria kia tatou i tetai rekoti o te au akavaanga a Iehova no tetai au tangata tataki tai e pera tetai enua katoa. Te ki katoa ra te reira i te au totou akavaanga tana ka tuku mai a te tuatau ki mua. Eaa tatou ka papu ei e kua riro ana a Iehova e ka vai tuatua tika rai i roto i tana au akavaanga?

Eaa i Teitei Atu ei to te Atua Tuatua Tau

¹⁶ No Iehova, ka tika kia tuatuaia: “Ko tei tika rava tana anga-anga ra.” (Deuteronomi 32:4) Kare e rauka i tetai ia tatou i te tuatua i te reira no tatou uaorai, e putuputu oki te taime te arai ra ta tatou akaraanga kotinga uaia i ta tatou manako anga no runga i te mea tika. Ei akaraanga, ka akamanako ia Aberahama. Kua pati akatenga aia kia Iehova no runga i te akapou anga o Sodoma—noatu te maata o te kino i reira. Kua ui aia kia Iehova: “E akapou katoa aina koe i te tangata tuatua-tika, e te akono kore i te Atua?” (Genese 18:23-33) E tika, te pau anga kare. I te tae meitaki anga a Lota tuatua tika e tana nga tamaine ki te oire ko Zoara i ‘akatopa mai ei a Iehova i te teio, e te ai, ki runga ia Sodoma.’ (Genese 19:22-24) Ei tuke anga, kua “maata atura [to Iona] riri” i te akaari anga te Atua i te tu akaaroa ki te iti tangata o Nineve. I te mea kua akakite ke ana a Iona i to ratou akapou anga, ka merengo ua aia i te kite atu ia ratou i te tamate angaia—noatu to ratou tu tatarara ngakau tae.—Iona 3:10–4:1.

¹⁷ Kua akapapu a Iehova kia Aberahama e ko Tana akononga i te tuatua tau kare e kapiti ua mai anake i te akapou anga i te aronga kino pera katoa te akaoraanga i te aronga

15. Eaa te au uianga penei ka tupu mai no runga i ta te Atua au akavaanga i te tuatau i topa e te tuatau ki mua?

16, 17. Eaa te au akaraanga te akaari maira e kua kotingaia to te au tangata manako no te tuatua tau mou?

tuatua tika. I tetai tua, kua anoanoia a Iona kia apii e e tu aka-aroa to Iehova. Me tau i te kino ra i to ratou au aerenga, e “kua tika [iaia] i te akakore mai i te ara.” (Salamo 86:5) Kare mei tetai au tangata tinamou kore, kare a Iehova e rave ana i te akavaanga kino kia akakite i tona mana, e kare katoa aia e ta-pupu i te tu tangi aroa te matakua anga e ka akara ia mai aia e e paruparu. Ko tana mataara koia oki kia akaari i te tu akaaroa me e tumu to te reira.—Isaia 55:7; Ezekielia 18:23.

¹⁸ Inara, kare a Iehova i akamatapo uia e te manako tangi ua. I te o oonu anga tona iti tangata ki roto i te akamori anga itoro, kua akakite tamou a Iehova: “E akava au ia koe i tei tau i toou ra au aerenga, e e akaoko atu au ia koe i taau katoa ra au tuatua viivii. Kare oki taku mata e akaperepere ia koe, e kare oki au e aroa atu: e akaoko ra au ia koe i toou ra au aerenga.” (Ezekielia 7:3, 4) No reira me pakari te au tangata i roto i to ratou aerenga, ka akava a Iehova ma te tau ra. Inara te akanoo-ia ra tana akavaanga ki runga i te au kiteanga papu. No reira, i te tae anga atu te aue maata ra i tona nga taringa no runga ia Sodoma raua ko Gomora, kua akakite a Iehova e: “E aere ana au ki raro, kia kite i te rave tika anga ratou, mei tei tae roa mai i te reo kiaku nei.” (Genese 18:20, 21) Mei teaa ta tatou akameitaki anga e kare a Iehova mei tetai au tangata e manga-nui tei rere viviki ki te openga i mua ake ka akarongo ei i te au akakite anga! E tikai, a Iehova mei ta te Pipiria e akakite maira nona ra, “e Atua pikikaa kore, ma, tei kore rava e kitea te tu tau kore ra.”—Deuteronomi 32:4, NW.

E Irinaki Papu i to Iehova Tuatua Tau

¹⁹ Kare te Pipiria e akara ana i te au ui anga ravarai no runga i ta Iehova au angaanga i te tuatau i topa; kare katoa te reira e oronga mai ana i te au tuatua e akapeea a Iehova me tuku i te akavaanga no te au tangata tataki tai e te au pupu a te tuatau ki mua. Me taiia tatou no runga i te au tataanga me kare te

18. E akaari mai mei te Pipiria e kare a Iehova e rave ua no te tu manako ngakau.

19. Eaa ta tatou ka rave me e au uanga ngata ta tatou no runga i ta Iehova akonoanga i te tuatua tau?

Au Uianga Akamanako Anga

Deuteronomi 10:17-19 Eaa ra tatou ka papu ei e tu papaki tai to Iehova i roto i tana au akonoanga?

Iobu 34:1-12 Me aro atu koe i te tu tau kore, akapeea ta Eliu au tuatua i te akaketaketa anga i toou irinaki anga i te tuatua tika o te Atua?

Salamo 1:1-6 Eaa i riro ei ei mea akapapuaanga i te kite e te akara meitaki ra a Iehova i te au angaanga a te aronga tuatua tika e te kino?

Malaki 2:13-16 Eaa to Iehova manako no te tu tau kore tei raveia ki te au vaine tei akatakakeia e ta ratou au tane ma te kore e tumu meitaki?

au totou i roto i te Pipiria te ngai kare e maata ana te au tuatua akakite, ka rauka ia tatou te akaari i te tu tiratiratu mei te peroveta rai ko Mika, tei tata e: “E tapapa au i te Atua o toku nei ora.”—Mika 7:7.

²⁰ Ka papu ia tatou e i te au turanga ravarai, ka rave a Iehova i tei tika. Noatu me kua kopaeia te tu tau kore e te au tangata, te taputou maira a Iehova: “Ei iaku te akaoko, e naku e tutaki atu.” (Roma 12:19) Me akaari tatou i te tu tapapa, ka akakite tatou i te irinaki anga ngaueue kore tei akakiteia e te apotetoro ko Paulo: “E tu tau kore aina tei te Atua? Kare rava!”—Roma 9:14, NW.

²¹ I teianei, te noo nei tatou i roto i te “au tuatau kikino tei ngata roa no te akono atu.” (2 Timoteo 3:1, NW) Kua akatupu mai te au tu tau kore e te “au takinga-kino katoa” i te au takinokino anga e manganui. (Kohéleta 4:1) Inara, kare a Iehova i tau. Te rikarika nei rai aia i te tu tau kore, e te manako oonu maira aia i te aronga tei kino no te reira. Me vai tiratiratu tatou kia Iehova e tona mana ngateitei, ka oronga mai aia i te maroiroi kia tatou kia akakoromaki e tae ua atu ki te tuatau tau e akatikatika ei aia i te au tu tau kore i raro ake i te tutara anga a tona Patireia.—1 Petero 5:6, 7.

20, 21. Eaa tatou ka papu ei e ka rave ua rai a Iehova i tei tika?

“Ko te Ture a Iehova Kare e Apa”

“E VAARUA oonu ope kore te ture, te apuku ra . . . te reira i te au apinga pouroa.” Kua kiteaia taua tuatua i roto i tetai puka tei neneiia i te 1712. Kua tuatua mareka kore te tangata tata i te akatere anga ture i roto i te reira kua akaroaroa te au akavaanga kia akatikatikaia i roto i te au ngai akavaanga no tetai au mataiti, te akakore anga i te moni mei te aronga kimi i te tuatua tau. I roto i te au enua e manganui, e ngata tikai te akatereanga i te pae ture e te akavaanga, tei matauia ma te tuatua tau kore, te papaki tai, e te akono tau kore, te riri anga i te ture te totoa maata ra.

² Ei tuke anga, ka akamanako ana i teia au tuatua tei tataia i etai 2,700 mataiti i topa: “Te maata rava nei toku inangaro i taau ra ture!” (Salamo 119:97) Eaa ra te tata taramo i manako pakari ei? No te mea ko te ture tana e akapaapaa ra kua akamata maira, kare mei tetai kavamani noa ua, mari ra ma te Atua ko Iehova. Ia koe e apii nei i ta Iehova au ture, penei ka manako akapera mai koe mei te tata taramo rai. Ka oronga mai taua apiianga i te kite oonu kia koe i roto i te manako maata o te akavaanga i te ao katoa e pini ua ake.

Te Tuku Ture Teitei Roa Atu

³ “Okotai oki tumu o te ture,” i akakite mai ei te Pipiria. (Iakobo 4:12) E tika, ko Iehova anake te Tuku Ture mou. E pera te neke aere anga o te au pupu i te rangi ra kua akaaereia e tana “au ture o te rangi.” (Iobu 38:33) Te akaaere katoaia ra ta Iehova au angera tapu e manganui e te ture tu-Atua, kua akapapaia oki ratou ki roto i te au turanga tamou e te tavini ra i raro ake i te aka-uenga a Iehova ei au minita nona.—Salamo 104:4; Ebera 1:7, 14.

⁴ Kua oronga mai a Iehova i te ture ki te au tangata katoa. E akava ngakau to tatou taki tai, e akaata anga o to Iehova tu tuatua tau. E ture i roto roa, ka rauka i te akava ngakau i te tauturu ia

1, 2. Eaa ra te au tangata e manganui i manako kore ei i te ture, inara akapeea tatou i te akamanako anga i ta te Atua au ture?

3, 4. Na roto i teea au mataara i riro ei a Iehova e ko te Tuku Ture?

tatou i te akataka i te tika mei te tarevake. (Roma 2:14) Kua akameitakiia to tatou nga metua mua ma te akava ngakau tiama, no reira kua umuumuia e raua i te au ture tokoiti ua. (Genese 2:15-17) Inara, te anoano maata atura te tangata apa ua, i te au ture ei arataki iaia i roto i te raveanga i to te Atua anoano. Kua rauka i te au pateriareka mei ia Noa, Aberahama, e Iakoba te au ture mei te Atua ko Iehova e kua oronga atu i teia ki to ratou au ngutuare tangata. (Genese 6:22; 9:3-6; 18:19; 26:4, 5) Kua riro a Iehova ei Tuku Ture na roto i tetai tu maata atu i te oronga-anga aia ki te iti tangata o Iseraela i tetai papaanga Ture na roto ia Mose. Te oronga mai nei teia akapapa anga ture i te kite maata kia tatou no runga i to Iehova tu tuatua tau.

Te Ture a Mose—E Akakite Anga Poto Ua

⁵ E manganui te manako ra i te Ture a Mose ei au akapapa anga ture teiaa e te ngata. Kare taua manako e tau ana ki te tuatua tika. Te vaira e tere atu i te 600 ture i roto i te katoa anga o te akapapa anga. Penei e tangi anga maata te reira, inara ka akamanako ana: I te openga o te 20 anere mataiti, kua akaki tetai manga akanoo anga i te au ture o Marike e tere atu i te 150,000 kapi o te au puka ture. I te au rua mataiti ravarai kua kapitiia atu etai 600 ture! No reira no runga i te maata o te voriumu, te akameangiti ra te maata o te au ture a te tangata ra i te Ture a Mose. Inara, kua aka-aere ta te Atua Ture i te au Iseraela i te au ngai o te oraanga kare i akonoia e te au ture o teia tuatau. Ka akara ana i te akakite anga poto ua.

⁶ *Kua akateitei te Ture i te mana ngateitei o Iehova.* No reira, kare te Ture a Mose e rauka i te akaiteia ki tetai atu akapapa anga ture. Te ture maata roa atu o te reira ko teia: “E akarongo mai, e Iseraela e: Ko Iehova to tatou Atua, okotai Iehova. E teia-nei, e inangaro atu koe i to Atua ia Iehova ma to ngakau katoa, e ma to vaerua katoa, e ma to maroiroi katoa.” Akapeea to te

5. E au akapapa anga ture ngata e te teiaa ainei te Ture a Mose, e eaa koe i pau akapera ei?

6, 7. (a) Eaa te akatuke ra i te Ture a Mose mei tetai atu akapapa anga ture, e eaa oki te akauenga maata roa atu o taua Ture ra? (e) Akapeea to Iseraela akaari anga i to ratou ariki anga i to Iehova mana ngateitei?

Atua iti tangata te akaari anga i te inangaro kiaia? Kia tavini ratou iaia, te kauraroanga i tona mana ngateitei.—Deuteronomi 6:4, 5; 11:13.

⁷ Kua akaari te Iseraela tataki tai i tana ariki anga i to Iehova mana ngateitei na te kauraroanga i te au tangata mana akaaere i runga o iaia. Te au metua, te au mataiapo, te au akava, te au taunga e, i te openga ra, te ariki te komono katoatoa ra i te mana akaaere tu-Atua. Kua akara atu a Iehova i tetai meameaau anga i te mana akaaere ei meameaau anga iaia. I tetai tua, kua tuku mai te aronga mana akaaere i te riri o Iehova kia ratou me akono tau kore ratou me kare ma te ngakau parau i tona iti tangata. (Exodo 20:12; 22:28; Deuteronomi 1:16, 17; 17:8-20; 19:16, 17) Tei runga i reira i nga tua e rua i te turuanga i to te Atua mana ngateitei.

⁸ *Kua turu te Ture i to Iehova turanga tapu tikai.* Te au tuatua “tapu” e te “tapu tikai” te kitea ra e tere atu i te 280 taime i roto i te Ture a Mose. Kua tauturu te Ture i to te Atua iti tangata kia akataka i rotopu i te mea ma e tei kore i ma, tei viivii kore e tei viivii, te taikuanga vaiata e 70 apinga tuke te ka akariro kia viivii tetai Iseraela i te pae peu. Kua akono teia au ture i te au mea i te pae kopapa, te kai, e te repo. Kua oronga mai taua au ture i te au puapinga i te pae kopapa.* Inara e akakoroanga teitei to ratou—koia oki ko te akonoanga i te iti tangata e kia marekaia mai e Iehova, te akatakake angaia mai mei te au rave anga ara ua a te au pa enua viivii takapini ia ratou. Ka akamanako ana i tetai akaraanga.

⁹ Kua akakite te au tataanga akamanaia o te Ture koreromotu e kua akatupu te pirianga ainga—i rotopu i te aronga akaipoipo—e te anau anga tamariki i tetai tuatau viivii. (Levitiku 12:2-4;

* Ei akatauanga, te au ture te umuume maira i te tanuanga i te repo o te tangata, te akatakake i tei maki, e te tamaanga i tetai tei amiri i te kopapa mate kua tere meitaki te kite e manganui te au anere mataiti ki mua.—Levitiku 13:4-8; Numero 19:11-13, 17-19; Deuteronomi 23:13, 14.

8. Akapeea te Ture i te turu anga i ta Iehova kaveinga o te tu tapu tikai? 9, 10. Kua kapitia mai i roto i te Ture koreromotu teea au arairai anga no runga i te au pirianga ainga e te anau tamariki, e eaa te au puapinga tei orongaia mai e taua au ture ra?

15:16-18) Kare taua au tataanga akamanaia i akameangiti ana i teia au apinga ma mei te Atua. (Genese 1:28; 2:18-25) Mari ra, kua turu taua au ture i te tu tapu tikai o Iehova, te akonoanga kia kore tana aronga akamori e taviiviiiia. E mea tau i te akamanako e kua kairo te au pa enua koropini ia Iseraela i te ainga ma te au peu anaunau. Kua kapitiia mai ki roto i te akamori anga a Kanaana te akaturi anga o te tane e te vaine. Kua tupu mai te turanga tau kore roa atu e kua totoa iora. Ei tuke anga, kua akariro te Ture i te akamori anga ia Iehova e kia takake mei te au mea i te pae i te ainga.* Te vai katoa ra tetai atu au tu puapinga.

¹⁰ Kua riro mai taua au ture ei apiianga i te tuatua mou puapinga.[#] Akapeea, i reira, te topata ara o Adamu i te tukuna anga-ia mei tetai uki ki te ka aru mai? Kare ainei e na roto i te au pirianga ainga e te anau anga tamariki? (Roma 5:12) Ae, kua akamaaraara ta te Atua Ture ki tona iti tangata i te vai anga tika tikai o te ara. Ko te tika, pouroa tatou kua anauia mai i roto i te ara. (Salamo 51:5) Te anoano ra tatou i te akakore anga ara e te akamatara anga e raukai te akavaitata atu ki to tatou Atua tapu.

¹¹ *Kua turu te Ture i ta Iehova tuatua tau apa kore.* Kua akamaata te Ture a Mose i te kaveinga aiteite, me kare te parani, no runga i te au mea tuatua tau. No reira, te akakite ra te Ture: “I te mate takiri rava ra kia mate katoa ia, e mata ra ei mata katoa ia, e nio ra ei nio katoa ia, e rima ra ei rima katoa ia, e vaevae ra ei vaevae katoa ia.” (Deuteronomi 19:21) I roto i te au akavaanga no te rave anga ta ua, i reira, kia tano atu te utunga ki te rave

* I roto i te au iero i Kanaana te vaira te au pia akanooia no te angaanga ainga, kua akakite te Ture a Mose no te aronga i roto i te turanga viivii kare e tau i te tomo atu ki roto i te iero. No reira, i te mea kua akatupu mai te au pirianga ainga i tetai tuatau viivii, kare e rauka i tetai i te akariro kia tau ki te ture i te ainga ei tuanga no te akamori anga i te are o Iehova.

[#] Ko te apiianga te akakoroanga maata o te Ture. Ko te tika, te akakite maira te *Encyclopaedia Judaica* e ko te tuatua Epera no te “ture,” te *toh-rah*, te aite anga e “ikuiku anga.”

11, 12. (a) Kua akamaata te Ture i teea kaveinga puapinga o te tuatua tau? (e) Eaa te paruru anga mei te takinga kino anga i te tuatua tau tei kapitiia maira e te Ture?

anga ta ua. Kua mana puapinga teia tuanga o te tuatua tau tu-Atua i te Ture e tae mai ki teia tuatau e mea puapinga kia marama i te atinga oko o Iesu Karaiti, mei ta te Pene 14 ka akaari mai.—1 Timoteo 2:5, 6.

¹² Kua kapiti katoa mai ki roto i te ture te au paruru anga no te akono takinga kino anga i te tuatua tau. Ei akatauanga, kua umuumuia nga kite e rua e raukai i te akanoo i te tika tikai o tetai akaapa anga. E pakari te utunga no te akakite anga pikikaa. (Deuteronomi 19:15, 18, 19) Kua arai katoa ia te tiratiratu kore e te tutaki. (Exodo 23:8; Deuteronomi 27:25) E i roto rai i ta ratou au raveanga pitiniti, kua umuumuia to te Atua iti tangata kia turu i ta Iehova turanga teitei o te tuatua tau. (Levitiku 19:35, 36; Deuteronomi 23:19, 20) E akameitakianga maata te akapapa anga ture ngateitei e te tuatua tau ki to Iseraela!

Te Au Ture Tei Akakite Maata i te Akonoanga Akavaanga Akaaroa e te Tano Ua

¹³ E au akapapaanga ture aroa kore ainei e te pakari te Ture a Mose? Kare rava! Kua akauruia te Ariki ko Davida kia tata: “Ko te ture a Iehova kare e apa.” (Salamo 19:7) Mei tana i kite meitaki, kua akamaata te Ture i te akonoanga akaaroa e te tano ua. Akapeea te reira i te rave akapera anga?

¹⁴ I etai au enua i teia tuatau, i te akara anga te akaari ra te ture i te tu ariu ua e te ariki mareka i te aronga rave kino i te manako anga i te aronga tei takinokinoia. Ei akatauanga, penei ka pou i te aronga keia te tuatau i roto i te are auri. I taua taima rai, kare e au apinga a te aronga tei takinoia, inara kua umuumuia ratou kia tutaki i ta ratou au tero te akono ra e te angai ra i taua aronga kino. I Iseraela taito, kare e au are auri mei ta tatou e kite nei i teia tuatau. Kua vai te au kotinga pakari no runga i te kino pakari o te au utunga. (Deuteronomi 25:1-3) Kia tutaki te tangata keia ki te aronga tei takinga kinoia i te au mea tei raveia. Kapiti atu i te reira, kua anoanoia te tangata keia kia tutaki atu ma te maata. Eaa te maata? E tuketuke. I te akaraanga, kua orongaia ki

13, 14. Akapeea te Ture i te akamaata anga i te akono anga tano ua e te tau no tetai keia e tana tangata i akakino ra?

te au akava te tu no te akarakara i te au tumu e manganui, mei te tu tataara o te tangata ara ra. Na te reira i akamarama mai i te tumu o te tutaki tei umuumuia mei te tangata keia kia tau ki ta Levitiku 6:1-7 e iti ua ake i tei akatakaia mai ia Exodo 22:7.

¹⁵ Kua akakite akaaroa ua te Ture e kare i rave akakoroia te au tarvake katoatoa. Ei akaraanga, me tamate akakoro kore tetai tangata i tetai, kare aia i umuumuia kia tutaki i tona oraanga no tetai me rave aia i te takainga tau na te oroanga ki tetai o te au oire akapuanga tei akanooia takapini ia Iseraela. I muri mai i te akara anga te au tiati tau i tana akava anga, kia noo ua aia ki roto i te oire akapuanga e tae ua atu ki te matenga o te taunga teitei. I reira aia e akamatarai ai e kia noo i te ngai tana i iki ra. Mei reira mai kua puapingaia aia mei te tu akaaroa tu-Atua. I taua taime rai, kua akamaata teia ture i te puapinga maata o te oraanga tangata.—Numero 15:30, 31; 35:12-25.

¹⁶ Kua paruru te Ture i te au tika anga o tetai uaorai. Ka akamanako ana i te au mataara ta te reira e paruru ra i te aronga i roto i te kaiou. Kua patoi te Ture i te tomo anga ki roto i te are o tetai tangata kaiou i te rave i te au apinga ei akatinamou i tetai rounu. Mari ra, kia noo ua te tangata koi ki vao e kia akatika i te tangata kaiou kia apai atu i te apinga kiaia. No reira kare i takinokinoia te are o tetai tangata. Me rave te tangata koi i te kakau o vao o te tangata kaiou ei koreromotu, kia akaoki aia i te reira i te ai ai poiri, no te mea kua anoanoia te reira e te tangata kaiou ei tamaanaana i te po.—Deuteronomi 24:10-14.

¹⁷ Kua akaaere katoaia te au tamaki anga i raro ake i te Ture. Kia rave to te Atua iti tangata i te tamaki, kare ei akamerengo i te inangaro i te mana me kare te autu anga, mari ra kia rave angaanga ei au rima rave no te Atua i roto i te “tamaki a Iehova.” (Numero 21:14) I te au tu e manganui, kua oronga atu to Iseraela i te au apinga kia tuku i te au na mua. Me kopaeia taua oronga anga e te oire, i reira ka autu atu to Iseraela i te reira—inara kia tau ki ta

15. Akapeea te Ture i te akapapu anga i te tu akaaroa e te tuatua tau no runga i tetai tei tamate akakoro kore i tetai tangata?

16. Akapeea te Ture i te paruru anga i te au tika anga o tetai uaorai?

17, 18. I roto i te au tumu o te tamaki, mei teaa te tuke i to Iseraela mei tetai atu pa enua, e no teaa ra?

te Atua au ture. Kare mei te au vaeau e manganui i roto i te tua-tua enua, kare te au tane i roto i te vaeau o Iseraela i akatikaia i te tauati i tetai vaine me kare te tamatemate ua. Kia akangateitei katoa ratou i te reva, kare e tipu i te au ua rakau a te enemi.* Kare o tetai atu au vaeau au arairai anga mei te reira.—Deuteronomi 20:10-15, 19, 20; 21:10-13.

¹⁸ Te rikarika ra ainei koe i te akarongo e i roto i etai au enua te tereniia ra tetai au tamariki rikiriki ei au vaeau? I Iseraela taito, kare e tangata i raro ake i te 20 mataiti i tukunaia i roto i te vaeau. (Numero 1:2, 3) E pera rai tetai tangata mamaata matakutaku kua akapae keia aia. Kua akapae keia tetai tangata akaipoipo ou no tetai mataiti katoa e raukai iaia i mua ake ka rave atu ei taua angaanga kino, te kite atu i tetai uanga i te anau angaia. Na teia mataara, te akamarama ra te Ture, e raukai i te tane ou te “akarekareka” i tana vaine ou.—Deuteronomi 20:5, 6, 8; 24:5.

¹⁹ Kua paruru katoa te Ture i te au vaine, te tamariki, e te au ngutuare tangata, te oronga anga i te apinga na ratou. Kua akaue te reira i te au metua kia akara tamou i ta ratou tamariki e kia ikuiku i te au apinga i te pae vaerua. (Deuteronomi 6:6, 7) Kua arai te reira i te au tu pirianga ainga kopu tangata, te utunga e mate. (Levitiku, pene 18) Kua arai katoa te reira i te akaturi, tei akatakake putuputu i te au ngutuare tangata e kua takinokino i ta ratou apinga e te tu ngateitei. Te akono katoa ra te Ture i te au takaua e te au matiroeroe e i roto i te au tuatua pakari kua arai i te takinokino anga ia ratou.—Exodo 20:14; 22:22-24.

²⁰ Inara, no teia, penei ka manako etai, ‘Eaa ra te Ture i akatikai i te pirianga maata te tokorua?’ (Deuteronomi 21:15-17) Ka

* Kua ui tika ua te Ture: “E tangata ainei taua rakau o te kainga ra, kia aravei ia koe i te tamaki anga?” (Deuteronomi 20:19) Kua tata a Philo, e tangata kite ngati luda o te anere mataiti mua, i teia ture, te akamaramaanga e te manako ra te Atua i te reira “ei mea tau kore e te riri tei akatupuia ki te tangata ra ka tano kia takinokino i te au mea kino kore a te aronga kino ra.”

19. Eaa te au apinga i roto i te Ture no te paruru anga i te au vaine, te tamariki, te au ngutuare tangata, te au takaua, e te au matiroeroe?
20, 21. (a) Eaa te Ture a Mose i akatikai i te maata o te tokorua i roto i te au Iseraela ra? (e) No runga i te akaruke anga, eaa i tuke ei te Ture mei te kaveinga ta Iesu i akanoo i muri maira?

anoanoia tatou kia akara i taua au ture i roto i taua tuatau ra. Ko te aronga e akara ra i te Ture a Mose mei te akara anga o teia tuatau e te au peu papu e ka marama kore i te reira. (Maseli 18:13) Ta Iehova kaveinga, tei akanooia i Edene ra, kua akariro i te akaipoipoanga ei taokotai anga mutu kore i rotopu i te tane okotai e te vaine okotai. (Genese 2:18, 20-24) Inara, i te taeanga ki te tuatau i oronga ei a Iehova i te Ture ki to Iseraela, kua akanoo tamouia te au raveanga no te pirianga maata te tokorua no tetai au anere mataiti. Kua kite meitaki oki a Iehova e ka poka tona “au tangata kaki ketaketa” i te akarongo kiaia noatu te au aka-uenga mama ua, mei te arai anga i te akamori itoro. (Exodo 32:9) Ma te pakari, i reira, kare aia i iki i taua tuatau e ko te tuatau kia taui pouroa i ta ratou akono anga i te pae akaipoipo. Inara, ka akamanako ana kare a Iehova i akanoo ana i te maata o te tokorua. Inara, kua taangaanga aia i te Ture a Mose kia *aka-aere* i te raveanga maata i te tokorua i roto i tona iti tangata e kia arai i te au takinokino anga o taua raveanga ra.

²¹ Ma te aiteite, kua akatika te Ture a Mose i tetai tane kia akaruke i tana vaine i runga i te au tumu pakari tikai. (Deuteronomi 24:1-4) Kua tuatua a Iesu i teia e e akatika anga na te Atua ki te iti tangata ngati Iuda “no te māroketaketa o to [ratou] ngakau.” Inara, no tetai ua tuatau taua akatika anga. No tana au pipi, kua akanoo a Iesu i ta Iehova kaveinga mua no te akaipoipo anga.—Mataio 19:8.

Kua Akamaata te Ture i te Aroa

²² Ka rauka ainei ia koe te akamanako i tetai akapapa anga ture i teia tuatau te akamaroiroi ra i te aroa? Kua akamaata te Ture a Mose i te aroa i runga atu i tetai au apinga. Eaa oki, i roto ua i te puka o Deuteronomi, te tuatua no te “aroa” te kiteia ra i roto i te au tu tuketuke e tere atu i te 20 taimē. “E aroa ra koe i to tangata tupu mei toou aroa ia koe uaorai na” ko te rua ia o te akauenga maata roa atu i roto i te au Ture. (Levitiku 19:18; Mataio 22:37-40) Kia akaari to te Atua iti tangata i te aroa kare ua kia ratou ta-

22. Na roto i teea au tu ta te Ture a Mose akamaroiroi anga i te aroa, e kiaia ma?

Au Uianga Akamanako Anga

Levitiku 19:9, 10; Deuteronomi 24:19 Eaa toou manako no te Atua tei akanoo i taua au ture ra?

Salamo 19:7-14 Eaa to Davida manako no te “ture a Jehova,” e mei teaa ta tatou akaperepere anga i ta te Atua ra ture?

Mika 6:6-8 Akapeea teia au irava i te tauturu anga ia tatou i te kite e kare ta Jehova au ture e tano kia manakoia ei mea teiaa?

Mataio 23:23-39 Akapeea te au Pharisea i te akaari anga e kare ratou i marama tikai i te Ture, e akapeea teia i te riro anga ei akaraanga akamatakiteanga kia tatou?

taki tai pera katoa ki te au tangata tuitarere i roto ia ratou, te akamaaraanga e i riro ana to Iseraela ei aronga tuitarere i mua ana. Kia akaari ratou i te aroa ki te aronga putaua e tei takinokinoia, te tauturuanga ia ratou i te pae apinga e te tapupuanga mei te akono tau kore i to ratou tu paruparu. Kua akaue katoaia ratou kia akono i te au manu ma te takinga meitaki e te manako ua anga.—Exodo 23:6; Levitiku 19:14, 33, 34; Deuteronomi 22:4, 10; 24:17, 18.

²³ Ko teea atu iti tangata tei akameitakiia ma taua akapapa anga ture? No reira oki te tata taramo i tata ei: “Te maata rava nei toku inangaro i taau ra ture!” Inara, ko tona aroa, kare i te manako ngakau ua. Kua akakeu te reira iaia kia rave angaanga, no te mea kua aruaru aia i te akarongo i te reira ture e kia akono i te reira. Pera katoa, kua tuatua mai aia: “Ko toku ia maaraara anga i te au ra katoa nei.” (Salamo 119:11, 97) Ae, kua akapou putuputu aia i te tuatau te apiianga i ta Jehova au ture. Kare e ekoko anga mei tana i rave, kua maata atu tona inangaro ia ratou. I taua taima rai, kua tupu maata katoa tona aroa i te Tuku Ture, ko te Atua ko Jehova. Ia koe e apii tamou ra i te ture tu-Atua, kia piri vaitata ua atu koe kia Jehova, te Tuku Ture Maata e te Atua tuatua tau.

23. Eaa ta te tata o Salamo 119 i akakeuia kia rave, e eaa ta tatou ka akakoro i te rave?

Oronga Mai a Iehova i te “Okono te Tangata e Manganui”

“TE NGUNGURU anake nei te au mea katoa i angaia mei te mamae anau ra.” (Roma 8:22) Ma taua au tuatua kua akataka te apotetoro ko Paulo i te turanga mii ua e kite ra tatou ia tatou uaorai. Mei te manako o te tangata, i te akaraanga kare e mataara ki vao mei te mamaeanga, te ara, e te mate. Inara kare o Iehova au kotinga anga mei to te tangata ra. (Numero 23:19) Kua oronga mai te Atua tuatua tau kia tatou i te mataara ki vao mei to tatou tu taitaia. Kua tapaia te reira ko te oko.

² Te oko e apinga aroa maata roa atu ia na Iehova ki te tangata ravarai. Kua akariro te reira e kia rauka ia tatou te ora mei te ara e te mate. (Ephesia 1:7) Ko te tango ia o to tatou manakonakoanga ki te ora mutu kore, me i te rangi ra me kore i te enua parataito. (Luka 23:43; Ioane 3:16; 1 Petero 1:4) Inara eaa oki te oko? Akapeea te reira i te apianga mai kia tatou i to Iehova tu tuatua tau teitei tikai?

Akapeea te Tupu Anga Mai o te Umuumu Anga no te Oko

³ Kua umuumuia te oko no te ara a Adamu. Na te akarongo kore anga i te Atua, kua akaruke mai a Adamu ki tana uanga i tei rauka mai te maki, te mii, te mamae, e te mate. (Genese 2:17; Roma 8:20) Kare e rauka i te Atua te tuku ua ki te tangi e oti ka tau i te utunga o te mate. Kia rave akapera te kopae ra i tana uaorai ture: “E utunga te mate no te ara.” (Roma 6:23) E me akakore a Iehova i tana uaorai au kaveinga no te tuatua tau, ka tupu i reira te marikonga kore e te rave kino i te ao katoa e pini ua ake!

1, 2. Akapeea te Pipiria i te akataka anga i te turanga o te tangata ravarai, e eaa ua te mataara ki vao?

3. (a) Eaa i umuumui ai te oko? (e) Eaa i kore ei e rauka i te Atua te tau i te utunga o te mate ki runga i te uanga a Adamu?

⁴ Mei ta tatou i kite i te Pene 12, kua akatupu mai te mea-meaau anga i Edene i te au maro anga maata atu. Kua akakino a Satani i te ingoa meitaki o te Atua. Tera te tu, kua aka-apa aia ia Iehova no te pikikaa e e akaaere kino tei akangere i tana au mea ora i te tu rangatira. (Genese 3:1-5) Na te rave patoi ua anga i ta te Atua akakoroanga kia akaki i te enua i te au tangata tuatua tika, kua tapa katoa a Satani i te Atua e e puapinga kore. (Genese 1:28; Isaia 55:10, 11) Naringa a Iehova i akaruke ua i teia au akaaoanga kia kore e pauia, penei ka kore te irinaki anga mei tana au mea ora kite e manganui no tana tutara anga.

⁵ Kua pikikaa katoa a Satani i to Iehova au tavini tiratiratu, te akaapaanga e te tavini ra ratou Iaia ma te au akakoroanga noinoi e me tukunaia i raro ake i te taomi anga, kare etai e vai pikikaa kore ki te Atua. (Iobu 1:9-11) E puapinga maata atu teia au maro anga i te turanga tei roto te au tangata ra. Kua tau i reira a Iehova i te pau atu i ta Satani au akaapa anga pikikaa. Inara akapeea te Atua i te akatikatika anga i teia au maro anga e pera katoa te akaora anga i te tangata ravarai?

Okō—Te Tu Aiteite

⁶ Ta Iehova pau anga e tu akaaroa teitei tikai e te tau ua tikai —ko tetai kare e rauka i tetai tangata i te akatupu mai. Inara, e mea tau meitaki te reira. Kua taiku tuketuke ia te reira e ko te tutaki anga, te akaongi anga, te akamatara anga, te tatara, e te tapoki anga. (Salamo 49:8, NW; Daniela 9:24; Galatia 3:13; Kolosa 1:20; Ebera 2:17) Inara ko te tuatua te akataka meitaki ra i te au tumu manako ko tei taikuia e Iesu uaorai. Kua tuatua aia: “Kare oki te Tamaiti a te tangata i aere mai kia taviniia tona, ei tavini ra, e kia oronga i tona ora ei oko [Ereni, *ly'tron*] no te tangata e manganui.”—Mataio 20:28.

4, 5. (a) Akapeea a Satani i te pikikaa anga i te Atua, e eaa ra a Iehova i umuumuiaia kia pau atu i taua au akaaoanga ra? (e) Eaa te akaapa anga ta Satani i tuatua no te au tavini tiratiratu o Iehova?

6. Eaa etai au tuatua tei taangaangaia i roto i te Pipiria kia akataka i ta te Atua au ravenga no te akaoraanga i te au tangata?

⁷ Eaa oki te oko? Te tuatua Ereni tei taangaangaia i konei no roto mai i te tuatua verepa te aite anga “kia tatara, kia tukunaia.” Kua taangaangaia teia tuatua kia akataka i te moni tutakiia ei akamatara mai i te aronga mouauri tamaki. Tera, i reira te tumu, ka rauka te oko i te akatakaia e ko tetai apinga tei tutakiia ei oko mai i tetai apinga. I roto i te au Tuatua Tapu Epera, te tuatua no te “oko” (*ko’pher*) te aere maira mei te verepa te aiteanga “kia amo.” Ei akaraanga, kua akakite te Atua ia Noa kia “amo” aia (e tu no taua tuatua rai) i te araka ma te tapou. (Genese 6:14) Te tauturu mai nei teia ia tatou kia ariki meitaki i te aite anga katoa o te oko kia *amo* i te au ara. —Salamo 65:3.

⁸ Ma te puapinga, te akakite maira te *Theological Dictionary of the New Testament* e ko teia tuatua (*ko’pher*) “te akakite ua ra i te tu aiteite,” me kare te arite. No reira, e raukai te oko, me kare te amo, i te ara, kia tutakiia te oko te arite tikai ra ki te, me kare te amo katoa ra, i te kino tei akatupuia e te ara. No reira oki ta te Atua Ture ki to Iseraela i akakite ei: “I te mate takiri rava ra kia mate katoa ia, e mata ra ei mata katoa ia, e nio ra ei nio katoa ia, e rima ra ei rima katoa ia, e vaevae ra ei vaevae katoa ia.”—Deuteronomi 19:21.

⁹ Kua oronga te au tangata pikikaa kore mei ia Abela e aere ua atu i te au manu ei atinga ki te Atua. Te raveanga i te reira, kua akatutu ratou i to ratou kite anga i te ara e te umuuma anga no te akamatara anga, e kua akaari ratou i to ratou akarongo i roto i ta te Atua taputou akarangatira na roto i tana “uanga.” (Genese 3:15; 4:1-4; Levitiku 17:11; Ebera 11:4) Kua akara atura a Iehova i taua au atinga ma te marka e kua oronga atu ki teia aronga akamori i te turanga meitaki. Noatu

7, 8. (a) Eaa te aite anga o te tuatua “oko” i roto i te au Tuatua Tapu? (e) Na roto i teea tu i umuuma ei te oko i te tu aiteite?

9. Eaa te au tangata akarongo ra i oronga ei i te manu ei au atinga, e eaa to Iehova manako no taua au atinga ra?

“Ei oko arite no te katoatoa”

rai, e akairo ua te au atinga manu, tei meitaki ra. Kare e rauka i te au manu i te tapoki i te ara o te tangata, no te mea e mea-ngiti atu oki ratou i te au tangata ra. (Salamo 8:4-8) No reira, te karanga ra te Pipiria: “Kare rava e tika i te toto puakatoro e te puaka-nio kia akakore i te ara.” (Ebera 10:1-4) E au akatutu anga, me kare e akairo ua taua au atinga ra, o te atinga oko mou te ka aere mai.

“Ei Oko Arite no te Katoatoa”

¹⁰ “Mei te tangata i ope i te mate ia Adamu,” i na te apotetoro ei ko Paulo. (1 Korinetia 15:22) No reira kua kapiti mai i roto i te oko te matenga aiteite oki kia Adamu—te tangata apa kore. (Roma 5:14) Kare atu e rauka i tetai mea ora i te parani i te paunu o te tuatua tau. Ka rauka ua i tetai tangata apa kore, tetai kare i raro ake i te utunga matenga o Adamu, i te oronga i te “oko arite”—tetai te arite apa kore ra kia Adamu. (1 Timoteo 2:6, NW) Kare e anoanoia te au mirioni ua atu tangata takaki tai kia akaatingaia e arite atu ei ki te uanga tataki tai a Adamu. Kua akamarama mai te apotetoro ko Paulo e: “No te *tangata okotai* [Adamu] ra i o mai ei te kino i te ao nei, e no te kino oki te mate.” (Roma 5:12) E “mei te mate oki i rauka i te tangata okotai ra,” kua akapapa mai te Atua i te akamatara anga i te au tangata ravarai na roto i “te tangata okotai ra.” (1 Korinetia 15:21, NW) Akapeea ra?

¹¹ Kua akapapa a Iehova i tetai tangata apa kore kia oronga atinga ua i tona oraanga. Kia tau kia Roma 6:23, “e utunga te mate no te ara.” I te akaatinga anga i tona oraanga, kua “mate aia ei oko i te tangata katoa.” Tera te aite anga, ka tutaki aia i te utunga no ta Adamu ara. (Ebera 2:9; 2 Korinetia 5:21; 1 Petero 2:24) Ka akatupu teia i te au tupu anga oonu i te pae ture. Na te akakoreanga i te utunga o te mate i runga i

10. (a) Kua arite atu tei oko ra kiaai, e no teaa ra? (e) Eaa ra i umuumui-ai e okotai anake atinga tangata?

11. (a) Akapeea tetai tangata oko i ‘mate ei oko i te tangata katoa’? (e) Eaa a Adamu raua ko Eva i kore ei i puapinga mei te oko? (Akara i te tataanga i raro.)

te au uanga akarongo a Adamu ra, ka tipu ke te oko i te mana akapou o te ara mei te tumu tikai.*—Roma 5:16.

¹² Kia akatutu: Ka akamanako ana e te noo ra koe i roto i tetai taoni e te angaanga ra te maata anga o te aronga e noo ra i reira ki tetai vakatori maatamaata. Te tutaki meitakiia ra koe e toou ra au tangata i te pae mai no ta kotou au angaanga e te akono ra i te au oraanga meitaki. Ko te reira ia, kia tae roa i te ra i topiri ei te vakatori. Te tumu? Kua tupu te kino ki te manitia o te vakatori, te akatupu anga e kia pangakarapu te pitiniti. Ma te viviki kare e angaanga, kare e rauka ia koe e toou au tangata i te pae mai te tutaki i te au pira. Kua kino atu te au tokorua akaipoipo, te tamariki, e te aronga kaiou no te tu tiratiratu kore o tetai tangata okotai. E rapakau anga ainei tetai? Ae! Kua iki mai tetai tangata apinganui i te akao mai ki roto. Kua ariki meitaki aia i te puapinga o te kamupani. Te tangi katoa ra aia i te aronga angaanga e manganui e to ratou au ngutuare tangata. No reira kua akapapa atu aia i te tutaki i te kaiou a te kamupani e kua vai akaou i te vakatori. Te akakore anga i te reira kaiou okotai kua akatupu mai i te akaangaro i anga ki te au tangata angaanga e manganui e to ratou au ngutuare tangata e ki te aronga kaiou katoa. Ma te aiteite, te akakore anga i te kaiou a Adamu te akapuapinga maira i te au mirioni ua atu e manganui.

Naai e Oronga Mai i te Oko?

¹³ Ka rauka ua ia Iehova te oronga mai “i te Punua-mamoe

* Kare a Adamu raua ko Eva e puapingaia mei teia oko. Te akakite ra te Ture a Mose no runga i teia kaveinga no te aronga tamate rave akakoro: “Auraka oki kotou e rave i te tutaki kia ora te ta tangata ra, tei tau iaia te mate ra.” (Numero 35:31) Te taka meitaki ra, kua tau a Adamu raua ko Eva kia mate no te mea kua rave puareinga raua e kua kite rai i te akarongo kore i te Atua. Kua tuku au ua i reira raua i to raua manakonakonga o te ora mutu kore.

12. Akatutu mai akapeea te tutakianga i te kaiou okotai i te akapuapinga anga i te au tangata e manganui.

13, 14. (a) Akapeea a Iehova i te oronga anga mai i te oko ki te tangata ravarai? (e) Kua tutakiia te oko kiaai, e eaa ra i umuumui ai taua tutaki anga ra?

. . . ko tei apai ke atu i te ara a to te ao.” (Ioane 1:29) Inara kare te Atua i tono mai i tetai ua atu angera kia akaora i te au tangata ravarai. Mari ra, kua tono mai aia i Tei tau tikai, te pau anga tamou i ta Satani akaapa no runga i to Iehova au tavini. Ae, kua oronga mai a Iehova i te atinga teitei i te tono anga mai i tana Tamaiti anau tai, “ko au tana i akaperepere tikai.” (Maseli 8:30, NW) Ma te puareinga, kua “tuku ke” atura te Tamaiti a te Atua i “tona uaorai tu” o te rangi ra. (Philipi 2:7) Na roto i te temeio, kua tuku atu a Iehova i te oranga o tana Tamaiti anau tai i te rangi ra ki roto i te vairanga tamariki o te paretenia ngati Iuda ko Maria tona ingoa. (Luka 1:27, 35) Ei tangata, ka tapaia aia ko Iesu. Inara kia tau i te ture, kua tau aia kia tapaia ko te Adamu rua, no te mea te arite tikai ra aia kia Adamu. (1 Korinetia 15:45, 47) No reira ka rauka ia Iesu i te oronga iaia uaorai ei atinga oko no te au tangata ara ra.

¹⁴ Kia tutakiia te oko kiaai? Te akakite taka meitaki maira a Salamo 49:7 e kua tutakiia te oko “ki te Atua.” Inara kare ainei e na Iehova i akapapa mai i te oko i te akamata anga? Ae, inara kare teia e akameangiti i te oko, ki te tau anga puapinga kore ua—mei te rave anga i te moni mei tetai pute e te tukuanga i te reira ki roto i tetai. Kia ariki meitakiia e ko te oko, kare i te tau anga tika tikai, mari ra e tau anga tei tau i te ture. Na te orongaanga mai i te tutaki no te oko, noatu te maata o te tutaki kiaia uaorai, kua akapapu mai a Iehova i tona akono ngaueue kore anga ki tona tuatua tau apa kore. —Genese 22:7, 8, 11-13; Ebera 11:17; Iakobo 1:17.

¹⁵ I te tuatau tupuanga rau o te 33 T.N., kua tuku puareinga ua a Iesu Karaiti te akono i tetai tupu anga tei taki atu ki te tutaki anga i te oko. Kua akatika aia iaia uaorai kia opuia no te au akaapa anga pikikaa, kia akava akaapaia, e kua patiaia ki te rakau tamate anga. Kua tau ainei a Iesu kia mamae mei te reira te tu? Ae, no te mea kua anoanoia e kia akatikatikaia te maro anga no runga i te tu tiratiratu o te au tavini o te Atua. Ma te puapinga, kare te Atua i akatika ana e kia tamateia te

pepe ko Iesu e Heroda. (Mataio 2:13-18) Inara i te maata anga mai a Iesu, kua rauka iaia te autu i te au maro anga pakari a Satani ma te marama anga i te au maro anga.* Na te vai “tiratiratu anga, te rave kore i te kino, te viivii kore, e te taka ke oki mei te aronga rave ara,” noatu te au raveanga kino, kua akapapu a Iesu ma te tupu anga openga e e au tavini rai to Iehova te ka vai pikikaa kore i raro ake i te timata anga. (Ebera 7:26, *NW*) No reira rai, i te tuatau i mua ake ka mate ei aia, kua kapiki maata atu a Iesu e: “Kua oti!”—Ioane 19:30.

Akaotianga i Tana Angaanga Akamatara Anga

¹⁶ Kare i oti meitaki ta Iesu angaanga akamatara anga. I te toru o te ra i muri ake i to Iesu matenga, kua akatu mai a Iehova iaia mei te mate. (Angaanga 3:15; 10:40) Na roto i teia angaanga umere tikai, kare anake a Iehova i tutaki i tana Tamaiti no tana angaanga pikikaa kore inara kua oronga atu kiaia i te tuatau kia akaoti i tana angaanga akamatara ei Taunga Maata no te Atua. (Roma 1:4; 1 Korinetia 15:3-8) Te akamarama maira te apotetoro ko Paulo: “Ko te Mesia ra i tae maira ei taunga maata . . . , Kare oki ma te toto puaka-nio e te toto punua puakatoro, ma tona uaorai ra toto, i te tomo anga okotai i roto i te ngai-tapu ra, ma te ora mutu kore te rauka anga no tatou. Kare akenei te Mesia i tomo ki roto i nga ngai-tapu i angaia e te rima ra, i te akairo no te ngai-tapu tikai; tei te rangi mou ra, kia akakite aia iaia uaorai ki mua i te aroaro o te Atua no tatou i teiane rai.”—Ebera 9:11, 12, 24.

* E raukai te parani aiteite i te ara a Adamu, kua anoanoia a Iesu kia mate, kare ei tamaiti apa kore, mari ra ei tangata apa kore. Kia akamaara, e ara akakoro ta Adamu, tei raveia ma te kite meitaki anga i te pakari o taua angaanga e tona au tupuanga. No reira e raukai i te riro mai e ko “te Adamu openga” te amo anga i taua ara ra, kua anoanoia a Iesu kia tuku i te iki anga pakari e te kite ua no te akono i tona tu tiratiratu kia Iehova. (1 Korinetia 15:45, 47) No reira kua riro to Iesu oraanga pikikaa kore katoa—kapiti mai tona matenga atinga—ei “angaanga okotai o te tuatua tau.”—Roma 5:18, 19, *NW*.

16, 17. (a) Akapeea a Iesu i te rave tamou anga i tana angaanga akamatara anga? (e) Eaa oki i umuuiuia i Iesu kia aere atu “ki mua i te aroaro o te Atua no tatou i teiane rai”?

¹⁷ Kare e rauka ia Karaiti i te apai i tona toto tikai ki te rangi ra. (1 Korinetia 15:50) Mari ra, kua apai aia i tei akatutuia e te toto: te puapinga i te pae ture o tona oraanga tangata apa kore ei atinga. E oti, i mua i te aroaro o te Atua, kua oronga atu aia i te puapinga o taua oraanga ei oko no te tutaki anga i te au tangata ara ravara. Kua ariki ainei a Iehova i taua atinga? Ae, e kua papu teia ia Penetekote 33 T.N., i te riringi angaia mai te vaerua tapu ki rungao i te 120 pipi i Ierusalem. (Angaanga 2: 1-4) Noatu te mataora o taua tupu anga, te akamata ra te oko i te oronga mai i te au puapinga meitaki tikai.

Te Au Puapinga o te Oko

¹⁸ I roto i tana reta ki to Kolosa, kua akamarama mai a Paulo e kua kite atu te Atua i te meitaki na roto ia Karaiti te akaongi mai Kiaia Uaorai i tetai atu au mea na te akatupuanga i te au na roto i te toto akamaringiia o Iesu i rungao i te rakau tamamae anga. Kua akamarama katoa a Paulo e ko teia akaongi anga te o maira e rua nga pupu tangata akatakaia, koia oki, “ko to te rangi” e “to te enua nei oki.” (Kolosa 1:19, 20; Ephesia 1:10) Te pupu mua e 144,000 Kerititiano tei orongaia te manakonakoanga no te tavinianga ei kau taunga i te rangi ra e te tutaraanga ei au ariki ki rungao i te enua ma Iesu Karaiti. (Apokalupo 5:9, 10; 7:4; 14:1-3) Na roto ia ratou, ka akono marie ia te au puapinga o te oko ki te au tangata akarongo no tetai tuatau e au tauatini mataiti.—1 Korinetia 15:24-26; Apokalupo 20:6; 21:3, 4.

¹⁹ “To te enua nei oki” ko te aronga ia te tau ra kia reka-reka i te oraanga apa kore i roto i te Parataito i te enua nei. Te akataka maira a Apokalupo 7:9-17 no ratou ei “aronga maata rava” te ka ora atu i te “mate maata” e aere maira. Inara kare ratou e anoanoia kia tapapa i taua tuatau e rekarekai i te au puapinga o te oko. Kua “orei [takere teia aronga] i to ratou kakau, e kua akateatea i te toto o te Punua-mamoe ra.” No te

18, 19. (a) Eaa nga pupu tangata e rua tei puapinga mei te akaongi anga tei rauka na roto i te toto o Karaiti? (e) No te au tangata o te “aronga maata rava,” eaa ra etai o te au puapinga i teianei e a te tuatau ki mua no te oko?

Au Uianga Akamanako Anga

Numero 3:39-51 Eaa ra i umuuiuia e kia aiteite tikai te oko?

Salamo 49:7, 8 Eaa ra tatou i kaiou ei ki te Atua no te oronga anga mai i te oko?

Isaia 43:25 Akapeea teia irava i te tauturu anga ia tatou kia kite e kare e ko te ora o te tangata te tumu maata i oronga mai ei a Iehova i te oko?

1 Korinetia 6:20 Eaa te akakeu anga o te oko ki runga i to tatou tu akono e te tu oraanga?

mea kua akono ratou i te akarongo i roto i te oko, te rauka nei ia ratou te au puapinga pae vaerua mei taua apinga aroa ra. Kua akakiteia ratou ei aronga tuatua tika ei au oa no te Atua! (Iakobo 2:23) Tei tupu mai no te atinga o Iesu, ka rauka ia ratou te 'akavaitata ua atu i te terono o te aroa ua ma te matakore.' (Ebera 4:14-16) Me rave ratou i te tarevake, ka rauka ia ratou te akakore anga tikai. (Ephesia 1:7) Noatu te tu apa kore, te rekareka ra ratou i te akava ngakau ma. (Ebera 9:9; 10:22; 1 Petero 3:21) Te akaongi anga i reira ki te Atua, kare e ko tetai manakonako anga tupu ua, mari ra e mea tika tikai! (2 Korinetia 5:19, 20) A te tuatau o te Mareniamu, ka "akaora katoaia [ratou ma te marie] te au mea angaia nei i te tapeka o te mate" e i te openga ra ka rauka te "rangatira meitaki o te tamariki a te Atua ra."—Roma 8:21.

²⁰ "E akameitaki au i te Atua i te mea e ora i to tatou Atua ra ia Iesu Mesia" no te oko! (Roma 7:25) E mama ua te kaveinga, inara te oonu ra no te akaki i te matakore i roto ia tatou. (Roma 11:33) E na ta tatou akamaaraara ariki ua anga i te reira, te akakeu ra te oko i to tatou ngakau, te akavaitata-anga ia tatou ki te Atua tuatua tau. Mei te tata taramo rai, e au tumu to tatou kia akapaapaa ia Iehova te Atua tei "ingararo . . . i te tuatua-tika e te tuatua-tau."—Salamo 33:5.

20. Akapeea te manakonakoanga i te oko i te akakeu anga ia koe uarai?

‘Akatinamouia e Iesu te Tuatua-Tau i te Enuia Nei’

KUA kitea uaia to Iesu tu riririri—e ma te tumu meitaki. Penei ka ngata ia koe te akamanako iaia na te reira tu, no te mea e tangata maru oki aia. (Mataio 21:5) E tika, kua akakoromaki ua aia no te mea e tu riri tuatua tika tona.* Inara na teaa i akariri i teia tangata aroa ua e te au ua? Na te tuatua tau kore kino tikai.

² Kua akaperepereia te iero i Ierusalem e Iesu. I te ao katoa, ko te ngai tapu anake te reira tei akatapuia no te akamori anga i tona Metua i te rangi ra. Kua teretere mamao mai te au ngati Iuda mei te au enuia e manganui i te akamori i reira. Kua aere mai rai te au Kenitara matakū i te Atua, te tomoanga ki roto i te ngai paepae o te iero tei akanooia no ratou. Inara i te akamata anga o tana angaanga orometua, kua tomo atu a Iesu ki roto i te ngai o te iero e kua kite atu i tetai akaraanga tau kore. Eaa ra, kua riro te ngai mei te makete rai kare i te are akamori anga! Kua kiia te reira e te aronga okooko e te aronga tauī moni. Teiea, i reira, te tuatua tau kore? No teia au tangata, kua riro te iero o te Atua ei ngai takinga kino anga i te tangata—te keia anga ia ratou. Akapeea ra?—Ioane 2:14.

³ Kua tureia e te au arataki akonoanga e okotai rai tutu moni toka te ka akatikaia ei tutaki i te tero o te iero. Kua umuumuia te au manūiri kia tauī i ta ratou moni e raukai teia au moni toka. No reira kua akanoo etai aronga tauī moni i ta ratou au kaingakai i roto tikai i te iero, te tiati anga no te au moni taki tai tei

* I te akaarianga i te tu riri tuatua tika, mei ia Iehova rai a Iesu, tei “riri ootoo” i te au kino ravarai. (Nahuma 1:2) Ei akaraanga, i muri mai i te akakite anga a Iehova ki tona iti tangata akarongo kore e kua akariro ratou i tona are ei “ana no te aronga noni,” kua tuatua atu aia: “Toku nei riri, e toku nei riri akaoko, ka riringiia ki rungao i teianeī ngai.”—Jeremia 7: 11, 20.

1, 2. I teea atiangā i riri ei a Iesu, e no teea ra?

3, 4. Eaa te takinga kino noinōi tei raveia i roto i to Iehova are, e eaa ta Iesu angaanga i rave no te akatikatika i te reira?

tauia. Kua puapinga katoa rai te pitiniti okooko i te au animara. Ko te au manuiro te inangaro ra i te oronga i te au atinga ka rauka i te oko mei tetai tangata okooko i te oire, inara kua kopaeia e te aronga akaare o te iero ta ratou au orongaanga ei mea tau kore. Inara, ko te au atinga tei okoia i reira i roto i te iero papu tikai ka arikiia. Ma te au tangata i raro ia ratou, i tetai taima kua tiati maata te aronga okooko i te tutaki anga.* E kino roa atu teia i te okooko anga tau kore. Kua riro ei keia anga!

⁴ Kare e rauka ia Iesu te akakoromaki i taua tuatua tau kore. E are teia no tona Metua! Kua maani aia i tetai taura papa e kua tuaru atu i te au puakatoro e te mamoe mei te iero. E oti kua aere atu aia ki te aronga tau i moni e kua takauri i ta ratou au kainingakai. Ka akamanako ana i taua au moni toka i te topa anga ki runga i te taua patapata! Kua ota pakari atu aia i te au tangata okooko kukupa: “Apai ke atu i tena au apinga.” (Ioane 2:15, 16) I te akara anga, kare i rauka i tetai i te patoi atu i teia tangata mataku kore.

Mei te Metua Rai, Mei te Reira Rai te Tamaiti

⁵ E tika, kua oki akaou mai te aronga okooko. Vaitata e toru mataiti i muri mai, kua tuatua akaou a Iesu no runga i taua tuatua tau kore, i teia taima te taikuanga i ta Iehova au tuatua akaapaanga i te aronga tei akariro i Tona are ei “ana no te aronga keia.” (Jeremia 7:11; Mataio 21:13) Ae, i te kite atu anga a Iesu i te takinga kino anga noinoi i te au tangata e te akaviivii anga i to te Atua iero, kua manako aia mei tona Metua rai. E kare i te mea poitirere! No te au mirioni mataiti e manganui, kua apiiia a Iesu

* Kia tau ki te Mishnah, kua tupu mai te patoi anga no etai mataiti i muri mai no te moni maata o te au kukupa tei okoia i te iero. Kua akameangiti vivikiia te tutaki anga ki etai 99 patene! Koai tei puapinga maata mei teia okooko anga? Kua karanga etai aronga tuatua enua e ko te ona o te au makete i te iero ko te are o te Taunga Maata ko Ana, te oronga anga mai i te apinganui ki taua pamiri kau taunga.—Ioane 18:13.

5-7. (a) Akapeea to Iesu vai anga i mua ana ei tangata i te akamana anga i tona tuatua tau, e eaa ta tatou ka apii mai mei tona akaraanga? (e) Akapeea a Iesu i te akatikatika anga i te tu tau kore ta Satani i akatupu, akapeea aia me rave i teia a te tuatau ki mua?

e tona Metua i te rangi ra. Tei tupu mai, kua akamanaia aia ma te tuatua tau o Iehova. Kua riro mai aia ei akatutu anga tikai o te tuatua, Mei te metua rai, mei te reira rai te tamaiti. No reira me inangaro tatou kia rauka te tutu taka meitaki o te tuatua tau o Iehova, ka meitaki tatou i te akamanako i te akaraanga o Iesu Karaiti.—Ioane 14:9, 10.

⁶ Tei reira te Tamaiti anau tai a Iehova i te tuatua pikikaa anga a Satani ia Iehova e e Atua pikikaa e kua uiui no runga i te tu tika o Tana tutara anga. Eaa te pikikaa! Kua akarongo katoa te Tamaiti i ta Satani akaaoanga e kare e rauka i tetai te tavini noinoi kore ia Iehova, no te inangaro. Papu tikai kua akamamae teia au akaapa anga pikikaa i te ngakau tika o te Tamaiti ra. Mei teaa tona rekareka anga i te kite anga e ka rave aia i tetai tuanga maata i te akatikatikaanga i taua manako! (2 Korinetia 1:20) Akapeea aia i te rave anga i te reira?

⁷ Mei ta tatou i apii i te Pene 14, kua tuku mai a Iesu Karaiti i te pauanga tamou tikai ki ta Satani akaapa anga te akaaoanga i te tu tiratiratu o te au mea ora a Iehova. Kua akanoo i reira a Iesu i te tumu kia akakore i te tuatua kino o te ingoa tapu o te Atua ko Iehova—kapiti mai i te tuatua pikikaa e kino Tana tutaraanga. Ei Rima Rave Maata no Iehova, ka akanoo a Iesu i te tuatua tau tu-Atua i te ao katoa e pini ua ake. (Angaanga 5:31) Kua akaata katoa tona tu oraanga i te enua nei i te tuatua tau tu-Atua. Kua tuatua a Iehova nona: ‘E tuku atu au i toku vaerua ki runga iaia, e nana e tuku atu i te tuatua-tau ki te au etene.’ (Mataio 12:18) Akapeea a Iesu i te akatupuanga i taua au tuatua?

Kua Akataka Mai a Iesu “i te Tuatua-Tau”

⁸ Kua inangaro a Iesu i ta Iehova Ture e kua akono i te reira. Inara kua taruri ke e kua taangaanga puapinga kore te au arataki

8-10. (a) Akapeea te au peu tuatuaia a te au arataki akonoanga ngati Iuda i te akamaata anga i te riri no te au tangata kare i te au ngati Iuda e te au vaine? (e) Na roto i teea tu ta te au ture tuatuaia akariro anga i te ture Tapati o Iehova ei apainga teiaa?

“Apai ke atu i tena au apinga”

akonoanga o tona tuatau i te Ture. Kua tuatua a Iesu kia ratou: “Aue kotou, e te au tata tuatua, e te au Pharisea e, e aronga pikikaa! . . . te akaruke nei i te au mea mamaata o te ture, te tuatua-tau, te aroa, e te akarongo.” (Mataio 23:23) Kare e ekoko anga, kare taua au puapii o te Ture a te Atua i akataka meitaki ana “i te tuatua-tau.” Mari ra, te arairai ra ratou i te tuatua tau tu-Atua. Akapeea ra? Ka akamanako ana i tetai au akaraanga toko-iti ua.

⁹ Kua akaue atu a Iehova i tona iti tangata kia akatakake mai mei te au pa enua peikani takapini ia ratou. (1 Ariki 11:1, 2) Inara, kua akamaroiroi etai au arataki akonoanga marokiakia i te tangata kia akono akavaavaa i te aronga kare i te au ngati Iuda. Kua kapiti mai te Mishnah i teia ture: “Auraka e akarukeia tetai puakatoro ki roto i te au ngai noo anga o te au kenitara no te mea te manakoia ra ratou no te akono anga i te pirianga ainga ma te manu.” E tu tau kore taua manako papaki tai ki te aronga kare i te au ngati Iuda e kua tuke ki te tu o te Ture a Mose. (Levitiku 19:34) Kua akameangiti atu tetai au ture tei maaniii e te au tangata i te au vaine. Kua akakite te ture tuatuaia e kia aaere tetai vaine i muri mai, kare i te pae, i tana tane. Kua akamatakiteia tetai tangata i te tuatua anga ki tetai vaine i te ngai tangata, pera tana vaine. Mei te au tavini, kare te au vaine i akatikaia kia akakite ua i te ngai akavaanga. Kua vai katoa tetai pure i roto i te reira te akameitaki ra te au tane i te Atua e kare ratou i te au vaine.

¹⁰ Kua uuna te au arataki akonoanga i te au Ture a te Atua i raro ake i te au ture e te au arairai anga tei akanooia e te tangata. Ei akatauanga, te ture Tapatu, kua arai ua i te angaanga i te Tapatu, te akanooanga i taua ra no te akamori anga, te akamatutu anga i te pae vaerua, e te akaangaro i anga. Inara kua akariro te au Pharisea i taua ture kia teiaa. Kua iki ratou uaorai i te aite anga tikai o te “angaanga.” Kua tapa ratou ei angaanga e 39 angaanga tuketuke, mei te kokotianga me kare te arumakianga. Kua akatupu mai teia nga tuanga i te au ui anga e manganui. Me tamate tetai tangata i te tutua i te Tapatu, te arumaki ra ainei aia? Me kokoti rima aia i te au titona ei kai iaia e aaere ra, te kokoti ra ainei aia? Me rapakau aia i tetai tangata maki, te angaanga ra

ainei aia? Kua akonoia taua au uianga ma te au ture ngata e te akataka uaia.

¹¹ I roto i taua reva, akapeea a Iesu i te tauturu anga i te au tangata kia marama i te tuatua tau tikai? I roto i tana au apiianga e tona tu oraanga, kua rave aia i te au takainga matakore te patoi anga i te au arataki akonoanga. Ka akamanako ana na mua i etai o tana au apiianga. Kua akaapa tika ua aia i ta ratou au ture e manganui tei maaniia e te tangata, te na ko anga: “Te pera nei oki kotou i te akakore anga i ta te Atua ra tuatua i ta kotou tuatua tukuia mai.”—Mareko 7:13.

¹² Kua apii ririnui atu a Iesu e kua tarevake te au Pharisea no te ture Tapati—te tika anga, kare ratou i kite i te tumu maata o taua ture. Te Mesia, i akamarama ei aia, koia oki “te Atua rai ia o te sabati” no reira kua tau i te rapakau i te tangata i te Tapati. (Mataio 12:8) Kia akamaata i taua manako, kua rave ua aia i te temeio rapakau ua i te Tapati. (Luka 6:7-10) E akaariari anga taua rapakauanga no te au akaora anga tana ka rave takapini i te enua i te tuatau o tana Tutara Anga Tauatini Mataiti. Ka riro taua Mareniamu e ko te Tapati maata ia, te akaangaro i anga te au tangata pikikaa kore ravarai i te openga ra mei te au anere mataiti o te angaanga anga i raro ake i te au apainga teiaa o te ara e te mate.

¹³ Kua akataka meitaki katoa a Iesu e eaa oki te tuatua tau i roto i taua ture ou, “te ture a te Mesia,” tei akanooia i muri ake i tona akaoti anga i tana angaanga orometua i te enua nei. (Galatia 6:2) Kare mei to mua atu i te reira, te Ture a Mose, kua irinaki maata teia ture ou, kare ki runga i te au akauenga tataia, mari ra ki runga i te au kaveinga. Inara, kua kapiti mai i etai au akauenga tika ua. Ko tetai o teia kua tapa a Iesu e ko te “akauenga ou.” Kua apii a Iesu i tana au pipi pouroa kia aroa i tetai e tetai mei iaia i aroa katoa ia ratou. (Ioane 13:34, 35) Ae, kia riro te aroa akaatinga uaorai e ko te tu maata o te aronga te akono ra i “te ture a te Mesia.”

11, 12. Akapeea a Iesu i te akakite anga i tona tu patoi i te au peu kare i roto i te irava a te au Pharisea?

13. Eaa te ture tei tupu mai no te angaanga orometua a Karaiti i te enua nei, e akapeea te reira i te tuke anga mei to mua atu i te reira?

E Akaraanga Tika Tikai o te Tuatua Tau

¹⁴ E maata atu ta Iesu i rave i te apii ua i te aroa. Kua *akono* aia i “te ture a te Mesia.” Kua akatinamouia te reira i roto i tona tu oranga. Ka akamanako ana i nga mataara e toru i roto i te reira kua akataka meitaki tikai to Iesu akaraanga i te tuatua tau.

¹⁵ Te mea mua, kua kopae matakite a Iesu i te rave ua i te tuatua tau kore. Penei kua kite ana koe e kua tupu mai te maata anga o te tuatua tau kore me riri mai te au tangata apa ua e kua takai i te au kotinga tau no to ratou mana akaaere. Kare a Iesu i rave ana i te reira. I tetai atianga, kua aravei tetai tangata ia Iesu e kua tuatua atu: “E te Orometua, e tuatua ake ana koe ki taku tuakana, e tua aia i to maua apinga.” Kua pau atu a Iesu? “E tama, naai au i akariro ei akava e ei tua apinga i o kotou nei?” (Luka 12:13, 14) Kare ainei te reira i te mea umere? Kua meitaki atu te tu kite o Iesu, tana akava anga, e te teitei o tona mana akaaere tei orongia mai e te Atua i to tetai i te enua nei; inara, kua patoi aia i te akao atu iaia uaorai ki roto i teia manamanata, i te mea kare i tukunatia mai kiaia taua mana akaaere kia pera. Kua tau ua a Iesu i teia mataara, e i te tuatau mareniamu i tona vai anga i mua ana ei tangata. (Iuda 9) E maata ta te reira e akakite maira no runga ia Iesu e kua irinaki akaaka aia ia Iehova kia akataka i te tu tau.

¹⁶ Te rua, kua akaari a Iesu i te tuatua tau na roto i tana tutu aerenga i te tuatua meitaki o te Patireia o te Atua. Kare aia i akono ana i te tu papaki tai. Mari ra, kua tauta ngakau tae aia i te aravei i te au tu tangata ravarai, me e aronga apinganui me kare e putaua. Ei tuke anga, kua manako kore te au Pharisea i te aronga putaua, te au tangata noa ua tei tuatua reka koreia e e ‘*am-ha-’a’rets*, me kare e “au tangata o te enua.” Kua akatikatika matakore kore a Iesu i te tuatua tau kore. I tona apiianga i te tuatua meitaki ki te au tangata—me kare, no taua manako ra, i tona kaikai anga ma te au tangata, te angai anga ia ratou, te rapakau anga ia ratou, me kare te akatuanga mai ia ratou—kua turu aia i

14, 15. Akapeea a Iesu i te akaari anga e kua kite aia i te au kotinga o tona mana akaaere, e eaa teia i riro ei ei akapapuanga?

16, 17. (a) Akapeea a Iesu i te akaarianga i te tuatua tau i roto i te tutuanga i te tuatua meitaki o te Patireia o te Atua? (e) Akapeea a Iesu te akari anga i tona tu tau e tu akaaroa ua?

te tuatua tau o te Atua tei inangaro i te itae “i te tangata katoa-toa.”*—1 Timoteo 2:4.

¹⁷ Te toru, e tu akaaroa oonu to Iesu tu tuatua tau. Kua tauta pakari aia i te tauturu atu i te aronga ara. (Mataio 9:11-13) Kua papa ua aia i te tauturu i te au tangata kare e rauka i te paruru ia ratou uaorai. Ei akatauanga, kare a Iesu i piri atu ma te au arataki akonoanga i roto i te akamaataanga i te tu irinaki kore i te au Kenitara pouroa. Kua tauturu akaaroa aia e kua apiipii i etai o teia aronga, noatu rai ko tona akakoroanga maata ki te au tangata ngati Iuda. Kua akatika aia i te rave i te rapakau anga temeio no tetai opita vaeau Roma, te na ko anga: “Kare rai au i kite i teia akarongo i te maata i Iseraela nei.”—Mataio 8:5-13.

¹⁸ Ma te aiteite, kare a Iesu i turu ana i te au manako matauia no te au vaine. Mari ra, kua rave matakou kore aia i te tu tau. Kua manakoia te au vaine Samaria ei aronga viivii mei te au Kenitara ra. Inara, kare a Iesu i emiemi ana i te tutu aere ki tetai vaine Samaria i te punavai o Sikara. Ko te tika, ki teia vaine kua akataka tika ua a Iesu iaia uaorai e ko te Mesia tei taputouia. (Ioane 4:6, 25, 26) Kua tuatua te au Pharisea e auraka te au vaine e apiia i te Ture a te Atua, inara kua akapou maata a Iesu i te taima e te maroiroi i te apiianganga i te au vaine. (Luka 10:38-42) Te akono ra te peu e kare te au vaine e tau i te irinakiia kia oronga i tetai akakite anga tau, kua akangateitei a Iesu i tetai au vaine ma te akameitakianga ia ratou e ko tei kite mua atu iaia i muri ake i tona akatuakaou angaia. Kua akakite katoa aia kia ratou kia akakite ki tana au pipi tane no runga i teia tupu anga puapinga!—Mataio 28:1-10.

* Kua manako te au Pharisea i te au tangata akaaka, tei kore i kite meitaki i te Ture, e kua “taumaia.” (Ioane 7:49) Kua tuatua ratou e auraka tetai e apiipii i taua aronga pera katoa te rave anga i te pitiniti ma ratou kare katoa e kaikai ma ratou e pera katoa kia pure ma ratou. Kia akatika i ta tetai tamaine kia akaipoipo i tetai o ratou e mea kino atu i te akaarianga iaia ki te au manu taae. Kua irinaki ratou kare i tikaia te manakonakoanga no te tuakou anga ki taua aronga akaaka ra.

18, 19. (a) Na roto i teea au tu i akamaata ei a Iesu i te tu ngateitei o te au vaine? (e) Akapeea to Iesu akaraanga i te tauturu anga ia tatou kia kite i te pirianga i rotopu i te matakou kore e te tuatua tau?

¹⁹ Ae, kua akataka meitaki a Iesu ki te pa enua ravarai e eaa tikai te tuatua tau. I roto i te au tupu anga e manganui, kua rave aia i te reira ma te tuku anga iaia ki roto i te kino. Te tauturu maira te akaraanga o Iesu ia tatou kia kite e te umuumu maira te turuanga i te tuatua tau tikai i te tu matakore. Ma te tau ra, kua tapaia aia e ko “te Liona o te kopu o Iuda.” (Apokalupo 5:5) Ka akamaara ana e ko te riona e akairo ia no te tuatua tau matakore. Inara, a te tuatau ki mua, ka akatupu maata atu a Iesu i te tuatua tau. I tona tu tikai, ka akanoo aia i te “tuatua-tau i te enua nei.”—Isaia 42:4.

Kua ‘Akatinamouia e te Ariki Mesia te Tuatua-Tau i te Enuai Nei’

²⁰ I te riro anga mai e ko te Ariki Mesia i te 1914, kua akamaata a Iesu i te tuatua tau i te enua nei. Akapeea ra? Kua akono mai aia i te akatupu anga i tana totou te ka kiteia ia Mataio 24:14. Kua apii ta Iesu au pipi i te enua nei i te au tangata i te au enua ravarai i te tuatua mou no runga i to Iehova Patireia. Mei ia Iesu rai, kua tutu aere ratou na roto i te tu papaki tai kore e te tu tau, te tauta anga i te oronga ki te katoatoa—te mapu me kare te ruaine ra, tei apinganui me kare tei putaua, te tane me kare te vaine—i tetai tuatau kia kite ia Iehova, te Atua tuatua tau.

²¹ Te akamaata katoa nei a Iesu i te tuatua tau i roto rai i te putuputuanga Kerititiano, no te reira koia te Upoko. Mei tei totouia, te oronga maira aia i te “meitaki i te tangata nei,” te aronga pakari Kerititiano e te pikikaa kore tei akono i te arataki anga i roto i te putuputuanga. (Ephesia 4:8-12) I te akonoanga i te anana akaperepereia a te Atua, te aru ra taua au tangata i te akaraanga a Iesu Karaiti i roto i te akamaataanga i te tuatua tau. Te akamanako ra ratou e te inangaro ra a Iesu i tana mamoe kia akonoia ma te tu tau—noatu te turanga, te rongonui, me kare te au turanga i te pae apinga.

²² Inara, a te tuatau ki mua, ka akanoo a Iesu i te tuatua tau i te enua nei na roto i tetai mataara maata roa atu. Te totoa maata

20, 21. I to tatou tuatau, akapeea te Ariki Mesia i te akamaata anga i te tuatua tau ua i te enua katoa e i roto i te putuputuanga Kerititiano?

22. Eaa to Iehova manako i te totoa maata o te tuatua tau kore i teianei ao, e kua akataoonga aia i tana Tamaiti kia rave i teaa no te reira?

Au Uianga Akamanako Anga

Salamo 45:1-7 Eaa tatou ka papu ei e ka akamaata te Ariki Mesia i te tuatua tau apa kore?

Mataio 12:19-21 Kia tau ki te totou, akapeea te Mesia i te akononga i te aronga akaaka?

Mataio 18:21-35 Akapeea a Iesu i te apii anga e ko te tuatua tau tikai e tu akaaroa ua?

Mareko 5:25-34 Akapeea a Iesu i te akatutu anga e te manako ra te tuatua tau tu-Atua i te au turanga o tetai tangata?

nei te tuatua tau kore i roto i teia ao pikikaa. Ko te au tamariki taki tai tei mate mei te matepongi e aronga takinga kinoia no te tu tau kore kare i tikaia, koia tikai me akamanako tatou i te au moni e te taime tei akapouia i roto i te maani anga i te au apinga tamaki e te akamerengo anga i te au anoano noinoi o te aronga kimi i te tu navenave. Te au matenga o te au mirioni ua atu i te mataiti taki tai ko tetai ia o te au tuatua tau kore e manganui, pouroa te reira te akakeu ra i te tu riri tika o Iehova. Kua akataoonga mai aia i tana Tamaiti kia rave i te tamaki anga tau ua te patoi anga i te katoa anga o te au akaerenga kino te akakore tamou anga i te tuatua tau kore pouroa.—Apokalupo 16:14, 16; 19:11-15.

²³ Inara, e maata atu ta te tuatua tau o Iehova e umuumu maira i te akapou anga i te kino. Kua akataoonga katoa aia i tana Tamaiti kia tutara ei ‘Ariki no te Au.’ I muri ake i te tamaki o Aramakito, ka akanoo ta Iesu tutara anga i te au takapini i te enua katoa, e ka tutara aia ma te “tuatua-tau.” (Isaia 9:5, 6) Ka mareka i reira a Iesu i te akamatara anga i te au tuatua tau kore pouroa tei akatupu i te taitaia maata e te mamae i teiane i ao. E tuatau ua atu, ka turu pikikaa kore aia i te tuatua tau apa kore o Iehova. E mea puapinga, i reira, kia kimi tatou i te aru i te tuatua tau o Iehova i teiane. Ka akara ana tatou e akapeea tatou me rave i te reira.

23. I muri ake ia Aramakito, akapeea a Karaiti te akamaata anga i te tuatua tau e tuatau ua atu?

“Rave i te Tuatua-Tau” i te Aaereanga ma te Atua

AKAMANAKO ana i te piritia anga i runga i tetai pai tomo. Ia koe e manako ra kare e ora, kua tae mai te tangata akaora e kua uuti atu ia koe ki te ngai meitaki. Mei teaa te pumaana ia koe i te apai mamao anga te tangata akaora ia koe mei te ngai kino e kua tuatua e: “Kua ora koe i teiane!” Kare ainei e ka akameitaki atu koe i taua tangata ra? I tetai tu, kua kaiou koe i toou oraanga kiaia.

² I etai au tu, te akatutu mai nei teia i ta Iehova i rave no tatou. E tika rai te kaiou ra tatou kiaia. I te mea ra e, kua oronga mai aia i te oko, te akariroanga kia akaoraia tatou mei te mou anga a te ara e te mate. Te manako meitaki nei tatou i te kiteanga ia tatou e akono ra i te akarongo i roto i taua atinga okomaata, te akakoreia ra ta tatou au ara, e e tinamou to tatou tuatau ki mua. (1 Ioane 1:7; 4:9) Mei ta tatou i kite i te Pene 14, e akakiteanga teitei roa atu te oko no te tu aroa e te tuatua tau o Iehova. Akapeea tatou i te ariu anga atu?

³ E mea tau i te akamanako e eaa tei patia mai e to tatou uo-
rai Akaora aroa ua mei ia tatou. Te na ko maira a Iehova na roto i tana peroveta ko Mika: “Kua akakite mai aia kia koe, e te tangata na, i te mea meitaki: e eaa ta Iehova inangaro ia koe ra, mari ra ko te rave i te tuatua-tau, e kia inangaro i te aroa, e te aerenga akamako tikai i to Atua ra?” (Mika 6:8) Ka akara ana e ko tetai o te au mea ta Iehova e pati maira mei ia tatou koia oki kia “rave [tatou] i te tuatua-tau.” Akapeea tatou i te rave akapera anga?

Aruaruanga i te ‘Tuatua-Tika Mou’

⁴ Te umuumu maira a Iehova ia tatou kia akono i tana au tu-

1-3. (a) Eaa ra tatou i kaiou ei kia Iehova? (e) Eaa ta tei Akaora aroa ia tatou i pati mai mei ia tatou?

4. Akapeea tatou i te kite anga e te tapapa maira a Iehova ia tatou kia akono rotai ma tana au turanga tuatua tika?

ranga tika e te tarevake. I te mea e tau ua e te tuatua tika tana au turanga, te aruaru ra tatou i te tuatua tau e te tuatua tika me akatano tatou kia raua. “E apii i te rave i te meitaki; e kimi i te tuatua-tau,” i na Isaia 1:17 ei. Te ako maira te Tuatua a te Atua ia tatou kia “kimi i te tuatua-tika.” (Zephania 2:3) Te raurau katoa maira te reira ia tatou kia “akatangata ou oki ko tei angaia kia tau i te Atua ra, i te tuatua-tika e te tapu mou.” (Ephesia 4:24) Te tuatua tika mou—te tuatua tau mou—te kopae ke ra i te ta ua, te viivii tikai, e te tu akono tau kore, te aati ra oki teia i tei tapu ra.—Salamo 11:5; Ephesia 5:3-5.

⁵ E apainga teiaa ainei kia tatou kia akatano ki ta Iehova au turanga tuatua tika? Kare. Ko tetai ngakau tei akavaitata atu kia Iehova kare ia e riri i tana au umuumu anga. No te mea te aroa ra tatou i to tatou Atua e no tona tu ra, te inangaro ra tatou i te akono na tetai tu te akamareka ra iaia. (1 Ioane 5:3) Kia maara e te ‘inangaro ra oki a Iehova i te tuatua-tika.’ (Salamo 11:7) Me kia aru tikai tatou i te tuatua tau tu-Atua, me kare te tuatua tika, kia inangaro tatou i ta Iehova e inangaro ra e kia rikarika i tana e rikarika ra.—Salamo 97:10.

⁶ Kare i te mea ngoie no te au tangata apa ua i te aruaru i te tuatua tika. Kia kiriti tatou i te tu tangata taito ma tana au raveanga ara ua e kia aao i te mea ou. Te akakite maira te Pipiria no te tu tangata ou “te i akaouia” ra na roto i te kite tika tikai. (Kolosa 3: 9, 10) Te au tuatua ko “te i akaouia” te akakite maira e ko te akakakau anga i te tu tangata ou e rave anga tamou ia, tetai te umuumu maira i te tauta anga pakari. Noatu te pakari i ta tatou tauta anga i te rave i te tika, te vaira te au tuatau me akatupu to tatou au tu ara ua ia tatou kia turori i te pae manako, te tuatua, me kare te angaanga.—Roma 7:14-20; Iakobo 3:2.

⁷ Akapeea tatou me akara atu i te au autu anga i roto i ta tatou au tauta anga no te aruaru i te tuatua tika? E tikai, kare tatou e akameangiti i te pakari o te ara. I taua taime rai, auraka tatou e

5, 6. (a) Eaa ra i kore ei i te mea teiaa no tatou kia akatano ki te au turanga a Iehova? (e) Akapeea te Pipiria i te akaari anga mai e ko te aruaruanga i te tuatua tika e raveanga tamou ia?

7. Na teea tu ta tatou akara anga i te au autu anga i roto i ta tatou au tauta anga no te aruaru i te tuatua tika?

tuku i te au, te manakoanga e te akariro ra to tatou au tu ara ua ia tatou kia kore e tau i te tavini ia Iehova. Kua oronga mai to tatou Atua aroa ua i te akapapa anga no te akanoo akaou mai i tetai tangata tataaraa ngakau tae kia marekaia e ia. Ka aka-manako ana i te au tuatua akapapuaanga a te apotetoro ko Ioane: “Te tata nei au i teiane i au tuatua kia kotou, kia kore kotou e rave i te ara.” Inara kua tuatua tika mai aia: “Kia rokoia atura tetai tangata i te ara [no te tu ara ua], e Tika to tatou tei ko i te Metua ra, ko Iesu Mesia tuatua-tika ra.” (1 Ioane 2:1) Ae, kua oronga mai a Iehova i te atinga oko o Iesu e raukai ia tatou te tavini ariki ua Iaia noatu to tatou au tu ara ua. Kare ainei te reira e akakeu ana ia tatou kia rave i tei meitaki ia tatou te akamareka anga ia Iehova?

Te Tuatua Meitaki e te Tuatua Tau Tu-Atua

⁸ Ka rauka ia tatou te akono i te tuatua tau—te tika, te aru anga i te tuatua tau tu-Atua—na te pirianga tikai ki roto i te angaanga tutuanga i te tuatua meitaki o te Patireia o te Atua ki tetai atu. Eaa te pirianga i rotopu i to Iehova tuatua tau e te tuatua meitaki?

⁹ Kare a Iehova e apai mai i te openga ki teia akatereanga kino ma te kore e akakite i te akamatakite anga na mua. I roto i tana totou no runga i te ka tupu i te tuatau openga, kua tuatua a Iesu: “E na mua ra te evangelia nei i te akakiteia atu i to te pa enua ravarai e tika’i.” (Mareko 13:10; Mataio 24:3) Te taangaanga anga i te tuatua “mua” te akakite maira e ka aru mai tetai au tupu anga i te angaanga tutuanga takapini i te ao katoa. Te kapiti maira i roto i taua au tupuanga te mate maata tei totouia, te aite anga ko te akapouanga i te aronga kino e ka akapapa i te mataara no tetai ao ou tuatua tika. (Mataio 24:14, 21, 22) Papu tikai, kare e rauka i tetai i te akaapa ia Iehova no te akono i te tu tau kore ki te aronga kino. Na te akakite anga i te akamatakite anga, te tuku maira aia i te tuatau maata ki taua aronga kia tau i to ratou au aeranga e ora atu ei i te akapou anga.—Iona 3:1-10.

8, 9. Akapeea te akakiteanga i te tuatua meitaki i te akatutu anga mai i to Iehova tuatua tau?

¹⁰ Akapeea ta tatou tutuanga i te tuatua meitaki i te akaata anga i te tuatua tau akono i te Atua? Te mea mua, te tika ra te reira kia rave tatou i te ka rauka ia tatou i te tauturu anga i tetai kia rauka te ora. Ka akamanako akaou ana i te akatutu anga no te aka-ora anga mei te pai tomo. Te manuia anga i roto i tetai pai pakari, papu tikai ka inangaro koe i te tauturu i tetai atu i roto i te vai. Ma te aiteite, e apainga ta tatou ki te aronga te tauta pakari ra i roto i te “au vai” o teiane i ao kino. E tika, e manganui te kopae ra i ta tatou tuatua akakite. Inara ia Iehova e akakoromaki tamou nei, tei ia tatou te apainga kia oronga i te tuatau kia ratou ‘kia rauka te tataara,’ e tau ei kia ora atu.—2 Petero 3:9.

¹¹ Na te tutuanga i te tuatua meitaki ki ta tatou e aravei ra, te akaari ra tatou i te tuatua tau na roto i tetai mataara puapinga: Te akaari ra tatou i te tu papaki tai kore. E akamanako ana e “kare te Atua e akono i te tu o te tangata: Ko te matakua ra iaia, e ko te rave i te tuatua-tika, i te pa enua ravarai, ko tei kiteia mai ia e ia.” (Angaanga 10:34, 35) Me aru tatou i Tona tuatua tau, auraka tatou e akava ua i te tangata. Mari ra, kia akakite tatou i te tuatua meitaki ki tetai noatu to ratou kara tangata, te turanga, me kare te turanga i te pae moni. Te oronga ra tatou i reira ki te katoatoa te ka akarongo mai i te tuatau kia akarongo mai e kia ariu mai i te tuatua meitaki.—Roma 10:11-13.

Akapeea Tatou i te Akono Anga i Tetai

¹² Ka rauka katoa ia tatou te akono i te tuatua tau na te akono-anga i tetai i te tu ta Iehova e akono maira ia tatou. E mea ngoie ua i te akava ua i tetai, te akaapaanga i to ratou au tu apa ua e te uiui anga i to ratou au akakoroanga. Inara koai ia tatou ka inangaro ia Iehova i te akara mai i to tatou au akakoroanga e te au tu ara ua na roto i te tu aroa kore? Kare a Iehova e akono mai ana ia tatou na te reira tu. Te akakite maira te tata taramo: “Naringa koe, e Iehova, e akariro ana i te au ara nei, e te Atua, koai te ka

10, 11. Akapeea ta tatou pirianga ki roto i te tutuanga i te tuatua meitaki i te akaataanga i te tuatua tau akono Atua?

12, 13. (a) Eaa ra tatou i kore ei e tau kia viviki i te akava atu i tetai? (e) Eaa te aiteanga o ta Iesu ako anga “auraka e akaapa atu” e “auraka e akakino atu”? (Akara katoa i te tataanga i raro.)

mou?” (Salamo 130:3) Kare ainei tatou e mareka e te iki ra to tatou Atua tau e te akaaroa ua i te kore e manako mai i to tatou au tu ara ua? (Salamo 103:8-10) Akapeea, i reira, tatou i te akono anga i tetai?

¹³ Me ariki ua tatou i te tu aroa ua o te tuatua tau o te Atua, kare tatou e viviki i te akava ua i tetai no runga i te au manako kare tatou i tau i te kite me kare e mea puapinga kore ra. I roto i tana Tuatua i te Maunga, kua akamatakite a Iesu: “Auraka e akakino atu; kia kore kotou e akakinoia mai.” (Mataio 7:1) Kia tau ki ta Luka tataanga, kua tuatua a Iesu: “Auraka e akaapa atu, e kare kotou e akaapaia mai.”* (Luka 6:37) Kua akaari mai a Iesu i tona kite anga e e peu ia na te au tangata apa ua i te akava ua. Ko tetai o te aronga akarongo kiaia e te rave ra i te akava kino ua i tetai kia akamutu i te reira.

¹⁴ Eaa ra tatou i tau ei “auraka e akakino atu” i tetai? No tetai tumu, kua kotingaia to tatou mana. Te akamaaraara maira te pipi ko Iakobo ia tatou: “Okotai oki tumu o te ture”—ko Iehova. No reira kua ui tika ua mai a Iakobo: “Koai oki koe ka akaapa’i koe ia etai ke?” (Iakobo 4:12; Roma 14:1-4) Pera katoa, ka rauka ngoie ua i to tatou tu ara ua te tuku mai i te au akava anga tau kore. E manganui te au tu e te au akakoroanga—kapiti mai te tu papakitai kore, te tu ngakau parau taakamaia, te vareae, e te tuatua tika uaorai—ka rauka i te akakino i ta tatou akaraanga i te au taeake tangata. E au kotinga ke atu to tatou, e te akamanakoanga i teia ka rauka i te tapupu ia tatou mei te viviki i te kimi apa i tetai atu. Kare e rauka ia tatou te tatau i te au ngakau; kare katoa e rauka ia tatou te kite i te au turanga ravarai o tetai. Koai, i reira, tatou ka akatupu ei i te au akakoroanga tarevake no te au taeake irinaki ra me kare te akaapa i ta ratou au tauta anga i roto i te angaanga a te Atua? Mei teaa te meitaki i te aru ia Iehova na te

* Te na ko ra etai au urianga “auraka e akava” e “auraka e akakino.” Te akakite ra taua au uri anga “auraka e akamata i te akava” e “auraka e akamata i te akakino.” Inara, kua taangaanga te aronga tata Pipiria i konei i te au aka-uenga papu kore i roto i te aerenga manako (tamou) i teiane. No reira ko te au angaanga tei akatakaia te tupu ua ra inara kia akamutuia.

14. Eaa te au tumu “auraka [tatou] e akaapa atu” i tetai?

Te akaari ra tatou i te tuatua tau akono Atua me akakite papaki tai kore tatou i te tuatua meitaki ki tetai

akaraanga i te meitaki i roto i to tatou au taeake tungane e te au tuaine auraka e akara atu i to ratou au tu tarevake!

¹⁵ Akapeea to tatou au mema pamiri? Ma te maromaroa, i teia tuatau te raveia ra etai o te au akavaanga kino roa i roto i tei manakoia ei ngai au—te ngutuare. Kare i te mea matau koreia te akarongo i te au tane takinokino, te au vaine, me kare te nga metua tei “tuku ua” kia vaa akakinoia me kare kia takinokinoia to ratou au mema pamiri. Inara ko te au tuatua kakati, te tuatua aviri, e te rave anga takinokino kare e ngai i rotopu i te aronga akamori i te Atua. (Ephesia 4:29, 31; 5:33; 6:4) Tā Iesu ako anga “auraka e akakino atu” e “auraka e akaapa atu” kare e akamutu i te taangaangaia ia tatou i te kainga. Ka akamanako ana i te akonoanga i te tuatua tau te kapiti maira i te akonoanga i tetai mei ta Iehova akono anga mai ia tatou. E

15. Eaa te au tuatua e te akonoanga kare e ngai i roto i te aronga akamori i te Atua, e no teaa ra?

kare to tatou Atua e kino ana me kare e akono riri mai ana ia tatou. Mari ra, “kua ki te Atua i te aroa e te takinga-meitaki” no te aronga te inangaro ra iaia. (Iakobo 5:11) Mei tea te akaraanga meitaki no tatou kia aru!

Tavini ra te Aronga Pakari “ma te Tuatua-Tau”

¹⁶ E apainga ta tatou katoatoa no te akono i te tuatua tau, inara e apainga rai ta te aronga pakari i roto i te putuputuanga Keritiano no teia. Ka akara ana i te totou akataka anga o te “ui ariki,” me kare te aronga pakari, tei rekotiia ia Isaia: “I na, e tutara mai tetai ariki ma te tuatua-tika ra, e e tutara oki te ui ariki ra ma te tuatua-tau.” (Isaia 32:1) Ae, te tapapa maira a Iehova i te aronga pakari kia tavini rotai ma te tuatua tau. Akapeea ratou i te rave anga i teia?

¹⁷ Kua kite meitaki teia au tangata tau i te pae vaerua e te umu-umu maira te tuatua tau, me kare te tuatua tika e kia akono viivii koreia te putuputuanga. I tetai taime, kua umu-umuia te aronga pakari kia akava i te au turanga o te rave anga kino pakari. I te raveanga i te reira, te maara ra ia ratou e te kimi ra te tuatua tau tu-Atua i te akatotoa atu i te tu akaaroa i te ngai ka rauka. Te tauta ra ratou i reira i te arataki i tei rave i te ara kia tatarara. Inara akapeea me poka tei rave i te ara i te akaari i te tu tatarara noatu te au tauta anga no te tauturu iaia? Ma te tuatua tau tikai, te akaue ra te Tuatua a Iehova e kia raveia te takainga ngaueue kore: “E tenana e akataka ke atu kotou i taua tangata tuatua kino i roto ia kotou na.” Te aite anga o te reira te akaateanga iaia mei te putuputuanga. (1 Korinetia 5:11-13; 2 Ioane 9-11) Te akamaromaroaia ra te aronga pakari i te akono atu i taua takainga, inara kua kite ratou e te umu-umuia ra te reira ei paruru i te tu viivii kore i te pae akono e te pae vaerua o te putuputuanga. Noatu te reira, te manakonako ra ratou e a tetai ra ka kite mai te tangata ara i tona tu e ka oki mai ki te putuputuanga.—Luka 15: 17, 18.

16, 17. (a) Eaa ta Iehova e tapapa maira mei te aronga pakari? (e) Eaa te ka raveia me poka tetai tangata ara i te akaari i te tu tatarara tikai, e no teaa ra?

¹⁸ Te akonoanga i te tuatua tau te kapiti katoa maira i te oronga anga i te ako anga tei akanooia ki runga i te Pipiria me anoanoia te reira. E tika, kare te aronga pakari e *akara ua* i te au tu tarevake o tetai ke. Kare katoa ratou e opu ua i te tuatau kia oronga i te akatikatika anga. Inara penei ka “rave tetai [taeake irinaki] i te takainga tarevake i mua ake ka kite ei aia.” Te maara anga e kare te tuatua tau tu-Atua i te kino me kare i te manako kore ka akakeu i te aronga pakari kia “tauta i te akatikatika i taua tangata ra i te vaerua maru.” (Galatia 6:1, NW) No reira, kare te aronga pakari e karo atu i tetai tei rave i te tarevake me kare ka tuatua akakino atu. Mari ra, ko te ako anga tei oronga aroa uaia ka akamaroiroi i tei rauka te reira. Noatu te oronga anga i te ako anga tika—te akataka anga i te au tupuanga o tetai aerenga tau kore—kia akamanako te aronga pakari e ko tetai taeake tei rave tarevake ra e mamoe ia i roto i te anana a Iehova.* (Luka 15:7) Me akakeuia te ako anga me kare te akatikatika anga tei orongaia e te aroa, papu tikai ka akakeu te reira i tei rave tarevake.

¹⁹ E putuputu te taimē kua anoanoia te aronga pakari kia tuku i te au iki anga no to ratou au taeake irinaki. Ei akaraanga, te aravei ra te aronga pakari i tetai au tuatau no te akamanako me te tau ra tetai au taeake i roto i te putuputuanga kia riro mai ei aronga pakari me kare ei orometua tavini. Te kite ra te aronga pakari i te puapinga o te tu papaki tai kore. Te tuku ra ratou i te au umuumu anga a te Atua no te reira au iki anga kia arataki ia ratou i roto i te tuku anga i te au iki anga, kare i irinaki ki runga i to ratou au manako. Te angaanga ra ratou “eiaa e akaapa mamao ua ana, eiaa oki te akatika pae tai ua.”—1 Timoteo 5:21.

* Ia 2 Timoteo 4:2, te karanga ra te Pipiria no te aronga pakari i tetai taimē kia “ako, kia tuatua, kia raurau.” Te tuatua Ereni no te “raurau” e (*pa-ra-ka-le’o*) te aite anga “kia akamaroiroi.” Ko tetai atu tuatua Ereni, *pa-ra’kle-tos*, te tuatua ra no runga i tei akakite ua i te pae ture. No reira, noatu me oronga te aronga pakari i te ako anga ngaueue kore, kia riro ratou ei aronga tauturu no te aronga te umuumu maira i te tauturu i te pae vaerua.

18. Eaa ta te aronga pakari ka akamanako me oronga i te ako tei akanooia ki runga i te Pipiria ki tetai?

19. Eaa te au iki anga tei umuumuia te aronga pakari kia akono, e kia akanoo ratou i ta ratou au ikianga ki runga i teaa?

Te akaata ra te aronga pakari i to lehova tuatua tau me akamaroiroi ratou i te aronga ngakau mamae

²⁰ Te akono katoa ra te aronga pakari i te tuatua tau tu-Atua na tetai au tu. I muri ake i te taputou anga e ka tavini te aronga pakari “ma te tuatua tau,” te tuatua ra a Isaia: “E riro oki tetai tangata mei te punanga i te uriia ra, mei te pipinianga i te mātangi maata ra; mei te au vai ta’e i te ngai keremārō ra, mei te marumarū o tetai mato maata i te enua papamarō ra.” (Isaia 32:2) Te tauta ra te aronga pakari kia riro ei au tumu akapumaana e te akaangaroiana ki to ratou au taeake akamori ra.

²¹ I teia tuatau, ma te au manamanata katoatoa te akatupu ra i te mamae ngakau, e manganui te umuūmu ra i te akamaroiroi anga. E te aronga pakari, eaa ta kotou ka rave ei tauturu i te aronga “ngakau taitaia”? (1 Tesalonia 5:14) E akarongo kia ratou ma te tu tangi aroa. (Iakobo 1:19) Penei ka anoanoia ratou kia akakite i te manamanata i roto i to ratou ngakau ki tetai tangata tau kia irinakiia e ratou. (Maseli 12:25) E akapapu kia

20, 21. (a) Eaa ta te aronga pakari ka tauta i te rave, e no teaa ra? (e) Eaa ta te aronga pakari ka rave ei tauturu i te aronga “ngakau taitaia”?

Au Uianga Akamanako Anga

Deuteronomi 1:16, 17 Eaa ta Iehova i umuumu mei te au akava i Iseraela, e eaa ta te aronga pakari ka kite mai mei teia?

Ieremia 22:13-17 Kua akamatakite a Iehova no teea au angaanga tuatua tau kore, e eaa te mea maata i te aruanga i tona tu tuatua tau?

Mataio 7:2-5 Eaa tatou i kore ei e viviki ua i te akara i te au tu apa ua i roto i to tatou au taeake irinaki?

Iakobo 2:1-9 Eaa to Iehova manako no te akono anga i te tu aka-pae ke, e akapeea tatou i te taangaanga anga i teia ako anga i roto i ta tatou akonoanga i tetai?

ratou e te inangaroia ra ratou, te akaperepereia ra, e te aroaia ra —ae, e Iehova e pera katoa to ratou au taeake tungane e te tua-ine. (1 Petero 1:22; 5:6, 7) Pera katoa, ka rauka ia koe te pure ma ia e no taua aronga ra. Te akarongoanga i tetai tangata pakari te tuatua anga i tetai pure ngakau tae no ratou ka riro ei mea akapumaana anga. (Iakobo 5:14, 15) Taau au tauta anga aroa no te tauturu i te aronga ngakau taitaia kare e aere ua ma te kitea koreia e te Atua tuatua tau.

²² E tikai, ka vaitata atu tatou kia Iehova na te aruanga i tana tuatua tau! Me turu tatou i tana au turanga tuatua tika, me akakite tatou i te tuatua meitaki akaora ki tetai atu, e me iki tatou i te akara tika i te meitaki o tetai kare i to ratou au tu apa ua, te akari ra tatou i te tuatua tau akono Atua. E te aronga pakari, me paruru kotou i te tu viivii kore o te putuputuanga, me oronga kotou i te ako anga Tuatua Tapu akamatutu, me tuku kotou i te au iki anga papaki tai kore, e me akamaroiroi kotou i te aronga ngakau mamae, te akaata ra kotou i te tuatua tau akono Atua. Mei teaa te akarekareka anga o te reira i te ngakau o Iehova i te akaraanga mai ki raro mei te au rangi ra e te kite maira i tona iti tangata te tauta ra i tei meitaki ia ratou i te "rave i te tuatua-tau" i te aaereanga ma to ratou Atua!

22. Na roto i teea tu ta tatou aru anga i to Iehova tuatua tau, e eaa te tupu anga?

'PAKARI TE NGAKAU'

*Ko te pakari tikai tetai o te au poe akaperepereia taau ka kimi. Ko Iehova anake tona Tumu. I roto i teia tuanga ka akara vaitata tatou i te pakari ope kore o te Atua ko Iehova, nona kua tuatua te tangata tiratiratu ko Iobu: "Te pakari o te ngakau."
—Iobu 9:4.*

‘Aue te Oonu te Pakari o te Atua E!’

TAKINOIA! Te au tangata ravarai, te korona kaka o te ra ono o te kapua anga, kua topa viviki mei te au turanga teitei ki te au turanga akaaka ra. Kua tuatua a Iehova no “te au mea katoa tana i anga,” kapiti mai te au tangata ravarai, e “meitaki roa.” (Genese 1:31) Inara i te akamata anga o te ra itu, kua iki a Adamu raua ko Eva i te aru ia Satani i te meameaau anga. Kua tomo atu raua ki roto i te ara, te tu apa ua, e te mate.

² Penei kua akaraanga e kua tamanata puapinga koreia ta Iehova akakoroanga no te ra itu. No taua ra, mei te ono i mua akera, e au tauatini ua atu mataiti te roa. Kua akatapu a Iehova i te reira, i te openga ra ka kite atu i te katoa anga o te enua ei parataito tei kiia e te au pamiri tangata apa kore. (Genese 1:28; 2:3) Inara i muri mai i te meameaau anga tumatetenga, akapeea te reira i te tupu akaou anga mai? Eaa ta te Atua ka rave? I konei tetai timataanga tuke ua akera i te tu pakari o Iehova—penei ko te timata anga maata ia.

³ Kua ariu viviki mai a Iehova. Kua tuku aia i te utunga ki nga meameaau i Edene ra, e i taua taima rai, kua oronga mai aia i tetai akakite anga meitaki roa: tana akakoroanga no te rapakau i te turanga kino ta raua i akatupu ra. (Genese 3:15) Te totoa mamao atura ta Iehova akakoroanga mei Edene mai e na roto i te au tauatini mataiti o te tuatua enua o te tangata e ka aere mamao atu, ki te tuatau ki mua. E mama tau ua te reira inara e mea oonu e ka rauka i tetai tangata tatau Pipiria i te akapou i tetai tuatau puapinga no te apiianga e te manakonakoanga i te reira. Pera katoa, ka akatupu papuia ta

1, 2. Eaa to Iehova akakoroanga no te ra itu, e akapeea te pakari tu-Atua i te timata angaia i te akamata anga o teia ra?

3, 4. (a) Eaa ra ta Iehova ariu anga ki te meameaau i Edene i riro ei ei akaraanga akauru tikai o tona pakari? (e) Kia akakeu te tu akaaka ia tatou kia akamanako i teiea tika ia tatou e apii ra i te tu pakari o Iehova?

Iehova akakoroanga. Ka akaope te reira i te au tu kino pouroa, te ara, e te mate. Ka akariro te reira e kia tiama te au tangata tiratiratu. Pouroa teia ka tupu mai *i mua* ake ka ope ei te ra itu, e raukai, noatu te au mea, ia Iehova te akatupu i tana akakoroanga no te enua e te au tangata ravarai kia tau ki tana akapapa anga!

⁴ Te akatupu ra taua pakari i te matakū, kare ainei? Kua aka-keuia te apotetoro ko Paulo kia tata: 'Aue te oonu te pakari o te Atua e!' (Roma 11:33) Ia tatou ka apii ei i te au turanga tuketuke o teia tu tu-Atua, kia akakeu te tu akaaka ia tatou kia akamanako i te tuatua tika—e, tei meitaki, e ka rauka ua ia tatou te akara ia runga i te atea maata o te pakari o Iehova. (Iobu 26:14) Te mea mua, ka akataka ana tatou i teia tu matakū akauruia.

Eaa Oki te Pakari Tu-Atua?

⁵ Kare te pakari i aiteite ki te kite. Ka rauka i te au komopiu-ta i te akaputu maata i te kite, inara ka ngata i tetai i te tapa i taua au matini ei mea pakari. Noatu rai, te piri vaiata ra te kite e te pakari. (Maseli 10:14) Ei akatauanga, me anoano koe i tetai ako anga pakari e akapeea me akono i tetai manamana-ta i te pae kopapa, ka tuatua ainei koe ki tetai tangata kite kore i te pae rapakau? Kare! No reira te anoanoia ra te kite tika tikai no te pakari mou.

⁶ E vairanga kite ope kore to Iehova. Ei "Ariki mutu kore," koia ua tei ora ana e tuatau ua atu. (Apokalupo 15:3, NW) E i taua au tuatau kitea koreia, kua kite aia i te au apinga ravarai. Te karanga ra te Pipiria: "Kare rava e mea ngaro iaia: te vai ua nei ra te au mea katoa ma te maeu rava ki mua i tona mata, tei iaia te tuatua ia tatou nei." (Ebera 4:13; Maseli 15:3) E ko Tei Anga, e marama ki katoa to Iehova no tana i maani, e kua kite ana aia i te angaanga a te au tangata ravarai mei te akamata anga. Te akara meitaki ra aia i te au ngakau tangata taki tai, kare e apinga i ngaro. (1 Paraleipomeno 28:9) I te anga

5, 6. Eaa te pirianga i rotopu i te kite e te pakari, e mei tea te maata i to Iehova tu kite?

mai anga ia tatou ei aronga rangatira, te mareka ra aia i te kite mai e te tuku ra tatou i te au iki anga pakari i te oraanga. E ko “tei akarongo i te pure,” te akarongo maira aia i te au tuatua e manganui i te taime okotai! (Salamo 65:2) Noatu rai, e manako tiama to Iehova.

⁷ E maata atu i te kite tei rauka ia Iehova. Te kite katoa maira aia e akapeea te au tuatua i te piri anga e te kite ra i te tutu katoa tei akatupuia mai e te maata anga o te tuatua akatakaia. Te tatau ra aia e te akava ra, te akatakaanga i te mea meitaki e te kino, te mea puapinga e te puapinga kore. Pera katoa, te kite mamao atura aia i to runga ua e te akara oonu atura ki roto i te ngakau. (1 Samuela 16:7) No reira, e tu marama ua e te kite oonu to Iehova, e au tu te teitei atura i te kite. Inara e tu teitei atu to te pakari.

⁸ Te taokotai ra te pakari i te kite, te kite oonu, e te maramaanga e te taangaanga pouroa ra ia ratou. Ko te tika, ko tetai o te au tuatua mua o te Pipiria tei uriia te “pakari” te aite anga tikai te “rauka anga i te angaanga” me kare te “pakari tau ua.” No reira kare i te mea manako uaia to Iehova pakari. Te tau ra te reira, e te angaanga ra. Te irinaki anga i te atea o tona kite e te oonu o tona maramaanga, te rave ra a Iehova i te au iki anga meitaki, te akatupuanga ia ratou na roto i tetai mataara meitaki te ka rauka ua. E pakari mou te reira! Te akatutu maira a Iehova i te tuatua tika o ta Iesu tuatua akakite: “E akatikaia ra te pakari e tana ra au [“angaanga,” NW].” (Mataio 11:19) Te akakite ririnui maira ta Iehova au angaanga takapini i te ao katoa i tona pakari.

Te Au Kiteanga o te Pakari Tu-Atua

⁹ I akara umere ana ainei koe i te tu karape o tetai tangata maani apinga tei maani i te au mea manea te angaanga

7, 8. Akapeea a Iehova i te akaari anga mai i te maramaanga, te kite karape, e te pakari?

9, 10. (a) Te akatutu maira a Iehova i teea tu pakari, e akapeea aia i te akaari anga i te reira? (e) Akapeea te teera i te akapapu anga i te tu pakari o Iehova?

meitaki ra? E tu pakari tuke ua akerai te reira. (Exodo 31:1-3) Ko Iehova uaorai te Tumu e Tei Rauka taua tu pakari. Kua tua-tua te Ariki ko Davida no Iehova: “Ka akameitaki au ia koe, e mea matakū e te taka ke oki toku anga angaia: e mea vavaria taau au angaanga, kua kite pu tikai oki toku vaerua.” (Salamo 139:14) E tika, ko te maata atu i ta tatou e apii ra i te kopapa tangata, te maata atu i ta tatou kite anga ia tatou uaorai te umere anga i te tu pakari o Iehova.

¹⁰ Kia akatutu: Kua akamata mai koe ei teera okotai—te ua teera mei toou mama, tei akatupuia e te ua mei toou papa. Kare i roa atu, kua akamata taua teera i te mavete. Ko koe, te tupu anga openga, kua maaniia mai mei te 100 tirioni teera. E meangiti oki ratou. Penei e 10,000 teera e avereti ua te maata ka tano ki runga i tetai pine meangiti. Inara, te mea taki tai e au mea angaia ma te ngata i te akamanako atu. E mea ngata oki te teera i tetai ua atu matini tei maaniia e te tangata me kare te vakatori. Te tuatua ra te aronga taineti no te teera okotai te aiteite ra ki tetai oire paruruia—tetai ma te ngai tomo anga e te aere anga tei akaaereia, te akapapa anga apai aere, te tumu komunikeiti anga, te tumu uira, te au vakatori maani apinga, te ngai titiri apinga e te akaou apinga, te au rima rave paruru, pera katoa tetai tu kavamani i roto i tona tumu tikai. Pera katoa, ka rauka i te teera i te maani akaou i tei aiteite tikai kiaia uaorai i roto i nga mea ora tokoiti ua!

¹¹ E tika, kare te au teera e aiteite ana. Mei te au teera o tetai pepe e akatakake ua ra, te rave ra ratou i te au angaanga tu-keke. Ka riro etai ei au teera no te niuro; tetai no te ivi, tetai no te uua, tetai no te toto, me kare te mata. Kua porokaramuia te reira tu tuketuke pouroa i roto i te “ngai akapapa anga” o te teera te *blueprints*, te DNA. Ma te umere, kua akauruia a Davida i te tuatua kia Iehova: “Kua kite oki to mata i toku tu, i toku vai oti kore anga ra; e kua tataia toku au melo katoa.”—Salamo 139:16.

11, 12. (a) Eaa tei akariro ra i te au teera i roto i tetai pepe e tupu ra kia tuke tikai, e akapeea teia i te rotai anga kia Salamo 139:16? (e) Na roto i teea au tu ta te roro tangata akaari anga mai e kua “maani vavaria” ia tatou?

¹² E ngata tikai tetai au tuanga o te kopapa. Ei akaraanga, ka akamanako ana, i te roro tangata. Kua tapa etai i te reira ko tetai apinga ngata roa tei kiteia mai i roto i te ao katoa. Kua ki etai i te 100 pirioni niuro teera—penei e mei te numero o te au etu i roto i to tatou vananga etu. Te aere atura taua au teera takitai ki tetai ngai pau anga e tauatini ua atu ma tetai atu au teera. Te tuatua ra te aronga taineti e ka vai ki roto i te roro tangata te au tuatua i roto i te ngai vairanga puka katoa i te ao e te maata ra tona ngai vairanga penei, ko te tika, kare e rauka i te vaitoia. Noatu te au ngauru mataiti o te apianga i teia mero “mea vavaria” ra, te aaki ra te aronga taineti e penei kare rava e marama ia e ratou e akapeea tikai te reira i te angaanga anga.

¹³ Inara, ko te au tangata ua tetai akaraanga o te au mea angaia ma te tu pakari o Iehova. Te na ko ra Salamo 104:24 e: “Tumatatini taau ra angaanga, e Iehova e! e au ravenga pakari anake rai taau: kua ki te enua nei i taau ra apinga.” Te kiteaia ra to Iehova pakari i roto i te au mea angaia takapini ia tatou. Ei akaraanga, te ro, e ‘maata te pakari.’ (Maseli 30:24) E tika, kua akapapa meitakiia te au ro ki roto i te au pupu. Te akono ra etai au pupu ro, te paruru ra, e te rauka ra te au kai mei te au manumanu tei tapaia e ko te au *aphid* mei te mea atura e kai. Te rave angaanga ra etai au ro ei au pama, te akatupuanga e te tatanuanga i te “au kai” *fungus*. Kua porokaramuia tetai atu au mea ora kia rave i te au mea umere tikai na roto i te tu kite. Te rave ra tetai rango i te au angaanga *aerobatic* tei kore e rauka i te pairere o te tangata i te kopi. Te tere-tere ra te au manu rere na te aru anga i te au etu, na te takapini anga o te enua, me kare na tetai mapu akanooia i roto roa. Kua pou i te aronga apiipii apinga ora te au mataiti i te apianga i te tu ngata tei porokaramuia i roto i teia au mea ora. Mei teaa, i reira, te pakari o te Porokaramu tu-Atua!

13, 14. (a) Akapeea te au ro e tetai atu mea ora i te akaari anga e ‘maata te pakari’ ia ratou, e eaa ta te reira e apii maira kia tatou no runga i Tei Anga ia ratou? (e) Eaa ra tatou ka tuatua i e kua maaniia te au mea mei te pungaverere ma te “pakari”?

¹⁴ Kua apii maata mai te au taineti mei ta Iehova au mea angaia ma te pakari. Te vaira te ngai enitinia anga, tei tapaa ko te au *biomimetic*, te tauta ra i te aru patete i te au akapapaanga te kiteaia ra i roto i te au mea natura. Ei akatau-anga, penei kua akara umere ana koe i te manea o te pungaverevere. Inara te kite ra tetai tangata enitinia i te reira ei akapapa anga umere. Tetai kata akaraanga paruparu e ketaketa atu i te auri, e pakari atu i te au taura i roto i tetai pereue paruruia mei te katiriti. Mei teaa te pakari? Ka akamanako ana i te akamaata angaia tetai pungaverevere mei te kupenga rai te maatamaata tei taangaangaia i runga i tetai pai ravakai. Ka rauka i taua pungaverevere te opu i tetai pairere e rere ua ra! Ae, kua maani a Iehova i taua au mea ma te “pakari.”

Te Pakari i te Pae Mai i te Enuu

¹⁵ Te kiteaia ra to Iehova pakari i roto i tana au angaanga takapini i teianei ao. Te au etu i te rangi ra, tei uriurii e tatou ma te maata i roto i te Pene 5, kare i tukuna marikonga koreia i te ngai mareva. Kia akameitakia te tu pakari o ta Iehova “au ture o te rangi ra,” kua akapapa maneaia te au rangi ra ki roto i te au tarava akanoo meitakia, tei, akapupuia ki roto i te au kaviri tei, kapipitii kia akatupu mai i te au kaviri maata ra. (Iobu 38:33, *The New Jerusalem Bible*) No reira oki a Iehova i taiku ei i te au mea o te rangi ra ei “au nuku”! (Isaia 40:26) Inara, te vaira tetai au nuku te akatutu taka meitaki maira i te tu pakari o Iehova.

¹⁶ Mei ta tatou i kite i te Pene 4, te akono ra te Atua i te taonga “Iehova Sabaota” no tona turanga ei Akaaere Teitei o tetai nuku e au anere ua atu au mirioni au mea ora vaerua. E akapapu anga teia i to Iehova mana. Inara, akapeea, tona

15, 16. (a) Te akapapu maira te au etu i te rangi ra i teaa no te tu pakari o Iehova? (e) Akapeea to Iehova turanga ei Akaaere Teitei i rungao i te angera e maata te numero i te akapapu anga i te pakari o teia Akaaere?

***Naai i porokaramu i te au mea ora
o te enua kia ‘maata te pakari’?***

pakari i te o anga atu? Ka akamanako ana: Kare rava a Iehova raua ko Iesu i akaangaro i ana. (Ioane 5:17) Te tau ra, i reira, e te maroiroi katoa ra rai te au angera tavini a Tei Teitei Rava. E kia akamaara, e teitei atu ratou i te au tangata, e kite roa atu e te ririnui roa atu. (Ebera 1:7; 2:7) Inara, kua akariro a Iehova e kia maroiroi taua au angera, te akatupu mataora anga i ta ratou angaanga—te akono i “tana akauenga” e tei rave i “tana i inangaro ra”—no te au pirioni mataiti. (Salamo 103:20, 21) Mei teaa te meitaki roa i te pakari o teia Akaaere ra!

“Pakari Anake” a Iehova

¹⁷ Te manako anga i teia au akakite anga, no reira rai te Pipiria i akateitei ei i te tu pakari o Iehova? Ei akaraanga, te karanga ra te reira e “pakari anake” a Iehova. (Roma 16:27) Kua rauka ua ia Iehova te pakari i tona tu tikai. Koia te Tumu o te au pakari mou ravarai. (Maseli 2:6) No reira oki a Iesu, noatu koia tei pakari roa atu i te au mea ora a Iehova, i kore ei i irinaki ua ki runga i tona uorai pakari mari ra kua tuatua mei ta tona Metua i arataki iaia.—Ioane 12:48-50.

¹⁸ Ka akara ana akapeea te apotetoro ko Paulo i te tuatua anga no runga i te takake tikai o te tu pakari o Iehova: “Aue te oonu o te apinga nui o te pakari e te kite i te Atua e! e te kimi anga taea kore o tana akatauanga e, tona au aerenga i te kitea kore kia kimi e!” (Roma 11:33) Na te akamata anga i te irava ma te tuatua “Aue,” te akaari maira a Paulo i te manako ngakau pakari—no teia, e matakua oonu roa. Te tuatua Ereni tana i iki no te “oonu” te piri vaitata ra ki te tuatua “vaarua.” No reira, te akatupu maira tana tuatua i te tutu oraora i roto i te manako. Me akamanako tatou i to Iehova pakari, te aite ra mei te mea atura te akara ra tatou ki roto i tetai vaarua ope kore, e ngai oonu tikai, e maatamaata kare rava e rauka ia tatou te opu i tona maatamaata, kia aru atu i te reira me kare kia akataka meitaki i te reira. (Salamo 92:5) Kare ainei te reira i te manako akaaka?

17, 18. Eaa ra te Pipiria i karanga ei e “pakari anake” a Iehova, e eaa ra tona tu pakari i akaruke mai ei ia tatou kia umere ua?

Au Uianga Akamanako Anga

Iobu 28:11-28 Mei teaa te puapinga i te pakari tu-Atua, e eaa te tupu anga meitaki ka aere mai mei te akamaaraara anga i taua tumu tuatua ra?

Salamo 104:1-25 Akapeea te tu pakari o Iehova i te akaari angaia i roto i te au mea angaia, e eaa te au manako ta te reira e akatupu ra i roto ia koe?

Maseli 3:19-26 Me manakonako tatou i te tu pakari o Iehova e te taangaanga i te reira, eaa i reira te akakeu anga i roto i to tatou ora-anga i te au ra?

Daniela 2:19-28 Eaa a Iehova i tapai ai e ko Tei Akakite mai i te au mea muna, e akapeea tatou i te ariu anga ki te tu pakari totouia ka kitea i roto i tana Tuatua?

¹⁹ E “pakari anake” a Iehova i tetai tu: Ka rauka ua iaia te akara atu i te tuatau ki mua. Kia akamaara, te taangaanga ra a Iehova i te aeto kite mamao i te akatutu mai i tona pakari tu-Atua. Penei te teiaa ra tetai aeto auro e 5 kiro karama, inara e maatamaata atu tona nga mata i to tetai tangata mamaata. E meitaki roa te kite mata o te aeto, te akariroanga e kia rauka i te manu te kite atu i tetai kai meangiti mei te au anere mita i te mareva, penei mei te au kiro mita te mamao ke! Kua tuatua a Iehova uaorai no te aeto: “Te kite ra ona mata i te mamao ke.” (Iobu 39:29) Na roto i tetai tu aiteite, ka rauka ia Iehova te ‘kite mamao ke’ i te taime—te tuatau ki mua!

²⁰ Te ki ra te Pipiria i te akakite anga e e tika teia. Te vaira te au anere ua atu totou, me kare te tuatua enua tei tataia i mua ana. Te tupu anga o te au tamaki, te kake anga e te inga anga o te au mana akaaere i te ao, e te ravenga tamaki anga takake a te au akaaere vaeau kua totou katoatoaia i roto i te Pipiria—i etai au atianga, e au anere mataiti i mua ake.—Isaia 44:25-45:4; Daniela 8:2-8, 20-22.

19, 20. (a) Eaa te aeto i riro ei ei akairo tau no te pakari tu-Atua? (e) Akapeea a Iehova i te akatutu anga i tona kite i te akara oonu atu i te tuatau ki mua?

²¹ Inara, ko te aite anga ainei o teia e kua kite ke ana te Atua i te au iki anga taau ka rave i roto i te oraanga? Ko tetai te akakite ra i te apiianga o te *predestination* te maro ra i te pau anga ae. Inara, te akaparuparu ra taua apiianga i te tu pakari o Iehova, te akakite ra te reira e kare e rauka iaia te akaaere i tona tu kite i te akara atu i te tuatau ki mua. Kia akatutu: Me e reo imene toou ma te manea tikai, kare ainei aau iki anga mari ra kia imene i te au taime ravarai? E neneva tena manako! Pera katoa, kua rauka ia Iehova te kite i te tuatau ki mua, inara kare aia e taangaanga ana i te reira i te au taime ravarai. Kia rave i te reira penei te tamanata maira i to tatou uo-
ra anoano i te tu rangatira, e apinga aroa akaperepereia kare rava a Iehova e akakore.—Deuteronomi 30:19, 20.

²² Tei kino atu, te apiianga o te *predestination* te akakite ra e e anu te tu pakari o Iehova, kare e inangaro, kare e tu aroa, kare e tangi aroa. Inara kare teia e tika ana! Te apii maira te Pipiria e ‘pakari te *ngakau*’ o Iehova. (Iobu 9:4) Kare i te mea e ngakau tikai tona, inara te taangaanga putuputu ra te Pipiria i taua tuatua te kapiti anga i to roto roa i tetai uo-
ra, te kapiti maira i te akakeu anga e te manako ngakau, mei te aroa. No reira te akaaereia ra to Iehova pakari, mei tetai o tona au tu, e te aroa.—1 Ioane 4:8.

²³ Tei matauia, ka irinaki apa kore uaia te tu pakari o Iehova. Te teitei ra te reira i to tatou uo-
ra pakari e kua raurau aroa mai te Tuatua a te Atua ia tatou: “E irinaki kia Iehova ma to ngakau katoa ra: auraka ra e irinaki ki toou uo-
ra kite. Auraka e akangaropoina iaia i toou katoa ra au aerenga; e nana e akakite kia koe i toou ra au arataa.” (Maseli 3:5, 6) Ka akara meitaki ana tatou i teianei i te tu pakari o Iehova e raukai ia tatou i te akavaitata atu ki to tatou Atua pakari tikai.

21, 22. (a) Eaa ra i kore ei e tumu no te taopenga e kua kite a Iehova i te au iki anga pouroa taau ka akono i roto i te oraanga? Akatutu mai. (e) Akapeea tatou i te kite anga e kare e anu ana te tu pakari o Iehova me kare kua kore te tu aroa?

23. Te teitei o te tu pakari o Iehova ka tau kia akakeu ia tatou kia rave i teaa?

Te Pakari i Roto i ‘te Tuatua a te Atua’

TE MAARA ra ainei ia koe te taime openga i raukai ia koe tetai reta mei tetai tei akaperepereia i te ngai mamao? E tokoiti ua te au mea te akatupu ra i te rekareka kia tatou mei tetai reta ngakau tae mei tetai tei akaperepereia e tatou. Te rekareka ra tatou i te akarongo e te peea ra aia, tona au tupu anga, e tana au parani. Te akavaitata maira taua komunikeiti anga i te aronga akaperepereia, noatu e kua mamao ratou.

² Eaa, i reira, te ka akatupu maata mai i te rekareka kia tatou i te rauka anga tetai tuatua tataia mei te Atua ta tatou e inangaro ra? Kua tata a Iehova, i tetai tu, i tetai “reta” na tatou—tana Tuatua, te Pipiria. I roto i reira te akakite maira aia kia tatou koai aia, eaa tana i rave, eaa tana i akakoro i te rave, e te vai atura. Kua oronga mai a Iehova i tana Tuatua kia tatou no te mea te inangaro maira aia ia tatou kia akavaitata atu kiaia. Kua iki to tatou Atua pakari i te ravenga meitaki ka rauka no te komunikeiti mai kia tatou. Te vaira te pakari aiteite kore i roto i te tu i tataiai te Pipiria e tei vai i roto i te reira.

Eaa ra i te Tuatua Tataia?

³ Penei ka umere etai, ‘Eaa oki a Iehova i kore ei i taangaanga i tetai ravenga umere tikai—penei, tetai reo mei te rangi—kia komunikeiti ki te au tangata ra?’ Ko te tika, kua tuatua mai a Iehova i tetai taime mei te rangi ra na roto i tana au angera komono iaia. Ei akaraanga, kua rave akapera aia i te oronga anga i te Ture ki to Iseraela. (Galatia 3:19) Te reo mei te rangi ra e mea akauru matakuia—tikai e kua pati to Iseraela matakutaku e auraka a Iehova e tuatua atu kia ratou na roto i taua tu mari ra kia komunikeiti aia na roto ia Mose. (Exodo 20:18-20) Kua tukunaia i reira te Ture, te vaira etai 600 kaveinga, kia Mose na roto i te tuatua ua anga, i tetai tuatua e tetai.

1, 2. Eaa te “reta” ta Iehova i tata mai kia tatou, e no teaa ra?

3. Na roto i teea ravenga ta Iehova tuku anga mai i te Ture kia Mose?

⁴ Inara, akapeea oki, me kare rava taua Ture i tataia ana? Ka maara ainei ia Mose te tuatua tikai no taua ture akakite taka meitakiia e kia akakite apa kore i te reira ki te katoa anga o te iti tangata? Akapeea te au uki ka aru mai? Kia irinaki ua ainei ratou ki runga tikai i te tuatua takitai? Kare taua ravenga e tau no te tukuanga mai i ta te Atua au ture. Ka akamanako ana i te ka tupu me akakite koe i tetai tua ki tetai pupu tangata i roto i te raini na te akakite anga ki te tangata mua e oti te tuku anga kia akakiteia te reira mei tetai ki tetai e tae ua atu ki te openga. Ko tei akarongoia e te tangata i te ope o te raini papu te tuke maata ra mei te akamata anga. Kare te au tuatua o te Ture a te Atua i o atu ki roto i te reira tumatetenga.

⁵ Kua iki pakari a Iehova e kia tataia tana au tuatua. Kua ikuiku atu aia ia Mose: "E tata koe i taua tuatua nei; ko te tu oki teia o te tuatua o te koreromotu, taku i papau kia koe, e kia Iseraela nei." (Exodo 34:27) I akamata ei te tuatau no te tataanga i te Pipiria, i te 1513 M.T.N. Tere atu i te 1,610 mataiti i aru mai, kua "tuatua rikiriki mai [a Iehova] i muatangana, e manganui te tu o te tuatua anga mai" ki etai 40 tangata tata tei tata i reira i te Pipiria. (Ebera 1:1) I te aerenga, kua rave matakite te au tangata kopi i te maani i te au kopi tika tikai e raukai i te akono i te au Tuatua Tapu.—Ezera 7:6; Salamo 45:1.

⁶ Kua akameitaki tikai a Iehova ia tatou na te komunikeitianga kia tatou na roto i te tataanga. Kua rauka ainei ia koe tetai reta akaperepereia e koe—penei kua oronga mai te reira i te akapumaana anga tei anoanoia—e kua akapae koe i te reira e kua tatau taokioki ua i te reira? Pera katoa rai ta Iehova "reta" kia tatou. No te mea kua tuku mai a Iehova i tana au tuatua na roto i te tu tataia, ka rauka ia tatou te tatau putuputu i te reira e kia akamaaraa i ta te reira e tuatua ra. (Salamo 1:2) Ka rauka ia tatou

4. Akamarama mai i te tumu i kore ei e tau kia irinakiia te tuku anga tuatua ua ei oronga anga mai i ta te Atua au ture.

5, 6. Eaa ta Iehova i ikuiku ia Mose kia rave ki Tana au tuatua, e eaa i riro ei ei akameitakianga no tatou kia tataia ta Iehova Tuatua?

"Te au tuatua tapu katoa i tataia ra, e mea akauruia mai e te Atua"

te “pumaana o te tuatua i tataia ra” i te au taime me anoano tatou i te reira.—Roma 15:4.

Eaa i Riro ei e Au Tangata te Tata?

⁷ I tona tu pakari, kua taangaanga a Iehova i te au tangata kia tata i tana Tuatua. Ka akamanako ana i teia: Naringa a Iehova i taangaanga i te au angera kia rekoti i te Pipiria, ka aiteite ainei te tu ariu anga? E tika, ka rauka i te au angera i te akataka mai ia Iehova mei ta ratou akaraanga teitei tikai, ka akakite i to ratou uaorai tu akono teitei iaia, e ka ripoti i te au tavini tangata tiratiratu o te Atua. Inara ka rauka ainei ia tatou te akataka mei te akara anga a te au vaerua ora tiama, to ratou tu kite, te tupu anga, e te maroiroi e teitei roa atu i to tatou uaorai?—Ebera 2: 6, 7.

⁸ Na roto i tana taangaanga anga i te au tangata tata, kua oronga mai a Iehova i tei anoanoia e tatou—e rekoti tei “akauruia mai e te Atua” inara te akono ra i te tu o te tangata ra. (2 Timoteo 3:16) Akapeea teia i te rauka anga iaia? I te au tu e manganui, kua akatika aia i te aronga tata kia taangaanga ua i to ratou uaorai kite manako no te ikianga i “te tuatua te ka ārikiia ra: e ko tei tataia ra, e mea tiratiratu ia, e te tuatua-mou.” (Koheleta 12: 10, 11) Te akamarama mai nei teia i te au tu tataanga tuketuke o te Pipiria; te akaata ra te au tataanga i te ngai i aere mai ei e te tu tikai o te au tangata tata tataki tai.* Inara, ko “[teia au tangata] ra o te Atua tei tuatua i ta te vaerua tapu i tuku mai ia ratou ra.” (2 Petero 1:21) No reira, ko te tupu anga openga ko “te tuatua a te Atua.”—1 Tesalonia 2:13.

* Ei akaraanga, kua taangaanga a Davida, koia e tiaki, i te au akaraanga mei te oraanga o tetai tangata tiaki. (Salamo 23) Te taiku maata ra a Mataio, e tangata koi tero, i te au numero e te au puapinga o te moni. (Mataio 17:27; 26:15; 27:3) Te taiku ra a Luka, e taote ia, i te au tuatua te akaata ra i tona turanga i te pae vairakau.—Luka 4:38; 14:2; 16:20.

7. Akapeea to Iehova pakari i te kitea angaia i roto i tana taangaanga anga i te au tangata tata?

8. Na roto i teea mataara te akatika angaia te aronga tata Pipiria kia taangaanga i to ratou uaorai au kite manako? (Akara katoa i te tataanga i raro.)

⁹ Te taangaanga anga i te au tangata kia tata te akatupu ra i te tu maana e te ariu anga i roto i te Pipiria. Te aronga tei tata i te reira e au tu to ratou mei to tatou rai. No te tu apa ua, kua aro atura ratou i te au timata anga e te au taomi anga aiteite ki to tatou. I tetai tu, kua akauru to Iehova vaerua ia ratou kia tata i to ratou uarai manako ngakau e te au putoto anga. (2 Korinetia 12:7-10) No reira kua tata ratou i te au tuatua mei to ratou kite anga, e au tuatua kare e rauka i tetai angera i te akakite.

¹⁰ Ei akaraanga, ka akamanako ana i te Ariki ko Davida o Ise-raela. I muri ake i te rave anga aia i te au ara kino tikai, kua atu a Davida i tetai taramo i roto i reira kua akakite aia i tona manako ngakau, te patiangā i ta te Atua tu akakore i te ara. Kua tata aia: “E orei takiri mai koe iaku i toku nei kino; e tamā mai iaku i taku nei ara. Te aaki nei oki au i taku nei ara, e te vai ua nei rai toku kino i mua iaku. I na, i anau mai au ma te ara! e i toia au e taku metua vaine ma te kino. Auraka koe e tuaru iaku i mua i to aroaro nei, auraka oki e rave ke atu i to vaerua tapu iaku nei. Ko ta te Atua atinga ra, ko te ngakau paruparu ia; ko te ngakau paruparu, e te aue ra, kare ua te Atua e akavaavaa i te reira.” (Salamo 51:2, 3, 5, 11, 17) Kare ainei koe e kite ana i te tu mii tikai o te tangata tata? Ka rauka iaai mari ra i tetai tangata apa ua i te akakite ua i taua au tuatua ngakau tae?

Eaa ra te Puka no Runga ei i te Tangata?

¹¹ Te vaira te au mea te tauturu ra e kia ariki uaia te Pipiria. I tetai tuanga maata, e puka te reira no runga i te au tangata—te au tangata tika tikai—te aronga te tavini ra i te Atua e te aronga kare e tavini ana iaia. Ka tatau tatou i to ratou au kite anga, te au turanga ngata, e te tu rekareka. Te kite ra tatou i te tupu anga o ta ratou au iki anga i te oraanga. Kua kapititia mai taua au tata-anga “kia kite tatou.” (Roma 15:4) Na roto i teia au akatutuanga tika tikai, te apii maira a Iehova na roto i tetai au mataara te aka-keu ra i to tatou ngakau. Ka akamanako ana i etai au akaraanga.

9, 10. Eaa ra te taangaanga anga i te au tangata kia tata i akatupu ei i te tu maana e te akaariu anga ki te Pipiria?

11. Eaa te au akatutu anga tika tikai tei kapititia mai i roto i te Pipiria ei “ako anga no tatou”?

¹² Te akakite maira te Pipiria i te au tangata tiratiratu kore, e te kino, e eaa tei tupu kia ratou. I roto i teia au tataanga, te kiteia ra te au tu reka kore i roto i ta ratou raveanga, te akariro anga i te reira kia ngoie ua ia tatou i te marama. Ei akatauanga, eaa te akauenga patoi i te tu tiratiratu kore tei ririnui maata e i te akaraanga tika tikai o teia tu i roto ia Iuda iaia e rave atura i tana parani pikikaa ia Iesu? (Mataio 26:14-16, 46-50; 27:3-10) Te akakeu tikai ra te au tataanga mei teia rai i to tatou ngakau, te tauturuanga ia tatou kia kite e kia kopae i te au tu viivii.

¹³ Te akataka katoa maira te Pipiria i te au tavini tiratiratu o te Atua e manganui. Ka tatau tatou i to ratou tu akono e te tiratiratu. Ka kite tatou i te au akatutuanga tika tikai o te au tu te umuumuia ra tatou kia tatanu e raukai i te akavaitata atu ki te Atua. Ei akaraanga, ka akatau ana i te akarongo. Te akataka maira te Pipiria i te akarongo e te akakite maira kia tatou mei teaa te puapinga o te reira me inangaro tatou i te akamareka i te Atua. (Ebera 11:1, 6) Inara te ki katoa ra te Pipiria i te au akaraanga tika tikai no te akonoanga i te akarongo. Ka akamanako ana i te tu akarongo tei akaarii e Aberahama i te tauta anga aia i te akaatinga ia Isaaka. (Genese, pene 22; Ebera 11:17-19) Na roto i taua au tataanga, te tuatua “akarongo” te akakite maira i tetai atu aiteanga e te ngoie uaia ra i te maramaia. Mei teaa te pakari e kare anake a Iehova i raurau mai ia tatou kia tatanu i te au tu tau tikai inara kua oronga katoa maira i te au akaraanga tika tikai no te reira!

¹⁴ Te au tataanga tika tikai te ka kiteaia i roto i te Pipiria e putu-putu te taimete apii maira kia tatou i tetai apinga no runga ia Iehova ei peretana. Ka akamanako ana i ta tatou e tatau ra no tetai vaine ta Iesu i kite i roto i te iero. Koi noo ei i te pae i te pia moni, kua akara atu a Iesu i te au tangata e tuku ra i ta ratou au moni tauturu. E manganui te aronga apinganui tei aere mai, te oronga

12. Te tauturu maira te au tataanga Pipiria o te au tangata tiratiratu kore ia tatou na roto i teea tu?

13. Na roto i teea mataara ta te Pipiria tauturu anga mai ia tatou kia marama i te au tu inangaroia?

14, 15. Eaa ta te Pipiria e akakite maira kia tatou no runga i tetai vaine tei aere atu ki te iero, e eaa ta tatou i kite mai no runga ia Iehova mei teia tataanga?

mai anga mei “te toenga i to ratou apinga maata.” Inara kua akara tika atu a Iesu ki tetai vaine apinga kore. Ko tana apinga aroa e “rua lepetā, koia te faringa okotai.”* Ko tana moni ua te reira. Kua tuatua a Iesu, tei akaata tiama i to Iehova manako no teia, e: “E maata ta te vaine takaua apinga kore nei i tuku ki roto . . . i te pia apinga.” Kia tau ki taua au tuatua, e maata atu tana i tuku i ta te katoa anga.—Mareko 12:41-44; Luka 21:1-4; Ioane 8:28.

¹⁵ Kare ainei i te mea puapinga o te au tangata tei aere atu ki te iero i taua ra, kua ikiia teia vaine takaua e kua taikuia i roto i te Pipiria? Na roto i teia akaraanga, te apii maira a Iehova kia tatou e e Atua ariki ua aia. Te mareka ra aia i te ariki ua mai i ta tatou au apinga aroa ma te meta katoa, noatu e mei teā te tu me akaaiteia atu ki ta tetai e rauka ra i te oronga. Papu kua rauka te mataara meitaki ia Iehova i te apii mai kia tatou no runga i teia tuatua mou akapumaana!

Eaa Tei Kore i Kapitiia Mai i Roto i te Pipiria

¹⁶ Me tata koe i tetai reta ki tetai tei akaperepereia, kua kotingaia te ka rauka ia koe i te kapiti atu. No reira ka taangaanga koe i te kite tau i te ikianga i taau ka tata. Pera katoa rai, kua iki a Iehova i te taiku i tetai ua tangata e te au tupu anga i roto i tana Tuatua. Inara i roto i teia au tataanga akataka ua, kare te Pipiria e akakite ua mai ana i te au tuatua. (Ioane 21:25) Ei akaraanga, i te akakite anga mai te Pipiria no runga i ta te Atua akavaanga, te au tuatua tei orongaia mai penei kare e pau ua mai ana i ta tatou au ui anga ravarai. Te kitea ra to Iehova tu pakari i roto i tana i iki no te akaruke ki vao mei tana Tuatua. Akapeea ra?

¹⁷ Te tu i tataiai te Pipiria te riro ra ei timata i to roto tikai i to tatou ngakau. Te tuatua ra a Ebera 4:12: “E mea ora oki te tuatua [me kare, te akakite anga] a te Atua, e te ririnui, e kokoi maata

* E repeta teia moni takitai, te moni iti roa a te ngati luda e taangaanga ra i taua tuatau ra. Te aiteite ra nga repeta e rua ki te 1/64 moni tutaki i te ra okotai. Kare e peke i teia nga moni toka te tutaki i te manu rikiriki okotai, te manu mama roa atu tei taangaangaia ei kai na te putaua.

16, 17. Akapeea to Iehova pakari i te kitea angaia i tana iki anga i te akaruke i tetai apinga ki vao mei tana Tuatua?

oki to te reira i to te koke matarua ra, e te koputa mama takiri anga oki e taka ke ua atu te vaerua e te ngakau, . . . e te akara matariki oki i te manako e te vananga o te ngakau ra.” Te ko oonu atura te tuatua a te Pipiria, te raukaanga i te akaari mai i to tatou manako tikai e te au akakoroanga. Ko te aronga te tatau ra i te reira ma te ngakau akaapa kua putuputu te taime kua turoriri e te au tataanga kare i rava meitaki te tuatua no te akamerengo ia ratou. Penei ka uiui taua aronga me e tu aroa, e pakari, e te tuatua tau tikai to Iehova.

¹⁸ Ei tuke anga, me apii meitaki tikai tatou i te Pipiria ma te ngakau tae, ka kite mai tatou ia Iehova i roto i te aerenga manako ta te Pipiria i te katoa anga e akakite maira no runga iaia. No reira, kare tatou e manata ana me akatupu mai tetai tataanga i te au uiui anga no te reira kare e kitea vivikiia te au pau anga e tatou. Kia akatutu: I te tuku kapipiti anga i te au potonga piri maatamaata, penei i te akamata anga kare e kitea e tatou tetai tuanga me kore kare tatou e kite akapeea e tano ei tetai tuanga ki tetai. Inara, penei kua rava ta tatou au tuanga i tuku kapipiti e marama ei no runga i te akaraanga o te tutu. Ma te aiteite, me apii tatou i te Pipiria, ma te marie ka apii tatou no runga ia Iehova ei Atua, e te ata maira tetai tutu papu. Noatu me kare tatou e marama i te akamata anga no runga i tetai tataanga me kore te kitea anga akapeea te reira e tau ei ma te tu peretana o te Atua, kua apiipii maata mai ta tatou apiianga i te Pipiria no runga ia Iehova kia akariro ia tatou kia kite iaia e e Atua aroa ua, tano ua, e te tuatua tau.

¹⁹ Kia marama i ta te Atua Tuatua, i reira, kia tatau tatou e kia apii i te reira ma te ngakau tae e te manako papaki tai kore. Kare ainei e e akapapuaanga teia i te pakari maata o Iehova? Ka rauka i te au tangata kite te tata i te au puka ka rauka ua i te “aronga pakari e te kite” i te marama. Inara kia tata i tetai puka te ka marama uaia e te aronga e ngakau akakeu tau ua to ratou—te umumu ra te reira i te tu pakari o te Atua!—Mataio 11:25.

18, 19. (a) Eaa ra tatou i kore ei e manata me akatupu mai tetai tataanga Pipiria i te au uianga kare e kitea vivikiia e tatou te pau anga? (e) Eaa te umumuia ra e raukai te marama i te Tuatua a te Atua, akapeea teia i roto ei ei akakite anga i te pakari maata o Iehova?

E Puka o te “Pakari Tau”

²⁰ I roto i tana Tuatua, te akakite maira a Iehova kia tatou i te mataara meitaki e orai. E ko Tei Anga ia tatou, kua kite meitaki atu aia i tei umuumuia e tatou i ta tatou oki i kite. E te au umu-umu anga no te tangata—kapiti mai te anoano anga kia kitea te aroa, kia mataora, e kia akatupu i te manuia anga o te pirianga—kua vai ua rai. Kua ki maata te Pipiria i te “pakari tau” te ka tauturu ia tatou kia akono i te au oraanga puapinga. (Maseli 2:7, NW) Kua ki taki tai te au tuanga i roto i teia puka tauturu i te pene te akaari maira akapeea tatou me taangaanga i te ako anga pakari a te Pipiria, inara ka akara ana tatou i konei i tetai akaraanga.

²¹ Kua kite ana ainei koe e ko te au tangata akono i te akamou-puku e te akono i te tu riririri ma te putuputu kua tamamae atu ia ratou i te openga ra? E apainga teiaa te tu riririri kia akono i te oraanga. Me utuutu tatou i te reira, te akakino ra te reira i to tatou au manako, te keia ra i te au mei ia tatou, e te tamate ra i to tatou tu rekareka. Te akakite maira te au apiiangā a te taineti e ko te akono anga i te riri ka akamaata i to tatou tumatetenga no te maki pukuatu e tetai atu au maki kino. I mua roa atu i taua au apiiangā a te taineti, kua akakite pakari te Pipiria e: “Akapakia te makitakita, e akaruke i te riri ootoo.” (Salamo 37:8) Inara akapeea tatou i te rave anga i te reira?

²² Te akakite maira te Tuatua a te Atua i teia ako anga pakari: “Na te akono o te tangata i kore ei i riri vave; ko tona ia kakā koia i akakore i te ara.” (Maseli 19:11) Te rauka anga te kite oonu te akara anga i to roto roa, te akara mamao anga i te ka kitea uaia. Te utuutu ra te kite karape i te maramaanga, ka tauturu oki te reira ia tatou kia kite i te tumu i tuatua akapera ei tetai tangata me kare i akono ei na roto i tetai tu. Te tautaanga i te marama i tona au akakoroanga tika tikai, te manako ngakau, e te au turanga ka tauturu ia tatou kia akakore i te au manako papu kore e te au manako ngakau nona.

20. Eaa ra i raukai ia Iehova anake te akakite mai kia tatou i te mataara meitaki e orai, e eaa to roto i te Pipiria te ka tauturu ia tatou?

21-23. Eaa te ako anga pakari te ka tauturu ia tatou kia kopae i te akono anga i te akamou-puku e te tu riririri?

Au Uianga Akamanako Anga

Maseli 2:1-6 Eaa te tauta anga te anoanoia ra e raukai te pakari te kiteaia ra i roto i te Tuatua a te Atua?

Maseli 2:10-22 Na roto i teea au mataara e puapingaia tatou mei te noo rotai anga ma te ako anga pakari a te Pipiria?

Roma 7:15-25 Akapeea teia irava i te akatutu anga mai i te pakari no te taangaangaanga i te au tangata kia rekoti i te Tuatua a te Atua?

1 Korinetia 10:6-12 Eaa ta tatou ka apii mai mei te au akaraanga akamatakite anga a te Pipiria no Iseraela?

²³ Kua ki te Pipiria i teia ako anga: “E tamou rai i te akakoromaki anga tetai e tetai e te akakore ua anga i te ara tetai e tetai.” (Kolosa 3:13, NW) Te tuatua “e tamou rai i te akakoromaki anga tetai e tetai” te akakite maira i te tu akakoromaki ma tetai, te tuku ua anga i te au tu ka kite tatou ei manamanata. Ka tauturu taua tu akakoromaki ia tatou kia kopae i te akonoanga i te akamoupuke. “Te akakore ua anga” te akakite maira i te manako tuku ua i te riririri. Kua kite to tatou Atua pakari e ka anoanoia tatou kia akakore ua i tetai me e tumu tetai kia akapera. Kare ua teia ei puapinga no ratou pera katoa no te au o to tatou uaorai manako e te ngakau. (Luka 17:3, 4) Eaa te tu pakari tei kiteaia i roto i te Tuatua a te Atua!

²⁴ Akakeuia e tona aroa maata roa, kua inangaro a Iehova i te komunikeiti mai kia tatou. Kua iki aia i te mataara meitaki—tetai “reta” tei tataia e te au tangata tata i raro ake i te arataki anga a te vaerua tapu. Tei tupu mai, te kitea ra to Iehova uaorai pakari i roto i to te reira au kapi. E “tuatua-mou tikai” teia pakari. (Salamo 93:5) Ia tatou e akarotai ra i to tatou au oraanga ma te reira e ia tatou e akakite ra i te reira ki tetai atu, te akavaitataia ra tatou ki to tatou Atua pakari tikai. I roto i te pene e aru mai nei, ka uriuri tatou i tetai akaraanga meitaki o te pakari kite mamao o Iehova: te rauka anga iaia te totou i te tuatau ki mua e te akatupu i tona akakoroanga.

24. Eaa te ka tupu mai me akarotai tatou i to tatou oraanga ma te pakari tu-Atua?

“Te Tuatua Pakari a te Atua i te Tuatua Ngaro”

AU TUATUA ngaro! No te mea e au mea muna te reira, e au mea umereia, e te ngaro, e putuputu te taime kua ngata i te au tangata i te akono ngaro ua i te reira. Inara, te karanga ra te Pipiria: “E kakā te Atua kia uuna i te tuatua.” (Maseli 25:2) Ae, ei Tutara Ngateitei e Tei Anga, te akono muna ra e te tau ua a Iehova i etai au apinga mei te tangata ravarai e tae ua atu ki tona tuatau no te akakite mai i te reira.

² Inara, te vaira tetai tuatua ngaro umere e te muna te akakite maira a Iehova i roto i tana Tuatua. Kua tapaia te reira ko “te tuatua ngaro o [to te Atua] anoano.” (Ephesia 1:9) Te api-anga no runga i te reira e maata atu ta te reira akamerengonga i toou tu tarotokaka. Te kite anga i teia tuatua ngaro ka taki atu ki te ora e ka oronga mai kia koe i te akara atu ki roto i to Iehova pakari kare e rauka i te vaitoia.

Akakite Marie Uaia

³ I te ara anga a Adamu raua ko Eva, penei kua akaraanga e kua akakinoia ta Iehova akakoroanga kia rauka tetai enua parataito tei nooia e te au tangata tiama. Inara kua *akono viviki* atu te Atua i te manamanata. Kua tuatua aia: “Ka tuku oki au i te ke ia korua [te ovi] ko te vaine, e to uanga e tona uanga; nana e akaparuparu i to mimiti, e naau e akaparuparu i tona pooavae.”—Genese 3:15.

⁴ E au tuatua ngata teia e te muna. Koai teia vaine? Koai te ovi? Koai oki te “uanga” te ka akaparuparu i te mimiti o te ovi? Ka kimikimi ua a Adamu raua ko Eva. Noatu rai, kua oronga mai ta te Atua au tuatua i te manakonakoanga ki tetai uanga

1, 2. Eaa te “tuatua ngaro” ka tau kia akakeu ia tatou, e no teaa ra?

3, 4. Akapeea te totou tei rekotiiia ia Genese 3:15 i te oronga anga mai i te manakonakoanga, e eaa te tuatua muna, me kore te “tuatua ngaro,” ta te reira i akatupu maira?

tiratiratu a taua nga tokorua. Ka autu te tuatua tika. Ka kiteia ta Iehova akakoroanga. Akapeea ra? A, e tuatua ngaro oki te reira! Te tapa ra te Pipiria i te reira e ko te “tuatua pakari a te Atua i te tuatua ngaro ra, ko tei uunaia ra.”—1 Korinetia 2:7.

⁵ E ko “te akakite mai ia i te au tuatua ngaro,” i te openga ra ka akakite mai a Iehova i te au tuatua tau no te tupuanga o te angaanga o teia tuatua ngaro. (Daniela 2:28) Inara ka rave marie ua aia i te reira, mei tetai takainga ki tetai. Kia akatutu, penei ka manako tatou i te tu me ariu atu tetai metua aroa ua me ui mai tana tamaiti meangiti, “E Papa, noea mai au?” Ka oronga ua te papa pakari i te akakite anga tau ua mei tei maramaia e taua tamaiti ra. I te tamaiti e maata maira, kua akakite maata atu te metua kiaia. Na roto i tetai tu aiteite, te akataka mai ra a Iehova me te papa ra tona iti tangata no te au akakiteanga o tona anoano e te akakoroanga.—Maseli 4:18; Daniela 12:4.

⁶ Akapeea a Iehova i te oronga anga mai i taua au akakite anga? Kua taangaanga aia i te au koreromotu, me kare te au taputou, kia akakite maata ua mai. Papu e, kua rauka ia koe i tetai taime te akono atu i tetai taputou—penei no te oko i tetai are me kare te pati ua me kare i te oronga ua atu i te moni. Kua oronga mai taua taputou i te akapapu anga i te pae ture e ko te au mea tei akatikaia ka akatupuia. Inara eaa a Iehova ka umu-umuia i te akanoo i te au koreromotu, me kare te au taputou, ma te au tangata? Papu tikai, te rava ua ra tana tuatua ei akapapu i tana au koreromotu. E tika tena, inara, i tetai au atianga e manganui, kua turu takinga meitaki te Atua i tana tuatua ma te au taputou i te pae ture. Te oronga mai nei teia au taputou kapitiia kia tatou te au tangata apa ua i te tumu anga kia irinaki atu i te au taputou a Iehova.—Ebera 6:16-18.

5. Akatutu mai te tumu i akakite marie mai ei a Iehova i tana tuatua ngaro.

6. (a) Eaa te akakoroanga o te koreromotu, me kore te taputou? (e) Eaa ra i umere ei e ka papau a Iehova i te au koreromotu ma te au tangata?

“E akamaata . . . au i toou uanga, mei te etu o te rangi ra”

Te Koreromotu ma Aberahama

⁷ Tere atu i te rua tauatini mataiti i muri ake i te akaatea anga-ia te tangata mei Parataito, kua karanga atu a Iehova ki tona tavini tiratiratu ko Aberahama: “E akamaata rava au i toou uanga, mei te etu o te rangi ra . . . E ka meitaki te pa enua katoa o te ao nei i toou ra uanga; ko koe i akarongo mai i toku reo nei.” (Genese 22:17, 18) E maata atu teia i te taputou ua; kua akanoonoo a Iehova i te reira ei taputou i te pae ture e kua turu i te reira ma te au tia kare e rauka i te aatii. (Genese 17:1, 2; Ebera 6:13-15) Mei teaa te umere kua akono tikai te Atu Nga-teitei i tetai *koreromotu* kia akameitaki i te au tangata ravarai!

⁸ Kua akakite mai te taputou a Aberahama e ko te uanga tei taputouia ka aere mai ei tangata, e uanga oki aia no Aberahama. Inara koai oki aia? Kare i roa ana, kua akakite mai a Iehova e ko nga tamaroa a Aberahama, ka riro a Isaaka ei tupuna no te uanga. Ko nga tamaroa a Isaaka, kua ikia a Iakoba. (Genese 21:12; 28:13, 14) I muri mai, kua tuatua a Iakoba i teia au tuatua totou ki tetai o tana au tamaroa e 12: “Kare te sepete e taka ke ia Iuda, e te akava i roto i ona vaevae, e tae ua mai te Silo [“Koia Kua Tau Kiaia”] ra; e koia ta te pa enua e akarongo.” (Genese 49:10) Teiane kua kiteia e ka riro mai te uanga ei ariki, tetai tei aere mai mei te uanga o Iuda!

Te Koreromotu ma to Iseraela

⁹ I te 1513 M.T.N., kua akanoo mai a Iehova i tetai akapapaanga tei akateateamamao i te mataara no tetai atu au akakiteanga no runga i te tuatua ngaro. Kua papau aia i tetai kororomotu ki ta Aberahama uanga, te iti tangata Iseraela. Noatu i teiane kare e taangaangaia ana, ko teia Ture kororomotu a Mose e tuanga pua-pinga ia o ta Iehova akakoroanga no te apai mai i te uanga taputouia. Akapeea ra? E akamanako ana i nga mataara e toru. Te

7, 8. (a) Eaa te kororomotu ta Iehova i papau kia Aberahama, te akakite anga i teea marama no te tuatua ngaro? (e) Akapeea a Iehova i te akakite marie mai anga i te kopu o te uanga tei taputouia mai?

9, 10. (a) Eaa te kororomotu tei papauia e Iehova ma te iti tangata o Iseraela, e eaa te paruruanga tei orongaia mai e taua kororomotu ra? (e) Akapeea te ture i te akatutu anga mai i to te au tangata anoano i te oko?

mea mua, kua riro te Ture ei arai paruruia. (Ephesia 2:14) Kua angaanga tana au ture tuatua tika ei arai i rotopu i te ngati Iuda e te au Kenitara. No reira kua tauturu te Ture i te akaora i te raini o te uanga tei taputouia. Kia akameitaki maataia taua paruru anga, te vai nei rai taua pa enua o Iseraela i te tae anga mai to te Atua tuatau tau no te Mesia kia anauia mai ki roto i te kopu o Iuda.

¹⁰ Te rua, kua akatutu meitaki mai te Ture i to te tangata ano-ano anga i te oko. E Ture tiama, kua akamaeu te reira i te turanga rauka kore o te au tangata ara ua i te akono pu tikai i te reira. Kua angaanga te reira “no te maata ua o te ara i pa’uia mai ei, e kia tae mai te uanga nona taua tuatua i tuatuaia maira.” (Galatia 3:19) Na roto i te au atinga animara, kua oronga mai te Ture i te tapokianganga ara no tetai ua tuatau. Inara, mei ta Paulo i tata ra, “kare rava e tika i te toto puakatoro e te puaka-nio kia akakore i te ara,” te akaata ua mai nei teia au atinga i te atinga oko o Karaiti. (Ebera 10:1-4) No te au ngati Iuda tiratiratu, i reira, kua riro mai taua koreromotu ei “arataki ia tatou ki te Mesia.”—Galatia 3:24.

¹¹ Te toru, kua oronga atu taua koreromotu ki te iti tangata o Iseraela i tetai manakonakoanga kaka. Kua akakite a Iehova kia ratou me vai tiratiratu ratou ki te koreromotu, ka riro mai ratou ei “basileia taunga naku, e ei iti-tangata tapu.” (Exodo 19:5, 6) I te openga ra kua oronga mai a Iseraela tikai i te au mema mua ei kau taunga i te patireia i te rangi ra. Inara, i te katoa anga, kua meameaau a Iseraela i te Ture koreromotu, kua kopae i te uanga Mesia, e kua ngere atu i taua manakonako anga. Naai i reira e akaoti atu i te au taunga no te Patireia? E akapeea taua pa enua akameitakiia i te pirianga ki te uanga taputouia? Ka akakiteia mai taua au turanga o te tuatua ngaro i roto i to te Atua tuatau tau.

Te Koreromotu Patireia o Davida

¹² I te 11 anere mataiti M.T.N., kua akataka maata mai a

11. Eaa te manakonakoanga kaka tei orongaia e te Ture koreromotu ki to Iseraela, inara eaa te katoa anga o taua iti tangata ra i ngere ei i te reira?
 12. Eaa te koreromotu ta Iehova i papau kia Davida, e eaa te marama tei akakiteia mai e te reira no runga i te tuatua ngaro a te Atua?

Iehova i te marama no runga i te tuatua ngaro i te papau anga aia i tetai atu koreromotu. Kua taputou aia ki te ariki tiratiratu ko Davida: “Ka akatu ei au i toou uanga i muri ake ia koe ra, . . . e naku e akamou i tona au. . . . e naku e akatinamou i te terono o tona basileia e tuatau ua atu.” (2 Samuela 7:12, 13; Salamo 89:3) Teiane i kua akatakaia mai te raini o te uanga tei taputouia e na roto mai i te kopu o Davida. Inara ka rauka ainei i tetai tangata ua te tutara e tuatau ua atu? (Salamo 89:20, 29, 34-36) E ka rauka ainei i taua ariki tangata i te akaora mai i te au tangata ravarai mei te ara e te mate?

¹³ I raro ake i te akauru anga, kua tata a Davida: “Kua karanga aturā Iehova ki toku Atu, Ka noo koe ki toku rima katau nei, e kia akariroia e au to au enemi ei pange vaevae noou. Kua taputou a Iehova, kare e tataara, E taunga koe e tuatau ua atu, mei ia Melekizedeka te tu.” (Salamo 110:1, 4) Kua tau ta Davida tuatua ki te uanga taputouia, me kare te Mesia. (Anga-anga 2:35, 36) Ka tutara teia Ariki, kare mei Ierusalemā mai, mari ra mei runga mai i te rangi i te “rima katau” o Iehova. Te oronga maira te reira i te mana kiaia kare ki runga ua i te enua o Iseraela mari ra ki rungao i te enua katoa. (Salamo 2: 6-8) E maata te au mea tei akakiteia mai i konei. Ka akara ana kua tuatua a Iehova i tetai tia e ka riro te Mesia ei “taunga . . . mei ia Melekizedeka te tu.” Mei ia Melekizedeka rai, tei tavini ana ei taunga ariki i to Aberahama tuatau, ka akataoongaia te uanga te aere maira e te Atua ei Ariki e ei Taunga!—Genese 14: 17-20.

¹⁴ I te au mataiti i topa, kua taangaanga a Iehova i tana au peroveta kia akakite maata atu i te au tuatua no runga i tana tuatua ngaro. Ei akaraanga, kua akakite mai a Isaia e ka mate te uanga i te mate akaatinga. (Isaia 53:3-12) Kua totou a Mika i te ngai ka anauia te Mesia. (Mika 5:2) Kua totou katoa a Daniela i te tuatau tikai o te mamaanga mai o te uanga e te matenga.—Daniela 9:24-27.

13, 14. (a) Kia tau kia Salamo 110, eaa te taputou ta Iehova i papau ki tana Ariki akatainua? (e) Eaa atu tetai au akakite anga no te uanga e aere maira tei akakiteia na roto i te au peroveta a Iehova?

Akakiteia Mai te Tuatua Ngaro!

¹⁵ Akapeea teia au totou i te akatupu angaia kua vai ua ei tuatua ngaro kia tae roa mai te uanga. Te karanga ra a Galatia 4:4: “Kia tae rava akenei ra ki te tuatau tikai, kua tonono maira te Atua i tana Tamaiti, na te vaine i anau.” I te mataiti 2 M.T.N., kua akakite atu tetai angera ki tetai vaine paretenia ngati Iuda ko Maria tona ingoa: “E i na, ka to oki koe, e ka anau taau tamaiti, e naau e tapa i te ingoa ia Iesu. Ka maata aia, e ka tuatuaia i te Tamaiti na Tei Teitei: e na te Atua ra, na te Atua e oronga mai i te terono o tona metua o Davida nona: . . . Ka eke mai te vaerua tapu ki rungao ia koe, e na te mana o Tei Teitei e tamaru i rungao ia koe; e tuatuaia’i oki tenana tamaiti tapu, i te Tamaiti na te Atua.”—Luka 1:31, 32, 35.

¹⁶ I muri mai, kua tuku atu a Iehova i te oraanga o tana Tamaiti mei te rangi maira ki roto i te kopu o Maria, i aere mai ei aia mei tetai vaine. E vaine apa ua a Maria. Inara, kare a Iesu i tu ana i tona tu apa ua, no te mea e “Tamaiti [oki aia] na te Atua.” I taua taima rai, kua oronga mai te nga metua tangata o Iesu, e uanga no Davida, Kiaia i te au tika anga natura e te pae ture ei tuanga no Davida. (Angaanga 13:22, 23) I to Iesu papetito anga i te 29 T.N., kua akatainu a Iehova iaia ma te vaerua tapu e kua tuatua e: “Taku Tamaiti akaperepereia teia, kua mareka rava au iaia.” (Mataio 3:16, 17) I te openga ra, kua tae mai te uanga! (Galatia 3:16) Kua tae te tuatau no te akakite maata mai no runga i te tuatua ngaro.—2 Timoteo 1:10.

¹⁷ I te tuatau o tana angaanga orometua, kua akataka mai a Iesu i te ovi ia Genese 3:15 e ko Satani e te uanga a te ovi ko te au pipi a Satani. (Mataio 23:33; Ioane 8:44) I muri mai, kua akakiteia mai e akapeea ratou i te tamate mutu kore angaia. (Apokalupo 20:1-3, 10, 15) E kua akatakaia mai te vaine e ko “Ierusalema i runga ra,” me kore ta te Atua vaine—koia

15, 16. (a) Akapeea ta Iehova Tamaiti i te aere anga mai “na te vaine i anau”? (e) Eaa tei rauka mai ia Iesu mei tona nga metua tangata, e i naea aia i tae mai ei ei uanga taputouia?

17. Akapeea te marama i te akakite angaia mai no te aite anga o Genese 3:15?

oki ko ta Iehova akaaerenga o te au mea vaerua ora i te rangi ra.*—Galatia 4:26; Apokalupo 12:1-6.

Te Kororomotu Ou

¹⁸ Penei ko te akakite anga umere roa atu koia oki ko tei tupu i te po i mua ake ka mate ei a Iesu te akakite anga aia i “te kororomotu ou” ki tana au pipi tiratiratu. (Luka 22:20, NW) Mei to mua akera, te Ture kororomotu a Mose, kia akanoo teia kororomotu ou i tetai “basileia taunga.” (Exodo 19:6; 1 Petero 2:9) Inara, ka akanoo teia kororomotu, kare i tetai iti tangata kopapa, mari ra i te pae vaerua, “te Iseraela o te Atua,” tei kapitia mai te au pipi tiratiratu tei akatainuia a Karaiti ra. (Galatia 6:16) Ka piri atu teia au mema o te kororomotu ou ma Iesu i te akameitakianga i te tangata ravarai!

¹⁹ Inara eaa te kororomotu ou i manuai i te akatupuanga i te “basileia taunga” ei akameitaki i te au tangata ravarai? No te mea koi kore ei i akaapa atu i te au pipi a Karaiti ei aronga ara, kua akariro mai te reira e kia rauka te akakore anga i ta ratou au ara na roto i tona atinga. (Ieremia 31:31-34) Te rauka anga ia ratou te turanga viivii kore ki mua ia Iehova, ka ariki atu aia ia ratou ki roto i tona pamiri i te rangi ra e ka akatainu ia ratou ma te vaerua tapu. (Roma 8:15-17; 2 Korinetia 1:21) Te kite ra ratou i reira i “te akaanau akaou ia . . . kia rauka te manako ora . . . ko tei vaioia ki runga i te rangi.” (1 Petero 1:3, 4) I te mea e ou tikai taua turanga teitei ki te au tangata ra, kua tapaia te au Kerititiano akatainuia i te vaerua ei “tangata ou.” (2 Korinetia 5:17) Te akaari maira te Pipiria e i te openga

* Te “tuatua ngaro . . . te akarongo” kua akakite katoaia mai i roto ia Iesu. (1 Timoteo 3:16) Kua roa ana te reira ei tuatua ngaro, e tuatua muna, me ka rauka ainei i tetai te akono tamou i te tu tiratiratu apa kore kia Iehova. Kua akakite mai a Iesu i te pau anga. Kua vai tiratiratu aia i raro ake i te au timata anga ravarai ta Satani i tuku ki runga iaia.—Mataio 4:1-11; 27:26-50.

18. Eaa te akakoroanga o “te kororomotu ou”?

19. (a) Eaa te kororomotu ou i puapinga ei i te akatupuanga mai i te “basileia taunga”? (e) Eaa te au Kerititiano akatainuia i tapaia ei “tangata ou,” e eia ka tavini i te rangi ma Karaiti?

iora e 144,000 ka piri atu ki roto i te tutara anga i te au tangata akaoraia mei te rangi maira.—Apokalupo 5:9, 10; 14:1-4.

²⁰ I te pae atu ia Iesu, ka riro mai teia aronga akatainuia ei ‘uanga no Aberahama.’* (Galatia 3:29) Te aronga mua tei ikiia ko te au ngati Iuda kopapa. Inara i te 36 T.N., kua akakiteia mai tetai atu tuanga o taua tuatua ngaro ra: te au Kenitara, me kare te aronga kare i te ngati Iuda, ka piri katoa ki roto i te manakonakoanga no te rangi ra. (Roma 9:6-8; 11:25, 26; Ephesia 3:5, 6) Ko te au Kerititiano akatainu uai ainei te aronga te ka rekareka i te au akameitakianga tei taputouia kia Aberahama? Kare, te akapuapinga ra to Iesu atinga i te ao katoa. (1 Ioane 2:2) Kare i roa ana, kua akakite mai a Iehova i te numero tare koreia o te “aronga maata rava” te ka ora atu i te openga o te akatereanga o te au mea a Satani. (Apokalupo 7:9, 14) E au mirioni ua atu te ka akatuia ma te manakonakoanga no te oraanga e tuatau ua atu i te Parataito!—Luka 23:43; Ioane 5:28, 29; Apokalupo 20:11-15; 21:3, 4.

To te Atua Pakari e te Tuatua Ngaro

²¹ Te tuatua ngaro e akaari anga umere tikai i “te pakari tumatatini o te Atua.” (Ephesia 3:8-10) Mei tea te tu pakari tei akarii mai e Iehova i te akanoo anga mai i teia tuatua ngaro, e oti i te akakite marie mai anga i te reira! Kua manako pakari aia i te au kotinga o te au tangata, te akatikaanga ia ratou kia akakite mai i to ratou tu ngakau tikai.—Salamo 103:14.

²² Kua akaari katoa mai a Iehova i te pakari aiteite kore i roto i tana iki anga ia Iesu ei Ariki. Ka irinaki maataia atu ta Iehova

* Kua papau katoa a Iesu i “tetai koreromotu . . . no tetai patireia” ma taua pupu rai. (Luka 22:29, 30) Tera te tika anga, kua taputou a Iesu ma teia “ananga iti” no ratou kia tutara ma ia i te rangi ra e ko te tuanga *rua* o te uanga a Aberahama.—Luka 12:32.

20. (a) Eaa te akakite anga no runga i te tuatua ngaro tei papauia i te 36 T.N.? (e) Koai ma ka rekareka i te au akameitakianga tei taputouia kia Aberahama?

21, 22. Na roto i tea au tu ta Iehova tuatua ngaro i te akaari anga i tona pakari?

Au Uianga Akamanako Anga

Ioane 16:7-12 Akapeea a Iesu i te aru anga i te tu o tona Metua i te akakite marie anga i te tuatua mou?

1 Korinetia 2:6-16 Eaa i kore ei e rauka i te manganui te marama i te tuatua ngaro a Iehova, e akapeea tatou i te marama anga i teia au tuatua ngaro?

Ephesia 3:10 Eaa te akameitaki anga tei rauka i te au Kerititiano i teia tuatau no te tuatua ngaro a te Atua?

Ebera 11:8-10 Akapeea te tuatua ngaro i te akaora anga i te aka-rongo o te au tangata taito, noatu kare i marama meitakia te reira?

Tamaiti i tetai ua atu mea ora i te ao katoa e pini ua ake. I te oraanga mai ei tangata toto e te kopapa, kua kite atu a Iesu i te au tu kino e manganui. Kua marama tikai aia i te au manamanata o te tangata. (Ebera 5:7-9) Akapeea ra to Iesu au taeake tutara ma ia? I te au anere mataiti i topa, ko te au tane e te au vaine—tei ikiia mai mei te au kiri tangata ravarai, te au reo, e te au ngai—kua akatainua. Kare rava e manamanata kare tetai i roto ia ratou tataki tai i aro atu ei autu. (Ephesia 4:22-24) Te noo anga i raro ake i te tutara anga a teia au taunga ariki aroa ua ka riro ei mea mareka anga!

²³ Kua tata te apotetoro ko Paulo: “I te tuatua ngaro kare i kitea i te au tuatau e te au uki taito ra, kua akakiteia mai i teia-nei ki te aronga tapu nona ra.” (Kolosa 1:26) Ae, kua marama maata te aronga tapu tei akatainua e Iehova no runga i te tuatua ngaro, e kua akakite ratou i taua kite ma te mirioni ua atu. Mei teaa te akameitakianga tei rauka ia tatou pouroa! Kua “akakite mai [a Iehova] ia tatou i te tuatua ngaro o tona ano-ano.” (Ephesia 1:9) Kia akakite tatou i teia tuatua ngaro umere tikai ki tetai atu, te tauturuanga ia ratou kia akara oonu atu ki roto i te pakari marama koreia o te Atua ko Iehova!

23. Eaa te akameitaki anga tei rauka i te au Kerititiano no ta Iehova tuatua ngaro?

‘Pakari te Ngakau’ —Inara ma te Akaaka

TE INANGARO ra tetai metua i te oronga i tetai apii pua-pinga ki tana tamaiti meangiti. Te inangaro ra aia i te itae i te ngakau. Eaa tana takainga ka akono? Ka tu tamataku ua ainei aia ki mua i te tamaiti e ka taangaanga i te reo kino? Me kare ka piko ainei aia ki te turanga teitei o te tamaiti e ka tuatua na roto i te tu maru e te ariki ua? Papu e ka iki tetai metua aka-aka e te pakari i te takainga maru.

² Mei teaa rai a Iehova ei Metua—e tu nengonengo ainei me e tu akaaka, e kino me e tu maru? E kite oki a Iehova e te pakari oki. Inara, kua kite ainei koe e kare te kite e te karape e akariro ana i tetai tangata kia akaaka? Mei ta te Pipiria e aka-kite ra, “e akaparau anga tei te kite.” (1 Korinetia 3:19; 8:1) Inara ko Iehova, tei ‘pakari te ngakau,’ e akaaka katoa. (Iobu 9:4) Kare i te mea e turanga akaaka tona me kare kua kore te tu mekameka, mari ra kare ona tu nengonengo. Eaa i pera ei?

³ E tapu a Iehova. No reira kare te tu nengonengo, e tu aka-viivii, i roto iaia. (Mareko 7:20-22) Pera katoa, ka akara ana i ta te peroveta ko Ieremia i tuatua kia Iehova: “Ma te papu ka maara mai i toou meta [a Iehova uaorai] e ka piko ki raro i rungao iaku.”* (Aue o Ieremia 3:20, NW) Ka akamanako ana! Kua puareinga a Iehova, te Atu Ngateitei o te ao katoa e pini ua ake, i te “piko ki raro,” me kare i te eke mai ki to Ieremia

* Kua tau i te aronga tata taito, me kare te Sopherim, i teia irava kia tuatua e ko Ieremia, kare ko Iehova, te piko ra ki raro. I te akaraanga kua manako ratou e kare e tau ana e kia tuatuaia taua takainga akaaka ki te Atua. Tei tupu mai, kua ngere te maata anga o te au uri anga i te tumu tikai o teia irava manea. Inara, te akakite tika ra *The New English Bible* ia Ieremia i te tuatua anga ki te Atua: “E akamaara, Aue e akamaara, e piko mai ki raro kiaku.”

turanga, e raukai i taua tangata apa ua te akara anga mareka ua. (Salamo 113:7) Ae, e akaaka oki a Iehova. Inara eaa te o maira ki roto i te tu akaaka tau i te Atua? Eaa te piri anga o te reira ki te pakari? Eaa ra i puapingai te reira kia tatou?

Akapeea a Iehova i te Riro Anga Kia Akaaka

⁴ Te tu akaaka e ngakau akaaka ia, kare te nengonengo e te ngakau parau. Ei tu tikai i roto roa i te ngakau, te kitea ra te tu akaaka i roto i te au tu mei te maru, te tamou marie, e te tau ua. (Galatia 5:22, 23) Inara, auraka teia au tu tei tau i te Atua kia manako tarevakeia e ei tu paruparu me kare ei tu matakutaku. Kare ratou e aiteite ana ma to Iehova tu riri tuatua tika me kare tana taangaanga anga i te mana akapouanga. Mari ra, no tona tu akaaka e te maru, te akatutu ra a Iehova i tona tu maroiroi tikai, tona mana no te akaaere tiama iaia uaorai. (Isaia 42:14) Eaa te piri anga o te tu akaaka ki te pakari? Te aka-

4, 5. (a) Eaa te akaaka, akapeea te reira i te akaari angaia, e eaa ra te reira i kore ei e tau kia akatarevakeia ma te tu paruparu me kare matakutaku? (e) Akapeea a Iehova i te akatutu anga i te akaaka i tana akonoanga ia Davida, e mei teaa o to Iehova tu akaaka kia tatou?

***Tetai metua
pakari ka akono
akaaka e te
maru i tana
tamariki***

kite ra tetai puka no runga i te Pipiria e: “I te openga ra kua akatakaia te akaaka . . . ei tu noinoi kore e e tumu maata ia o te pakari ravarai.” Kare i reira te pakari tikai, e vai mai me kare te tu akaaka. Akapeea to Iehova tu akaaka i te akapuapinga anga ia tatou?

⁵ Kua imene te Ariki ko Davida kia Iehova: “Kua oronga katoa mai koe kiaku i te paruru ora naau; e na to rima katau i tauturu mai iaku; e no toou maru i maata’i au.” (Salamo 18:35) Tera te aite anga, kua taakaaka mai a Iehova iaia uorai e raukai i te akono atu i teia tangata apa ua, te paruruanga e te akaoraanga iaia mei tetai ra ki tetai ra. Kua kite oki a Davida e raukai iaia te ora—e i te openga ra, kia rauka te tu maata tikai ei ariki—kua rauka ua te reira no to Iehova tu puareinga i te taakaaka iaia Uorai na teia mataara. E tikai, koai ia tatou ka rauka te manakonakoanga no te ora naringa kare a Iehova i akono i te tu akaaka, te puareinga anga i te taakaaka iaia uorai e raukai i te akono mai ia tatou ei Metua maru e te aroa ua?

⁶ E tau katoa kia akamanakoia e te vaira te tuke anga i rotopu i te tu akaaka e te tu tau. E tu manea te tu tau kia tatanuia e te au tangata tiratiratu. Mei te tu akaaka rai, te piri katoa atura te reira ki te pakari. Ei akaraanga, te karanga ra a Maseli 11:2 e: “Tei te aronga akaaka ra te pakari.” Inara, kare roa te Pipiria i tuatua ana no runga ia Iehova ma te tu tau. No teaa ra? Te tu tau, mei tei taangaangaia i roto i te au Tuatua Tapu, te taiku maira i te kite anga i to tetai uorai au kotinga. Kare o te Mana Katoatoa au kotinga mari ua ko tera tei akanooia mai e ia ki runga iaia uorai no te mea no tana au turanga tuatua tika. (Mareko 10:27; Tito 1:2) Pera katoa, e ko tei Teitei Rava, kare aia i raro ake i tetai. No reira te manako o te tu tau kare e tano ana kia Iehova.

⁷ Inara, e tu akaaka e te maru to Iehova. Te apii maira aia i tona au tavini e e puapinga te tu maru ki te pakari mou. Te

6, 7. (a) Eaa te Pipiria i kore ei i taiku ia Iehova i te tu mako? (e) Eaa te piri anga i rotopu i te maru e te pakari, e koai tei akanoo i te akaraanga maata roa no teia?

tuatua ra Tana Tuatua i te “maru e te pakari tikai.”* (Iakobo 3:13) Ka akamanako ana i to Iehova akaraanga no teia.

Te Tua Akaaka Ua ra e te Akarongo Ua ra a Iehova

⁸ Te vaira te akapapu anga pumaana o te tu akaaka o Iehova i roto i tona puareinga anga i te tua i te au apainga e te akarongo ua. Te tumu e te rave ua ra aia e mea umere ia; kare a Iehova e umuumu i te tauturu me kare i te ako anga. (Isaia 40: 13, 14; Roma 11:34, 35) Noatu rai, te akaari ripiti ua maira te Pipiria kia tatou e te maata ra a Iehova i teia au mataara.

⁹ Ei akaraanga, ka akamanako ana i tetai tupu anga meitaki i roto i te oraanga o Aberahama. E toru a Aberahama au manuiriri, tetai ia ratou kua tuatua aia e ko “Iehova.” Ko te tika e au angera te au manuiriri, inara kua aere mai tetai ia ratou i roto i to Iehova ingoa e te rave angaanga ra i roto i Tona ingoa. I te tuatuaanga taua angera e te rave angaanga anga, tera te aite anga, ko Iehova te tuatua ra e te angaanga ra. No teia, kua akakite a Iehova kia Aberahama e kua rongo ana Aia i te “aue maata to Sodoma, e to Gomora.” Kua tuatua oki a Iehova: “E aere ana au ki raro, kia kite i te rave tika anga ratou, mei tei tae roa mai i te reo kiaku nei: e kare ra, ka kite rai au.” (Genese 18:3, 20, 21) E tika, kare te aite anga o te tuatua a Iehova e ka ‘aere [peretana ua te Mana Katoatoa] ki raro.’ Mari ra, kua tuku akaou mai aia i te au angera kia komono iaia. (Genese 19:1) No teaa ra? Kare ainei e te “kite” ra a Iehova te akara ra i te turanga tikai o taua tuanga ngai? E papu ae. Mari ra, kua oronga akaaka ua a Iehova ki taua au angera i te tuku angaanga kia akara meitaki i te turanga e kia atoro ia Lota e tona pamiri i Sodoma.

* Te karanga ra tetai atu au urianga “te akaaka te aere maira mei te pakari” e “te tu maru ko te akairo ia o te pakari.”

8-10. (a) Eaa i riro ei ei mea umere e te akaari ra a Iehova i te tu puareinga no te tua aere e te akarongo ua? (e) Akapeea te Mana Katoatoa i te akono akaaka anga ma tana au angera?

¹⁰ Pera katoa, kua akarongo mai a Iehova. Kua pati aia i tetai atiangā i tana au angera kia taiku mai i te au mataara tuketuke no te akatupu viviki i te inga anga o te ariki kino ko Ahaba. Kare i anoanoia taua tauturu e Iehova. Inara, kua ariki aia i te taiku anga a tetai angera e kua akaue atu iaia kia rave ua atu i te reira. (1 Ariki 22:19-22) Kare ainei te reira i te tu akaaka?

¹¹ Te puareinga ra a Iehova i te akarongo i te au tangata apa ua te inangaro ra i te akakite i to ratou au manako. Ei akatau-anga, i te akakite mua anga a Iehova kia Aberahama i Tona akakoroanga kia takore ia Sodoma e Gomora, kua oripu ua taua tangata tiratiratu ra. “Auraka roa oki koe e akapera,” i tua-tua ei a Aberahama, te na ko anga: “Kare ainei e mea tika ta te Akava i to te ao katoa nei e rave?” Kua ui aia me ka akaora mai a Iehova i te au oire me kitea e 50 tangata tuatua tika i reira. Kua akapapu atu a Iehova kiaia e ka pera Aia. Inara kua ui akaou a Aberahama, te akameangiti anga mai i te numero ki te 45, e oti ki te 40, e te vai atura. Noatu ta Iehova akapapu anga, kua maro ua atu a Aberahama e tae atu taua numero ki te tai ngauru. Penei kare ake rai a Aberahama i marama tikai mei teaa oki te aroa ia Iehova. Noatu te tu, kua akatika tamou marie ua a Iehova e te akaaka i tona oa e te tavini ko Aberahama kia akakite mai i tona manako na teia mataara.—Genese 18:23-33.

¹² Eia au tangata kite meitaki roa ka akarongo tamou marie atu ki tetai tangata kite kore? * Mei tera tikai te tu akaaka o to tatou Atua. I taua tuatau uriuri anga, kua kite katoa mai a Aberahama e e “akakoromaki maata” to Iehova. (Exodo 34:6) Penei kua kite e kare ona tika anga no te uiui i te au angaanga a tei Teitei Rava, kua pati a Aberahama e rua taime: “Auraka taku Atua kia riri.” (Genese 18:30, 32) Ae, kare a Iehova i pera ana. E “maru e te pakari tikai” tei iaia.

* Ma te umere, te akatuke ra te Pipiria i te tamou marie ma te tu nengo-nengo. (Koholeta 7:8) Te akakite maira to Iehova tu tamou marie i te akapapu anga maata atu o tona tu akaaka.—2 Petero 3:9.

Tau Ua a Iehova

¹³ Te kiteia ra to Iehova tu akaaka i roto i tetai atu tu manea —te tau ua. Kare teia tu e kiteaia ana i roto i te au tangata apa ua. Kare ua a Iehova e puareinga ana i te akarongo mai ki tana au mea ora kite inara te puareinga katoa ra aia i te tuku ua me kare e maro anga ma te au kaveinga tuatua tika. Mei tei taangaangaia i roto i te Pipiria, te tuatua “e tau” te aite anga tikai e “tuku ua.” E akairo maata teia tu o te pakari tu-Atua. Te karanga ra a Iakobo 3:17 e: “Te pakari no runga mai . . . e tau.” (NW) Na roto i teea tu i tau ua ei a Iehova i te pakari rava-rai? No tetai mea, e tu akatanotano ua tona. Kia maara, te apii maira tona ingoa kia tatou e te akairo ra a Iehova iaia uo-rai kia rave i tetai ua atu apinga no te akatupu i tona akakoro-anga. (Exodo 3:14) Kare ainei te reira e akakite mai ana i te tu akatanotano ua e te tau ua?

¹⁴ Te vaira tetai irava Pipiria umere tikai te tauturu maira ia tatou kia marama tikai i te tu akatanotano ua o Iehova. Kua orongaia tetai orama ki te peroveta ko Ezekielia no te aka-aerenga a Iehova i te rangi ra, o te au mea ora vaerua. Kua kite atu aia i tetai kariota tuke te maatamaata e te mataku akauruia, to Iehova uo-rai “pereoo” tei raro ua i Tana akaaere anga. Te mea umere tikai ko te mataara i neke ei te reira. E a tuanga o nga uira maatamaata ma te au mata e raukai te kite i te ngai ravarai e ka rauka i te tauu viviki i te aerenga, ma te kore e tapu me kare e uri. E kare teia kariota maatamaata e teiaa ana mei tetai pereoo maani uaia e te tangata e ma te teiaa. Ka neke te reira mei te viviki o te uira, te raukaanga i te uri i te tua katau! (Ezekielia 1:1, 14-28) Ae, ta Iehova akaaerenga, mei te Ngatei-tei maata katoatoa e akatere ra i te reira, te akatanotano tau tikai ra, i te ariu ua anga ki te au turanga e tauu ra e te au umu-umu anga ka akonoia mai.

13. Eaa te aiteanga o te tuatua “tau” mei tei taangaangaia i roto i te Pipiria, e eaa ra teia tuatua i akataka tikaia ei kia Iehova?

14, 15. Ta Ezekielia orama no te kariota o Iehova i te rangi te apii maira kia tatou i teea no te akaaerenga a Iehova i te rangi ra, mei teea te tuke i te reira ki te au akaaerenga i te ao?

¹⁵ Ka rauka ua i te au tangata i te aru i taua tu akatanotano tiama. Inara, e putuputu te taime, e pakari atu te au tangata e ta ratou au akaaerenga kare e akatanotano ana, kare e akono ana i te tu tau e te tuku ua. Kia akatutu: Penei ka akara anga umere tikai tetai tangika maatamaata me kore tetai rerue kako no te maata e te ririnui. Inara ka rauka ainei i nga mea e rua te ariu ki te au tau i anga viviki no te turanga ra? Me topa tetai apinga ki mua i tetai rerue kako, kare te tau i anga e rauka. Kare e mama ua te tapu viviki. Penei ka pou i te rerue kako e rua kiro mita te roa e raukai i te tapu i muri ake i te tukuna angaia te pereiki! Ma te aiteite, penei ka tere ua tetai tangika maatamaata e varu kiro mita i muri ake i te tamate angaia te enitini. Noatu me ka tauia nga enitini, penei ka teretere ua atu te tangika no tetai toru kiro mita! Te aiteite katoa ra ki te au akaaerenga tangata te ariu ua ra ki te tu marokiakia e te tau kore. No te ngakau parau, te patoi putuputu ra te au tangata i te akatanotano ua ki te au tau i anga e te au turanga. Kua akariro taua tu marokiakia e kia pangakarapu te au akaaerenga e kua akainga i te au kavamani. (Maseli 16:18) Mei teaa to tatou mataora e kare a Iehova e tana akaaerenga katoa e mei te reira rai!

Akapeea a Iehova i te Akaari Anga i te Tu Tau Ua

¹⁶ Ka akamanako akaou ana i te akapou anga o Sodoma e Gomora. Kua rauka ia Lota e tona pamiri te au ikuiku anga taka meitaki mei te angera a Iehova: “E oro ki te maunga.” Inara, kare teia i tau ana kia Lota. “Auraka ana, e taku Atu e” i pati atu ei aia. Kua papu e ka mate aia me oro atu aia ki te au maunga, kua pati atu a Lota e kia akatikaia aia e tona pamiri kia oro atu ki tetai oire i te pae mai te ingoa ko Zoara. I na, kua akakoro a Iehova i te akapou i taua oire ra. Pera katoa, kare e tumu no te tu mataku o Lota. Papu tikai ka rauka ia Iehova te akaora ia Lota i te au maunga! Noatu rai, kua tuku ua a Iehova

16. Akapeea a Iehova i te akaari anga i te tu tau tikai i tana akono anga ia Lota i mua ake i te akapou anga o Sodoma e Gomora?

ki ta Lota pati anga e kua akaora atu ia Zoara. “I na, kua akatika atu au i taau tuatua i tenana,” i akakite ei te angera kia Lota. (Genese 19:17-22) Kare ainei e tau ua te reira i to Iehova tuanga?

¹⁷ Te ariu katoa ra a Iehova ki te au tu tatarara ngakau tae, te rave ua anga i te tu aroa e te tika. Ka akamanako ana i tei tupu i te tonono angaia te peroveta ko Iona ki te oire kino e te ta ua o Nineve. I te mati anga a Iona ki runga i te au mataara o Nineve, e mama ua te au tuatua akauruia tei akakiteia e ia: Ka takoreia te oire maata i roto i te 40 ra. Inara, kua tauu viviki te au turanga. Kua tatarara te au Nineve!—Iona, pene 3.

¹⁸ Ka riro ei apii anga kia akaaite akapeea a Iehova i te ariu anga ma to Iona ariu anga atu ki teia tauu anga o te au turanga. I roto i teia akatauanga, kua akatanotano ua a Iehova, te akakeuanga iaia uaorai kia riro mai e ko Tei Akakore i te au ara kare ei ‘toa tamaki.’* (Exodo 15:3) Ko Iona, i tetai tua, kare i tukutuku ua e kare i aroa ua. Kare i akaata i to Iehova tu tau tikai, kua ariu aia mei te rerue kako me kare mei tetai tangika maatamaata tei taikuia i mua ake. Kua akakite aia i te tumate-tenga, kia tupu rai te tumatetenga! Inara, ma te tamou marie, kua apii a Iehova i tana peroveta tamou marie kore i tetai apii-anga maara uaia no te tu tau tikai e te aroa ua.—Iona, pene 4.

¹⁹ I te openga ra, te tau ua ra a Iehova no tana e tapapa maira mei ia tatou. Kua tuatua te Ariki ko Davida e: “Kua kite oki aia i to tatou tu; te manako ra aia e, e one tatou nei.” (Salamo 103:14) Kua kite meitaki atu a Iehova i to tatou au kotinga e to tatou au tu apa ua ia tatou uaorai. Kare aia e tapapa maata

* Ia Salamo 86:5, kua tuatuaia no Iehova e ‘meitaki ra, i te akakore mai i te ara.’ I te uri angaia tauu taramo i te reo Ereni, te tuatua “akakore mai i te ara” kua uriia e *e-pi-ei-kes’*, me kare “tau ua.”

17, 18. I te akonoanga i to Nineve, akapeea a Iehova i te akaari anga e tau ua aia?

19. (a) Eaa ka papu ei ia tatou e e tau ua a Iehova no tana e tapapa maira ia tatou? (e) Akapeea a Maseli 19:17 i te akaari anga mai e e Pu “meitaki e te tau” e te akaaka oonu katoa ra a Iehova?

Au Uianga Akamanako Anga

Exodo 32:9-14 Akapeea a Iehova i te akatutu anga i te tu akaaka i te ariu anga ki ta Mose pati anga no Iseraela?

Akava 6:36-40 Akapeea a Iehova i te akaari anga i te tu tamou marie e te tau ua i te pau anga i te pati anga a Gideonā?

Salamo 113:1-9 Akapeea a Iehova i te akapapu anga i te tu akaaka i te akonoanga i te au tangata?

Luka 1:46-55 Eaa ta Maria i irinaki no runga i to Iehova manako no te au tangata akaaka e te maru? Akapeea tona manako i te akakeu anga ia tatou?

mai ana mei te ka rauka ia tatou i te rave. Te akatuke ra te Pipiria i te au pu tangata tei ‘meitaki e te tau,’ ma te aronga “maru kore katoa.” (1 Petero 2:18, NW) Ko teea Pu a Iehova? Akara ana i ta Maseli 19:17 e akakite ra: “Ko tei aroa i te ao ra, kua oronga aia i te apinga na Iehova.” Te taka meitaki ra, ko tetai pu meitaki ua e te tau ua te ka akamanako i te au angaanga takinga meitaki tei raveia no te aronga akaaka ra. E maata atu i te reira, te akakite mai nei teia irava e ko Tei Anga i te ao katoa e pini ua ake, te tika anga, te manako ra iaia uaorai e te kaiou ra ki te au tangata te rave ra i taua au angaanga aroa ua! I konei te tu akaaka i tona tu oonu tikai.

²⁰ E tu tika e te tau ua to Iehova i roto i tana akonoanga i tona au tavini i teia tuatau. Me pure tatou ma te akarongo, ka akarongo mai aia. Noatu kare aia e tuku mai ana i te au karere angera kia tuatua mai kia tatou, auraka tatou e taopenga e kare ta tatou pure e pauia mai e ia. Ka akamaara ana i te pati anga te apotetoro ko Paulo i te au taeake irinaki kia “pure” e kia tukunaia aia mei te are auri, kua tuatua mai aia: “Kia akaoki vaveia ra au ia kotou na.” (Ebera 13:18, 19) Penei ka rauka i reira i ta tatou au pure i te akakeu tikai ia Iehova kia rave i te mea kare aia e rave ana!—Iakobo 5:16.

20. Eaa te akapapu anga e te akarongo maira a Iehova i ta tatou au pure e te ariu maira ki te reira?

E tau ua a Iehova e te marama ra i to tatou au kotinga

²¹ E tika, kare te aite anga o etai o teia au akatutuanga o te tu akaaka o Iehova—tona tu maru, tona tu puareinga i te akarongo, tona tu tamou marie, tona tu tau ua—e te tuku ua ra a Iehova i tana au kaveinga tuatua tika. Penei ka manako akapera te au orometua o Kerititome e te tau ua ra ratou me akamainiini ratou i nga taringa o ta ratou au anana na te akaparuparu anga i te au turanga tu akono o Iehova. (2 Timoteo 4:3) Inara te tu tuku ua o te au tangata no te tu rapurapu kare e tano ana ki te tu tau tu-Atua. E tapu a Iehova; kare rava aia e akataero i tana au turanga tuatua tika. (Levitiku 11:44) Kia inangaro ua atu tatou, i reira, i te tu tau ua o Iehova no te reira tikai—e akapapu anga i tona tu akaaka. Kare ainei koe e rekareka ana i te akamanako e ko te Atua ko Iehova, te Poretana pakari roa atu i te ao katoa e pini ua ake, te akaaka katoa ra? Mei teaa te rekareka i te akavaitata atu ki teia Atua umere tikai inara ma te maru, te tamou marie, e te tau ua ra!

21. Eaa te taopenga auraka tatou kia akono mei te tu akaaka o Iehova, mari ra, eaa ta tatou ka tau kia ariki no runga iaia?

Akakite Mai a Iesu i te 'Pakari o te Atua'

KUA poitirere tikai te aronga matakitaki. Te tu ua ra te mapu tane ko Iesu ki mua ia ratou i roto i te tunako e te apii ra. Kare aia i te tangata ke kia ratou—kua maata mai aia i roto i to ratou oire, e no etai mataiti kua angaanga ana aia i rotopu ia ratou ei tangata kamuta. Penei te noo ra etai ia ratou i roto i te au are ta Iesu i tauturu i te patu atu, me kare te taangaanga ra ratou i te au arote e te au amo i runga i to ratou enua tei maaniia e ia ma tona nga rima.* Inara akapeea ratou i te ariu anga mai ki te apiianga a teia tangata kamuta i mua ana?

² Kua poitirere tikai te maata anga o te aronga e akarongo atura, te uiuianga: “Noea te pakari . . . a teianei tangata?” Inara kua tuatua katoa ratou: “Teia te kamuta, te tamaiti a Maria.” (Mataio 13:54-58; Mareko 6:1-3) Ma te tataraara, kua akamanako te au tangata tupu o Iesu, ‘E tangata noa ua teia kamuta mei ia tatou rai.’ Noatu te pakari o tana au tuatua, kua kopae ratou iaia. Kare ratou i kite ana e ko te pakari tana e akakite ra kare ia nona.

³ Noea *mai* teia pakari o Iesu? “Kare taku uaorai i taku e apii nei,” i tuatua ei aia, “nana ra, na tei tonono mai iaku nei.” (Ioane 7:16) Kua akamarama te apotetoro ko Paulo no Iesu ‘ko tei akariroia e te Atua ei pakari, no tatou.’ (1 Korinetia 1:30) Te akakite uaia maira to Iehova tu pakari na roto i tana Tamaiti, ko Iesu. Ae, kua tika teia e kua tuatua a Iesu: “Ko au e te Metua ra, okotai ia.” (Ioane 10:30) Ka akara matatio ana tatou e toru ngai i reira kua akaari a Iesu i te ‘pakari o te Atua.’

* I te au tuatau Pipiria, kua tutakiia te aronga kamuta kia patu i te au are, te maanianga i te au apinga akamanea are, e te maanianga i te au apinga no te pama. Kua tata a Justin Martyr, o te rua anere mataiti T.N., no Iesu: “E peu oki nana kia angaanga ei tangata kamuta i rotopu i te au tangata, te maanianga i te au arote e te au amo.”

1-3. Akapeea to Iesu au tangata tupu i mua ana i te ariu anga ki tana apiianga, e eaa ta ratou i kore i kite no runga iaia?

Tana i Apii Ra

⁴ Te mea mua, ka akara ana i ta Iesu i apii. Te tumu tuatua o tana tuatua akakiteanga koia oki “te evangelia o te basileia.” (Luka 4:43) E puapinga oki te reira na te Patireia te akapapua i to Iehova ingoa—e tona tu ei Tutara tuatua tika—e te apaianga mai i te au akameitakianga mutu kore ki te au tangata ravarai. I roto i tana apiianga, kua oronga katoa a Iesu i te ako anga pakari no te oraanga i te au ra ravarai. Kua akapapu aia iaia uorai e ko te ‘Tumu Korero Umere.’ (Isaia 9:5) Ae, akapeea e riro ei kia kore e meitaki tana ako anga? E kite oonu tona i te Tuatua a te Atua e te anoano, te marama meitaki anga i te tu natura o te tangata, e te inangaro oonu i te tangata ravarai. No reira, e tau ua tana ako anga e te meitaki ra no tana aronga akarongo ra. Kua tuatua a Iesu i te “tuatua o te ora mutu kore.” Ae, me aruia, te taki atura tana ako anga ki te ora.—Ioane 6:68.

⁵ Te Tuatua i te Maunga e akaraanga meitaki roa o te pakari aiteite koreia tei kitea i roto i te au apiianga a Iesu. Ko teia tuatua, tei rekotiia ia Mataio 5:3–7:27, papu ka pou e 20 ua miniti i te oronga. Inara, tana ako anga, kare i kotingaia—te tano nei i teia tuatau mei te taime mai i orongaia te reira. Kua akono a Iesu i te au tumu manako tuketuke, kapiti mai e akapeea me akamako mai i te au pirianga i rotopu i tetai (5:23-26, 38-42; 7:1-5, 12), akapeea me akono i te tu ma i te pae akono (5:27-32), e akapeea me akono i tetai oraanga puapinga (6:19-24; 7:24-27). Inara e maata atu ta Iesu i rave i te *akakite ua* ki tana aronga akarongo i te mea pakari kia akono; kua *akaari* aia kia ratou na te akamaramaanga, te akatakaanga, e te orongaanga i te akapapu anga.

4. (a) Eaa te tumu tuatua o ta Iesu tuatua akakite, eaa i puapinga maitai te reira? (e) Eaa i tau ua ei ta Iesu ako anga e e meitaki rai no te aronga i akarongo maira iaia?

5. Eaa etai o te au tumu manako ta Iesu i akono i roto i te Tuatua i te Maunga?

“Kua va ua te tangata i tana tuatua”

⁶ Ei akaraanga, ka akamanako ana i ta Iesu ako anga pakari e akapeea me akono i te tu taitaia no te au apinga materia, mei tei taikuia ia Mataio pene 6. “Auraka e apiapi i to kotou ora, i ta kotou e kai, e ta kotou e inu, e te kakau no to kotou kopapa. Kare aina e maata te ora i te kai, e te kopapa i te kakau,” i ako mai ei a Iesu ia tatou. (Irava 25) E au apinga anoanoia no te ra te kai e te kakau, e e mea natura ua i te manako atu e kia rauka te reira. Inara te akakite maira a Iesu kia tatou “auraka e apiapi” i teia au apinga.* No teaa ra?

⁷ E akarongo mai ana ia Iesu i te akamarama papu ua anga. I te mea kua oronga mai a Iehova i te oraanga e te kopapa kia tatou, kare ainei e rauka iaia i te oronga mai i te kai ei akaroa i taua oraanga e te kakau kia akakakau i taua kopapa ra? (Irava 25) Me te oronga ra te Atua i te kai na te au manu e te akamanea ra aia i te au tiare, mei teaa te maata o tana akono anga i tona aronga akamori! (Irava 26, 28-30) E tikai, e pua-pinga kore te apiapi anoano koreia. Kare te reira e akaroa i to tatou oraanga ma tetai manga tuanga.[#] (Irava 27) Akapeea e raukai ia tatou te kopae i te tu apiapi? Te ako maira a Iesu ia tatou: E tuku tamou i te akamori anga i te Atua ko te ngai mua ia i to tatou oraanga. Ko te aronga e pera ra ka papu e pouroa ta ratou au umuumu anga i te au ra ka “kapiti katoaia mai” kia ratou e to ratou Metua i te rangi ra. (Irava 33) I te openga ra, te oronga maira a Iesu i tetai taiku anga tau ua—e akono i tetai ra mei tetai. Eaa ra ka kapiti atu ei i te au tu apiapi o apopo ki to teia ra? (Irava 34) I te pae mai, eaa ra ka manamanata pua-pinga kore ei no runga i te au apinga penei kare e tupu? Te ta-

* Te tuatua verepa Ereni tei uriiia “e apiapi” te aite anga “kia tamanataia te manako.” Mei tei taikuia ia Mataio 6:25, te taiku ra te reira ki te mataku manamanata te akaanga ke ra me kare te akatakake ra i te manako, te akakore anga i te tu rekareka mei te oraanga.

[#] Ko te tika, te akaari maira te kimikimi anga taineti e ko te maata o te manamanata e te taitaia ka akatupu i te maki pukuatu kia tatou e tetai atu au maki tuketuke te ka akapoto i te oraanga.

6-8. (a) Eaa te au tumu akakeu no te kopae anga i te taitaia ta Iesu i oronga mai? (e) Eaa te akaari maira e kua akaata ta Iesu ako anga i te pakari mei runga mai?

angaangaanga i taua ako anga pakari ka akakore i te mamae ngakau mei ia tatou i roto i teia ao taitaia.

⁸ Te taka meitaki ra, ko te ako anga ta Iesu i oronga mai te tau ra i teia tuatau mei te taima mai i orongaia te reira vaiata rai e 2,000 mataiti i topa. Kare ainei te reira i te akapapu anga o te pakari mei runga maira? Pera te ako anga meitaki a te au tangata ako tetai kare e tau ana e te anoanoia ra kia akara akaouia me kare kia monoia. Inara, te tau nei rai ta Iesu apiianga i teia tuatau. Inara auraka te reira e akapoitirere ia tatou, no te mea kua tuatua teia Tumu Korero Umere i “ta te Atua rai tuatua.”—Ioane 3:34.

Tana Tu Apiianga

⁹ Ko te rua o te ngai te akaata ra a Iesu i to te Atua pakari koia oki ko tana tu apiianga. I tetai atiangā, kua oki ua mai te au vaeau tei tonoa i te opu iaia, e kua karanga atura: “Kare rava e tangata e tau te tuatua i ta tera ra tangata.” (Ioane 7:45, 46) Kare teia i te tuatua ua. O te au tangata ravarai tei ora ana, kua rauka ia Iesu, “no runga” maira, te kite maata roa atu e te tupu anga mei te reira ka rave ua mai. (Ioane 8:23) Kua apii tikai aia i tei kore e rauka i tetai tangata i te apii. Ka akamanako ana e rua o taua rave anga a teia Puapii pakari.

¹⁰ *Taangaanga meitaki anga i te au akatutu anga.* “Ta Iesu i tuatua parabole atu ki te tangata tini ra,” kua akakiteia mai kia tatou. “Kare rava e tuatua parabole kore kia tuatua aia kia ratou.” (Mataio 13:34) Ka umere ua tatou i tona au tu aiteite kore i te apii anga i te au tuatua mou oonu na roto i te au apinga o te ra. Te aronga pama e tanu ra i te au ua, te au vaine e akapapa ra no te tunu varaoa, te tamariki e kanga ra i te ngai makete, te aronga ravakai e uuti maira i te au kupenga, te au

9. Eaa ta etai aronga vaeau i tuatua no runga i ta Iesu apiianga, eaa teia i kore ei i te tuatua ua?

10, 11. (a) Eaa ra tatou ka umere ei no runga i ta Iesu taangaanga anga i te au akatutu anga? (e) Eaa oki te au parapore, eaa te au akaraanga te akaari maira e tau tikai ta Iesu taangaanga anga i te au parapore no te apiianga?

tiaki mamoe e kimi ra i te mamoe ngaro—e au apinga teia tei kiteia e tana aronga akarongo e manganui te taime. Me kapitiia atu te au tuatua mou puapinga ma te au apinga matauia, kua tarai vivikiia e te oonu taua au tuatua mou ki roto i te manako e te ngakau.—Mataio 11:16-19; 13:3-8, 33, 47-50; 18:12-14.

¹¹ E taangaanga putuputu ana a Iesu i te au parapore, te au tua poto ua mei te reira ka raveia mai te au tuatua mou pae vaerua me kare te pae akono. I te mea ka ngoie ua te au tua i te opuia e te akamaaraia i te au manako maani ua, kua tauturu te au parapore i te akono tamou i ta Iesu au apiiangā. I roto i te au parapore e manganui, kua akataka a Iesu i tona Metua ma te au tuatua oraora tei kore e ngaropoinaia. Ei akaraanga, koai tei kore e marama i te tumu manako o te parapore o te tamaiti kaimoumou apinga—ko tetai tei aere ke me akaari i te tu taraara tikai, ka tangi a Iehova e ka ariki aroa ua i tei oki mai? —Luka 15:11-32.

¹² *Taangaanga karape anga i te au ui anga.* Kua taangaanga a Iesu i te au ui anga kia akakeu i tana aronga akarongo kia tamanako i ta ratou uaorai au taopenga, kia akara matatio i to ratou au akakoroanga, me kare kia rave i te au iki anga. (Mataio 12:24-30; 17:24-27; 22:41-46) I te uiui anga te au arataki akonoanga me e mana orongaia mai tona e te Atua, kua pau atu a Iesu: “I te bapetizo a Ioane nei, no te rangi mai aina? e na te tangata aina?” Kua poitirere no taua ui anga, kua eumi-umi ratou kia ratou uaorai: “Kia tuatua tatou, No te rangi mai; e riro aia i te tuatua mai e, Eaa iora kotou i kore ei i akarongo atu iaia? Kia tuatua oki tatou, Na te tangata.” Inara, “kua maku oki [r]atou i te tangata; kua kite katoatoa oki ratou e, e peroveta tikai a Ioane.” I te openga ra, kua pau ratou: “Kare matou i kite.” (Mareko 11:27-33; Mataio 21:23-27) Ma tetai ui anga ngoie ua, kua akamuteki ua a Iesu ia ratou e kua akaari mai i te tu pikikaa i roto i to ratou au ngakau.

12. (a) Na roto i teea mataara ta Iesu taangaangaanga i te au ui anga i roto i tana apiiangā? (e) Akapeea a Iesu i te akamuteki anga i te aronga uiui i tona mana?

¹³ I tetai taime kua taokotai a Iesu i te au raveanga na te tauru anga mai i te au ui anga akakeu i te manako ki roto i tana au akatutu anga. I te ui anga tetai roia ngati Iuda kia Iesu eaa tei umuumuia e raukai te ora mutu kore, kua taiku atu a Iesu i te Ture a Mose kiaia, tei akaue mai i te aroa i te Atua e te tangata tupu. Te inangaroanga i te akapapu iaia uaorai e e tuatua tika, kua ui te tangata ra: "Koai oki toku tangata tupu?" Kua pau atu a Iesu na te akakiteanga i tetai tua. Te teretere ra tetai tangata ngati Iuda koia ua i te takinga kino angaia aia e te aronga keia, tei akaruke mai iaia vaitata rai ka mate. Kare i roa kua aere mai nga tangata ngati Iuda, te mua e taunga aru mai ko tetai ngati Levi. Kua kopae nga tangata iaia. Inara kua aere mai tetai tangata Samaria. Akakeuia e te tu tangi, kua tama maru atu aia i te ngai kinokino o taua tangata ra e kua amo aroa ua atu i taua tangata ki tetai ngai akonokono i reira ka meitaki mai ei aia. Te taopenga anga i te tua, kua ui atu a Iesu ki tei uiui maira: "I taua nga tangata toko toru ra, koai te tangata tupu iaia, i toou manako anga, i rokoia e te anana keia ra?" Kua akakeuia taua tangata kia pau: "Ko tei aroa atu iaia ra."—Luka 10:25-37.

¹⁴ Akapeea te parapore i te akaata anga i te tu pakari o Iesu? I to Iesu tuatau, kua taiku te ngati Iuda i te tuatua "tangata tupu" ki te au tangata anake tei akono i ta ratou au peu—papu tikai kare i te au Samaria. (Ioane 4:9) Naringa a Iesu i akakite i te tua e ko te tangata Samaria tei takinga kinoia e ko te tangata ngati Iuda tei tauturu ra, ka uri ke ainei te reira i te tu iriiri? Kua akanoo pakari a Iesu i te tua e kua akono aroa atura tetai tangata Samaria i te tangata ngati Iuda. Ka akara, katoa ana, i te ui anga ta Iesu i ui atu i te openga o te tua. Kua akatano aia i te manako maata ki runga i te tuatua "tangata tupu." Tera te aite anga, kua ui te roia e: 'Koai tikai tei tau i toku tu aroa tangata tupu?' Inara kua ui a Iesu: "I taua nga tangata toko toru ra, koai te tangata tupu iaia?" Kua akara a Iesu, kare i tei *rau*ka te takinga meitaki, te tangata takinga kinoia, mari ra ki runga i tei *akaari* i te takinga meitaki, te tangata Samaria. Ka akono rave ua tetai tangata tupu mou i te akaari i te aroa ki tetai ua

13-15. Akapeea te parapore o te tangata tupu Samaria i te akaata anga i te pakari o Iesu?

atu noatu to ratou ngai i aere mai ei. Kua akakite meitaki a Iesu i tana tumu manako.

¹⁵ E mea umere ainei e kua va ua te au tangata i ta Iesu “tua-tua” e kua akavaitataia kiaia? (Mataio 7:28, 29) I tetai ati anga kua noo ua mai “e manganui te tangata” kiaia e toru ra, te noo ua anga ma te kore e kai!—Mareko 8:1, 2.

Tona Tu Oraanga

¹⁶ Ko te toru o te ngai i akaata ei a Iesu i to Iehova tu pakari koia oki ko tona tu oraanga. E tau ua te tu pakari; te angaanga ra. “Koai tei pakari i roto ia kotou?” i ui ei te pipi ko Iakobo. I reira kua pau aia i tana ui anga, i te na ko anga: “Kia tuku i tona tu akono meitaki i te oronga i te akapapu anga tau no te reira.” (Iakobo 3:13, *The New English Bible*) Ta Iesu akono anga iaia uaorai kua oronga mai i te “akapapu anga tau” e te akaaereia ra aia e te pakari tu-Atua. Ka akara ana tatou akapeea aia i te akaari anga i te akava anga tau, i roto i tona tu oraanga e tana akonoanga i tetai atu.

¹⁷ Kua kite ainei koe i te au tangata tei ngere i te akara anga meitaki e putuputu te taime kua akono manako pakari? Ae, ka anoania te pakari kia parani ei. Te akaataanga i te pakari tau i te Atua, kua rauka ia Iesu te parani tiama. Tei maata atu, kua tuku aia i te au apinga pae vaerua na mua i tona oraanga. Kua maroiroi pakari aia i te rave i te angaanga akakite anga i te tua-tua meitaki. “Ko toku ia tere i aere mai ei au nei,” i tuatuaia aia. (Mareko 1:38) Tei matauia, kare te au apinga materia i te mea puapinga kiaia; i te akaraanga kare e maata ana tana au apinga. (Mataio 8:20) Inara, kare aia i akono ana i te tu oraanga pakari. Mei tona Metua rai, “te Atua mataora,” e tangata rekareka a Iesu, e kua tarekareka atu aia i tetai. (1 Timoteo 1:11; 6:15) I te tae anga aia ki tetai umukai akaipoipo—e tupu anga tei akairoia e te akatangi anga imene, te imeneanga, e te rekarekaanga—kare aia i tae ki reira no te akatupu i te tu maromaroa ki

16. Na roto i teea mataara ta Iesu orongaanga i te “akapapu tau” e te akaaereia ra aia e te pakari tu-Atua?

17. Eaa te au akakite anga e kua rauka ia Iesu te tu parani tiama i tona oraanga?

Au Uianga Akamanako Anga

Maseli 8:22-31 Akapeea te akatutu anga o te pakari tei akatangataia i te aite anga ki ta te Pipiria e karanga ra no te Tamaiti mua a Iehova?

Matatio 13:10-15 Mei teaa te tau o te au akatutuanga a Iesu i te akakite anga mai i te tu ngakau o tana aronga akarongo?

Ioane 1:9-18 Eaa i raukai ia Iesu te akaari i te pakari o te Atua?

Ioane 13:2-5, 12-17 Akapeea a Iesu i te taangaangaanga i te apii anga tika tikai, eaa i reira tana i apii ki tana au pipi?

rungao i taua atiangā. I te pou anga te uaina, kua akariro aia i te vai ei uaina meitaki, e vai inu “e rekareka’i te ngakau o te tangata.” (Salamo 104:15; Ioane 2:1-11) Kua ariki a Iesu i te au pati anga kaikai e manganui, e kua taangaanga putuputu aia i taua au atiangā no te apii anga.—Luka 10:38-42; 14:1-6.

¹⁸ Kua akaari a Iesu i te akava anga pikikaa kore i roto i tana akonoanga i tetai. Kua oronga mai tona kite anga i te tu o te tangata i te manako taka meitaki kiaia no tana au pipi. Kua kite meitaki aia e kare ratou i tiana. Inara, kua kite atu aia i to ratou au tu meitaki. Kua kite atu aia i te tu tau i roto i teia au tangata ta Iehova i akavaitata maira. (Ioane 6:44) Noatu to ratou au tu apa ua, kua puareinga ua a Iesu i te irinaki ia ratou. Te akatutuanga i taua tu irinaki, kua oronga aia i te apainga maata ki tana au pipi akatainuia. Kua akaue atu aia ia ratou kia tutu aere i te tuatua meitaki, e kua irinaki aia e ka rauka ia ratou te akatupu i taua akauenga. (Mataio 28:19, 20) Te akapapu maira te puka o Angaanga e kua rave tiratiratu ratou i te angaanga tana i akaue mai ia ratou kia rave. (Angaanga 2:41, 42; 4:33; 5:27-32) Te taka meitaki maira, i reira, kua pakari a Iesu i te irinaki ia ratou.

¹⁹ Mei ta tatou i kite i te Pene 20, te kapiti atura te Pipiria i te tu akaaka e te maru ma te pakari. Ae, te akanoo ra a Iehova i te akaraanga meitaki no teia. Akapeea a Iesu? E mea pumaana

18. Akapeea a Iesu i te akono anga i te akava anga apa kore i roto i tana akonoanga i tana au pipi?

19. Akapeea a Iesu i te akatutu anga e e ‘maru aia, e te ngakau akaaka’?

i te kite i te tu akaaka tei akaariia e Iesu i roto i te akonoanga i tana au pipi? Ei tangata tiama, e teitei atu aia ia ratou. Inara, kare aia i akavaavaa ana i tana au pipi. Kare rava aia i aruaru ana i te akameangiti me kare i te akakite kore ia ratou. Ei tuke anga, kua manako aia i to ratou au kotinga e kua akakoromaki ma to ratou au tu apa ua. (Mareko 14:34-38; Ioane 16:12) Kare ainei i te mea puapinga e kua aere ua te au tamariki kia Iesu? Papu tikai kua akavaitata atu ratou kiaia no te mea te kite ra ratou e e 'maru oki aia, e te ngakau akaaka.'—Mataio 11:29; Mareko 10:13-16.

²⁰ Kua akaari a Iesu i te tu akaaka tau i te Atua na roto i tetai mataara puapinga atu. E tu tau tona, me kare te tukutuku ua, me akariro te tu akaaroa e kia tau teia. Ei akaraanga, ka akamaara ana i te tuatai i te pati akatenga anga tetai vaine Kenitara iaia kia rapakau i tana tamaine uruia e te temoni. Na roto i nga mataara tuketuke e toru, kua tuatua a Iesu i te akamata anga e kare aia e tauturu iaia—te mea mua, na te koreanga e pau atu iaia; te rua, te tuatua tika anga e kua tonoa mai aia, kare ki te au Kenitara, mari ra ki te au ngati Iuda; e te toru, na te orongaanga i tetai akatutuanga tei tuatua maru ua i taua tumu manako. Inara, kua maro ua atu te vaine, te akaari anga mai i te akarongo tuke ua akerai. No teia turanga tuke ua akerai, akapeea a Iesu i te ariu anga atu? Kua rave aia i tei kore i anoanoia e ia i te rave. Kua rapakau aia i te tamaine a taua vaine. (Mataio 15:21-28) E tu akaaka tuke ua akerai, kare ainei? E akamaara, te tu akaaka e aka no te pakari mou.

²¹ Mei teaa ta tatou akameitaki anga e te akaari maira te au Evangeria kia tatou i te au tuatua e te au angaanga a te tangata pakari roa atu tei ora ana! Kia akamaara tatou kua akaata apa kore a Iesu i tona Metua. Na te aruanga i te tu peretana, te tuatua, e te au ravenga o Iesu, te tatanu ra tatou i te pakari mei runga mai. I roto i te pene e aru mai nei, ka kite tatou akapeea tatou me taangaanga i te tu pakari tau i te Atua i roto i to tatou oraanga.

20. Akapeea a Iesu i te akaari anga i te tu tau ua i te akonoanga i tetai vaine Kenitara no tana tamaine kua uruia e te temoni?

21. Eaa tatou ka tauta ei kia aru i te tu peretana, te tuatua, e te au ravenga a Iesu?

Te Angaanga ra Ainei “te Pakari no Runga Maira” i Toou Oraanga?

E AKAVA anga ngata tikai—e rua nga vaine te maro ra no tetai pepe. E tai o aua nga vaine kainga, e kua anau taki tai raua i te tamaroa, e nga mea ra tuke. Kua mate tetai pepe, e i teiane kua maro nga vaine takitai e koia te metua vaine o te pepe ora.* Kare atu e aronga i kite mata eaa tei tupu ra. Papu kua akarongoia taua akava anga i roto i tetai ngai akava anga meangiti inara kare i akatikatikaia ana. I te openga ra, kua apainaia atu te maro anga kia Solomona, te ariki o Ise-raela. Ka rauka ainei iaia te akakite mai i te tuatua tika?

² I muri mai i te akarongo anga i nga vaine e maro ra, kua akaue atu a Solomona e kia apainaia mai tetai koke. E ma te akaraanga papu tikai, kua ota aia i te tamaiti kia tipuia e rua, e kia orongaia nga apa na tetai vaine e tetai. I taua taima ra, kua pati ua atu te metua vaine tikai ki te ariki kia oronga i te pepe—tana tamaiti akaperepere—na tetai vaine. Inara kua maro ua mai tetai vaine kia tipuia te tamaiti. Kua kite i reira a Solomona i te tika. Kua kite aia i te tu tangi aroa o te metua vaine i te tamaiti o tona kopu, e kua taangaanga aia i taua kite kia akatikatika i teia maro anga. Ka akamanako ana i te tu pu-maana o te mama i te oronga anga atu a Solomona i tana pepe e kua tuatua e: “Koia te metua vaine tikai.”—1 Ariki 3: 16-27.

* Kia tau kia 1 Ariki 3:16, e nga akaturi teia nga vaine. Te akakite ra te *Insight on the Scriptures* e: “Penei e nga vaine akaturi teia nga vaine, kare i te pae moni, mari ra e nga vaine tei rave i te poneia, me e nga vaine ngati Iuda me kare, penei paa, e nga vaine ke ke.”—Neneiia e te Au Kite o Iehova.

1-3. (a) Akapeea a Solomona i te akaari anga i te pakari tuke ua akera i roto i tana akono anga i te tauetono i rotopu i nga metua vaine? (e) Eaa ta Iehova i taputou mai e ka oronga mai kia tatou, e eaa te au ui anga e mama maira?

³ E pakari tuke ua akerai, kare ainei? I te rongō anga te tangata e akapeea a Solomona i te akatikatika anga i taua akavaanga, kua va ua ratou, “kua kite oki e, tei roto iaia te pakari no ko mai i te Atua ra.” Ae, e apinga aroa tu-Atua te pakari o Solomona. Kua oronga a Iehova “i te ngakau karape e te kite” nona. (1 Ariki 3:12, 28) Inara akapeea tatou? Kia rauka katoa ia tatou te pakari tau i te Atua? Ae, i raro ake i te akauru anga, kua tata a Solomona: “Ko Iehova oki tei oronga mai i te pakari.” (Maseli 2:6) Kua taputou mai a Iehova i te oronga mai i te pakari—te rauka anga i te taangaanga meitaki i te kite, te maramaanga, e te kite karape—ki te aronga tei kimi ngakau tae i te reira. Akapeea e raukai ia tatou te pakari no runga mai? E akapeea tatou i te taangaanga anga i te reira ki roto i to tatou oraanga?

“E Aruaru i te Pakari” —Akapeea Ra?

⁴ Kia rauka ainei ia tatou te kite maata me kare te kite apiianga teitei roa e raukai te pakari tau i te Atua? Kare. Te puareinga ra a Iehova i te oronga mai i tona pakari kia tatou noatu to tatou ngai i aere mai ei e te kite apiianga. (1 Korinetia 1:26-29) Inara kia akono tatou i te manako rave ua, te rau-rau maira oki te Pipiria ia tatou kia “aruaru i te pakari.” (Maseli 4:7) Akapeea e raukai ia tatou?

⁵ Te mea mua, ka anoanoia tatou kia matakū i te Atua. “Ko te akamataanga o te pakari ra, ko te matakū ia ia Iehova [“te takainga mua ki te pakari,” *The New English Bible*],” i na Maseli 9:10 ei. Ko te matakū i te Atua te tumu ia o te pakari mou. No teaa ra? Ka akamaara ana te o maira i roto i te pakari te taangaanga manuia anga i te kite. Kia matakū i te Atua, kare e kia unui ma te matakū ki muri mei iaia, mari ra kia tupou ki mua iaia ma te matakū, te ngateitei, e te irinaki anga. E meitaki oki taua tu matakū e te akakeu ririnui ra. Te akakeu ra te reira ia tatou kia akarotai i to tatou oraanga ma to tatou kite i te anoano o te Atua e tana au ravenga. Kare atu e aerenga pa-

4-7. Eaa nga umuumu anga e a e raukai te pakari?

kari ka akono tatou, no te mea te akamaata ra ta Iehova au turanga i te tu meitaki teitei roa atu no te aronga te aru ra i te reira.

⁶ Te rua, kia akaaka tatou e kia mako ua. Kare te pakari tau i te Atua e vai ma te kore te tu akaaka e te tu mako. (Maseli 11:2) No teaa ra? Me e tu akaaka e te tu mako to tatou, te pua-reinga ra tatou i te aaki e kare tei ia tatou te au pauanga pou-roa, e kare e tika ua ana to tatou manako, e ka anoanoia tatou kia kite i to Iehova manako no te reira. Te 'patoi ra [a Iehova] i te aronga nengonengo,' inara te mareka ra aia i te tuku mai i te pakari ki te aronga akaaka te ngakau.—Iakobo 4:6.

⁷ Te toru o te mea umuumuia koia oki ko te apii anga i te Tuatua tataia a te Atua. Te akakiteia maira to Iehova pakari i roto i tana Tuatua. E raukai taua tu pakari, kia aruaru pakari tatou i te kimi pu tikai i te reira. (Maseli 2:1-5) Te a o te umu-umu anga ko te pure. Me pati ngakau tae tatou ki te Atua i te pakari, ka oronga maoraora ua mai aia i te reira. (Iakobo 1:5) Ta tatou au pure kia tauturu mai tona vaerua ka pauia mai. E ka akariro tona vaerua kia kitea e tatou te au mea apinganui i roto i tana Tuatua te ka tauturu ia tatou kia akatikatika i te au manamanata, te kopae ke i te kino, e te tuku anga i te au iki anga pakari.—Luka 11:13.

⁸ Mei ta tatou i kite i te Pene 17, e tau ua to Iehova tu pakari. No reira, me kua rauka tikai ia tatou te pakari tau i te Atua, ka kiteia te reira i roto i to tatou tu akono ia tatou uaorai. Kua akataka te pipi ko Iakobo i te au ua o te pakari tu-Atua i te tata-anga aia: "Kareka te pakari no runga maira, e mea iro kore-ia ia, e mea au ia, e te maru, e te akarongo ngoie, kua ki ia i te aroa, e te takinga-meitaki, kare oki e akatu ke i te tangata, kare oki e pikikaa." (Iakobo 3:17) Ia tatou e uriuri taki tai nei i teia au tu o te pakari tu-Atua, penei ka ui tatou kia tatou uaorai, "Te angaanga ra ainei te pakari no runga maira i roto i toku oraanga?"

8. Me rauka tikai ia tatou te pakari tau i te Atua, akapeea te reira i te kitea anga?

“E Mea Iro Koreia ia, e Mea Au ia”

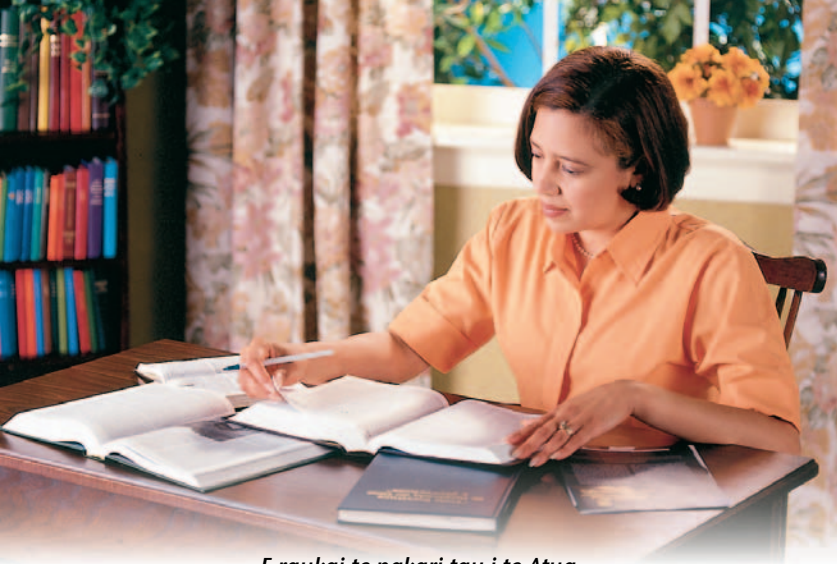
⁹ “*E mea iro koreia ia.*” Kia iro koreia te aite anga kia viivii kore e te kino kore kare i vao ua i roto katoa ra. Te taokotai ra te Pipiria i te pakari ma te ngakau, inara kare e rauka i te pakari no runga mai i te rangi i te tomo ki roto i tetai ngakau tavii-viia e te au manako kino, te au anoano, e te au akakoroanga. (Maseli 2:10; Mataio 15:19, 20) Inara, me e iro koreia to tatou ngakau—te ka rauka i te au tangata apa ua—ka “akaruke [tatou] i te kino, ka rave i te meitaki.” (Salamo 37:27; Maseli 3:7) Kare ainei i tau e ko te iro koreia te tu mua o te pakari tei akapapaia? I te mea ra, me kare tatou i viivii kore i te pae akono e te vaerua, akapeea e raukai ia tatou te akaata tikai i tetai atu au tu o te pakari no runga mai?

¹⁰ “*E mea au ia.*” Te akakeu ra te pakari i te rangi ia tatou kia aruaru i te au, e ua oki no te vaerua o te Atua. (Galatia 5:22) Te tauta ra tatou i te kopae i te tamanata i te “ruru o te au” te taokotai ra i to Iehova iti tangata. (Ephesia 4:3) Te rave katoa ra tatou i tei meitaki ia tatou kia akaoki akaou i te au me tamanataia te reira. Eaa teia i puapingai? Te karanga ra te Pipiria: “E te openga o taku nei tuatua, . . . kia noo ma te au; e e noo ia te Atua nona te aroa e te au i rotopu ia kotou.” (2 Korinetia 13:11) No reira ia tatou e tamou marie ra i te noo au ua, ka vai mai te Atua au kia tatou. Ta tatou akonoanga i to tatou au taeake akamori te akamana ra i to tatou pirianga ma Iehova. Akapeea tatou i te akapapu anga ia tatou uaorai ei aronga akatupu i te au? Ka akamanako ana i tetai akaraanga.

¹¹ Eaa taau ka rave me kua kite koe kua akariri koe i tetai taeake akamori? Kua tuatua a Iesu: “Me, te apai atura koe i taau apinga oronga ki te atarau e kua maara mai koe e ara ta to taeake ia koe, e vaio atu i taau apinga oronga i reira i mua i te atarau, e aere ke, te mea mua e akatupu i te au ma toou taeake, e oti, me oki mai koe, e oronga i taau apinga.” (Mataio 5:23, 24, NW) Ka taangaanga koe i taua ako anga na te aere

9. Eaa te aiteanga kia iro koreia, e eaa ra i tau ei e ko te iro koreia te tu mua o te pakari tei akapapaia?

10, 11. (a) Eaa ra i puapingai kia au ua tatou? (e) Me kite koe e kua akariri koe i tetai taeake akamori, akapeea koe i te akapapu anga e kua akatupu koe i te au? (Akara katoa i te tataanga i raro.)

***E raukai te pakari tau i te Atua,
kia kimi pakari tatou i te reira***

mua anga ki toou taeake. Eaa te akakoroanga? Kia “akatupu i te au” kiaia.* E raukai te reira, penei ka anoanoia koe kia akakite ua, kare kia patoi, i tona manako ngakau mamae. Me aere atu koe kiaia ma te akakoroanga kia akaoki akaou mai i te au e kia akono i taua tu, papu tikai ka akakoreia te manako marama kore, ka raveia te au tataraara tau, e ka akonoia te tu akakore ara. Me manako ua koe i te akatupu i te au, te akaari ra koe e te aratakiia ra koe e te pakari tau i te Atua.

“Te Maru, e te Akarongo Ngoie”

¹² *“Te maru.”* Eaa te aite anga kia maru? Kia tau ki te aronga

* Te tuatua Ereni tei taikuia “akatupu i te au” te aite anga “kia tau i te ke ki te pirianga oa e kia akaongi; kia akaoki akaou i te pirianga tau ma te rotai.” No reira ko toou akakoroanga koia oki kia akatupu i te tau anga, kia akakore, i te manako kino mei te ngakau o te tangata tei akakinoia. —Roma 12:18.

12, 13. (a) Eaa te aite anga o te tuatua tei uriia e “maru” ia Iakobo 3:17? (e) Akapeea tatou i te akatutu anga e maru ua tatou?

kite, te tuatua Ereni mua tei uriia no te “maru” ia Iakobo 3:17 te ngata ra i te uri. Te akataka maira te reira tuatua i te manako kia ariu ua atu. Kua taangaanga te aronga uri reo i taua au tuatua mei te “maru,” te “akakoromaki,” e te “manako tau.” Aka-peeaa tatou i te akatutu anga e te angaanga nei teia tu o te pakari no runga maira i roto ia tatou?

¹³ “Kia kitea meitakiia oki to kotou maru i te tangata katoa,” i na Philipi 4:5 ei. Te tatau ra tetai uri anga e: “Kia rauka te rongo no te tu maru.” (*The New Testament in Modern English*, na J. B. Phillips) Ka akara ana kare te mea maata e eaa ta tatou i manako ia tatou uorai; mari ra e ui anga akapeea tetai i te akaraanga mai ia tatou, akapeea tatou i te kitea angaia. Kare tetai tangata maru e maro ua i te pakari o te ture me kare kia rauka ua tana i manako. Mari ra, te puareinga ra aia i te akarongo ki tetai atu, me e tau, kia tuku ua ki tei umuumuia e ratou. E maru katoa aia, kare e kino ana me kare ngata, i roto i tana akonoanga i tetai atu. Koi puapinga ei teia no te au Kerititiano ravarai, e mea puapinga tikai no te aronga te tavini ra ei aronga pakari. Te akakeu ra te tu maru tikai, te akariroanga i te aronga pakari kia aravei uaia. (1 Tesalonia 2:7, 8) Ka meitaki ua tatou pouroa i te ui kia tatou uorai, ‘E ingoa meitaki ainei toku no te manako ua, te tukutuku ua, e te takinga meitaki?’

¹⁴ “*Te akarongo ngoie.*” Te tuatua Ereni tei uriia “te akarongo ngoie” kare e kitea i roto i te au Tuatua Tapu Ereni Kerititiano. Kia tau ki tetai tangata kite, “te taangaanga putuputuia ra [teia tuatua] i roto i te akatikatika anga i te pae vaeau.” Te akakite ra i te manako e “mama ua i te akakeuia” e te “kauraro ua.” Ko tetai tei akaaereia e te pakari no runga mai te kauraro ua ra ki ta te au Tuatua Tapu e tuatua ra. Kare aia i kiteia e ko tetai tei tuku i te iki anga e a muri mai kua patoi e kia akakeuia e tetai au tuatua te tuke ra ki tana. Mari ra, te viviki ra aia i te tau me orongaia mai te akakite anga Tuatua Tapu taka meitaki e kua akono aia i te takainga tarevake me kore kua rave i te au taponga tarevake. Akapera ainei koe i te kitea anga e tetai?

14. Akapeea tatou i te akatutu anga e te “akarongo ngoie” ua ra tatou?

"Ki ia i te Aroa, e te Takinga-Meitaki"

¹⁵ "*Ki ia i te aroa, e te takinga-meitaki.*"* E tuanga puapinga maata te tu aroa no te pakari no runga mai, te tuatuaia ra oki taua pakari e kua "*ki ia i te aroa.*" Ka akara ana kua taiku kapi-pitiia te "aroa" e te "takinga-meitaki." Te tau nei teia, i roto i te Pipiria, te taiku ra te tu aroa e putuputu te taime ki te manako anga maroiroi i tetai, e tu aroa te akatupu ra i te ua puapinga o te au angaanga takinga meitaki. Te akataka maira tetai tata-anga i te aroa e "manako mii i te turanga kino o tetai e te tautaanga i te rave i tetai apinga no te reira." No reira, kare te pakari tau i te Atua i maro, ngakau kore, me kare te kite ua. Mari ra, e mea maana ia, te ngakau tae, e te manakonako ua. Akapeea tatou i te akaari anga e kua ki tatou i te aroa?

¹⁶ Papu tikai ko tetai mataara puapinga na te akakite anga i te tuatua meitaki o te Patireia o te Atua ki tetai. Eaa te akakeu ra ia tatou kia rave i teia angaanga? Te mea maata, no te inangaro i te Atua. Inara te akakeu katoaia ra tatou e te tu aroa, me kare te tangi aroa i tetai atu. (Mataio 22:37-39) E mangaanui i teia tuatau kua "mate ratou i te roiroi, e kua pueurikiriki keia, mei te mamoe tiaki kore ra." (Mataio 9:36) Kua kopaeia ratou e kua akamatapoia i te pae vaerua e te au arataki anga akonoanga pikikaa. Tei tupu mai, kare ratou i kite i te arataki anga pakari ka kitea i roto i te Tuatua a te Atua me kare te au akameitakianga ta te Patireia kare e roa atu ka apai mai ki teia enua. Me akamanako tatou i reira i te au umuumu anga pae vaerua o te aronga takapini ia tatou, te akakeu ra to tatou tu tangi aroa ngakau tae ia tatou kia rave i tei rauka ia tatou kia akakite kia ratou i ta Iehova au akakoroanga inangaro ua.

* Te uri ra tetai uri anga i teia au tuatua "ki i te tu tangi aroa e te au angaanga meitaki."—*A Translation in the Language of the People*, na Charles B. Williams.

15. Eaa te aroa, e eaa i tau ei kia taiku kapi-pitiia te "aroa" e te "takinga-meitaki" ia Iakobo 3:17?

16, 17. (a) I te pae mai i te inangaro anga i te Atua, eaa te akakeu ra ia tatou kia kapiti atu ki roto i te angaanga tutuanga, e no teaa ra? (e) Na roto i teea au mataara ta tatou akaari anga e kua ki tatou i te aroa?

¹⁷ Na roto i teea atu au tu e raukai ia tatou te akaari e te ki ra tatou i te tu aroa? Ka akamaara ana i ta Iesu akatutu anga no te tangata Samaria tei kite atu i tetai tangata teretere e takoto ra i te pae mataara, tei keiaia e tei papaia. Kua akakeuia e te tangi aroa, kua rave “aroa atu” te tangata Samaria, na te vai anga i te ngai mamae o taua tangata ra e te akono anga iaia. (Luka 10:29-37) Kare ainei teia e te akatutu mai nei i te tu aroa te o maira i te tauturu ua anga i te aronga te anoano maira? Te akakite maira te Pipiria kia tatou kia “takinga-meitaki tatou i te tangata ravarai, kia maata atura ki to te ngutuare o te akarongo ra.” (Galatia 6:10) Ka akamanako ana i te ka rauka. Penei te anoano ra tetai taeake irinaki pakari i te mataara aere e te oki mai mei te au uipaanga Kerititiano. Penei te anoano ra tetai vaine takaua i roto i te putuputuanga no te ripea anga i tona kainga. (Iakobo 1:27) Penei ka anoano tetai tei akamaroiroi koreia i te “tuatua meitaki” kia akarekareka iaia. (Maseli 12:25) Me akaari tatou i te tu aroa na roto i taua au mataara, te akapapu ra tatou e te angaanga ra te pakari no runga mai i roto ia tatou.

“Kare Oki e Akatu Ke i te Tangata, Kare Oki e Pikikaa”

¹⁸ *“Kare oki e akatu ke i te tangata.”* Te rauka ra i te pakari tau i te Atua i te akakore i te papaki tai i te tangata e te tu ngakau parau i te pa enua. Me te aratakiia ra tatou e taua pakari ra, ka tauta tatou i te akakore mei to tatou ngakau i te akaari anga i te tu iriiri. (Iakobo 2:9) Kare tatou e akaari i te tu inangaro ua ki tetai no to ratou tu kite, te turanga pae moni, me kare te apainga i roto i te putuputuanga; kare katoa tatou e akavaavaa atu i tetai o to tatou aronga akamori, noatu mei teaa te akaaka ia ratou. Me kua akariro a Iehova i taua aronga ei aronga ariki i tona aroa, papu tikai ka tau katoa ratou i to *tatou* aroa.

¹⁹ *“Kare oki e pikikaa.”* Te tuatua Ereni no te “pikikaa” te tau

18. Me aratakiia tatou e te pakari no runga mai, eaa ta tatou ka tauta i te akakore mei to tatou ngakau, e no teaa ra?

19, 20. (a) Eaa te aiteanga o te tuatua Ereni no te “pikikaa”? (e) Aka-
peea tatou i te akaari anga i te “aroa taeake pikikaa kore,” e eaa i puapi-
ngai teia?

***Me akaari tatou i te tu aroa, me kare te tu tangi aroa,
ki tetai atu, te akaata ra tatou i “te pakari no runga maira”***

ra ki “tetai tangata akatutu te rave ra i tetai angaanga.” I te au tuatau taito, kua aao te aronga aitamu Ereni e te Roma i te au pare arai me aitamu. No reira, te tuatua Ereni no te “pikikaa” te taangaangaia ra ki tetai te akameamea ua ra, me kare te rave ra i te pikikaa. Ko teia tuanga o te pakari tau i te Atua ka tau kia akamanaia kare e e akapeea tatou me akono i te au taeake akamori pera katoa akapeea tatou te manako anga i tetai.

²⁰ Kua akakite te apotetoro ko Petero i to tatou “akarongo anga i te tuatua-mou” kia tupu mai mei te “aroa taeake pikikaa kore ra.” (1 Petero 1:22) Ae, auraka to tatou inangaro i te au taeake ei mea akameamea ua. Kare tatou e aao ana i te au pare arai me kare e rave i te au angaanga akapikikaa i tetai. Kia tika tikai to tatou inangaro, e te ngakau tae. Me koia ia, ka rauka ia tatou te irinaki o to tatou au taeake irinaki, ka kite oki ratou e ko tatou rai ta ratou e kite maira. Te akateateamamao ra taua tu ngakau tae i te mataara no te au pirianga maeu ua e te tika i rotopu i te au Kerititiano e te tauturu ra no te akatupu i te reva irinaki anga i roto i te putuputuanga.

Au Uianga Akamanako Anga

Deuteronomi 4:4-6 Akapeea tatou i te akapapu anga e pakari tatou?

Salamo 119:97-105 Akapeea tatou i te puapinga anga me apii tamou tatou e te taangaanga i te Tuatua a te Atua?

Maseli 4:10-13, 20-27 Eaa tatou i umuumei ei i te pakari o Iehova?

Iakobo 3:1-16 Akapeea te aronga tei orongaia te apainga akaaere i roto i te putuputuanga i te akaari anga e e pakari ratou e te marama ua?

“Tāpu Koe i te Pakari Meitaki”

²¹ E apinga aroa te pakari tau i te Atua no ko mai ia Iehova, tetai ka tau tatou kia paruru. I na Solomona ei: “E taku tama-iti, . . . e tāpu koe i te pakari meitaki e te akono.” (Maseli 3:21) Ma te maromaroa, kua poka a Solomona uaorai i te rave i te reira. Kua vai pakari ua aia iaia e akono ra i te ngakau akarongo. Inara i te openga ra, kua akauri ke tana au vaine ke e manganui iaia mei te akamori anga ma a Iehova. (1 Ariki 11:1-8) Te akatutu maira tei tupu kia Solomona e e meangiti te puapinga o te kite me kare tatou e taangaanga meitaki i te reira.

²² Akapeea tatou i te paruru anga i te pakari tau? Kare anake e kia tatau putuputu tatou i te Pipiria e te au puka akanooia ki runga i te Pipiria tei orongaia mai e te “tavini akono meitaki e te pakari” inara kia tauta pakari tatou i te taangaanga i ta tatou e apii ra. (Mataio 24:45) E tumu ta tatou no te taangaanga anga i te pakari tu-Atua. Te aite anga e oraanga meitaki atu i teiane. Te akariro ra ia tatou kia ‘rave i te ora mutu kore’—tetai oraanga i roto i te ao ou o te Atua. (1 Timoteo 6:19) Tei maata atu, te tatanu anga i te pakari no runga mai te akavaitata atura ia tatou ki te Tumu o te pakari ravarai, ko te Atua ko Iehova.

21, 22. (a) Akapeea a Solomona i te poka anga no te paruru i te pakari? (e) Akapeea tatou i te paruru anga i te pakari, e akapeea tatou i te puapinga anga mei te rave akapera anga?

“KO TE ATUA OKI TE AROA”

O te au tu tei rauka ia Iehova, ko te aroa te mea maata roa. Ko te reira katoa tei mareka ravaia. Ia tatou ka akara matatio ei i etai o te au tu manea o teia tu mei te poe rai, ka kite mai tatou i te tumu i karanga ei te Pipiria e “ko te Atua oki te aroa.”

—1 Ioane 4:8.

“Koia Tei Aroa Mua Mai ia Tatou”

I TETAi ra tupu anga rau vaitata e 2,000 mataiti i topa, kua akavaia tetai tangata kino kore, kua akaapaia no te au rave anga kino kare rava aia i rave ana, e oti kua tamamaeia e mate ua atu. Kare ko te reira te takinokino anga mua e te tamate anga tau kore i roto i te tuatua enua; kare rai, ma te maromaroa, e ko te mea openga ia. Inara, kare taua matenga i aite ki tetai atu.

² I taua tangata e mamae ra i roto i tona au ora mamae tikai e te openga ra, kua akaari mai te au rangi i te puapinga o taua tupu anga. Noatu e avatea tikai, kua tupu viviki maira te poiri ki rungao i te enua. Mei tei akakiteia e tetai tangata tata tuatua enua, “akapoiriia iora te rā.” (Luka 23:44, 45) E oti akera, i mua ake ka akaea openga ei taua tangata ra, kua tuatua aia i teia au tuatua kare e akangaropoinaia: “Kua oti.” Ae, na te oronga anga i tona oraanga, kua akatupu aia i tetai apinga meitaki tikai. Ko tona atinga tetai rave anga maata roa atu o te aroa tei akonoia e tetai ua atu tangata.—Ioane 15:13; 19:30.

³ Ae, ko Iesu Karaiti, taua tangata ra. Te kite meitakiia ra tona mamae anga e te mate anga i taua ra poiri tangotango ra, ia Nisana 14, 33 T.N. Inara, te kopae putuputuia ra tetai tumu manako puapinga. Noatu kua mamae kino pakari a Iesu, kua mamae maata atu tetai peretana. Ko te tika, kua oronga mai tetai atu peretana i tetai atinga maata roa atu i taua ra—ko tetai rave anga maata roa atu o te aroa tei akonoia e tetai i roto i teianeia ao e pini ua ake. Eaa oki taua rave anga? Te oronga maira te pau anga i tetai akamata anga tau ki te tuatua puapinga rava atu o te au tuatua: Te aroa o Iehova.

1-3. Eaa etai au tumu tei akariro i to Iesu matenga kare mei to tetai i roto i te tuatua enua?

‘Kua oronga mai te Atua i tana Tamaiti anau tai’

Te Rave Anga Maata Roa Atu o te Aroa

⁴ Te rangatira vaeau Roma tei akaaere i te tamate anga o Iesu kua poitirere tikai no te poiri tangotango tei aru mai i muri ake i te mate anga a Iesu e te ngaruerue enua kino tikai tei aru mai i te reira. “Ko te Tamaiti tikai teia a te Atua,” i tuatua ei aia. (Mataiao 27:54) Te taka meitaki ra, kare a Iesu i tetai tangata noa ua. Kua tauturu taua tangata vaeau i te tamate atu i te Tamaiti anau tai a te Atua Teitei Rava! Mei teaa ra te akaperepere a te Metua i teia Tamaiti?

⁵ Te tapa ra te Pipiria ia Iesu ko “te Tama mua aia o te au mea ravarai i angaia ra.” (Kolosa 1:15) Ka akamanako ana—kua vai ana ta Iehova Tamaiti i mua ake i te ao tikai e pini ua ake. Mei teaa te roa i te noo kapiti anga te Metua e te Tamaiti? Kua manako etai aronga taineti e 13 pirioni mataiti o te ao katoa e pini ua ake. Ka rauka ainei ia koe i te akamanako i te maata o taua taime? Kia tauturu i te au tangata kia opu i te mataiti o te ao katoa e pini ua ake mei tei tamanakoia e te au taineti, kua akaari mai tetai akatutu anga o te paraneta i tetai raini taime ra e 110 mita te roa. I te au manuiiri e aaere ra i te pae i taua raini taime ra, te au takainga tataki tai ta ratou e rave ra te akatutu maira mei te 75 mirioni mataiti i te oraanga o te ao katoa e pini ua ake. I te openga o te raini taime ra, te akatutuia ra te tuatua enua o te tangata e te akairo okotai te petetue mei te kata rouru okotai rai o tetai tangata! Inara, noatu me te tika ra teia tamanako anga, kare e roa ana te *katoa anga* o taua raini taime ra kia akatutu mai i te ora anga o te Tamaiti a Iehova! Eaa tana i rave i roto i te roa anga o taua tuatau?

⁶ Kua angaanga mataora ua te Tamaiti ei “pu rave angaanga” no tona Metua. (Maseli 8:30, NW) Te karanga ra te Pipiria: “I te pae [i te Tamaiti] ra kare okotai mea i ora ra.” (Ioane 1:3, NW) No reira kua angaanga kapipiti a Iehova raua ko tana

4. Akapeea tetai tangata vaeau Roma i te kite anga e kare a Iesu i tetai tangata noa ua, e eaa ta taua tangata vaeau ra i taopenga?

5. Akapeea te maata o te taime tei akapou kapipitiia e Iehova raua ko tana Tamaiti i te akatutu angaia mai?

6. (a) Akapeea ta Iehova Tamaiti i te angaanga anga i tona tuatau i vai ana i mua ake ka riro mai ei ei tangata? (e) Eaa te pirianga tei vai i roto-pou ia Iehova raua ko tana Tamaiti?

Tamaiti i te akatupu anga mai i te au mea. Mei teaa te rekareka i to raua tuatau! I teianei, e manganui te ka akatika e e pakari oki te aroa i rotopu i te metua e tetai tamaiti. E ko te aroa te “tatua apa kore ua ra ia.” (Kolosa 3:14) Koai, i reira, ia tatou ka marama i te mana o tetai pirianga tei vai ana no etai tuatau roa? Te taka meitaki ra, e te taokotaiia ra te Atua ko Iehova e tana Tamaiti e te tatua ketaketa roa atu o te aroa tei akanooia.

⁷ Noatu rai, kua tuku mai te Metua i tana Tamaiti ki te enua nei kia anauia mai ei pepe tangata. I te raveanga i te reira te aite anga kua tuku ua atu a Iehova no etai ngauru mataiti i tona pirianga vaitata ma tana Tamaiti akaperepere i te rangi ra. Ma te inangaro oonu, kua akara mai aia mei te rangi ra ia Iesu e maata maira ei tangata tiama. Vaitata i te 30 mataiti, kua papetitoia a Iesu. Kare tatou e manako ua mei teaa to Iehova manako no runga iaia. Kua tuatua mai te Metua mei te rangi ra: “Taku Tamaiti akaperepere teia, kua mareka rava au iaia.” (Mataio 3:17) I te kiteanga e kua rave tiratiratu a Iesu i te au mea ravarai tei totouia, te au mea ravarai tei patii nona ra, kua mareka tikai tona Metua!—Ioane 5:36; 17:4.

⁸ Eaa, i reira, to Iehova manako ia Nisana 14, 33 T.N.? Eaa tona manako ia Iesu i te pikikaa angaia e oti kua opuia e tetai urupu i te po? I te akaruke angaia a Iesu e tona au oa e kua na roto atu i tetai akavaanga tureia? I te akavaavaa angaia aia, te tutua angaia, e te moto angaia? I te papa angaia aia, kua veru-veru te kiko o tona mokotua? I te patiatia angaia aia, ma te nga rima e te nga vaevae, ki tetai poupou rakau e kua akarukeia kia tautau ki reira koi akakino atu ei te tangata iaia? Eaa to te Metua manako i te kapiki anga atu tana Tamaiti akaperepere kiaia no te mamae ra? Eaa to Iehova manako i te akaea openga anga a Iesu, e no te taima mua mei te akamata anga mai o te kapua anga, kua mate Tana Tamaiti akaperepere ra?—Mataio 26:14-16, 46, 47, 56, 59, 67; 27:38-44, 46; Ioane 19:1.

7. I te papetito angaia a Iesu, akapeea a Iehova i te akakite anga i tona manako ngakau no tana Tamaiti?

8, 9. (a) Eaa ta Iesu i na roto atu ia Nisana 14, 33 T.N., e akapeea tona Metua i te rangi i te akakino angaia? (e) Eaa ra a Iehova i akatikai i tana Tamaiti kia mamae e kia mate?

⁹ Ka muteki ua tatou. I te mea e manako ngakau to Iehova, te mamae tei tupu kiaia no te matenga o tana Tamaiti kare e rauka ia tatou i te tuatua. Ko te *ka rauka* i te tuatuaia ko te tumu i akatika ei a Iehova i te reira kia tupu. Eaa ra te Metua i tuku ua atu ei iaia kia kite i taua au manako ngakau ra? Te akakite maira a Iehova i tetai apinga meitaki kia tatou ia Ioane 3:16—e irava Pipiria puapinga tikai e kua tapaia e ko te Evangeria meangiti ua. Te karanga ra a Ioane 3:16: “I aroa mai te Atua i to te ao nei, kua tae rava ki te oronga anga mai i tana Tamaiti anau tai, kia kore e mate te akarongo iaia, kia rauka ra te ora mutu kore.” No reira ko to Iehova tumu ko teia: Ko te aroa. Ko ta Iehova apinga aroa—te tukuanga mai i tana Tamaiti kia mamae e kia mate no tatou—ko te raveanga maata roa atu ia o te aroa.

Akatakaia te Aroa Tu-Atua

¹⁰ Eaa oki te aite anga o teia tuatua “aroa”? Kua akatakaia te aroa e ko te umuumu anga maata roa atu tei anoanoia e te au tangata ravarai. Mei te anau anga ki te mate anga, kua aruaru te tangata i te aroa, kua tupu ua i roto i tona maanaana, e kua paru-paru atura e kua mate no te kore anga o te reira. Noatu rai, te ngata ra te reira i te akatakaia. E tika, te tuatua maata ra te tangata no runga i te aroa. Te aere ua maira te au puka e manganiu, te au imene, e te au pee no runga i te reira. Kare te au tupu anga e akataka meitaki mai ana i te aite anga o te aroa. Ko te tika, kua taangaanga maataia taua tuatua e i te akaraanga kua ngaro te aite anga tikai o te reira.

¹¹ Inara, te apii taka meitaki maira te Pipiria no runga i te aroa. Te akakite maira ta Vine *Expository Dictionary of New Testament Words* e: “Ka kitea uaia te aroa mei te au angaanga tei akakeuia e te reira.” Te rekoti a te Pipiria no ta Iehova au angaanga te apii maata maira kia tatou no runga i tona aroa—tona pirianga meitaki roa no tana au mea ora. Ei akaraanga, eaa te akaari maata

10. Eaa te au umuumu anga o te tangata, e eaa tei tupu ki te aite anga o te tuatua “aroa”?

11, 12. (a) Ka rauka ia tatou te apii maata kiesa no runga i te aroa, eaa ra i riro ei e ki reira? (e) Eaa te au tu aroa tei akatakaia mai i roto i te reo Ereni taito, e eaa te tuatua no te “aroa” tei taangaanga maataia i roto i te au Tuatua Tapu Ereni Kerititiano? (Akara katoa i te tataanga i raro.) (nga) Eaa te aiteanga o te tuatua *a-ga'pe* i roto i te Pipiria?

maira i teia tu ko ta Iehova uaorai raveanga teitei o te aroa tei akatakaia mai i te akamata anga? I roto i te au pene e aru mai nei, ka kite tatou i te au akaraanga e manganui o te aroa o Iehova e angaanga ra. Pera katoa, ka kite oonu atu tatou mei te au tuatua mua no te “aroa” tei taangaangaia i roto i te Pipiria. I roto i te reo Ereni taito, te vaira e a au tuatua no te “aroa.”* No teia, ko tetai tei taangaanga putuputuia i roto i te au Tuatua Tapu Ereni Kerititiano ko te *a-ga’pe*. Te tapa ra tetai tikitinari Pipiria i teia e ko “tetai tuatua ririnui roa atu no te aroa.” No teaa ra?

¹² Tei taangaangaia i roto i te Pipiria te tuatua *a-ga’pe* te aiteanga e tu aroa tei aratakiia e te kaveinga. No reira e maata atu te reira i te ariu ua anga ki tetai tangata. E atea maata te reira, tei manako uaia e te akakoro ra i roto i tona tumu. Tei maata rava atu, e noi-noi kore te tu aroa Kerititiano. Ei akaraanga, ka akara akaou ana ia Ioane 3:16. Eaa oki “te ao nei” tei aroa maataia mai e te Atua e kua oronga mai aia i tana Tamaiti anau tai? Ko te ao o te au tangata ravarai tei okoia mai. Te kapiti mai nei teia i te au tangata e manganui te aruaru ra i tetai aerenga oraanga ara ua. Te aroa ra ainei a Iehova ia ratou tataki tai ei oa tikai, mei tana aroa anga ia Aberahama tiratiratu? (Iakobo 2:23) Kare, inara te oronga aroa ua maira a Iehova i te tu meitaki ki te katoatoa, noatu te oko maata o te reira kiaia. Te inangaro ra aia i te katoatoa kia tataraara e kia tau i to ratou au aerenga. (2 Petero 3:9) E manganui te pera ra. Ko teia aronga te ariki mataora ra aia ei au oa nona.

¹³ Inara, kua rauka i etai te manako tarevake i te aiteanga a te Pipiria no te tuatua *a-ga’pe*. Te manako ra ratou e ko te aite anga o te reira e tu aroa anu e te kite ua. Ko te tika ko te aroa Kerititiano

* Te verepa *phi-le’o*, te aite anga “kia rauka te inangaro no te, kia ma-reka, me kore kia reka (mei tetai e reka ra i tetai oa vaitata me kore i tetai taeake),” te taiku putuputuia ra i roto i te au Tuatua Tapu Ereni Kerititiano. Tetai tu o te tuatua *stor-ge’*, me kare ko tetai aroa pamiri vaitata, te taikuia ra ia 2 Timoteo 3:3 kia akaari e te kore ra taua tu aroa i roto i teia au tuatau openga. Te *e’ros*, me kore te inangaro i rotopu i te tane e te vaine, kare i taikuia i roto i te au Tuatua Tapu Ereni Kerititiano, noatu e kua uriuriia taua tu aroa i roto i te Pipiria.—Maseli 5:15-20.

13, 14. Eaa te akaari maira e te kapiti maira ki te aroa Kerititiano te inangaro maana?

e putuputu te taime te kapiti maira i te inangaro maana. Ei akaraanga, i te tata anga a Ioane, “Te aroa ra te Metua i te Tamaiti,” kua taangaanga aia i tetai tu o te tuatua *a-ga’pe* i konei. Kua ngere ainei taua aroa i te inangaro maana? Ka akara ana kua tuatua a Iesu, “E akaperepere rai oki to te Metua i te Tamaiti,” te taangaanga anga i te tuatua *phi-le’o*. (Ioane 3:35, NW; 5:20) Te kapiti putuputu maira ki to Iehova aroa te inangaro akaperepere. Inara, kare tona aroa i akamanaia e te tu tangi ua. Te arataki uaia ra te reira e tana au kaveinga tuatua tau e te pakari.

¹⁴ Mei ta tatou i kite, e teitei tikai te au tu pouroa o Iehova, te tiama, e te tau tikai. Inara ko te aroa te mea tau roa ia ratou. Kare atu e apinga ke te ka akavaitata ririnui atura ia tatou kia Iehova. Ma te mataora, ko te aroa katoa tona tu maata. Akapeea tatou i te kite anga i te reira?

“Ko te Atua Oki te Aroa”

¹⁵ Te karanga ra te Pipiria i tetai apinga no runga i te aroa e kare rava te reira e tuatua ana no runga i tetai atu au tu maata o Iehova. Kare te au Tuatua Tapu e karanga ana e ko te Atua te mana me kore ko te Atua te tuatua tau e me kare ko te Atua te pakari. Kua *rau*ka iaia taua au tu, koia oki te Tumu tikai o ratou, e kare e akaaiteia atu no runga i teia nga mea e toru. Inara, no runga i te a o te tu, te tuatua oonuia ra tetai apinga: “Ko te Atua oki te aroa.”* (1 Ioane 4:8) Eaa oki te aite anga o te reira?

¹⁶ “Ko te Atua oki te aroa” kare i tetai tuatua mama ua, e kia tua-

* Te vaira te tu aiteite i roto i tetai atu au akakite anga i roto i te Tuatua Tapu. Ei akaraanga, “e mārama te Atua” e “ai kakai oki to tatou Atua.” (1 Ioane 1:5; Ebera 12:29) Inara kia maramaia teia ei tuatua akatutu anga, te akaaite ra te reira ia Iehova ki te au apinga kitea uaia. *Mei* te marama rai a Iehova, e tapu oki aia e te tuatua tika. Kare te “poiri,” me kore te vii-vii kore, i roto iaia. E penei te akaaiteia ra aia ki te ai no tana taangaanga anga i te mana akapou anga.

15. Eaa te akakite anga ta te Pipiria i karanga no runga i te tu aroa o Iehova, e na roto i teea mataara i takake ei teia akakite anga? (Akara katoa i te tataanga i raro.)

16-18. (a) Eaa ra te Pipiria i karanga ei e “ko te Atua oki te aroa”? (e) O te au mea ora i te enua nei, eaa te tangata i tau ei ei akairo no te tu aroa o Iehova?

tua ia, “te aiteite ra te Atua ki te aroa.” Kare e tika ia tatou kia tau i taua tuatua e kia karanga e “ko te aroa oki te Atua.” E maata atu a Iehova i tetai ua tu. E Peretana aia ma te au manako ngakau e manganui e te au tu i te pae mai i te aroa. Inara, te vai oonu ra te aroa i roto ia Iehova. Te akakite ra tetai tataanga no runga i teia irava: “Ko to te Atua tu tika me kore tu natura ko te aroa.” Tei matauia, penei ka manako tatou i te reira na teia tu: Te *akariro* ra to Iehova mana iaia kia angaanga. Te *arataki* ra tona tuatua tau e tona pakari i tana au tu akono anga. Inara te *akakeu* ra to Iehova aroa iaia kia rave angaanga. E te vai ua ra tona aroa i roto i tana taangaanga anga i tetai atu o tona au tu.

¹⁷ Te tuatua putupuia ra e ko Iehova tikai te tu o te aroa. No reira, me inangaro tatou i te apii no runga i te aroa maata, kia apii tatou no runga ia Iehova. E tika, penei ka kite atu tatou i teia tu i roto katoa i te au tangata. Inara eaa i vai ei i reira? I te tuatau o te kapua anga, kua karanga a Iehova i teia au tuatua, i te akaraanga ki tana Tamaiti: “E anga taua i te tangata i to taua uarai tu.” (Genese 1:26, NW) O te au mea ora i te enua nei, ka rauka ua i te tane e te vaine te iki kia aroa atu e te aru anga i to ratou Metua i te rangi ra. Kia akamaara kua taangaanga a Iehova i te au mea ora tuketuke kia akatutu mai i tona au tu maata. Inara, kua iki a Iehova i tana mea anga teitei roa, te tangata, ei akairo i Tona tu maata tikai, te aroa.—Ezekiela 1:10.

¹⁸ Me aroa tatou na roto i te tu kaveinga, noinoi kore, te akaata ra tatou i te tu maata o Iehova. Mei ta te apotetoro rai ko Ioane i tata: “E no tatou, te aroa nei tatou, no te mea koia tei aroa mua mai ia tatou.” (1 Ioane 4:19, NW) Inara na roto i teea au tu i aroa mua mai ei a Iehova ia tatou?

Kua Rave Manako Ua a Iehova

¹⁹ Kare te aroa i te mea ou. Eaa ra, e na teaa i akakeu ia Iehova kia akamata i te anga anga? Kare e no te mea kua maromaroa aia e te umuumu ra i tetai kapiti anga. Te rava ua ra e te merengo ua ra a Iehova, te kore anga e ngere i tetai apinga penei e ka orongaia mai e tetai. Inara no tona aroa, e tu maroiroi, kua

19. Eaa ra ka tuatuaia e kua rave te aroa i tetai tuanga maata i roto i te angaanga kapua anga a Iehova?

akakeuia aia kia inangaro i te oronga atu i te tu mataora o te oranga ma te au mea ora kite te ka rauka i te ariki i taua apinga aroa. “Te akamataanga o te au mea katoa tei angaia e te Atua” koia oki ko tana Tamaiti anau tai. (Apokalupo 3:14, NW) E oti kua taangaanga a Iehova i teia Pu Rave Angaanga kia akatupu mai i tetai atu au apinga, i te akamataanga mei te au angera. (Iobu 38:4, 7; Kolosa 1:16) Kua akameitakiia e te tu rangatira, te kite, e te au manako ngakau, kua rauka i teia au mea ora maroiroi te tuatau kia akatupu i te au pirianga inangaro no ratou uaorai—ma tetai e tetai e, tei maata rava, ma te Atua ko Iehova. (2 Korinetia 3:17) No reira, te aroa ra ratou no te mea kua aroa mua ia ratou.

²⁰ Pera katoa rai ma te au tangata ravarai. Mei te akamata anga, kua koropini katoaia a Adamu raua ko Eva e te aroa. I te au ngai ravarai ta raua i akara atu i roto i to raua kainga Parataito i Edene, kua rauka ia raua i te kite atu i te akapapu anga o te aroa o te Metua no raua. Ka akara ana i ta te Pipiria e akakite ra: “Kua tanu oki te Atua ra ko Iehova i te kainga i te pae i te itinga o te rā i Edene ra; e kua tuku iora aia i te tangata i tana i anga ra ki reira.” (Genese 2:8) Kua tomo ana ainei koe ki roto i tetai kainga manea tikai me kare tetai paka? Eaa tei akamareka maata ia koe? Te marama e ata maira na roto i te au rau i tetai ngai marumaru? Te au kara manea tikai i roto i tetai aua tiare? Te tangitangi anga o tetai vai tae, te au manu imene, e te au manumanu turituri? Akapeea te aunga kakara o te au tumu rakau, te au ua rakau, e te au tiare? Noatu eaa te tu, kare atu e paka i teia tuatau e akaaiteia atu ki tera i Edene ra. No teaa ra?

²¹ Kua akanooia taua kainga e Iehova uaorai! Penei e mea manea roa tikai. E taurekareka te au tumu rakau i reira me kore e au ua rakau reka tikai. Kua pipi meitakiia taua aua i te vai, te ateatea, e te oraora ma te au manu tuketuke e te umere tikai. Kua rauka ia Adamu raua ko Eva te au apinga pouroa te ka akamataora i to raua oraanga e te ki meitaki, te kapiti anga mai i te au angaanga merengoanga e te pirianga tiama. Kua aroa mua a Iehova ia raua, e te tumu rai to raua kia ariu takinga meitaki

20, 21. Kua kite atu a Adamu raua ko Eva i teea akapapu anga e kua aroa a Iehova ia raua, inara akapeea raua i te ariu anga atu?

Au Uianga Akamanako Anga

Salamo 63:1-11 Eaa te puapinga ka tuku tatou ki runga i to Iehova aroa, e eaa te irinaki papu te ka patuia e taua aroa ra i roto ia tatou?

Hosea 11:1-4; 14:4-8 Na roto i teea au mataara ta Iehova akaari anga i te aroa mei te metua rai kia Iseraela (me kare, kia Epheraima), noatu eaa te rekoti o te meameaau?

Mataio 5:43-48 Akapeea a Iehova i te akaari anga i te aroa mei te metua rai ki te au tangata ravarai?

Ioane 17:15-26 Akapeea ta Iesu pure no tana au pipi i te akapapu anga mai kia tatou i to Iehova aroa no tatou?

atu. Inara, kua poka raua i te pera. Kare i akarongo aroa ua i to raua Metua i te rangi, kua meameaau noinoi raua iaia.—Genese, pene 2.

²² Mei teaa te mamae ngakau o te reira kia Iehova! Inara kua akariri ainei teia meameaau anga i tona ngakau aroa? Kare! “No te mea tona aroa takinga meitaki e rimua ia.” (Salamo 136:1, NW) No reira, kua rave viviki aia i te akapapa mai i te au mea ei oko mai i te uanga a Adamu raua ko Eva. Mei ta tatou i kite, kua kapiti mai i roto i taua au mea te atinga oko o tana Tamaiti akaperepere, tei akatupu i te ngere anga maata ki te Metua ra. —1 Ioane 4:10.

²³ Ae, mei te akamata anga kua rave manako ua a Iehova i te akaarianga i te aroa ki te au tangata ravarai. I roto i te au mataara e manganui, “koia tei aroa mua mai ia tatou.” Te akamaata ra te aroa i te rotai anga e te rekareka, no reira rai a Iehova i akatakaia ei ei “Atua mataora.” (1 Timoteo 1:11, NW) Inara, te mama maira tetai ui anga puapinga. Te aroa tika maira ainei a Iehova ia tatou ei au tangata tataki tai? Ka akara te pene e aru mai nei i teia manako.

22. Akapeea a Iehova i te pau anga i te meameaau i Edene i te akapapu anga e e tiratiratu tona aroa?

23. Eaa oki tetai o te au tumu i riro ei a Iehova ko “te Atua mataora,” e eaa te ui anga puapinga ka akaraia i te pene e aru mai nei?

Kare e Apinga e “Akataka Ke ia Tatou i te Aroa o te Atua”

TE AROA maira ainei a Iehova ia koe uaorai? Te akatika ra etai e te aroa maira te Atua i te au tangata ravarai, mei ta Ioane 3:16 e karanga ra. Inara te manako ra ratou, i te tika anga: ‘Kare rava te Atua e aroa mai *iaku* ei tangata tataki tai.’ Penei i tetai atiangā ka ekokorai te au Kerititiano mou no te reira. Kua akamaroiroi koreia, kua tuatua tetai tangata: “Te ngata nei iaku i te irinaki e te manako maira te Atua iaku.” Te akakino ra ainei taua manako ekoko ia koe i tetai taime?

² Te inangaro ra a Satani ia tatou kia irinaki e kare te Atua ko Iehova e aroa mai ana ia tatou e kare rai e akaperepere mai ana ia tatou. E tika, te akavare putuputu ra a Satani i te au tangata na te manonoanga i to ratou tu inangaro ra e te ngakau parau. (2 Korinetia 11:3) Inara te rekareka katoa ra aia i te taomi i te tu ngateitei o te aronga ngoie ua i te akakinoia. (Ioane 7:47-49; 8:13, 44) Te tupu nei teia i roto i teia “tuatau openga” e te ngata. E manganui i teia tuatau tei tupu mai mei roto i te au pamiri kua ‘kore te aroa.’ Te aro tamou ra tetai i te aronga roto riri, noinoi uaorai, e te marokiakia. (2 Timoteo 3:1-5) Penei kua akapapu te au mataiti roa i raro ake i te au takinokino tau kore, te iriiri pakiri, me kare te maikitakita i taua aronga e puapinga kore ratou me kore kare i aroaia.

³ Me kite koe i taua manako papu kore i roto ia koe uaorai, au-raka e taitaia. E manganui ia tatou kua akaapa ua ia tatou uaorai mei tetai taime e tetai. Inara kia akamaara, kua akapapaia ta te Atua Tuatua no te “akakiteanga apa” e no te “uri anga i te au punanga ketaketa ki raro.” (2 Timoteo 3:16; 2 Korinetia 10:4) Te karanga ra te Pipiria: “E kore ei to tatou ngakau e mataka i mua iaia. Kia akaapa mai oki to tatou ngakau ia tatou, e maata te Atua i to

1. Eaa te manako papu kore te akakino ra i te au tangata e manganui, kapiti mai etai au Kerititiano mou?

2, 3. Koai te inangaro ra ia tatou kia irinaki e e puapinga kore tatou me kore kare e aroaia i roto i nga mata o Iehova, e akapeea tatou i te tamaki anga i taua manako ra?

tatou ngakau, e kua kite aia i te au mea katoa nei." (1 Ioane 3: 19, 20) Ka akamanako ana tatou e a mataara i roto i reira te tau-turu maira te au Tuatua Tapu ia tatou kia "kore ei to tatou ngakau e matakau" i to Iehova aroa.

Te Manako Puapinga Maira a Iehova ia Koe

⁴ Te mea mua, te apii tika maira te Pipiria e te kite maira te Atua i te puapinga i roto i tona au tavini tatakai tai. Ei akaraanga, kua tuatua a Iesu: "Kare aina e taki rua mea manu rikiriki e okoia i te asario okotai nei? kare oki tetai o ratou ra e ngaro i to kotou Metua kia topa ki raro i te enua. Te rauru oki o to kotou na upoko, kua ope ia i te tatauia. Auraka mari kotou e matakau, e maata to kotou meitaki i to te au manu rikiriki e manganui." (Mataio 10: 29-31) Ka akamanako i te aite anga o taua au tuatua ki ta Iesu aronga akarongo o te anere mataiti mua.

⁵ Penei ka manako tatou e eaa ra tetai i oko ei i te manu rikiriki. I na, i to Iesu tuatau ko te au manu rikiriki tetai manu mama roa atu tei okoia ei kai. Ka akara ana mei tetai moni toka iti ua te puapinga, kua rauka i te tangata oko e rua nga manu rikiriki. Inara kua akakite a Iesu i muri mai me kua papa tetai tangata i te akapou e rua moni toka, kua rauka iaia, kare e a manu rikiriki, mari ra e *rima*. Kua orongaia atu tetai manu mei te mea rai e kare te reira e puapinga roa ana. Penei e mea puapinga kore taua au manu i roto i nga mata tangata, inara eaa oki to Tei Anga manako no te reira? Kua tuatua a Iesu: "Kare rai tetai [kare rai tetai tei kapitiia atu] i ngaro i te Atua." (Luka 12:6, 7) Teiane penei ka kite atu tatou i to Iesu manako. Me kua tuku a Iehova i te puapinga ki runga i tetai manu rikiriki okotai, mei teaa atura te puapinga i te tangata! Mei ta Iesu i akamarama ra, kua kite taka meitaki oki a Iehova ia tatou tatakai tai. Eaa ra, kua tatauia to tatou au rauru!

⁶ Tatauia to tatou au rauru? Te manako ra etai kare a Iesu e tika ua ana i konei. Inara, ka akamanako ana, no runga i te manakonakoanga o te tuakaou anga. Mei teaa te piri vaitata o to

4, 5. Akapeea ta Iesu akatutu anga o te au manu rikiriki i te akaari anga mai e puapinga to tatou i roto i nga mata o Iehova?

6. Eaa i papu ei ia tatou e e tika ta Iesu i te tuatua anga aia no te au rauru o to tatou upoko kua tatauia?

Iehova kite anga ia tatou e raukai i te anga akaou mai ia tatou! Te akaperepere maata ra aia ia tatou e kua maara taka meitaki iaia te au tu ravarai, kapiti mai to tatou akapapaanga tu e to tatou au manako e te au kite anga ravarai.* Te tatauanga i to tatou au rauru—no te reira i te avereti te tupu ra i runga i te upoko vaitata e 100,000—e angaanga ngoie uaia me akaaiteia atu.

Eaa ta Iehova e Kite Maira i Roto ia Tatou?

⁷ Te rua, te apii maira te Pipiria kia tatou i ta Iehova e akono puapinga ra i roto i tona au tavini. Kia tuatua uaia, te mareka maira aia i to tatou au tu meitaki e te au tauta anga ta tatou e akono atura. Kua akakite te Ariki ko Davida ki tana tamaiti ko Solomona: “E kimi oki a Iehova i te ngakau katoa ra, e te kite ra aia i te akakoroanga o te au manako katoa.” (1 Paraleipomeno 28:9) I te Atua e kimi ra i te au ngakau tangata e au pirioni ua atu i roto i teia ao kiia e te makitakita e te raveanga kino, mei teaa tona rekareka me kite atu aia i tetai ngakau te inangaro ra i te au, te tuatua mou, e te tuatua tika! Eaa te ka tupu me kite atu a Iehova i tetai ngakau kiia e te aroa nona, te kimi ra i te apii no runga iaia e kia akakite i taua kite ki tetai atu? Te akakite maira a Iehova kia tatou e te manako maira aia i te aronga te akakite atura ki tetai no runga iaia. E “buka manakoanga” tana no te “aronga e mataku ia Iehova, e tei manako i tona ra ingoa.” (Malaki 3:16) E au tu akaperepereia te reira e ia.

⁸ Eaa etai au angaanga meitaki ta Iehova e akono puapinga maira? Papu tikai ko ta tatou au tauta anga no te aru i tana Tamaiti, ko Iesu Karaiti. (1 Petero 2:21) Ko tetai angaanga maata ta te

* Te kapiti ripiti ua ra te Pipiria i te manakonakoanga o te tuakaouanga ma to Iehova manako akamaara. Kua tuatua te tangata tiratiratu ko Iobu kia Iehova e: “Naringa . . . koe e akataka i te taime noku, ka *maara* mai ei iaku nei!” (Iobu 14:13) Kua taiku a Iesu no runga i te tuakaouanga o te “aronga katoa i roto i te au menema *akamaara anga*.” Te tau nei teia no te mea te maara tiamā maira a Iehova i tei mate ra tana i akakoro i te akatu akaou.—Ioane 5:28, 29, NW.

7, 8. (a) Eaa etai au tu te rekareka ra a Iehova i te kite atu iaia e maki-toro meitaki ra i te au ngakau tangata? (e) Eaa etai au angaanga te rave ra tatou te puapinga ra kia Iehova?

“E maata to kotou meitaki i to te au manu rikiriki e manganui”

Atua e akono puapinga maira koia oki ko te akatotoaanga i te tuatua meitaki o tona Patireia. Ia Roma 10:15, ka tatau tatou: “Ko te manea o te vaevae o te aronga i apai mai i te tuatua reka o te au, ko te apai mai i te evangelia o te meitaki ra!” Penei kare tatou e manako ana i to tatou vaevae ei mea manea. Inara i konei te akatutu mai nei teia i te au tauta anga e rave ra te au tavini o Iehova no te akakite anga i te tuatua meitaki. E manea tikai taua au tauta anga pouroa e te akaperepereia i roto i tona nga mata.—Mataio 24:14; 28:19, 20.

⁹ Te akono puapinga katoa maira a Iehova i to tatou tu tamou marie. (Mataio 24:13) Kia akamaara, te inangaro ra a Satani ia koe kia uri ke mei ia Iehova. I te au ra tataki tai e vai tiratiratu ra koe kia Iehova ko tetai ia ra te tauturu ra koe i te akapapu i te pau anga ki ta Satani akakoko anga. (Maseli 27:11) I tetai taime kare i te mea ngoie te tamou marie. Te au manamanata i te pae kopapa, te au tumatetenga i te pae moni, te au taitaia i te pae ngakau, e tetai atu au arairai anga ka akariro i te ra e topa ra ei timata anga. Ka riro katoa te au tapapaanga taroaroaia ei mea akamaroiroi kore.

9, 10. (a) Eaa i papu ei ia tatou e e puapinga to tatou tu tamou marie kia Iehova noatu te au kino tuketuke? (e) Kare rava a Iehova e akono ana i teea au manako papu kore o tona au tavini pikikaa kore?

(Maseli 13:12) Te tamou marie anga i te aro atu i taua au aka-aoanga e mea akaperepereia kia Iehova. No reira oki te Ariki ko Davida i pati ei kia Iehova kia akaputu i tona au roimata ki roto i tetai “āriki,” te tuatua papu anga: “Kare ainei i roto i taau ra tuatua?” (Salamo 56:8) Ae, te akaperepere ra a Iehova e te maara ra i te au roimata e te tu mamae tei akono tamou marieia e tatou koi vai tiratiratu ei tatou kiaia. E au mea akaperepere katoaia te reira i roto i tona nga mata.

¹⁰ Teiane, penei ka patoi te ngakau akaapa ua i taua akapapu anga o to tatou tu puapinga i roto i nga mata o te Atua. Penei ka koumuumu tamou ua mai: ‘Inara te vaira etai e manganui tei tau ua atu iaku. Mei teaa te maromaroa ia Iehova me akaaite aia iaku kia ratou!’ Kare a Iehova e akaaiteite ana; kare katoa aia e pakari ana me kore e kino roa i tona manako anga. (Galatia 6:4) Ma te tu karape te tatau ra aia i to tatou au ngakau, e te akono puapinga ra aia i te meitaki—noatu te meangiti i te reira.

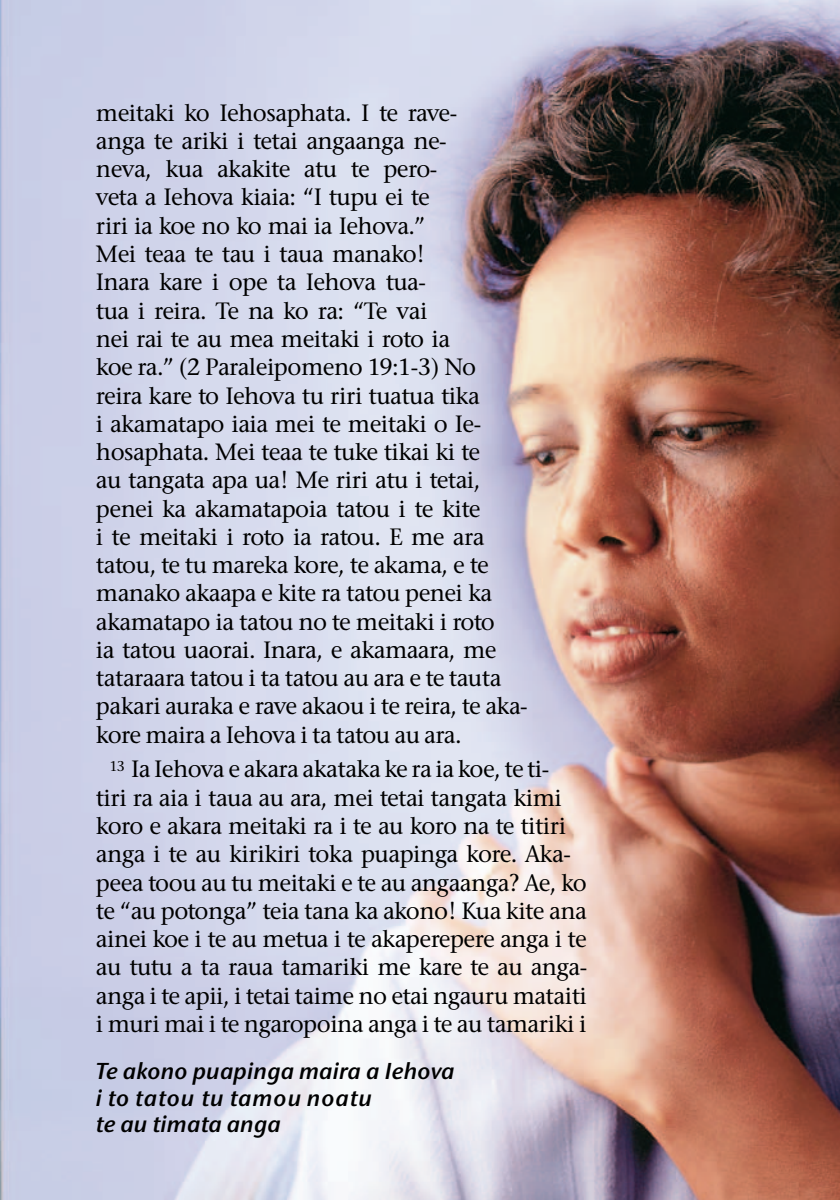
Akataka Ke a Iehova i te Meitaki Mei te Kino

¹¹ Te toru, ia Iehova e akara meitaki maira ia tatou, te akataka ke meitaki ra aia, te kimianga i te meitaki. Ei akatauanga, i te aka-uenga a Iehova e kia tamateia te uanga apoteiti katoa o te Ariki ko Ieroboama, kua ota Aia e kia tanumia tauia tetai o te au tamaiti tamaroa a te ariki, ko Abiia. No teaa ra? “Te vai ra tetai mea meitaki i roto iaia i te Atua o Iseraela ia Iehova.” (1 Ariki 14:1, 10-13) I te tika anga, kua akataka ke meitaki a Iehova na roto i te ngakau o taua mapu tane e kua kitea mai e “te vai ra tetai mea meitaki” i reira. Noatu te meangiti me kare te puapinga kore i taua tu meitaki, kua kitea e Iehova e mea puapinga no te tata i roto i tana Tuatua. Kua tutaki katoa atu aia i te reira, i te akaarianga i tetai tuanga tu aroa ki taua mema okotai o te ngutuare apoteiti.

¹² E te kiteaia ra tetai atu akaraanga papu tikai i roto i te ariki

11. Eaa ta tatou ka kite mai no runga ia Iehova mei tana akonoanga i te turanga o Abiia?

12, 13. (a) Akapeea te tupu anga o te Ariki ko Iehosaphata i te akaari anga mai e te akara ra a Iehova i te meitaki i roto ia tatou noatu me ara tatou? (e) Me no runga i ta tatou au angaanga meitaki e te au tu, aka-peeaa a Iehova i te angaanga anga mei tetai Metua akaperepere ra?

meitaki ko Iehosaphata. I te rave-
anga te ariki i tetai angaanga ne-
neva, kua akakite atu te pero-
veta a Iehova kiaia: “I tupu ei te
riri ia koe no ko mai ia Iehova.”
Mei teaa te tau i taua manako!
Inara kare i ope ta Iehova tua-
tua i reira. Te na ko ra: “Te vai
nei rai te au mea meitaki i roto ia
koe ra.” (2 Paraleipomeno 19:1-3) No
reira kare to Iehova tu riri tuatua tika
i akamatapo iaia mei te meitaki o Ie-
hosaphata. Mei teaa te tuke tikai ki te
au tangata apa ua! Me riri atu i tetai,
penei ka akamatapoia tatou i te kite
i te meitaki i roto ia ratou. E me ara
tatou, te tu mareka kore, te akama, e te
manako akaapa e kite ra tatou penei ka
akamatapo ia tatou no te meitaki i roto
ia tatou uaorai. Inara, e akamaara, me
tatarara tatou i ta tatou au ara e te tauta
pakari auraka e rave akaou i te reira, te aka-
kore maira a Iehova i ta tatou au ara.

¹³ Ia Iehova e akara akataka ke ra ia koe, te ti-
tiri ra aia i taua au ara, mei tetai tangata kimi
koro e akara meitaki ra i te au koro na te titiri
anga i te au kirikiri toka puapinga kore. Aka-
peea toou au tu meitaki e te au angaanga? Ae, ko
te “au potonga” teia tana ka akono! Kua kite ana
ainei koe i te au metua i te akaperepere anga i te
au tutu a ta raua tamariki me kare te au anga-
anga i te apii, i tetai taima no etai ngauru mataiti
i muri mai i te ngaropoina anga i te au tamariki i

***Te akono puapinga maira a Iehova
i to tatou tu tamou noatu
te au timata anga***

te reira? Ko Iehova te Metua akaperepere roa atu. Koi vai tiratiratu ua atu ei tatou kiaia, *kare* rava aia e akangaropoina i ta tatou au angaanga meitaki e te au tu. Ko te tika, ka manako aia i te reira ei mea tuatua tika kore kia akangaropoina atu i teia, e kare aia i te tuatua tika kore. (Ebera 6:10) Te akataka ke katoa ra aia ia tatou na tetai atu tu.

¹⁴ Te akara mamao atura a Iehova i to tatou au tu apa ua e te kite ra i te meitaki i roto ia tatou. Kia akatutu: Ko te au tangata inangaro i te au angaanga ati ka tauta pakari i te akanoo akaou i tetai peni takinokinoia me kore i tetai atu au angaanga. Ei akaraanga, i roto i te National Gallery i London, England, i te takinga kino anga tetai tangata i tetai tutu na Leonardo da Vinci vaitata e \$30 mirioni te tutaki, kare tetai i karanga ana i te mea kua takinga kinoia te tutu i teiane, e titiri atu i te reira. Kua akamata te angaanga no te akanoo akaou i te angaanga karape roa atu e 500 mata-iti i reira rai. No tea ra? No te mea te akaperepereia ra te reira i roto i nga mata o te aronga inangaro i te ati. Kare ainei e maata atu koe i tetai tutu maaniia mei te tioka e te reu? I roto i nga mata o te Atua papu tikai ia noou—noatu e kua takinokinoia koe e te tu apa. (Salamo 72:12-14) Ka rave te Atua ko Iehova, ko Tei Anga karape ra i te au pamiri tangata, i tei umuumuia no te akaoki akaou mai kia tiama pouroa te aronga tei ariu mai ki tana akonoanga aroa ua.—Angaanga 3:21; Roma 8:20-22.

¹⁵ Ae, te kite ra a Iehova i te meitaki i roto ia tatou tei kore i kiteaia e tatou uorai. E ia tatou e tavini ra iaia, ka akariro aia e kia tupu te meitaki e tae ua atu kia vai tiama tatou. Noatu eaa te akono anga a te ao o Satani ia tatou, te akono puapinga ra a Iehova i tona au tavini tiratiratu ei aronga inangaroia.—Hagai 2:7.

Akaari Maroiroi Ua ra a Iehova i Tona Aroa

¹⁶ Te a, e maata ta Iehova e rave ra no te akapapu mai i tona

14, 15. (a) Eaa to tatou au tu apa ua i kore ei i akamatapo ia Iehova mei te meitaki i roto ia tatou? Akatutu mai. (e) Eaa ta Iehova ka rave ma te au mea meitaki tana i kite atu i roto ia tatou, e eaa tona manako no tona iti tangata tiratiratu?

16. Eaa te akapapu anga maata roa atu o te aroa o Iehova no tatou, e akapeea tatou i te kite anga e no tatou uorai teia apinga aroa?

aroa ia tatou. Papu tikai, ko te atinga oko o Karaiti tetai pau anga tau tikai no te pikikaa a Satani e e puapinga kore tatou me kore kare i aroaia. Auraka rava tatou e ngaropoina e ko te matenga tamamae tei mamae atu a Iesu i runga i te rakau tamamae e te mamae maata atu tei akakoromaki uaia e Iehova i te akara anga mai i tana Tamaiti akaperepere i te mate anga e akapapu anga i tona inangaro ia tatou. Ma te maromaroa, te ngata nei i te au tangata e manganui i te irinaki e no ratou oki teia apinga aroa. Te manako tau kore ra ratou. Inara, kia akamaara, kua takinokino ana te apotetoro ko Paulo i te au pipi a Karaiti. Inara, kua tata aia: "Te Tamaiti a te Atua . . . tei aroa mai *iaku*, e kua oronga mai iaia uarai *noku*."—Galatia 1:13; 2:20.

¹⁷ Te akapapu maira a Iehova i tona aroa ia tatou na te tauturu-anga mai ia tatou tatakai tai kia akono meitaki i te au puapinga o te atinga o Karaiti. Kua tuatua a Iesu: "Kare te tangata e tae mai kiaku nei, mari ra kia akatae mai te Metua ko tei tonono mai iaku nei iaia." (Ioane 6:44) Ae, na Iehova uarai e akavaitata ia tatou ki tana Tamaiti e te manakonakoanga o te ora mutu kore. Akapeera ra? Na roto i te angaanga tutu aere anga, te itae maira ia tatou tatakai tai, e na roto i tona vaerua tapu, ta Iehova e taangaanga ra ei tauturu mai ia tatou kia opu e kia taangaanga i te au tuatua mou pae vaerua noatu to tatou au kotinga e te au tu apa ua. Ka rauka ia Iehova i te tuatua i reira no tatou mei tana i tuatua no Iseraela e: "Kua inangaroia oki koe e au i te inangaro mutu kore ra; i akatae mai ei au ia koe i te aroa takinga-meitaki."—Jeremia 31:3.

¹⁸ Penei e na roto i te akameitaki anga o te pure te kite ra tatou i te aroa o Iehova na roto i tetai mataara piri vaiata tikai. Te pati maira te Pipiria ia tatou tatakai tai "auraka e tukutuku i te pure" ki te Atua. (1 Tesalonia 5:17) Te akarongo maira aia. Te tapa katoaia ra Aia e ko "tei akarongo i te pure." (Salamo 65:2) Kare aia i tua i teia opati ki tetai ke, kare katoa oki ki tana Tamaiti. Ka

17. Na roto i teea ravenga ta Iehova akavaitata anga ia tatou kiaia uarai e ki tana Tamaiti?

18, 19. (a) Eaa te mataara vaiata roa atu i akatutu mai ei a Iehova i tona aroa no tatou, e eaa te akaari maira e te manako maira aia uarai i teia? (e) Akapeera ta te Atua Tuatua i te akapapu anga mai ia tatou e e akarongo ngakau tangi ua a Iehova?

akamanako ana: Te raurau maira Tei Anga i te ao katoa e pini ua ake ia tatou kia akavaitata atu kiaia na roto i te pure, ma te tuatua ua. Mei teaa rai aia ei akarongo? E tu anu ainei, te maana kore, e te manako kore? Kare rava.

¹⁹ E tu ngakau tangi to Iehova. Eaa oki te ngakau tangi? Kua tuatua tetai Kerititiano tiratiratu ruaine e: “Te ngakau tangi ko te kiteanga i *toou* mamae i roto i *toku* ngakau.” Kua akakeuia ainei a Iehova e to tatou mamae? Ka tatau tatou no runga i te au tu mamae o tona iti tangata ia Iseraela: “I to ratou katoa ra au mate kare aia i te enemi.” (Isaia 63:9) Kare anake a Iehova i kite atu i to ratou au tu manamanata; kua tangi aia i te au tangata. Mei teaa te pakari i tona tangi anga te akatutuia maira e ta Iehova uaorai au tuatua ki tona au tavini: “Ko tei akatukia atu oki ia kotou ra, kua akatukia ia i tona koringo mata nei.”* (Zekaria 2:8) Mei teaa te mamae i te reira! Ae, te tangi maira a Iehova ia tatou. Me mamae tatou, te mamae katoa ra aia.

²⁰ Kare tetai Kerititiano tau e taangaanga i taua akapapu anga o te tu aroa o te Atua e te ngateitei ei kotoe anga no te ngakau parau me kare te nengonengo. Kua tata te apotetoro ko Paulo: “Teia taku tuatua kia kotou katoatoa e ope rava ake, i te meitaki i orongaia mai kiaku nei, eiaa e maata te manako iaia uaorai, i tei tau iaia kia manako ra; ka akono tikai ra te manako kia arite i te tu o te akarongo i tuaia e te Atua i te tangata katoatoa.” (Roma 12:3) Te karanga ra tetai uri anga i konei: “Ka tuatua atu au kia kotou katoatoa auraka kia manako teitei atu iaia uaorai ki rungao i tona puapinga tikai, mari ra kia akono i te tatau anga tau iaia uaorai.” (*A Translation in the Language of the People*, na Charles B. Williams) No reira koi rekareka ei tatou i te maana i te tu aroa o to

* Te akakite maira etai au uri anga i konei e ko tei akatukia atu i te iti tangata o te Atua te akatukia ra i tona *uaorai* koringo mata me kore te mata o Iseraela, kare i to te Atua. Kua tauruia mai teia tarevake e etai aronga tata tei akara i teia irava e kare i tau te tu ngateitei e no reira kua akatanotano atu i te reira. Kua uuna ta ratou tauta anga arataki koreia i te pakari o te tu ngakau tangi o Iehova.

20. Eaa te manako tau kore ka tau tatou kia kopae e akarongo ei tatou i te ako anga ia Roma 12:3?

Au Uianga Akamanako Anga

Salamo 139:1-24 Akapeea ta te Ariki ko Davida au tuatua akauruia i te akaari anga mai e te manako maira a Iehova ia tatou tatakai tai?

Isaia 43:3, 4, 10-13 Eaa to Iehova manako no te aronga te tavini ra ei Au Kite nona, e akapeea tona manako ngakau i te akakite angaia mai?

Roma 5:6-8 Eaa tatou ka papu ei e kare to tatou turanga ara ua e arai i to Iehova aroa mei te taeanga mai e te akapuapinga anga ia tatou?

Iuda 17-25 Akapeea tatou i te akono anga ia tatou i roto i to te Atua aroa, e eaa te akamana anga te patoi ra i ta tatou rave akapera anga?

tatou Metua i te rangi, kia tau to tatou manako e kia maara e kare i rauka ia tatou e kare i tau ia tatou to te Atua aroa.—Luka 17:10.

²¹ Kia rave tatou tatakai tai i te au mea te ka rauka ia tatou i te kopae pouroa i te au pikikaa a Satani, kapiti mai i te pikikaa e e puapinga kore tatou me kore kare e aroa uaia mai. Me kua apii mai toou kite anga i te oraanga ia koe kia akamanako ia koe ei arai anga kare e tau i to te Atua aroa maatamaata, me kore taau au angaanga meitaki e mea puapinga kore no tona nga mata i te kite mai, me kore e maata roa taau au ara kia araiia e te matenga o tana Tamaiti akaperepere, kua apii pikikaaia koe. E kopae i taua au pikikaa ma toou ngakau katoa! Kia akapapu tamou ua atu tatou i to tatou au ngakau i te tuatua mou tei akakiteia i roto i ta Paulo au tuatua akauruia: "Kua kite tikai oki au e, kare te mate, kare oki te ora, kare oki te au angela, kare oki te ui ariki, kare oki te au mea mana, kare oki te au mea e vai nei, kare oki te au mea e ka tupu a muri atu, Kare oki te teitei, kare oki te akaaka, e kare katoa te au mea i angaia nei, e tika kia akataka ke ia tatou i te aroa o te Atua i roto i to tatou Atua ia Iesu Mesia ra."—Roma 8:38, 39.

21. Eaa te au pikikaa a Satani ka kopae tamou tatou, e ma teea tuatua mou tu-Atua ta tatou ka akapapu tamou ua atu ki to tatou ngakau?

“Te Ngakau Aroa o to Tatou Atua”

I TE turuaipo, kua aue tetai pepe. Ma te viviki, kua ara mai te mama. Kare aia e moe meitaki ana mei tei matauia—kare mei te taime mai i anauiai tana pepe. Kua kite mai aia i te au tu aue anga tuketuke a tana pepe. No reira, kua kite putu-putu aia me te inangaro ra tana pepe ou e kia angaiia, kia ta-kaveia, me kare kia utuutuia. Inara noatu te au tumu i aue ei te pepe, ka ariu mai te mama. Kare e rauka i tona ngakau i te kopae i te au umuumu anga a tana tamaiti.

² Te tu ngakau aroa te kite ra tetai mama no tana tamaiti ko tetai ia o te au manako ngakau maru te kiteaia ra e te au tangata. Inara, te vaira tetai atu manako ngakau pakari mutu kore—te tu ngakau aroa o to tatou Atua, ko Iehova. Te aka-manako anga i teia tu akaperepere ka tauturu ia tatou kia akavaitata atu kia Iehova. Ka uriuri ana tatou, i reira, e eaa oki te ngakau aroa e akapeea to tatou Atua i te akaari anga i te reira.

Eaa Oki te Tu Ngakau Aroa?

³ I roto i te Pipiria, te vaira te pirianga vaitata i rotopu i te tu ngakau aroa e te tu akaaroa. Te akakite ra tetai au tua-tua Epera e te Ereni i te tu ngakau aroa. Ei akaraanga, ka aka-manako ana i te verepa Epera *ra-cham'*, tei taiku putuputuia e “kia akaari i te aroa” me kore “kia tangi ua atu.” Te aka-marama ra tetai angaanga e ko te verepa *ra-cham'* “te akakite ra i te ngakau aroa oonu e te maru, mei tei akakeuia i te kite anga i te tu paruparu me kore te tu mamae o te aronga tei

1, 2. (a) Akapeea tetai mama i te ariu noa ua anga ki te aue a tana pepe? (e) Eaa te manako ngakau te pakari atura i te tu ngakau aroa o tetai mama?

3. Eaa te aite anga o te verepa Epera tei uriia “kia akaari i te aroa” me kare “kia tangi ua atu”?

akaperepereia e tatou me kore te umuumu maira i ta tatou tauturu.” Ko teia tuatua Epera, te taiku ra a Iehova kiaia uao-rai, te piri atura ki te tuatua no te “kopu” e ka rauka i te akatakaia e ko te tu “ngakau aroa no te mama.”*—Exodo 33:19; Ieremia 33:26.

⁴ Te taangaanga ra te Pipiria i te manako ngakau o tetai metua vaine no tana pepe kia apii mai kia tatou no runga i te aiteanga o te tu ngakau aroa o Iehova. Ia Isaia 49:15, ka tatau tatou: “E tika ainei i te vaine kia akangaropoina i tana tamaiti kai u, e kare atura e tangi [*ra-cham'*] ki te tamaiti a tona uao-rai kopu? a, e tika ia ratou kia akangaropoina, kare ra au e akangaropoina ia koe.” Te akakite maata maira taua akataka anga i te oonu o te tu ngakau aroa o Iehova no tona iti tangata. Akapeea ra?

⁵ Ka ngata i te akamanako e ka ngaropoina i tetai mama i te angai e te utuutu i tana tamaiti. I te mea ra e, kare e rauka i tetai pepe te tauturu iaia uao-rai; i te po e te ao te umuumu ra te pepe i te akono anga a tona mama e te aroa. Inara, ma te maromaroa, kare i manako koreia ana te kopae anga a te metua vaine, koia tikai i roto i “te kino maata i taua tuatau” tei akatutuia mai e te “aroa kore.” (2 Timoteo 3:1, 3) I na Iehova ei; “Kare ra au e akangaropoina ia koe.” E papu tikai te tu ngakau aroa maru o Iehova no tona au tavini. E pakari atu te reira i te manako natura ka rauka ia tatou i te akamanako—te tu ngakau aroa te kite ra tetai metua vaine no tana tamaiti. No reira oki, tetai tangata akakite i tuatua ei no Isaia 49:15 e: “Ko tetai mea pakari roa atu teia, me kare tetai akakiteanga pakari roa atu no te tu aroa o te Atua i roto i te Kororomotu Taito.”

* Inara, ma te umere, ia Salamo 103:13, te verepa Epera *ra-cham'* te akakite ra i te tu akaaroa, me kore te tu ngakau aroa, te akaari ra tetai metua tane ki tana tamariki.

4, 5. Akapeea te Pipiria i te taangaanga anga i te manako ngakau o tetai mama no tana pepe kia apii mai kia tatou no runga i to Iehova tu ngakau aroa?

⁶ E akairo paruparu ainei te tu ngakau aroa? E manganui te au tangata apa ua tei manako akapera. Ei akatauanga, kua apii te tangata Roma kite ko Seneca, tei ora ana i to Iesu tua-tau e e tangata kite rongonui i Roma, e “e tu paruparu te tu tangi aroa o te manako.” E tangata akakitekite a Seneca i te Apiianga Stoic, e apiianga te tuatua maata ra no runga i te tu maru tei ngere i te manako tangi. Penei ka tauturu tetai tangata pakari i te aronga taitaia, i na Seneca ei, inara auraka aia kia akatika iaia uaorai kia tangi aroa atu, ka akakore oki taua manako i te au mei iaia. Kare taua manako iaia uaorai i akatika ana i tetai ngai no te tu ngakau aroa oonu tikai. Inara kare a Iehova e mei te reira ua! I roto i tana Tuatua, te akapapu maira a Iehova kia tatou e kua “ki te Atua i te aroa e te [“ngakau aroa,” NW] maata.” (Iakobo 5:11) Mei ta tatou ka kite, kare te tu ngakau aroa i te tu paruparu mari ra e tu pakari ia, e te puapinga. Ka akara ana tatou akapeea a Iehova, mei tetai metua aroa rai, i te akaari anga i te reira.

Akaari Anga a Iehova i te Tu Ngakau Aroa ki Tetai Iti Tangata

⁷ Te kitea taka meitakiia ra te tu ngakau aroa o Iehova i roto i tana tu akono anga i te iti tangata o Iseraela. I te openga o te 16 anere mataiti M.T.N., e au mirioni ua atu te au Iseraela tei akatuikaia i Aiphiti i taito ra, i reira kua takinokino pakariia ratou. No to Aiphiti kua “potopoto rava atura to ratou a’o ia ratou i te tinai-mate anga, i te ngaika, e te karakaraea.” (Exodo 1:11, 14) I roto i to ratou tu taitaia, kua aue maata atu to Iseraela kia Iehova no te tauturu. Akapeea to te Atua tu ngakau aroa i te ariu anga mai?

⁸ Kua akakeuia to Iehova ngakau. Kua tuatua aia: “Kua

6. E manganui te au tangata apa ra tei manako i te tu ngakau aroa na teea tu, inara eaa ta Iehova e akapapu maira kia tatou?

7, 8. Na roto i teea tu i mamae ei te au Iseraela i Aiphiti taito, e akapeea a Iehova i te ariu anga atu ki to ratou turanga mamae?

“Ka akangaropoina ainei tetai vaine . . . i te tamaiti a tona uaorai kopu?”

akara tikai au i te mate o toku iti-tangata i Aiphiti; e kua akarongo au i to ratou aue i to ratou au akaaiteite angaanga; kua kite oki au i to ratou mamae.” (Exodo 3:7) Kare i ekoko ana kua kite atu a Iehova i te turanga mamae o tona iti tangata me kare kua rongo atu i ta ratou aue anga ma te tangi anga ia ratou. Mei ta tatou i kite i te Pene 24 o teia puka, e Atua ngakau tangi a Iehova. E ko te ngakau tangi—te rauka anga i te kite atu i te mamae o tetai ke—te piri vaiata atura ki te tu ngakau aroa. Inara kare a Iehova i *tangi* ua atu i tona iti tangata; kua akakeuia ra aia kia rave angaanga no ratou. Te karanga ra a Isaia 63:9: “No tona inangaro e tona tangi i oko ei aia ia ratou.” Ma te “rima marōrō,” kua akaora atu a Iehova i to Iseraela mei Aiphiti ra. (Deuteronomi 4:34) Mei reira maira, kua oronga atu aia i te au kai temeio kia ratou e kua akaora atu ia ratou ki roto i tetai enua tupu meitaki no ratou uaorai.

⁹ Kare to Iehova tu ngakau aroa i akamutu ua i reira. I te noo anga i te Enuā Taputouia, kua topa ripiti ua to Iseraela ki roto i te tu tiratiratu kore e kua mamae atura i tei tupu mai. Inara kua rako tangata ia mai te au tangata ra e kua kapiki atu kia Iehova. I te au taime ravarai kua akaora akaou aia ia ratou. No teaa ra? “No te mea te aroa ra aia i tona ititangata.”—2 Paraleipomeno 36:15; Akava 2:11-16.

¹⁰ Ka akamanako ana i tei tupu i te au ra o Iepheeta. Mei te mea kua uri to Iseraela i te akamori i te au atua pikikaa, kua akatika a Iehova ia ratou kia taomiia e te au Amona e 18 mataiti. I te openga ra, kua tatarara to Iseraela. Te akakite maira te Pipiria kia tatou: “Kua akaruke iora ratou i te au atua ke i rotopu ia ratou ra, e kua akamori ia Iehova ra; tangi atura tona ngakau i te mate maata o Iseraela.”* (Akava

* Te aerenga manako “tangi atura tona ngakau” te aiteanga “kare e rauka iaia i te akakoromaki.”

9, 10. (a) Eaa ra a Iehova i akaora ripiti ua ei i te au Iseraela i muri ake i te noo anga ratou i te Enuā Taputouia? (e) I te au ra o Iepheeta, kua akaora a Iehova i te au Iseraela mei teea takinokino anga, e na teaa i akakeu iaia kia pera?

10:6-16) I te akaari anga tona iti tangata i te tu tataaraa tikai, kare i rauka ia Iehova te akakoromaki ua i te kite anga ia ratou e mamae ra. No reira kua akamaroiroi te Atua ngakau aroa ia Iepheta kia akaora i te au Iseraela mei te au rima o to ratou au enemi.—Akava 11:30-33.

¹¹ Eaa ta Iehova au akono anga ma to Iseraela e apii maira kia tatou no runga i te tu ngakau aroa? No tetai tumu, te kite ra tatou e e maata atu te reira i te kite aroa ua i te au tu kino te kite atura te au tangata. Ka akamaara ana i te akaraanga o te metua vaine tei akakeuia e tona tu ngakau aroa kia ariu ua ki te aueanga a tana pepe. Ma te aiteite, kare a Iehova e turi ana no te aue a tona iti tangata. Te akakeu ra tona tu ngakau aroa iaia kia akamaru i to ratou turanga mamae. Kapiti mai, te mataara i akono atu ei a Iehova i te au Iseraela te apii maira kia tatou e kare te tu ngakau aroa i te tu paruparu, kua akakeu oki teia tu maru iaia kia akono i te takinga papu e te maroiroi no tona iti tangata ra. Inara te akaari ra ainei a Iehova i te tu ngakau aroa ua ki tona au tavini ei pupu?

To Iehova Tu Ngakau Aroa no te Au Tangata Tataki Tai

¹² Te Ture ta te Atua i oronga ki te iti tangata o Iseraela te akaari maira i tona tu ngakau aroa no te au tangata tataki tai. Ei akaraanga, ka akamanako ana, i tona inangaro i te aronga putaua. Kua kite oki a Iehova e ka tupu mai te au turanga kitea koreia te ka tuku atu i to Iseraela ki roto i te turanga putaua. Akapeea te aronga putaua i te akono angaia? Kua akaue pakari atu a Iehova i te au Iseraela: “Auraka koe e akamārokiakia i toou ngakau, e e topiri i to rima, i to taeake apinga kore ra: E oronga tikai koe i te apinga nana, e auraka to ngakau e noinoi kia oronga koe i te apinga nana: no reira oki e akameitaki ei to Atua ra ko Iehova ia koe i taau au angaanga katoa ra, e te au mea katoa taau e rave

11. Mei ta Iehova au akonoanga i te au Iseraela, eaa ta tatou i apii mai no te tu ngakau aroa?

12. Akapeea te Ture i te akaata anga i to Iehova tu ngakau aroa no te au tangata tataki tai?

ra.” (Deuteronomi 15:7, 10) Kua akaue mamao atu a Iehova e auraka to Iseraela e kokoti kia ope takiri ta ratou koro me kare e koi aere i te totoenga. Na te aronga putaua e koi i te reira. (Levitiku 23:22; Ruta 2:2-7) I te akonoanga te au iti tangata i taua ture no te aronga putaua i roto ia ratou, kare te aronga umuumu i roto ia Iseraela i patipati ana i te au kai. Kare ainei te reira e akaata ana i te tu ngakau aroa o Iehova?

¹³ I teia tuatau, katoa, te manako oonu maira to tatou Atua aroa ia tatou tataki tai. Ka papu ia tatou e te kite maira aia i etai au tu mamae te aere ra tatou na roto. Kua tata te tata taramo ko Davida e: “Tei te aronga tuatua-tika ra to Iehova mata, e tei ta ratou kapiki tona taringa. Te vaitata nei a Iehova i te aronga ngakau paruparu ra; e te akaora nei aia i te aronga ngakau taitaia.” (Salamo 34:15, 18) No runga i te aronga tei akatakaia e teia au tuatua, kua akakite tetai tangata tuatua no te Pipiria: “E aronga ati ngakau ratou e ma te tu taitaia, tera te tu, kua taakaakaia no te ara oki, te kore anga i te tu ngateitei uaorai; kua ngere ratou i te tu akaaka, e kare e irinaki papu anga ia ratou uaorai.” Te manako ra taua aronga e e mamao a Iehova e e meangiti roa ratou e kia manako mai aia ia ratou. Inara kare e ko te reira te turanga. Te akapapu maira ta Davida au tuatua kia tatou e kare a Iehova e kopae ana i te aronga “te kore anga i te tu ngateitei uaorai.” Te kite ra to tatou Atua ngakau aroa e i taua au taua tau ra, te anoano maata ra tatou iaia, e tei te pae ua mai aia.

¹⁴ Ka akamanako ana i tetai tupu anga. I Marike kua akaroro viviki atu tetai metua vaine i tana tamaiti e rua mataiti ki te are maki no te mea te mamae ra aia mei te maki *croup* kino roa. I muri mai i te akara makitoro angaia te tamaiti, kua akakite atu te au taote ki te mama e ka akanoo mai ratou iaia i roto i te are maki i te po. Kua akapou taua mama i taua po kiesa? I roto i tetai noo anga i roto i tetai pia are maki, i

13, 14. (a) Akapeea ta Davida au tuatua i te akapapu anga mai ia tatou e te manako oonu maira a Iehova no runga ia tatou ei au tangata tataki tai? (e) Akapeea i te akatutu angaia mai e te vaitata ra a Iehova ki te aronga “ngakau paruparu” me kore “ngakau taitaia”?

te pae i te roi o tana tamaiti! Kua makiia tana tamaiti meangiti, e kua inangaro aia e kia noo ua i te pae iaia. Papu tikai e maata ta tatou ka tapapa atu mei to tatou Metua aroa i te rangi ra! I te mea ra e, kua maaniia tatou i roto i tona tu. (Genese 1:26) Te au tuatua pumaana ia Salamo 34:18 te akakite maira kia tatou e me e “ngakau paruparu” me kore e “ngakau taitaia,” to tatou te “vaitata nei” a Iehova, mei tetai metua aroa ua—ma te ngakau aroa e te papa ra i te tauturu.

¹⁵ Akapeea, i reira, a Iehova i te tauturu anga ia tatou tatakai tai? Kare aia e akaatea ana i te tumu tikai o to tatou tu mamae. Inara kua oronga mai a Iehova i te au apinga e manganui no te aronga te aue ra kiaia no te tauturu. Tana Tuatua, te Pipiria, te oronga maira i te ako anga tau te akono ra i te tuke anga. I roto i te putuputuanga, te oronga maira a Iehova i te au akaaere tau i te pae vaerua, te tauta ra i te akaata i tona tu ngakau aroa i te tauturuanga i te au taeake akamori. (Iakobo 5:14, 15) Ei “akarongo i te pure,” te oronga maira aia i te ‘vaerua tapu i te aronga e pati atu iaia ra.’ (Salamo 65:2; Luka 11:13) Ka rauka i taua vaerua te oronga mai kia tatou i te “mana maata” e raukai i te akakoromaki e tae ua atu i te akaatea anga te Patireia o te Atua i te au manamanata taitaia tikai. (2 Korinetia 4:7) Kare ainei tatou e maraka ana no teia au apinga? Auraka tatou e ngaropoina e e au tutu ratou no te tu ngakau aroa o Iehova.

¹⁶ E tika, ko te akaraanga maata roa atu o te tu ngakau aroa o Iehova ko tana oronga anga mai i Tei akaperepere roaia e ia ei oko no tatou. E atinga aroa ia i to Iehova tua, e kua akatuera mai i te mataara no to tatou ora. Kia akamaara, te tau ra taua apinga no te oko kia tatou tatakai tai. Ma te au tumu meitaki, a Zekaria, te metua tane o Ioane Papetito, kua totou e kua akamaata teia oronga anga i te “ngakau aroa o to tatou Atua.”—Luka 1:78.

15. Na roto i teea mataara ta Iehova tauturu anga mai ia tatou ei au tangata tatakai tai?

16. Eaa te akaraanga maata roa atu o te tu ngakau aroa o Iehova, e akapeea te reira i te akakeu anga ia tatou ei au tangata tatakai tai?

Me Tapupu a Iehova i te Tu Ngakau Aroa

¹⁷ Ka akamanako ainei tatou e kare e kotingaia ana te tu ngakau aroa o Iehova? Ei tuke anga, te akaari taka meitaki maira te Pipiria e no te au tangata tataki tai tei rave patoi atu i tana au mataara tuatua tika, te tapupu tau ra a Iehova i te tu ngakau aroa. (Ebera 10:28) E kite ei i te tumu i pera ei aia, ka akamaara ana i te akaraanga o te iti tangata o Iseraela.

¹⁸ Noatu kua akaora ripiti ua a Iehova i te au Iseraela mei to ratou au enemi, kua itae atu tona tu ngakau aroa i tona kotinga. Kua rave teia aronga maro i te akamori anga itoro, te apai anga mai i ta ratou au itoro akaviivii ki roto i te iero o Iehova! (Ezekiela 5:11; 8:17, 18) Pera katoa, kua akakiteia mai kia tatou: “Kua taitoito ra ratou i te au karere a te Atua, e kua akavaavaa i tana tuatua, e kua takinga-kino i te au peroveta nana, e tupu rava akera te riri o Iehova i tona tangata, e kare rava akera e ravenga e ora’i.” (2 Paraleipomeno 36:16) Kua tae atu te au Iseraela i tetai take e kare rava e tumu tau no te tu ngakau aroa, e kua akakeu ratou ia Iehova kia akono i te riri tuatua tika. Eaa tei tupu?

¹⁹ Kare rava i rauka ia Iehova i te akono i te tu ngakau aroa no tona iti tangata. Kua akakite aia: “Kare [“oku ngakau aroa,” NW] e kare au e akaperepere, kare rava au e aroa atu, e kia pou takiri ratou.” (Jeremia 13:14) No reira, kua takoreia a Ieruselema e tona iero, e kua apainaia atu te au Iseraela ei tuikaa ki Babulonia. Mei teaa te kino me akarongo kore oki te au tangata ara ua e kua akapou ratou i te au kotinga o te tu ngakau aroa tu-Atua!—Aue a Jeremia 2:21.

²⁰ Akapeea i teia tuatau? Kare a Iehova i tau. No te tu ngakau aroa, kua akaue aia i tona Au Kite kia tutu aere i te

17-19. (a) Akapeea te Pipiria i te akaari anga mai e ko to Iehova tu ngakau aroa e kotinga tona? (e) Na teaa i akakeu i to Iehova tu ngakau aroa no tona iti tangata kia tae ki tona kotinga?

20, 21. (a) Eaa te ka tupu me tae atu te tu ngakau aroa tu-Atua i tona kotinga i to tatou tuatau? (e) Eaa te apinga ngakau aroa o Iehova ka uririia i roto i te pene e aru mai nei?

Au Uianga Akamanako Anga

Ieremia 31:20 Eaa te tu manako maru o Iehova no tona iti tangata, e akapeea teia i te akariro anga ia koe kia manako atu iaia?

Ioela 2:12-14, 17-19 Eaa tei umuumuia e te iti tangata o Iehova kia rave e raukai i te akaariia te tu ngakau aroa, e eaa ta tatou i apii mai mei teia?

Iona 4:1-11 Akapeea a Iehova i te apii anga ia Iona i tetai apii-anga no runga i te puapinga o te tu ngakau aroa?

Ebera 10:26-31 Eaa tatou i kore ei e manako ua i to Iehova tu akaaroa, me kore te tu ngakau aroa?

“evangelia o te basileia” i te enua katoa. (Mataio 24:14) Me ariu mai te au tangata ngakau tika, te tauturu ra a Iehova ia ratou kia opu i te tuatua o te Patireia. (Angaanga 16:14) Inara kare teia angaanga e rave mutu kore uaia atu. Kare i te tu ngakau aroa no Iehova kia akatika i teia ao kino, ma tona tu taitaia e te mamae, kia aere tamou ua atu. Me tae te tu ngakau aroa tu-Atua ki tona kotinga, ka aere mai a Iehova i te rave i te akavaanga ki runga i teia akatereanga o te au mea. A taua taime ra, ka rave angaanga aia ma te tu ngakau aroa—te ngakau aroa anga no tona “ingoa tapu” e no tona au ta-vini akono. (Ezekiela 36:20-23) Ka akakore a Iehova i te kino e ka taki mai i tetai ao ou tuatua tika. No te aronga kino ra, te akakite ra a Iehova: “Kare taku mata e akaperepere, kare oki [“oku ngakau aroa,” NW] e tutaki ra au i to ratou aerenga ki runga i to ratou mimiti.”—Ezekiela 9:10.

²¹ Kia tae roa i taua tuatau ra, e ngakau aroa to Iehova no te tangata, e te aronga katoa te ka aro atu i te akapou anga. Te au tangata ara ua tei tatarara ngakau tae ka puapingaia mei tetai o te au apinga tu ngakau aroa rava atu o Iehova—te akakore anga ara. I roto i te pene e aru mai nei, ka uriuri tatou i etai o te au tuatua akatutu manea i roto i te Pipiria te akakite pu tikai ra i te tu akakore anga ara o Iehova.

E Atua Tei 'Tika i te Akakore i te Ara'

"KUA na runga taku nei au ara i toku mimiti," i tata ei te tata taramo ko Davida. "Mei te apainga teimaa kare e maranga iaku nei. Kua apikepikē au, kua paruparu roa au." (Salamo 38:4, 8) Kua kite oki a Davida i te teiaa o te apainga no te akava ngakau apa. Inara kua kitea mai e ia te akapumaana anga no tona ngakau taitaia. Kua marama aia e koi makitakita ei a Iehova i te ara, kare ra Aia e makitakita ana i tei ara ra me tatararaa tikai taua tangata i ara ra e ka kopae ke i tona aerenga rave ara. Ma te akarongo ki katoa i to Iehova puareinga anga i te akatotoa mai i te tu akaaroa ki te aronga tatararaa ra, kua tuatua a Davida: 'Koe, e te Atua e kua tika i te akakore mai i te ara.'—Salamo 86:5.

² Me ara tatou, penei ka apai katoa tatou i te apainga teiaa o te akaparuparu anga i te akava ngakau mamae. E puapinga oki teia manako ngakau mii anga. Ka akakeu te reira ia tatou kia akono i te au takainga papu kia akatikatika i to tatou au tarevake. Inara, te vaira te kino no te manako maata anga i te apa. Penei ka maro to tatou ngakau akaapa ia tatou uorai e kare rava a Iehova e akakore takiri mai i ta tatou au ara, noatu rai to tatou tu tatararaa. Me ka 'apuku uaia tatou e te aue maata,' penei ka tauta a Satani e kia tuku ua tatou i te au, kia manako e te akara puapinga kore maira a Iehova ia tatou, kare e tau i te tavini atu iaia.—2 Korinetia 2:5-11.

³ Te akapera ra ainei a Iehova i te akara anga mai i te au mea? Kare roa! E tuanga te akakore i te ara o te aroa maata o Iehova. I roto i tana Tuatua, te akapapu maira aia kia tatou e me akaari tatou i te tu tatararaa o te ngakau tae tikai, te puareinga ra aia i te akakore i te ara. (Maseli 28:13) Kia rauka ia tatou to Iehova tu akakore anga i te ara, ka akara ana tatou i te tumu e akapeea aia i te akakore anga i te ara.

1-3. (a) Eaa te apainga teiaa tei apainaia e te tata taramo ko Davida, e akapeea aia i te kite anga i te pumaana no tona ngakau taitaia? (e) Me ara tatou, eaa te apainga teiaa ta tatou ka apai ei tupu anga, inara eaa ta Iehova e akapapu maira kia tatou?

Te Tumu i 'Tika ei a Iehova i te Akakore i te Ara'

⁴ Kua kite oki a Iehova i to tatou au kotinga. "Kua kite oki aia i to tatou tu; te manako ra aia e, e one tatou nei," i na Salamo 103:14 ei. Kare i ngaropoina iaia e e au mea ora tatou no te one, te raukaanga te au tu apikepike, me kore te au tu paruparu, tei tupu mai no te tu apa ua. Te tuatua kua kite oki aia i "to tatou tu" te akamaara maira kia tatou e te akaaite ra te Pipiria ia Iehova ki tetai potera e ia tatou ki tetai kapu karakaraea tana e maani ra. (Jeremia 18:2-6) Te akamaru maira te Potera Maata i tana akonoanga ia tatou kia tau ki te tu apikepike o to tatou tu ara ua e ta tatou ariu anga atu me kore poka anga i te ariu atu ki tana arataki anga.

⁵ Kua marama oki a Iehova mei teaa te ririnui o te ara. Te akataka ra tana Tuatua i te ara mei tetai apinga ririnui tei tuku i te tangata i roto i tetai mou anga mate. Mei teaa ra te ketaketa i te mou anga a te ara? I roto i te puka o Roma, te akamarama maira te apotetoro ko Paulo: Te "vai ara ua" nei tatou, mei te au vaeau i raro ake i to ratou rangatira vaeau (Roma 3:9); kua "tutara" te ara ki rungao i te au tangata ravarai mei tetai ariki ra (Roma 5:21, NW); te "vai," nei i roto ia tatou (Roma 7:17; 20); tana "ture" te angaanga tamou nei i roto ia tatou, te tauta ra i te akaaere i to tatou aerenga. (Roma 7:23, 25) Mei teaa te ririnui i te mou anga a te ara ki runga i to tatou kopapa apa ua!—Roma 7:21, 24.

⁶ No reira, te kite ra a Iehova e kare e rauka ia tatou te akarongo tiama, noatu e te anoano ra to tatou ngakau i te oronga i te reira kiaia. Te akapapu aroa maira aia kia tatou e me kimi tatou i tona tu akaaroa ma te ngakau tataara, ka akatotoa mai aia i te akakore anga i te ara. Ia Salamo 51:17 te na ko ra: "Ko ta te Atua atinga ra, ko te ngakau paruparu ia; ko te ngakau paruparu, e te aue ra, kare ua te Atua e akavaavaa i te reira." Kare rava a Iehova e kopae ke, me kare e akauri ke, i tetai ngakau "paruparu, e te aue ra" no te teiaa i te tu apa ua.

4. Eaa ta Iehova e maara ra no runga i to tatou tu, e akapeea teia i te piri anga i te mataara tana e akono maira ia tatou?

5. Akapeea te puka o Roma i te akataka anga mai i te pakari o te mou anga a te ara?

6, 7. (a) Eaa to Iehova manako no te aronga te kimi ra i tona tu akaaroa ma te ngakau tataara? (e) Eaa ra tatou i kore ei e manako ua i to te Atua tu aroa?

⁷ Inara, ko te aite anga ainei o teia e ka rauka ia tatou i te manako atu i to Iehova tu akaaroa, na te akariro anga i to tatou tu ara ua ei kotoe anga no te rave i te ara? Kare rava! Kare a Iehova i aratakiia e te manako ngakau. E au kotinga to tona ra tu akaaroa. Kare rava aia e akakore i te ara a te aronga rave akakoro ngakau ketaketa i te ara, kare e akaari ana i te tu tatarara. (Ebera 10:26) I tetai tua, me kite atu aia i tetai ngakau tatarara, te papa ra aia no te akakore i te ara. Ka akamanako ana tatou i teiane i etai o te au reo akatutu tei taangaangaia i roto i te Pipiria kia akataka i teia tu umere o te tu aroa o Iehova.

Mei Teaa te Pu Tikai i to Iehova Akakore Anga i te Ara?

⁸ Kua tuatua a Davida tei tatarara e: “Kua aaki atura au i taku ara kia koe ra; e kare au i uuna i taku nei apa. . . . kua *akakore mai* koe i te kino o taua ara naku ra.” (Salamo 32:5) Te tuatua “akakore mai” te uri ra i tetai tuatua Epera tona aite anga tikai kia “taaki” me kare kia “apai ke atu.” Te akataka maira tona taangaangaia i konei i te apai ke anga i te “apa ua, te ara, te kino.” Tera te tu kua taaki a Iehova i ta Davida au ara e kua apai ke atu i te reira. Kare e ekoko anga e kua akamama mai teia i te manako ngakau apa ta Davida i apai aere ana. (Salamo 32:3) Ka rauka katoa ia tatou te irinaki anga i roto i te Atua te apai ke ra i te au ara a te aronga te kimi ra i tana akakore anga ara na te akatumu anga i to ratou aka-rongo ki roto i te atinga oko o Iesu.—Mataio 20:28.

⁹ Kua taangaanga katoa a Davida i tetai akakite anga tika no te akataka mai i te tu akakore ara o Iehova: “Mei te *itinga o te rā e taka ke i te opunga o te rā ra*, ko tana iā akataka ke anga i ta tatou au ara ia tatou nei.” (Salamo 103:12) Mei teaa te mamao i te itinga mei te opunga? Tera te tu, te mamao roa atura te itinga mei te opunga; kare rava nga ope e aravei ana. Kua akakite mai tetai tangata kite e ko te aite anga o teia tuatua “i te ngai mamao tika; i te ka rauka ia tatou i te akamanako.” Te akakite maira ta Davida au tuatua akauruia kia tatou me akakore a Iehova i te ara,

8. Eaa i reira ta Iehova, ka rave me akakore mai aia i ta tatou au ara, e eaa te tu irinaki ta teia e oronga mai nei kia tatou?

9. Mei teaa te mamao mei ia tatou ta Iehova tuku anga i ta tatou au ara?

te tuku mamao ra aia i ta tatou au ara mei ia tatou i ta tatou ka aka-manako.

¹⁰ Kua tauta ana ainei koe i te tama i te toutou mei tetai kakau maratea? Penei noatu taau tauta anga, te kitea uaia ra te toutou. Ka akara ana e akapeea a Jehova i te akataka anga mai i te maata o tona akakore anga i te ara: "Aite ua rai ta kotou au ara ki te mea kutekute ra, e teatea ia mei te kiona ra; muramura ua rai mei te mea ekoeko ra, e riro ia mei te uru-mamoe ra te teatea." (Isaia 1:18) Te tuatua "kutekute" te akakite maira no runga i tetai kara toto kiore.* Te "muramura tou" ko tetai ia o te au kara tou tei taangaangaia no te akatou i te kakau. (Nahuma 2:3, NW) Kare rava e rauka ia tatou i roto i ta tatou tauta anga i te tama i te toutou o te ara. Inara ka rauka ia Jehova i te apai ke i te au ara mei te

* Te karanga ra tetai tangata kite o te Pipiria e ko te kutekute e "kara tamou, me kore e mutu kore. Kare e rauka i te au, te ua, te puaanga, te taangaanga roa anga, i te akaatea i te reira."

10. Me akakore a Jehova i ta tatou au ara, eaa ra tatou i tau ei kia kore e manako e te apai ra tatou i te kino o taua au ara no te toenga o to tatou oraanga?

*"Ta kotou au ara . . . e teatea
ia mei te kiona ra"*

kutekute e te muramura tou e kia akariro ia raua kia teatea mei te kiona me kore mei tetai uruuru kare i akatouia. Me akakore a Iehova i ta tatou au ara, auraka tatou kia manako e ka apai aere tatou i te teiaa o taua au ara no te toenga o to tatou oraanga.

¹¹ I roto i tetai imene akameitaki akakeu tei atuia e Hezekia i muri mai i te ora anga aia mei tetai maki kino, kua tuatua aia kia Iehova: “Kua *akaruke* koe i *taku au ara katoa nei ki muri mai i to tua ra.*” (Isaia 38:17) Te akatutuia nei a Iehova i konei e te apai ke ra i te au ara a tetai tangata rave ara tei tataara e kua titiri i te reira ki muri Iaia e kare Aia e kite akaou atu i te reira e kare katoa e manako atu no runga i te reira. Kia tau ki tetai tataanga, te manako tei akakiteia penei ka tuatuaia: “Kua maani koe i [taku au ara] mei te mea rai e kare te reira i tupu ana.” Kare ainei te reira i te mea akapapuanga?

¹² I roto i tetai taputou no te akaoki akaou mai, kua tuatua te peroveta ko Mika no runga i tona tu irinaki e ka akakore a Iehova i te ara a tona iti tangata tataara: “Koai ia Atua e tau ia koe ra, . . . e te tutaki kore anga i te ara, a te toenga o tana ra tuanga? . . . Ka riro koe i te titiri i ta ratou au ara ravarai *ki raro roa i te au ngai oonu o te moana.*” (Mika 7:18, 19) Ka akamanako ana i te aite anga o taua au tuatua no te aronga e noo ra i te au tuatau o te Pipiria. Kua rauka ainei tetai tuatau no te rave akaou mai i tetai apinga tei titiriiia “ki raro roa i te au ngai oonu o te moana”? No reira te akari maira ta Mika au tuatua e me akakore a Iehova i te ara, te akateatea tamou ra aia i ta tatou au ara.

¹³ Kua taangaanga a Iesu i te pirianga i rotopu i te aronga oronga moni e te aronga kaiou kia akatutu i to Iehova tu akakore i te ara. Kua raurau mai a Iesu ia tatou kia pure: “E akakore mai i ta matou au *kaiou.*” (Mataio 6:12, NW) Kua akaaite atura a Iesu i te au ara ki te au kaiou. (Luka 11:4, akaaite ia NW) Me ara tatou, kua riro mai tatou ei aronga “kaiou” kia Iehova. No runga i te aite anga o

11. Na roto i teea tu ta Iehova titiri anga i ta tatou au ara ki muri i tona tua?

12. Akapeea te peroveta ko Mika i te akakite anga me akakore a Iehova i te ara, te akakore tamou ra Aia i ta tatou au ara?

13. Eaa te aiteanga o te au tuatua a Iesu “akakore mai i ta matou au kaiou”?

te verepa Ereni tei uriia ra te “akakore,” te karanga ra tetai tata-anga e: “Kia tuku atu, kia akakore atu, i tetai kaiou, na te kore anga e maro atu i te reira.” I tetai tu, me akakore a Iehova i te ara, te akaatea ra aia i te kaiou te ka tiatiia mai kia tatou ra. Ka pu- maana i reira te aronga rave ara tei tataara ra. Kare rava a Ie- hova e maro mai i te tutaki anga no tetai kaiou tei akaateaia e ia! —Salamo 32:1, 2.

¹⁴ Te akataka maataia atura to Iehova tu akakore i te ara ia Anga- anga 3:19: “E teiane, e tataara kotou, e e ariu mai, kia *taparaia* ta kotou ara.” Taua takiota tuatua openga te uri ra i tetai verepa Ereni te aite anga “kia takore atu, . . . kia akaateaia me kore kia aka- pouia.” Kia tau ki etai aronga kite ra, ko te manako te akakite- ia maira koia oki kia tama takiri i tetai tataanga. Akapeea teia e raukai? Ko te inika tei taangaanga matauia i te au tuatau taito kua maaniia mai te reira mei te kairo anga tei kapiti mai i te *carbon*, te kamu, e te vai. I muri poto ua ake i te tataanga ma taua inika, ka rauka i tetai tangata i te rave mai i te apinga ngote mauu e ka tama atu ei i te tataanga. Ko te reira tetai tutu manea no te tu akaaroa o Iehova. Me akakore mai aia i ta tatou au ara, te aite ra mei te mea e te rave ra aia i tetai apinga ngote e kua tama atu i te reira.

¹⁵ Me akamanako tatou no runga i teia au tutu akatutu anga tuketuke, kare ainei i te mea taka meitaki e te inangaro ra a Iehova ia tatou kia kite e te papa tikai ra aia i te akakore i ta tatou au ara i te kite anga mai aia e te tataara ngakau tae tikai ra tatou? Auraka tatou e matakū e ka mou mai aia i taua au ara ei akaapa anga ia tatou a te tuatau ki mua. Te akaariiā mai nei teia e tetai atu apinga ta te Pipiria e akaari maira no runga i to Iehova tu akaaroa maata: Me akakore mai aia i te ara, te akangaropoina ra aia i te reira.

“Kare Au e Manako Akaou i to Ratou Kino”

¹⁶ Kua taputou mai a Iehova no te aronga o te koreromotu ou: “E

14. Te takiota tuatua “kia taparaia ta kotou ara” te akatupu maira i teea tutu?

15. Eaa ta Iehova e inangaro maira ia tatou kia kite no runga iaia?

16, 17. I te akakite anga te Pipiria e te akangaropoina ra a Iehova i ta tatou au ara, eaa te aite anga o te reira, e eaa koe i pau akapera ei?

***Te inangaro ra a Iehova ia tatou kia kite
e te 'tika [ra aia] i te akakore i te ara'***

akakore oki au i ta ratou ara, e kare au e manako akaou i to ratou kino." (Jeremia 31:34) Te aite anga ainei o teia e me akakore a Iehova i te ara kare rava e maara akaou iaia taua au ara ra? Kare e ko te reira te tu. Te akakite maira te Pipiria kia tatou no te au ara e manganui a te au tangata tataki tai tei akakoreia e Iehova, kapiti mai ia Davida. (2 Samuela 11:1-17; 12:13) Papu ra e te kite ua ra rai a Iehova i te au tarevake tei raveia. Te rekoti o ta ratou au ara, e pera katoa i to ratou tatarara anga e te akakore anga ia te ara e te Atua, kua akarukeia mai ei puapinga no tatou. (Roma 15:4) Eaa, i reira, te aite anga o te Pipiria i te karanga anga e kare a Iehova e "manako akaou" i te au ara a te aronga tana e akakore ra i te ara?

¹⁷ Te verepa Epera tei uriia "kare au e manako akaou" e maata atu tona aite anga i te maara akaou i te au apinga tei topa. Te akakite ra te *Theological Wordbook of the Old Testament* e te kapiti

maira “i te raveanga i te au takainga tau.” No reira i teia tu, kia “manako akaou” i te ara te kapiti maira i te raveanga i te angaanga tau no te aronga rave ara. (Hosea 9:9) Inara i te tuatua anga te Atua “kare au e manako akaou i to ratou kino,” te akapapu maira aia kia tatou e me akakore aia i te ara a te aronga rave ara, kare roa aia a tetai tuatau ki mua e tutaki atu ia ratou no taua au ara ra. (Ezekiela 18:21, 22) Te ngaropoina ra ia Iehova i roto i te tu e kare rava aia e taokioki akaou mai i ta tatou au ara e raukai i te akaapa ia tatou me kore i te akautunga taokioki ua ia tatou. Kare ainei i te mea pumaana i te kite e te akakore ra to tatou Atua i ta tatou au ara e te akangaropoina ra?

Akapeea te Au Tupu Anga?

¹⁸ Ko te aite anga ainei o te tu papa ua o Iehova i te akakore i te ara e kua akakoreia mei te tangata ara tei tatarara ra te au tupu anga pouroa no tona aerenga tarevake? Kare rava. Kare e rauka ia tatou i te rave i te ara ma te kore e kino e tupu mai. Kua tata a Paulo: “Ko ta te tangata e ruru ra, ko tana ra ia e kokoti.” (Galatia 6:7) Penei ka aro atu tatou i etai au tupu anga no ta tatou au angaanga. Kare te aite anga o teia e i muri mai i te akakore anga i te ara ka akatupu mai a Iehova i te au kino kia tatou. Me tupu mai te au manamanata, auraka tetai Kerititiano kia manako, ‘Penei te akautunga mai nei a Iehova iaku no te au ara i topa ra.’ (Iakobo 1:13) I tetai tua, kare a Iehova e paruru mai ana ia tatou mei te au tupu anga pouroa o ta tatou au angaanga tarevake. Te akataka ke, te nui anga anoano koreia, te au maki ainga tau kore, te ngere anga i te irinaki me kare te tu ngateitei—pouroa teia e au tupu anga kare e rauka i te kopaeia e te mii tikai no te ara. Ka akamaara ana i muri mai i te akakore anga i te au ara a Davida no tana au ara kia Bate-seba raua ko Uria, kare a Iehova i paruru ana ia Davida mei te au tupu anga kokino tei aru maira.—2 Samuela 12:9-12.

¹⁹ Penei te vai katoa ra etai au tupu anga no ta tatou au ara, i te

18. Eaa te akakore anga i te ara i kore ei te aite anga e kua akaateaia mai tetai tangata tatarara mei te au tupu anga pouroa o tona au aerenga tarevake?

19-21. (a) Akapeea te ture i rekotiia ia Levitiku 6:1-7 i te akapuapinga anga i te tangata takinga kinoia e te tangata tei rave ra i te kino? (e) Me kua mamae tetai no ta tatou au ara, te mareka ra a Iehova me rave tatou i teea takainga?

mea tikai kua mamae tetai no ta tatou au angaanga. Ei akaraanga, ka akamanako ana i te tataanga i roto ia Levitiku pene 6. Te akara nei te Ture a Mose i konei i tetai turanga te rave ra tetai tangata i te tarevake pakari na te raveanga i te au apinga a tetai taeake Iseraela na te keia anga, te aru anga, me kare te pikikaa. Kua pikikaa i reira te tangata ara e kare aia i apa, e kua tia pikikaa pakari atura. E atiangā teia i konei kua tuke te akakite anga a tetai tangata ki tetai. Inara, i muri maira, kua kinokino te akava ngakau o te tangata rave ara ra e kua aaki i tana ara. E raukai ta te Atua akakore anga i te ara, ka umuumuia aia kia rave e toru apinga: kia akaoki atu i tana i rave ra, kia tutaki atu i te tangata tei takinokinoia te katoa anga e 20 patene te puapinga o te apinga tei keiaia, e kia oronga mai i tetai toa mamoe ei atinga tutakianga ara. I reira, te karanga ra te ture: “E na te taunga e apai i te tapokiangaara nana ki mua i te aroaro o Iehova; e ka akakoreia tana ara.”—Levitiku 6: 1-7.

²⁰ Ko teia ture e apinga aroa ia no ko mai i te Atua. Kua puapinga-ia te tangata takinokinoia, tei akaokiia mai tana apinga e kare e ekoko anga kua meitaki mai i te akakite anga tei rave i te kino i tana ara. I taua taime rai, kua akapuapinga katoa te ture i te akava ngakau o te tangata rave kino tei akakeu iaia kia aaki i tona au apa e kia akatikatika i tona tarevake. E tikai, me patoi aia i te pera, kare rava e akakore anga ara nona mei te Atua.

²¹ Noatu kare tatou i raro ake i te Ture a Mose, te oronga maira te Ture kia tatou i te kiteanga oonu i roto i to Iehova manako, kapiti katoa mai i tona manakoanga no te akakore i te ara. (Kolosa 2: 13, 14) Me kua mamae tetai no ta tatou au ara, te mareka ra te Atua me rave tatou i te ka rauka ia tatou no te akatikatika i te tarevake. (Mataio 5:23, 24) Penei ka o mai i roto i teia te aakianga i ta tatou ara, te akatikaanga e kua apa tatou, e te tatarara anga ki tei takinga kinoia. I reira ka rauka ia tatou te pati atu kia Iehova na roto i te atinga o Iesu e te kite anga i te akapapu anga e kua akakoreia mai ta tatou au ara e te Atua.—Ebera 10:21, 22.

²² Mei tetai metua aroa, penei ka oronga mai a Iehova i te akakore anga i te ara ma tetai ako anga. (Maseli 3:11, 12) Penei ka

22. Eaa te kapiti maira ma to Iehova tu akakore anga i te ara?

Au Uianga Akamanako Anga

2 Paraleipomeno 33:1-13 Eaa ra a Iehova i akakore ei i te ara a Manase, e eaa ta teia e apii mai nei ia tatou no runga i Tona tu akaaroa?

Mataio 6:12, 14, 15 Eaa ra tatou ka akakore ei i te ara a tetai me e tumu tau tetai kia pera?

Luka 15:11-32 Eaa ta teia parapore e apii mai nei kia tatou no runga i to Iehova tu puareinga i te akakore i te ara, akapeea teia i te akakeu anga ia koe?

2 Korinetia 7:8-11 Eaa ta tatou ka rave e raukai te akakore anga ara tu-Atua?

tuku ua atu tetai Kerititiano tatarara i tana angaanga tavinianga ei tangata pakari, ei orometua tavini, me kare ei tangata tutu aere tamou. Penei ka riro ei mamae anga kiaia me ngere aia no tetai tuatau i te au angaanga tei akaperepereia e ia. Inara, kare te aite anga o taua ako anga e kua arai a Iehova i te akakore anga i te ara. Kia akamaara tatou e ko te ako anga mei ia Iehova e akapapu anga ia i tona aroa no tatou. Te arikianga e te taangaangaanga i te reira e meitaki ia no tatou.—Ebera 12:5-11.

²³ Mei teaa te pumaana anga i te kite e ko to tatou Atua te 'tika ra i te akakore i te ara'! Noatu te au tarevake tei raveia e tatou, auraka rava tatou e taopenga e mamao roa tatou mei te tu akaaroa o Iehova. Me tatarara tikai tatou, e kua rave i te au takainga kia akatika i te tarevake, e kia pure ngakau tae e kia akakoreia te ara tei akanooia ki runga i te toto akamaringiia o Iesu, ka rauka ia tatou te irinaki papu e ka akakore mai a Iehova i ta tatou au ara. (1 Ioane 1:9) Kia aru tatou i tona tu akakore i te ara i roto i ta tatou akonoanga i tetai e tetai. I te mea ra e, me ka rauka ia Iehova, kare e ara ana, i te akakore aroa ua mai i ta tatou au ara, kare ainei e tau e kia pera rai tatou te au tangata ara nei kia rave meitaki i te akakore i te ara a tetai e tetai?

23. Eaa ra tatou i kore ei e taopenga e kare e rauka ia tatou te tu akaaroa o Iehova, e eaa ra tatou ka tau ei kia aru i tana akakore anga i te ara?

“Te Maata Oki o Tona Meitaki E!”

TE NOO ra i roto i te marama maana o te opu anga ra, te reka-reka ra etai au oa kua roa te piri anga i tetai kaikai kapipiti anga i vao, te katakata ra e te pukapuka ra ia ratou e akara mara-atura i te manea o te ra. Mei tetai ngai mamao, te akara atura tetai tangata pama i tana one kai e kua kata merengo ua no te mea kua putuputu mai te au tiaorangi poiri e te topatapatara te ua ki runga i te au kai tanutanu maro. I tetai atu au ngai, te rekareka ra tetai tane e te vaine i te kite atu i ta raua tamaiti te akono ipaipa ra i tona au takainga mua.

² Me kua kite ratou me kare ra, te puapinga ra taua au tangata mei tetai apinga aiteite—te meitaki o te Atua ko Iehova. E ripiti putuputu ana te au tangata akonoanga i te takiota tuatua e “meitaki oki te Atua.” Te akakite tika ra te Pipiria. Te karanga ra te reira: “Te maata oki o tona meitaki e!” (Zekaria 9:17) Inara i te akara anga e iti ua i teia tuatau te kite ra i te aite anga tikai o taua au tuatua. Eaa tikai te o atura ki roto i te tu meitaki o te Atua ko Iehova, e akapeea teia tu o te Atua i te akakeu anga ia tatou tataki tai?

Tetai Tu Meitaki Roa o te Aroa Tu-Atua

³ I te au reo e manganui i teiane, e tuatua matau uaia te “meitaki.” Inara, mei tei akaariia mai i roto i te Pipiria, e tu puapinga tikai te tu meitaki. Te mea maata, te taiku ra te reira ki te au tu tika-meitaki e te tu meitaki maata. I tetai tu, i reira, penei ka rauka ia tatou i te tuatua e te koropini ra te meitaki ia Iehova. Pouroa tona au tu—kapiti mai tona mana, tona tuatua tau, e tona pakari—e meitaki tikai. Noatu rai, penei ka akataka meitakiia te tu meitaki ei akakiteanga i te tu aroa o Iehova. No teaa ra?

1, 2. Mei teaa te mamao i te tu meitaki o te Atua, e eaa te tu pakari tei akanooia e te Pipiria no teia tu?

3, 4. Eaa oki te tu meitaki, e eaa ra te tu meitaki o Iehova ka akatakaia ei ei akakite anga o tona tu aroa tu-Atua?

⁴ E tu maroiroi e te oraora te tu meitaki. Kua akaari mai te apotetoro ko Paulo e i roto i te au tangata e mea rekaia atu te reira i te tuatua tika. (Roma 5:7) Ka rauka tetai tangata tuatua tika i te tapapa uaia atu i te akono pikikaa kore ki te au umu-umu anga a te ture, inara e maata atu ta te tangata meitaki ka rave. Ka akono aia i te manako rave ua, te kimi maroiroi anga i te au mataara ei akapuapinga i tetai. Mei ta tatou ka kite atu, te meitaki papu tikai ra a Iehova i roto i taua tu. Te taka meitaki ra, te tupu maira taua tu meitaki mei te aroa maata o Iehova.

⁵ Te takake katoa ra a Iehova i roto i tona tu meitaki. Kare i roa atu ana i te matenga a Iesu, kua aere atu tetai tangata kiaia e kua ui atu i tetai ui anga, te taikuanga i teia au tuatua ‘Orometua Meitaki.’ Kua pau atu a Iesu: “Eaa koe i akameitaki mai ei iaku? ko te Atua anake ra te meitaki.” (Mareko 10:17, 18) Ina, penei ka akaoripu taua pau anga ia koe. Eaa ra a Iesu ka akatikatika ei i taua tangata? Ko te tika, kare ainei a Iesu, i te ‘Orometua Meitaki’?

⁶ Te taka meitaki ra, te taangaanga ra taua tangata i te au tuatua ‘Orometua Meitaki’ ei taoonga akamareka ua. Kua akatika tau ua a Iesu i taua akapaapaa anga ki tona Metua i te rangi ra, tei meitaki roa atu. (Maseli 11:2) Inara te akapapu katoa maira a Iesu i tetai tuatua mou oonu. Ko Iehova anake tei akanoo i te turanga no tei meitaki rava. Tei iaia anake te tika anga ngateitei kia akataka i tei meitaki e tei kino. Ko Adamu raua ko Eva, na te rave akarongo kore anga i te rakau e kite ei i te meitaki e te kino, kua kimi raua i te tika anga no raua uaorai. Kare mei ia raua rai, kua akaruke akaaka ua a Iesu i te akanoo anga i te au turanga ki tona Metua.

⁷ Pera katoa, kua kite oki a Iesu e ko Iehova te Tumu no te meitaki pouroa tikai. Koia Tei Oronga mai i te ‘au mea memei-taki ra, e te au mea tika ravarai.’ (Iakobo 1:17) Ka makitoro ana tatou e akapeea to Iehova tu meitaki i te kitea anga i roto i tona tu oronga ua.

5-7. Eaa ra a Iesu i patoi ei kia kapikiia ei ‘Orometua Meitaki,’ e eaa te tuatua mou oonu tana i akapapu ra?

*Te 'oronga maira a Iehova
i te ua no runga i te rangi,
e te tuatau mou'*

Kitea Anga te Maata i te Tu Meitaki o Iehova

⁸ Ko te katoatoa tei ora ana kua puapinga tikai mei te tu meitaki o Iehova. Te karanga ra a Salamo 145:9: “Takinga-meitaki to Iehova ki te *tangata ravarai*.” Eaa etai au akaraanga o tona tu meitaki ravarai? Te karanga ra te Pipiria: “Kare ra aia i ngere i te akakite iaia uaorai, koia i takinga-meitaki mai, i te oronga anga mai i te ua no runga i te rangi, e te tuatau mou, e te akaki anga mai i to tatou ngakau ki te kai ma te rekareka.” (Angaanga 14:17) Kua kite ana ainei koe i te tu maeva i te rekarekaanga i tetai kai taurekareka tikai? Naringa e kare te meitaki o Iehova i te akapapaanga i teia enua ma te au vai taangaanga akaouia e te au “tuatau mou” no te akatupu mai i te maata rava o te au kai, kare i reira e au kaikai anga. Kua tuku mai a Iehova i taua tu meitaki kare ua ki te aronga tei inangaro iaia mari ra ki te *ka-*

8. Akapeea a Iehova i te akaari anga i te tu meitaki ki te au tangata ravarai?

toatoa. Kua tuatua a Iesu: “Te akaiti nei aia i tona rā ki rungao i te kino e te meitaki, e te akatopa mai nei aia i te ua ki runga i te tangata tuatua-tika e te tangata tuatua-tika kore.”—Mataiao 5:45.

⁹ Te manako kore ra te manganui i te maata o te tu oronga ua tei tukunaia mai ki rungao i te au tangata ravarai no te anga-anga tamou a te ra, te ua, e te au tuatau uua. Ei akaraanga, ka akamanako ana i te apara. I te au ngai o te enua te tau ua ra te reva, e ua rakau matau uaia te reira. Inara, e mea manea, e te rekaia ra i te kai, e te ki ra i te au vai reka e te au mea akamatutu. Kua kite ainei koe e i te ao katoa te vaira etai 7,500 tu tuketuke o te au apara, te tukeanga o te kara mei te muramura

9. Akapeea te apara i te akatutu anga mai i to Iehova tu meitaki?

Mei teia ua meangiti ka tupu mai tetai tumu rakau te ka angai e te akarekareka i te au tangata no etai ngauru mataiti

ki te auro ki te rengarenga ki te matie e te tuke i te maata e maatamaata atu i tetai *cherry* ki te maata o te *grapefruit*? Me mou koe i tetai ua apara iti ua i roto i toou rima, i te akara anga e mea puapinga kore te reira. Inara mei te reira te tupu maira tetai ua rakau reka roaia atu. (Imene a Solomona 2:3, NW) I te au tuatau tupu anga rau te akakoronaia ra te tumu apara e te au kaui tiare manea tikai; i te au tuatau pururu anga rau e uua mai ana te reira i te ua rakau. I te mataiti taki tai—no etai 75 mataiti—ka uua mai tetai tumu apara i te avereti i te ua maata roa tei akaki e 20 pia te teiaa e 19 kiro karama tataki tai!

¹⁰ I roto i tona tu meitaki ope kore, kua oronga mai a Iehova kia tatou i tetai kopapa e tei “maania ma te vavaria rava,” ma te au tu tei akapapaia kia tauturu ia tatou kia kite i tana au angaanga e kia rekareka i te reira. (Salamo 139:14, NW) Ka akamanako akaou ana i taua au tutu tei akatakaia mai i te akamata anga o teia pene. Eaa te *au akaraanga* te akatupu maira i te rekareka no taua au ati anga ra? Te paparinga muramura o tetai tamaiti mataora. Te au ua e topa maira ki runga i te au one kai. Te au muramura, te au auro, e te au vareau o te opu anga ra. Kua akapapaia te mata tangata kia kite e tere atu e anere ua atu tauatini tuma, penei e mirioni ua atu kara tuketuke! E to tatou tu *akarongoanga* te opu atura i te au tangitangi tukeke i roto i tetai reo inangaroia, te tangitangi o te matangi aangi na roto i te au tumu rakau, te kata anga rekareka a tetai pepe varevare. Eaa ra i raukai ia tatou te rekareka i taua au akaraanga e te au tangitangi anga? Te karanga ra te Pipiria: “Te taringa e akarongo ra, e te mata e akara ra, na Iehova raua katoa ia i anga.” (Maseli 20:12) Inara ko nga tu ua ia e rua.

¹¹ Te tu *aunga anga* ko tetai atu ia akakite anga o te tu meitaki o Iehova. Ka rauka i te putangu tangata i te akataka ke i etai au aunga tuketuke—tamanakoia mei te tauatini ua atu e tae ua atu ki te tai tirioni. Ka akamanako ana i etai tokoiti ua: taau tunu anga kai reka roa, te au tiare, te au rau i topa, te aunga auai mei tetai ai ka. E toou tu *amiri anga* te akariro ra kia rauka ia koe i te aa atu i te matangi e aangi maira i runga i toou paparinga, te

takaveanga akapapu a tetai tei akaperepereia, te pateka manea ua o tetai ua rakau i roto i toou rima. Me kakati atu koe i te reira, ka taangaangaia toou tu *tongi anga*. Ka kite atu koe i te au apinga reka i te tamata anga toou apinga tongi i te au apinga reka tuketuke tei akatupuia mai e te au kemikara tuketuke o te ua rakau. Ae, e tumu to tatou kia ava no runga ia Iehova: "Te maata oki o te au mea memeitaki naau, i tei vaooia e koe no te aronga i matakua ia koe ra!" (Salamo 31:19) Akapeea, i reira, a Iehova i te vaoo anga i te tu meitaki no te aronga i matakua i te Atua?

Te Tu Meitaki ma te Au Puapinga Mutu Kore

¹² Kua tuatua a Iesu: "Kua tataia, 'Kare o te kai anake ra te mea e ora'i te tangata nei, ko te au mea katoa ra no roto mai i te vaa o te Atua ra.'" (Mataio 4:4) E tika, e maata atu te meitaki te ka rauka i te au apinga vaerua a Iehova i te oronga mai kia tatou i te au mea kopapa, te taki atura oki te reira ki te ora mutu kore. I te Pene 8 o teia puka, kua kite tatou e kua taangaanga a Iehova i tona mana akaoki akaou mai i teia au tuatau openga kia akatupu mai i tetai parataito vaerua. Ko tetai tuanga maata o taua parataito koia oki ko te maata o te kai vaerua.

¹³ I roto i tetai o te au totou maata o te Pipiria no te akaoki akaou mai anga, kua orongaia ki te peroveta ko Ezeikiela tetai orama no tetai iero akaoki akaou mai anga ma te akakakaia. Mei taua iero ra te tae maira tetai ara vai, te ateaanga e te oonu-anga i te reira e tae maira e tae ua atu i te riro anga mai ei kauvai. I te ngai e aere ra te reira, kua apai mai te kauvai i te au akameitaki anga. I tona nia te tupu ruperupe ra te au tumu rakau tei oronga mai i te au kai e te rapakauanga. E kua apai katoa mai te kauvai i te ora e te uua anga ki te Tai Mate ora kore e te kavakava! (Ezeikiela 47:1-12) Inara eaa te aiteanga o teia au mea pouroa?

12. Eaa te au apinga mei ko mai ia Iehova tei puapinga tikai ra, e no teaa ra?

13, 14. (a) Eaa ta te peroveta ko Ezeikiela i kite atu i roto i tetai orama, e eaa te aite anga o te reira no tatou i teia tuatau? (e) Eaa te au apinga vaerua tei oronga mai i te ora ta Iehova e oronga maira no tona au tavini pikikaa kore?

¹⁴ Te aite anga o te orama no te iero e ka akaoki akaou mai a Iehova i tana akamori anga ma te ka tauturu i te tangata kia akatupu i tana au turanga tika. Mei taua kauvai orama ra, ka tae atu ta te Atua au apinga no te ora ma te maata ki tona iti tangata. Mei te akaoki akaou anga mai o te akamori anga ma i te 1919, kua akameitaki ana a Iehova i tona iti tangata ma te au apinga tei oronga mai i te ora. Akapeea ra? Kua riro te au Pipiria, te puka Pipiria, te au uipaanga, e te au uruoanga kia apai mai i te au tuatua mou puapinga ki te au mirioni. Na roto i taua au ravenga ra kua apii a Iehova ki te au tangata no runga i tetai o te au apinga puapinga tikai no te ora anga—te atinga oko o Karaiti, te apai maira i tetai turanga ma ki mua ia Iehova e te manakonakoanga no te ora mutu kore ki te katoatoa te inangaro ua ra e te matakua ra i te Atua.* No reira, i roto i teia au tuatau openga ra, koi mamae ei te ao i te onge vaerua, kua rekareka te iti tangata o Iehova i te umukai vaerua.—Isaia 65:13.

¹⁵ Inara kare ta Ezekielia orama no te kauvai i akamutu i te tae ua me tae atu teia akatereanga taito ki tona openga. Ei tuke anga, ka tae maata tikai te reira i te Tutara Anga Tauatini Mataiti o Karaiti. I reira, na roto i te Patireia o te Mesia, ka taangaanga pu tikai a Iehova i te puapinga o te atinga o Iesu, te taki marie anga i te au tangata pikikaa kore ki te tu tiama. Mei teaa i reira to tatou pereperekavana i te tu meitaki tikai o Iehova!

Etai Atu Au Tu o te Tu Meitaki o Iehova

¹⁶ E maata atu te o maira i roto i te tu meitaki o Iehova i te tu oronga ua. Kua akakite te Atua kia Mose: “Ka tuku rai au i te meitaki katoa noku ra na mua ia koe, e e tutu au i te ingoa o Iehova na mua ia koe.” I muri mai te na ko ra te tataanga: “Kua aere iorā Iehova na mua iaia, kua tutu maira, Ko Ie-

* Kare atu e akaraanga maata no te tu meitaki o Iehova mari ra i te oko. O te au mirioni au mea ora tei tau kia ikiia mai, kua iki a Iehova i tana Tamaiti akaperepepe, anau tai kia mate no tatou.

15. Na roto i teea tu to Iehova tu meitaki i te aere anga mai ki te au tangata pikikaa kore i te Tutara Anga Tauatini Mataiti o Karaiti?

16. Akapeea te Pipiria i te akaari anga mai e te akono atura to Iehova tu meitaki i tetai atu au tu, e eaa etai o teia?

hova, Ko Iehova, e Atua takinga-meitaki, e te aroa ua, e te akakoromaki maata, e te meitaki maata, e te tuatua-mou." (Exodo 33:19; 34:6) No reira te akono ra te tu meitaki o Iehova i etai atu au tu meitaki roa e manganui. Ka akara ana tatou e rua i teia.

¹⁷ "Aroa ua." E maata ta teia tu e akakite maira kia tatou no runga i to Iehova tu akono anga i tana au mea ora. Koi kore ei e akono i te tu tika ua, te maana kore, me kare kino ua mei tei tika putuputu no te aronga ririnui, e tu maru e te takinga meitaki to Iehova. Ei akaraanga, kua tuatua a Iehova kia Aberama: "Ka nana ana i toou mata, ine, e ka akara ana mei te ngai te reira koe, i te apatokerau e te apatonga, te itinga e te opunga ra." (Genese 13:14, NW) E manganui te au urianga tei akaruke i te tuatua "ine." Inara kua kite mai te aronga apiipii e ko te aerenga manako i roto i te tuatua Epera te kapiti maira i tetai tuatua te tau ra i te akakite anga manako mei te akauenga ki te pati anga tau. Te vai atura tetai au ngai aiteite. (Genese 31:12; Ezekiela 8:5) Ka akamanako ana, te karanga ra te Ngateitei o te ao katoa e pini ua ake e "ine" ki te au tangata ua nei! I roto i tetai ao te matauia ra te tu kino, te opara ua, e te tu reka kore, kare ainei i te mea akaangaro i anga kia manakonako i te tu aroa ua o to tatou Atua, ko Iehova?

¹⁸ "Ki maata . . . te tuatua mou." Kua riro te tu pikikaa ei peu matauia no te ao i teia tuatau. Inara te akamaara maira te Pipiria kia tatou: "Kare te Atua i te tangata, ka pikikaa mai ei aia." (Numero 23:19) Ko te tika, te karanga ra a Tito 1:2 i "te Atua, ta te kore e tika kia pikikaa." E meitaki maata tona no te reira. No reira, te tau ra kia irinaki pu tikaiia te Iehova au taputou; tana au tuatua, papu tikai e ka tupu. Kua tapa katoaia a Iehova ko "te Atua tuatua-mou." (Salamo 31:5) Kare anake aia e tapu i te akakite i te au pikikaa inara te tua maata ra aia i te tuatua mou. Kare aia e tapupu ana, e paruru ana, me kore e akono ana i te tu muna; mari ra te oronga ua maira aia i te marama ki

17. Eaa te aroa ua, e akapeea a Iehova i te akaari anga i te reira ki te au tangata apa ua?

18. Na roto i teea tu a Iehova i 'ki ei . . . te tuatua mou,' eaa ra taua au tuatua i riro ei ei mea akapapuanga?

tona au tavini pikikaa kore mei tona au vairanga ope kore o te pakari.* Te apii katoa ra aia ia ratou e akapeea me akono i te au tuatua mou tana e tua aere ra e raukai ia ratou i te “akono i te tuatua-mou.” (3 Ioane 3) Tei tau, akapeea to Iehova tu meitaki i te akakeu anga ia tatou tataki tai?

“E Maringi Ua Mai Ratou i te Takinga-Meitaki a Iehova”

¹⁹ I te timata anga a Satani ia Eva i te kainga i Edene, kua akamata aia na te akaparuparu kikite anga i tona irinaki i to Iehova tu meitaki. Kua akakite a Iehova kia Adamu: “E kai ua koe i to te au rakau katoa o te kainga nei.” O te au tumu rakau e tauatini ua atu tei akamanea i te kainga, okotai ua tei araiia e Iehova. Inara, ka akara ana e akapeea a Satani i te tuatua anga i tana ui anga mua kia Eva: “Koia ia, kua tuatua mai te Atua e, Auraka korua e kai i to te au rakau katoa o te kainga nei?” (Genese 2:9, 16; 3:1) Kua tau i a Satani i te au tuatua a Iehova kia akariro ia Eva kia manako e te tapupu ra a Iehova i tetai apinga meitaki. Ma te maromaroa, kua angaanga taua ravenga ra. Ko Eva, mei te au tane e te au vaine e manganui tei aite kiaia, kua akamata i te ekoko i te tu meitaki o te Atua, tei oronga i te au mea ravarai nana.

²⁰ Kua kite oki tatou i te oonu o te taitaia e te mii tei akatupuia mai e taua au ekoko anga. No reira kia akarongo tatou i te au tuatua ia Jeremia 31:12: “E aere mai oki ratou . . . e maringi ua mai ratou i te takinga-meitaki a Iehova.” Kia akariro tikai to Iehova tu meitaki ia tatou kia akaari i te tu rekareka. Kare tatou e anoanoia kia ekoko i te au akakoroanga o to tatou Atua, tei ki tikai i te tu meitaki. Kia irinaki pu tikai tatou iaia, kare atu oki ana apinga i inangaro mari ra ko te meitaki no te aronga tei inangaro iaia.

* No te tumu meitaki, te kapiti atura te Pipiria i te tuatua mou ki te marama. “E akakite ua mai i to marama e te tuatua-mou,” i imene ei te tata taramo. (Salamo 43:3) Te oronga maira a Iehova i te marama maata i te pae vaerua ki runga i te aronga te puareinga ra kia apiiia atu, me kore kia akamaramaia, e ia.—2 Korinetia 4:6; 1 Ioane 1:5.

19, 20. (a) Akapeea a Satani i te akaparuparu anga i to Eva tu irinaki i te tu meitaki o Iehova, e ma teea tupu anga? (e) Eaa te tupu anga o te tu meitaki o Iehova ki runga ia tatou, e no teaa ra?

Au Uianga Akamanako Anga

1 Ariki 8:54-61, 66 Akapeea a Solomona i te akakite anga i te tu ariki no te tu meitaki o Iehova, e eaa te tupu anga ki rungao i to Iseraela?

Salamo 119:66, 68 Akapeea ta tatou au pure i te akaata anga i te anoano kia aru i to Iehova tu meitaki?

Luka 6:32-38 Eaa te ka tauturu i te akakeu ia tatou kia aru i to Iehova tu oronga ua?

Roma 12:2, 9, 17-21 Akapeea tatou i te akaari anga i te tu meitaki i roto i to tatou oraanga i te au ra?

²¹ Pera katoa, me rauka ia tatou te tuatau i te tuatua atu ki tetai no runga i te tu meitaki o te Atua, te mataora ra tatou. No runga i te iti tangata o Iehova, te karanga ra a Salamo 145:7: “E tuatua rai ratou i te manako anga o toou ra meitaki maata.” I te au ra te ora ra tatou, te puapinga ra tatou i roto i etai mataara mei te tu meitaki o Iehova. Eaa i kore ei e taangaanga i te au ra tataki tai i te aka-meitaki ia Iehova no tona tu meitaki, te akataka tika anga i te ka rauka? Te manakoanga i taua tu, te akameitakianga ia Iehova no te reira i te au ra ravarai, e te akakiteanga i te reira ki tetai atu ka tauturu ia tatou i te aru i to tatou Atua meitaki. E ia tatou e kimi ravenga ra no te rave i te meitaki, mei ia Iehova rai, ka akavaitata atu tatou kiaia. Kua tata te apotetoro ruaine ko Ioane: “E taku akaperepere e, auraka e aru atu i te tuatua kino, i te tuatua meitaki ra. Ko tei rave i te meitaki ra, no te Atua aia: ko tei rave i te kino ra, kare ia i kite i te Atua.”—3 Ioane 11.

²² Te piri katoa ra to Iehova tu meitaki ki tetai atu au tu. Ei akaraanga, kua “ki [te Atua] i te aroa tiratiratu.” (Exodo 34:6, NW) Te akataka tika ra teia tu i tona akakoroanga kare ra te tu meitaki, te akaari ra oki a Iehova i te reira ki tona au tavini pikikaa kore tikai. I roto i te pene e aru mai nei, ka apii tatou e akapeea aia i te pera anga.

21, 22. (a) Eaa etai au mataara ka inangaro koe i te ariu atu ki to Iehova tu meitaki? (e) Eaa ta tatou tu ka uriuri i roto i te pene e aru mai nei, e mei teaa te tuke o te reira mei te tu meitaki?

“Ko Koe Anake Oki Tei Tiratiratu Ra”

KARE te Ariki ko Davida i te tangata matau kore i te tu tiratiratu kore. I tetai atiangā kua koropiniia tana tutara anga ngata e te raveanga akatupu kino, i te kimikimi anga tetai au mema o tona iti tangata i te tamate iaia. Pera katoa, kua pikikaaia a Davida e etai o te aronga ta tatou ka manako e e au oa vaitata roa atu kiaia. Ka akara ana ia Mikala, te vaine mua a Davida. I te akamata anga, kua ‘inangaro oki aia ia Davida,’ kare e ekoko anga kua turu atu iaia i roto i tana au tauta anga ei ariki. Inara, i muri mai, kua “akavaavaa atura aia iaia i roto i tona ngakau,” i te manakoanga ia Davida e ko “tetai o te aronga tarevakaua.” —1 Samuela 18:20; 2 Samuela 6:16, 20.

² I reira te vaira te tangata tauturu o Davida, ko Ahitophela. Kua manako puapingaia tana au ako anga mei te mea atura e no ko mai tikai ia Iehova. (2 Samuela 16:23) Inara, kare i roa ana, kua riro mai teia tangata irinaki ravaia ei tangata pikikaa e kua piri atu ki roto i tetai akapapaanga i te meameaau anga kino ia Davida. E naai i akatupu i te parani patoi? Na Abasaloma, ta Davida uaorai tamaiti! Kua tauta ua taua tangata kimi-kimi ravenga i te “keia i te ngakau o te tangata o Iseraela,” i te akanoo anga iaia uaorai i te patoi atu i te ariki. Kua pakari tikai ta Abasaloma meameaau anga e kua maroia te Ariki ko Davida kia oro no tona oraanga.—2 Samuela 15:1-6, 12-17.

³ E tangata ainei tetai tei vai tiratiratu kia Davida? I roto i tona au turanga kino, kua kite oki a Davida e te vaira tetai. Koai? Ko te Atua ko Iehova. “Te tangata tiratiratu ra, e tiratiratu katoa taau,” i tuatua ei a Davida no Iehova. (2 Samuela 22:26) Eaa oki te tiratiratu, e akapeea a Iehova i te oronga anga mai i te akaraanga teitei roa atu no teia tu?

1, 2. Eaa ka tuatuaia'i e kare te Ariki ko Davida i te tangata matau kore i te tu tiratiratu kore?

3. Eaa te tu papu tei rauka ia Davida?

*Kua tapaia te marama ei kite pikikaa
kore, inara ka rauka ua i te au
mea ora kite i te akaata tikai
i to Iehova tu tiratiratu*

Eaa Oki te Tiratiratu?

⁴ Ko te “tiratiratu” mei tei taangaangaia i roto i te au Tuatua Tapu Epera, e takinga meitaki te akapiri aroa ua ra iaia uorai ki tetai apinga e kare roa e tuku i te reira kia tupu rava tana akakoroanga no taua apinga ra. E maata atu te piri maira i te pae i te pikikaa kore. I te mea ra e, ka vai pikikaa kore ua tetai tangata no te apainga. Ei tuke anga, kua akaia te tu tiratiratu i roto i te aroa.* Pera katoa rai, te tuatua “pikikaa kore” ka tau ki te au apinga ora kore. Ei akaraanga, kua tapa te tata taramo i te marama “mei te kite pikikaa kore ki runga i te rangi ra” no tona mama tamou anga i te po. (Salamo 89:37) Inara kare te marama e rauka kia akatakaia e e tiratiratu. No teaa ra? No te mea e akakite anga te tu tiratiratu i te aroa—e apinga kare e rauka i te au apinga ora kore i te akaari mai.

⁵ I tona aite anga i te Tuatua Tapu, e maanaana te tu tiratiratu. Te akakite maira tona tu akamaata anga e te vaira tetai piri anga i rotopu i te tangata e akaari ra i taua tu ra e te tangata e akarii ra te reira. Kare taua tu i te tu tau kore. Kare mei te au ngaru o te moana e puipuiia ra e te au matangi tauuiui. Ei tuke

* Ma te umere, te tuatua tei taikuia e “tiratiratu” ia 2 Samuela 22:26 te uriia ra i tetai ngai e “aroa tiratiratu.”

4, 5. (a) Eaa oki te “tiratiratu? (e) Mei teaa te tuke i te tiratiratu mei te pikikaa kore?

anga, kua rauka i te tiratiratu, me kare te aroa tiratiratu, te tu tinamou e te maroiroi kia autu i te au araianga ngata.

⁶ Ae, kare taua tu tiratiratu e kitea maataia ana i teia tuatau. E putuputu te taimē, te vaira te au taeake piri vaitata “kua papa ua i te akaparuparu i tetai e tetai.” Ma te maata, te rongo ra tatou i te aronga akaipoipo tei akaruke i to ratou tokorua. (Maseli 18:24, NW; Malaki 2:14-16) Te matauia ra te au anga-anga pikikaa e penei ka kite tatou ia tatou uaorai i te ripiti anga i te au tuatua a te peroveta ko Mika: “Kua mate te tangata [“tiratiratu,” NW] i runga i te enua nei.” (Mika 7:2) Noatu kua poka te au tangata i te akaari i te tiratiratu, te akatutu meitaki maira taua tu manea ra ia Iehova. Ko te tika, ko te mataara meitaki i te apii tikai e eaa te kapiti maira ma te tu tiratiratu koia oki kia akara matatio e akapeea a Iehova i te akaari anga i teia tu mekameka o tona tu aroa.

To Iehova Tu Tiratiratu Aiteite Koreia

⁷ Te karanga ra te Pipiria no Iehova: “Ko koe anake oki [“tei tiratiratu,” NW].” (Apokalupo 15:4) Akapeea te reira e tikai? Kare ainei e kua akaari meitaki ana te au tangata e te au angera i tetai taimē i te tu tiratiratu? (Iobu 1:1; Apokalupo 4:8) E akapeea a Iesu Karaiti? Kare ainei e koia te “tiratiratu” maata a te Atua. (Salamo 16:10, NW) Akapeea, i reira, i te tuatua angaia e ko Iehova *anake* tei tiratiratu?

⁸ Te mea mua, ka akamaara e tu te tiratiratu no te aroa. I te mea “ko te Atua *oki* te aroa” —koia tikai te peretana o teia tu —koai te akaari pu tikai ra i te tu tiratiratu mari ra ko Iehova? (1 Ioane 4:8) E tika, penei ka rauka i te au angera e te au tangata i te akaata i te au tu o te Atua, inara ko Iehova anake tei tiratiratu meitaki roa. E ko “te au rā taito ra,” kua akaari ana aia i te tu tiratiratu e roa atu i tetai ua atu mea ora, i te enua nei me kare i te rangi ra. (Daniela 7:9) No reira, ko Iehova te roto tikai o te tu tiratiratu. Te akaari ra aia i teia tu na tetai mataara

6. (a) Mei teaa te maata o te tiratiratu i te kitea i roto i te au tangata, e akapeea teia i te akakite angaia mai i roto i te Pipiria? (e) Eaa te mataara meitaki kia apii e eaa te kapiti maira i roto i te tiratiratu, e no teaa ra?

7, 8. Akapeea e raukai i te tuatuaia e ko Iehova anake tei tiratiratu?

kare e rauka i tetai mea ora i te aru. Ka akamanako ana i etai au akaraanga.

⁹ E “tiratiratu [oki a Iehova] i tana au angaanga katoatoa ra.” (Salamo 145:17, NW) Na teea mataara? Te oronga maira a Salamo 136 i te pau anga. I reira te taikua maira etai au angaanga akaora anga a Iehova, kapiti mai te akaora anga umere tikai o te au Iseraela na roto i te Tai Muramura. Ma te puapinga, kua akamaata taki tai ia te irava tataki tai o teia taramo ma te tuatua: “No te mea tona aroa tiratiratu e rimua ia.” Kua kapitia mai teia taramo i roto i te “Au Uianga Akamanako Anga” i te kapi 289. Ia koe e tatau ra i taua au irava, ka umere koe i te au mataara e manganui te akaari ra a Iehova i te aroa tiratiratu ki tona iti tangata. Ae, te akaari ra a Iehova i te tu tiratiratu ki tona au tavini pikikaa kore ra na te akarongoanga i ta ratou au aue anga no te tauturu e na te akonoanga i te tuatau tau. (Salamo 34:6) Kare to Iehova aroa tiratiratu e ngaueue kore no tona au tavini me vai tiratiratu ua ratou kiaia.

¹⁰ Pera katoa, te akaari maira a Iehova i te tu tiratiratu ki tona au tavini na te vai tika anga ki tana au turanga. Kare mei tetai au tangata ori aere, tei aratakiia e te manako tau kore e te manako ngakau akakeu ua, kare a Iehova e emiemi ana no tona manako i te tika e te tarevake. I te au tuatau tauatini mataiti, kare i tau ana tona manako no runga i te au mea mei te purepure, te akamori itoro, e te ta tangata. “E ruaine ua atu rai kotou, ko au nei rai au,” i akakite ei aia na roto i tana peroveta ko Isaia. (Isaia 46:4) No reira, ka papu ia tatou e ka puapingaia tatou na te aruanga i te arataki anga taka meitaki i te pae akono te ka kitea i roto i te Tuatua a te Atua.—Isaia 48:17-19.

¹¹ Te akaari katoa ra a Iehova i te tu tiratiratu na te vai pikikaa kore anga ki tana au tuatua taputouia. Me totou aia i tetai apinga, ka akatupuia te reira. No reira te akakite ra a Iehova:

9. Akapeea a Iehova i te “tiratiratu [anga] i tana au angaanga katoatoa ra”?

10. Akapeea a Iehova i te akatutu anga i te tu tiratiratu no runga i tana au turanga?

11. E oronga mai i te au akaraanga kia akaari e te vai pikikaa kore ra a Iehova ki tana tuatua taputouia.

“Koia katoa taku tuatua no roto i toku nei vaa; kare e oki pua-pinga kore ua mai kiaku nei, e tupu ra tei akakoroia e au ra; e manuia oki te mea i akaue atu ei au ra.” (Isaia 55:11) Na te vai pikikaa kore anga ki tana tuatua, te akaari maira a Iehova i te tu tiratiratu ki tona iti tangata. Kare aia e akaruke ia ratou kia tapapa taitaia ua no runga i tetai apinga kare aia e akakoro i te akatupu. E apa kore to Iehova rongo anga e no teia kua rauka i tona tavini ko Iosua i te tuatua: “Kare rava tetai mea meitaki ta Iehova i tuatua mai ki te ngutuare o Iseraela i poka: ope rava akera i te tupu.” (Iosua 21:45) Ka papu ia tatou, i reira, kare rava tatou e akamaromaroaia no etai turanga poka i te tua o Iehova no te akono atu i tana au taputou.—Isaia 49:23; Roma 5:5.

¹² Mei tei kiteia i mua ake, te akakite maira te Pipiria kia tatou e ko te tu aroa tiratiratu o Iehova “e rimua ia.” (Salamo 136:1) Akapeea teia i pera ei? Ko tetai tumu, e tu tamou ta Iehova akakore anga i te ara. Mei tei uriuriiia i te Pene 26, kare a Iehova e taiku akaou mai i te au tarevake i topa i tei akakoreia te ara a tetai tangata. I te mea “kua rave katoatoa oki i te ara, e kua ngere i te akameitaki a te Atua,” kia ariki akameitaki ua tatou tatakai tai e ka vai ua rai to Iehova aroa tiratiratu e tuatau ua atu.—Roma 3:23.

¹³ Inara ka vai ua rai to Iehova aroa tiratiratu e tuatau ua atu na roto i tetai mataara ke. Te karanga ra tana Tuatua e ko te aronga tuatua tika ka riro mei “te rakau i tanumia ki te pae kauvai ra, ko tei ua i tona ra tuatau tikai, e ko tei kore roa i mae tona rau; ko tana katoa e rave ra, te meitaki ra ia.” (Salamo 1:3) Ka akamanako ana i tetai tumu rakau ruperupe kare rava tona rau e mae ana! Pera, katoa rai, me akono mareka tatou i te Tuatua a te Atua, ka vai roa ua atu, ka ponuiaau, e ka tupu meitaki to tatou au oraanga. Te au akameitaki anga te akatotoa tiratiratu maira a Iehova ki tona au tavini pikikaa kore e mutu kore ua atu. E tikai, i roto i te ao ou tuatua tika ta Iehova ka apai mai, ka kite atu te au tangata akarongo i tona aroa tiratiratu e tuatau ua atu.—Apokalupo 21:3, 4.

12, 13. Na roto i teea mataara to Iehova aroa tiratiratu i vai ei e tuatau ua atu?

A Iehova “Kare Oki Aia e Akaruke i Tona Aronga Tiratiratu”

¹⁴ E putuputu te taimē kua akatutu mai a Iehova i tona tu tiratiratu. I te mea te vai tamou tiama ra a Iehova, ko te tu tiratiratu tana e akaari ra ki tona au tavini akarongo kare rava e kore. Kua tata te tata taramo: “I vai ou ana au, e teianeī kua ruaine; kare ra au i kite i te tangata tuatua-tika i te akaruke angaia, e tona uanga i te pati aere anga i te kai. E mea inangaro oki na Iehova te tuatua-tau, kare oki aia e akaruke i tona aronga [“tiratiratu,” NW] ra.” (Salamo 37:25, 28) E tika, ko Tei Anga, te tau ra a Iehova kia akamoriia e tatou. (Apokalupo 4:11) Noatu rai, no te mea e tiratiratu aia, te akaperepere ra a Iehova i ta tatou au angaanga akarongo ra.—Malaki 3:16, 17.

¹⁵ No tona aroa tiratiratu, kua aere ripiti ua mai a Iehova i te tauturu i tona iti tangata me tupu te taitaia kia ratou. Te akakite maira te tata taramo kia tatou: “Te tiaki ra aia i te vaerua o tona aronga [“tiratiratu,” NW] ra; te akaora ra aia ia ratou i te rima o te aronga kino ra.” (Salamo 97:10) Ka akamanako ana i tana akonoanga i te iti tangata Iseraela. I muri mai i te akaora temeio anga ia ratou na roto i te Tai Muramura, kua akakite to Iseraela na roto i te imene kia Iehova: “E arataki rai koe i te au tangata nei ma to [“aroa tiratiratu,” NW] i tei akaoraia e koe ra.” (Exodo 15:13) Te akaora anga mai i te Tai Muramura papu tikai e angaanga ia o te aroa tiratiratu i to Iehova tua. No reira kua akakite a Mose ki to Iseraela: “Kare to te mea e, e maata kotou i te au iti-tangata katoa ra, i inangaro ei a Iehova ia kotou, e i iki ei ia kotou; e iti oki kotou i te au iti-tangata ravarai ra: No te mea i inangaro akerā Iehova ia kotou, e kia akono oki aia i te taputou i tana i taputou atu ki to kotou ai metua ra, i arataki mai ei a Iehova ia kotou ma te rima marōrō, e kua akaora ia kotou i taua ngutuare i tavini ei ra, i te rima o te ariki o Aiphiti ra o Pharao.”—Deuteronomi 7:7, 8.

14. Akapeea a Iehova i te akaari anga i te tu ariki no te tu tiratiratu o tona au tavini?

15. E akamarama mai akapeea ta Iehova akono anga i to Iseraela i te akakite maata anga mai i tona tu tiratiratu.

¹⁶ E tika, kare te iti tangata Iseraela i ariki rekareka ana i to Iehova aroa tiratiratu, i muri ua ake i to ratou akaora angaia mai “kua tamou rai ratou i te rave i te ara [ia Iehova], i te akariri anga atu i Tei Teitei.” (Salamo 78:17) I te au anere mataiti i topa, kua meameaau tamou ua ratou, te akarukeanga ia Iehova e te uri anga ki te au atua pikikaa e te au angaanga peikani tei akatupu mai i te viivii. Noatu rai, kare a Iehova i aati ana i tana korerotu. Mari ra, na roto i te peroveta ko Ieremia, kua pati akatenga atu a Iehova ki tona iti tangata: “Ka oki mai koe, e Iseraela akatitima e . . . e kare au e akatopa atu i toku riri ki runga ia kotou; e [“tiratiratu,” NW] oki toku.” (Ieremia 3:12) Inara, mei tei tataia i te Pene 25, kare te maata anga o to Iseraela i aka-keuia. E tika, “kua taitoito ra ratou i te au karere a te Atua, e kua akavaavaa i tana tuatua, e kua takinga-kino i te au peroveta nana.” Eaa te tupu anga? I te openga ra, kua “tupu rava akera te riri o Iehova i tona tangata, e kare rava akera e ravenga e ora’i.”—2 Paraleipomeno 36:15, 16.

¹⁷ Eaa ta tatou ka apii mai mei teia? No te tu tiratiratu o Iehova kare e rauka kia uiuiia me kare kia manako akavareia. E tika, kua “ki [a Iehova] i te aroa tiratiratu,” e te rekareka ra aia i te akaari i te tu aroa me e tumu anga tetai no te reira. Inara eaa te ka tupu me riro atu tetai tangata rave kino ei tangata akono tau kore i te kino? I roto i taua atianga, te akono ra a Iehova i tana uaorai au turanga tuatua tika e te tuku ra i te akava anga tei umuumuia. Mei tei akakiteia kia Mose, “kare rava [a Iehova] e tuku ua atu kia kore e akautungaia te aronga apa.”—Exodo 34:6, 7, NW.

¹⁸ E angaanga tiratiratu ta te Atua akautunga anga i te kino. Akapeea ra? Te kitea ra etai akakite anga i roto i te puka o Apo-

16, 17. (a) Eaa te ariki anga kore poitirere tei akaarii e to Iseraela, inara akapeea a Iehova i te akaari anga i te ngakau aroa kia ratou? (e) Akapeea te maata anga o Iseraela i te akaari anga e “kare rava akera e ravenga e ora’i” ratou, e eaa te akaraanga akamatakite anga ta teia e oronga maira no tatou?

18, 19. (a) Akapeea ta Iehova akautunga anga i te aronga kino i riro ei ei angaanga tiratiratu? (e) Na roto i teea mataara ta Iehova akaari anga i tona tu tiratiratu ki tona au tavini tei takinokinoia e tae roa ki te matenga?

**Bernard Luimes
(i runga) e Wolfgang
Kusserow (rotopu)
kua tamateia
e te au Nazi**

***Ka maara tiratiratu a Iehova e ka akatu akaou
i te aronga tei vai tiratiratu e mate ua atu***

**Moses Nyamussua kua
tamateia ma te korare
e tetai pupu poritiki**

kalupo i roto i te au akauenga tei tukunaia mai e Iehova ki te au angera tokoitu: “Ka aere mai, ka riringi i nga kapu i ki i te riri o te Atua ki rungao i te enua nei.” I te riringi anga te angera tokotoru i tana kapu “ki raro i te au vai ta’e ra, e te au puna-vai ra,” kua riro mai te reira ei toto. I reira kua tuatua atu taua angera kia Iehova: “E tuatua-tika taau, e te Atua e, ko te vai nei, ko tei vai ana, e [“Tei tiratiratu,” NW], ko koe i pera i te tutaki. Kua akamaringi oki ratou i te toto o te aronga tapu e te au peroveta ra, e kua apai mai koe i te toto na ratou e inu; e tau ia ia ratou.”—Apokalupo 16:1-6.

¹⁹ Ka akara ana i roto i te apai atu anga i te tuatua akava anga, kua taiku te angera no Iehova e ko “Tei tiratiratu.” Eaa ra te tumu? No te mea na te akapouanga i tei kino, te akaari ra a Iehova i te tu tiratiratu ki tona au tavini, e manganui ia ratou kua takinokinoia e tae roa ki te matenga. Ma te tiratiratu, te akono ra a Iehova i taua aronga mei te mea ra e te ora ra i roto i tona manako. Te anoano ra aia i te kite akaou i teia aronga pikikaa kore tei takake ra, e te akapapu maira te Pipiria e ko tana akakoroanga koia oki kia tutaki ia ratou ma te tuakaou anga. (Iobu 14:14, 15) Kare rava a Iehova e akangaropoina ana i tona au tavini tiratiratu no te mea kare ratou e ora ana. Ei tuke anga, “te ora katoatoa ra iaia.” (Luka 20:37, 38) Ko to Iehova

akakoroanga kia akaora akaou mai i taua aronga i roto i tona manako e e akakite anga papu no tona tu tiratiratu.

Akatuera to Iehova Aroa Tiratiratu i te Mataara ki te Ora

²⁰ I roto i te tuatua enua, kua akaari mai ana a Iehova i te tu tiratiratu umere tikai ki tona iti tangata pikikaa kore ra. Ko te tika, no te au tauatini mataiti, kua ‘akakoromaki roa [a Iehova] i te au āriki no te riri i akatauia no te mate ra.’ Eaa ra? “E kia anoano oki aia i te akakite i te maata anga o tona meitaki, i te au āriki o te aroa i akatau takereia e ia no te ao.” (Roma 9:22, 23) Ko teia “au āriki o te aroa” e aronga tau tikai teia tei akatainua e te vaerua tapu kia riro ei kopu ariki ma Karaiti i roto i tona Pati-reia. (Mataio 19:28) Na te akatueraanga i te mataara ki te ora no teia au ariki o te aroa, kua vai tiratiratu a Iehova kia Abera-

20. Koai ma te “au āriki o te aroa,” e akapeea a Iehova i te akaari anga i te tu tiratiratu kia ratou?

*No to Iehova tu tiratiratu,
e manakonakoanga papu tei
rauka i tona au tavini pikikaa
kore pouroa i te tuatau ki mua*

Au Uianga Akamanako Anga

1 Samuela 24:1-22 I roto i tana akonoanga i te Ariki ko Saula, akapeea a Davida i te akaari anga i te tu tiratiratu tei manako pua-pingaia e Iehova?

Esetera 3:7-9; 4:6–5:1 Akapeea a Esetera i te akatutu anga i te tu tiratiratu tau i te Atua ki tona iti tangata, noatu te tuku anga i tona oraanga ki roto i te kino?

Salamo 136:1-26 Eaa ta teia taramo e apii mai nei kia tatou no runga i te aroa tiratiratu o Iehova?

Obadia 1-4, 10-16 Akapeea to Iehova tu tiratiratu ki tona iti tangata i te akakeu anga iaia kia akautunga i to Edoma no to ratou tu akono tiratiratu kore?

hama, tei papau aia i teia koreromotu tei taputouia: “E ka meitaki te pa enua katoa o te ao nei i toou ra uanga; ko koe i akarongo mai i toku reo nei.”—Genese 22:18.

²¹ Te akaari nei a Iehova i te tu tiratiratu aiteite ki tetai “aronga maata rava” e manakonako anga to ratou i te ora anga mai i te “mate maata” e ka ora e tuatau ua atu ki runga i tetai enua parataito. (Apokalupo 7:9, 10, 14) Noatu e au tavini apa kore tona, te akatotoa tiratiratu ra a Iehova i tetai tuatau kia ratou kia ora e tuatau ua atu ki runga i tetai parataito i te enua nei. Akapeea aia i te rave anga i te reira? Na roto i te oko—te akatutu anga maata roa atu o te tu tiratiratu o Iehova. (Ioane 3:16; Roma 5:8) Te akapiri vaitata maira to Iehova tu tiratiratu i te aronga te kaki ra, i roto i to ratou ngakau, i te tuatua tika. (Jeremia 31:3) Kare ainei koe e piri vaitata atu ana kia Iehova no te tu tiratiratu oonu tana e akaari ra e ka akaari mai? I te mea e anoano anga no tatou kia akavaitata atu ki te Atua, kia ariu ua atu tatou ki tona aroa na te akaketaketaanga i to tatou akakoroanga ki tavini tiratiratu atu iaia.

21. (a) Akapeea a Iehova i te akaari anga i te tu tiratiratu ki te “aronga maata rava” e manakonakoanga to ratou kia ora mai i te “mate maata”? (e) Eaa ta te tu tiratiratu o Iehova e akakeu ra ia koe kia rave?

‘Kia Kite i te Aroa o te Mesia’

KUA kite ana ainei koe i tetai tamaiti meangiti i te tauta anga kia riro mai mei tona papa ra? Penei ka aru te tamaiti i te tu aare anga, te tuatua anga, me kare te au angaanga a tona papa. Kare i roa ana, penei ka opu atu te tamaiti i te au puapinga i te pae akono e te pae vaerua o tona papa. Ae, ko te aroa e te akara anga mareka a te tamaiti i tona papa aroa ua kua akakeu i te tamaiti kia inangaro kia riro mai mei tona papa ra.

² Akapeea te pirianga i rotopu ia Iesu e tona Metua i te rangi ra? “Te [“aroa,” NW] nei au i te Metua,” i tuatua ei a Iesu i tetai ati-anga. (Ioane 14:31) Kare e rauka i tetai i te aroa maata atu ia Iehova mari ra ko teia Tamaiti, tei vai ana ma te Metua i mua roa ake ka vai mai ei tetai au mea ora. Kua akakeu taua aroa ra i teia Tamaiti akono kia inangaro kia riro mai mei tona Metua ra. —Ioane 14:9.

³ I roto i te au pene mua o teia puka, kua uriuri tatou e akapeea a Iesu i te akaata tiama anga i to Iehova mana, tuatua tau, e te pakari. Akapeea, i reira, a Iesu i te akaata anga i te tu aroa o tona Metua? Ka akara matatio ana tatou i nga tumu e toru o te aroa o Iesu—tona tu akaatinga uaorai, tona tu ngakau aroa, e tona tu puareinga i te akakore i te ara.

“Kare Rava e Tangata Aroa Maata Atu i te Reira”

⁴ Kua akanoo a Iesu i tetai akaraanga meitaki roa o te aroa aka-atinga uaorai. Te kapiti maira i roto i te akaatinga uaorai te tuku noinoi kore anga i te au umuume anga e te manako o tetai ki mua i toou uaorai. Akapeea a Iesu i te akatutu anga i taua aroa? Te akamarama maira aia uaorai: “Kia oronga te tangata i tona uaorai ora no tona au taunga, kare rava e tangata aroa maata atu

1-3. (a) Eaa tei akakeu ia Iesu kia inangaro kia riro mai mei tona Metua ra? (e) Eaa etai au tu o te aroa o Iesu ta tatou ka akara matatio?

4. Akapeea a Iesu i te akanoo anga i te akaraanga maata roa atu ei tangata no te aroa akaatinga?

i te reira." (Ioane 15:13) Kua oronga puareinga ua mai a Iesu i tona oraanga tiama no tatou. Ko tetai akatutu anga maata roa atu ia o te aroa tei raveia e tetai tangata. Inara kua akaari mai a Iesu i te aroa akaatinga uaorai na tetai atu au mataara katoa.

⁵ I tona vai anga i mua ake ka riro mai ei ei tangata, kua rauka i te Tamaiti anau tai a te Atua tetai turanga takake roa e te teitei i te au rangi ra. Kua rauka iaia te pirianga vaitata kia Iehova e ma te au mea vaerua ora e manganui ra. Noatu teia au meitaki kiaia uaorai, kua "tuku ke atura ra [teia Tamaiti akaperepere] i tona uaorai tu, e kua rave i to te tavini, i te riro anga mai mei te tangata nei te tu." (Philipi 2:7) Kua aere puareinga ua mai aia i te noo ma te au tangata ara ua i roto i tetai ao "i raro ake i taua vaerua kino ra." (1 Ioane 5:19) Kare ainei te reira i te atinga aroa ua i te tuanga o te Tamaiti a te Atua?

⁶ I roto i tana angaanga orometua i te enua nei, kua akaari a Iesu i te aroa akaatinga uaorai i roto i te au mataara tuketuke. E tu noinoi kore tikai tona. Kua rave pu tikai aia i tana angaanga orometua e kua akaatinga aia i te au mea tau tei matauia e te au tangata ra. "E ana to te suoli, e toanga to te manu o te reva," i nana ei, "kareka te Tamaiti a te tangata, kare ona urunga upoko." (Mataiao 8:20) I te mea e tangata kamuta karape, ka rauka ua ia Iesu i te akanoo i tetai tuatau no te patu i tetai kainga tau nona uaorai me kare kia maani i tetai apinga manea kia oko e raukai iaia tetai moni. Inara kare aia i taangaanga ana i tona tu kite kia rauka te au apinga materia.

⁷ Ko tetai akaraanga akakeu anga no te tu aroa akaatinga uaorai o Iesu te rekotiia ra ia Ioane 19:25-27. Ka akamanako ana i te au apinga e manganui tei vaira i roto i te manako e te ngakau o Iesu i te avatea o tona matenga. Iaia e mamae ra i runga i te rakau tamamae, kua manata aia no runga i tana au pipi, te angaanga tutu aereanga, e pera tikai tona tu tika akapeea te reira i te

5. Eaa ra te akaruke anga i te au rangi ra i riro ei ei atinga aroa i te tua o te Tamaiti anau tai a te Atua?

6, 7. (a) Na roto i teea au mataara ta Iesu akaari anga i te aroa akaatinga uaorai i roto i tana angaanga orometua i te enua nei? (e) Eaa te akaraanga akakeuanga o te aroa noinoi kore tei rekotiia ia Ioane 19:25-27?

akaata anga i te ingoa o tona Metua. E tika, te vaira te tuatau ki mua o te tangata ki runga iaia! Inara, i nga mea atianga ua i mua ake ka mate atu ei aia, kua manata katoa a Iesu no tona mama, ko Maria, e vaine takaua i taua taime ra. Kua pati a Iesu i te apotetoro ko Ioane kia akono ia Maria mei te mea ra e mama aia no Ioane, mei reira mai kua taki atu te apotetoro ko Ioane ia Maria ki tona kainga. Kua akapapa i reira a Iesu e kia akonoia tona mama i te pae kopapa e te pae vaerua. Mei teaa te maru i taua akaari anga i te aroa noinoi kore!

‘Tangi Atura Aia ia Ratou’

⁸ Mei tona Metua rai, e tu ngakau aroa to Iesu. Te akataka maira te au Tuatua Tapu ia Iesu e ko tetai tei tauta i te tauturu i te aronga taitaia no te mea kua akakeu oonuia aia. Kia akataka i te tu ngakau aroa o Iesu, te taangaanga ra te Pipiria i tetai tuatua Ereni tei uriia “tangi atura.” Te karanga ra tetai tangata kite: “Te akataka ra te reira . . . i te manako ngakau te akakeu ra i tetai tangata i roto roa. Ko te tuatua ketaketa roa atu ia i te reo Ereni no te manako ngakau aroa.” Ka akamanako ana i etai au turanga i roto i reira kua akakeuia a Iesu e te ngakau aroa oonu tei akakeu iaia kia rave i te angaanga.

⁹ *Akakeuia kia akono atu i te au umuumu anga vaerua.* Te tataanga ia Mareko 6:30-34 te akaari maira eaa tei akakeu maata ia Iesu kia akaari i tona tu tangi. Ka akamanako ana i taua atianga. Kua rekareka tikai te au apotetoro, koi oti ua akera oki ia ratou tetai tutaka anga tutu aereanga maata. Kua oki atu ratou kia Iesu e kua ripoti mataora atu no runga i ta ratou i kite atu e te akarongo atu. Inara kua putuputu mai tetai aronga maata, tei kore i akaruke i tetai tuatau no Iesu e tana au apotetoro kia kaikai. Te kite ua ra, kua kite atu a Iesu e kua roiroi tana au apotetoro. “Ka taki aere tatou ko tatou anake uaorai i tetai ngai motutaa, e noonoo iti ua na,” i akakite atu ei aia kia ratou. I te kakeanga ki

8. Eaa te aite anga o te tuatua Ereni ta te Pipiria e taangaanga ra ei akataka i te tu ngakau aroa o Iesu?

9, 10. (a) Eaa te turanga tei akakeu ia Iesu e tana au apotetoro kia kimi i te ngai motutaa? (e) I te tamanata angaia tona ngai motutaa e te urupu tangata, eaa to Iesu manako, e no teaa ra?

runga i tetai pai, kua teretere atu ratou ki te tua apatokerau o te Tai Galilea ki tetai ngai motutaa. Inara kua kite atu tetai aronga ia ratou i te akaruke anga. Kua rongo katoa atu tetai no runga i te reira. Kua oro atu teia aronga na te pae tai e kua tae atu ki tetai tua na mua ake i te poti!

¹⁰ Kua riri ainei a Iesu e kua tamanataia tona tuatau akaanga-ro i anga? Kare rava! Kua akakeuia tona ngakau i te kite anga i teia aronga, te numero e tauatini ua atu, tei tapapa atu iaia. Kua tata a Mareko: “Akara atura aia i te pouou tangata maata, tangi atura ia ratou, no te mea, mei te mamoe tiaki kore ratou, e kua apii atura aia ia ratou i te au tuatua e manganui.” Kua kite atu a Iesu i teia au tangata ei aronga tataki tai te umuumu ra i te au mea vaerua. Mei te au mamoe rai ratou ma te kore e tauturu, ma te kore e tiaki ei arataki me kare ei paruru ia ratou. Kua kite oki a Iesu e kua kopaeia te au tangata noa ua e te au arataki akononga ngakau kino, tei manakoia ei au arataki akonokono ra. (Ioane 7:47-49) Kua tangi atura aia i taua aronga ra, no reira kua akamata aia i te apii kia ratou “no te basileia o te Atua.” (Luka 9:11) Ka akara ana kua akakeuia a Iesu ma te tu tangi i te tangata i mua ake ka kite atu ei i to ratou tu ariu anga no runga i tana ka apii. Mei tera te tu, kare ko te ngakau aroa, te *tupu anga* no tana apii anga i te urupu, mari ra ko te *akakoroanga* i pera ei aia.

¹¹ *Akakeuia kia akamaru i te tu mamae.* Te kite ra te au tangata ma te au tu maki tuketuke e e ngakau aroa to Iesu, e no reira kua akavaitata atu ratou kiaia. Te kiteia ra teia i te aravei angaia a Iesu, ma tetai urupu e aru ra iaia, e tetai tangata ‘pini rava i te lepera.’ (Luka 5:12) I te au tuatau Pipiria, kua akatakakeia te aronga repera e raukai i te paruru i tetai mei te tu angaia. (Numero 5:1-4) Inara, kare i roaia ana, kua akono atu te au arataki rapi i te manako ngakau kino no te aronga repera e kua tuku

11, 12. (a) Eaa tei manakoia no te aronga repera i te au tuatau Pipiria, inara akapeea a Iesu i te ariu anga i te aravei anga i tetai tangata tei ‘pini rava i te lepera’? (e) Akapeea ta Iesu amiri anga i te akakeu anga i te tangata repera, e akapeea te tupu anga o tetai taote i te akatutu anga mai i teia?

ua atu i ta ratou uaorai au ture kinokino.* Inara, ka akara ana, akapeea a Iesu i te pau anga ki taua tangata repera: “Kua aere maira tetai lepera ra iaia, kua tuturi maira ki muao iaia, kua tua-tua meitaki maira kiaia, na ko maira, Kia tika ia koe, e mā au ia koe. Aroa akerā Iesu iaia, akatika atura i te rima, e akatukia atura iaia, na ko atura, Kua tika ia iaku; kia mā koe. E tei te pera anga atu aia ra, peke atura te lepera nona i reira ra, mā atura aia.” (Mareko 1:40-42) Kua kite oki a Iesu e kare i tau i te ture no taua tangata repera kia aere atu ki reira. Inara, kare i tuaru atu iaia, kua akakeu oonuia a Iesu e kua rave aia i tetai apinga kare i manakoia ana. Kua amiri aia iaia!

¹² Ka rauka ainei ia koe i te akamanako i te aite anga o te amiri anga ki taua tangata repera ra? Kia akatutu, ka akamanako ana i tetai tupu anga. Te akakite maira a Dr. Paul Brand, e tangata takake tei apiipii i te maki repera, no runga i tetai tangata repera tana i akono i Initia. I te tuatau o te akarakara anga, kua tuku te taote i tona nga rima ki runga i te pakuivi o te tangata repera e kua akamarama atu, na roto i tetai tangata uri, no runga i te rapakau anga te ka raveia ki taua tangata. Ma te poitirere, kua akamata te tangata repera i te aue. “Kua tuatua ainei au i tetai apinga tarevake?” i ui ei te taote. Kua ui atu te tangata uri ki taua mapu tane i roto i tona reo e kua pau mai: “Kare, e te taote. Te aue nei aia no te mea kua tuku koe i toou rima ki runga i tona pakuivi. I tona tae anga mai ki konei kare e tangata i amiri ana iaia no etai au mataiti e manganui.” No te tangata repera ta Iesu i aravei atu, i te amiri angaia e maata atu tona aite anga. Aru mai i taua amiri anga okotai, ko te maki tei akatakake iaia kua ngaro atura!

* Te akakite ra te au ture rapi e auraka tetai e aere vaitata atu (penei e 1.8 mita) ki tetai tangata repera. Inara me te aangi ra te matangi, kia vai mamao atu (e 45 mita) te tangata repera. Te akakite maira te *Midrash Rab-bah* no runga i tetai rapi okotai tei pipini mei te aronga repera e tetai tei pepepi i te au toka ki te aronga repera kia mamao atu ratou. No reira kua kite te aronga repera i te mamae o te kopae anga e te manako ngakau aka-vaavaaia e kare e inangaroia.

“Akatika atura i te rima, e akatukia atura iaia”

¹³ *Akakeuia kia akakore i te tu taitaia.* Kua akakeu oonuia a Iesu e te tu taitaia o tetai atu. Ei akaraanga, ka akamanako ana i te tataanga ia Luka 7:11-15. Kua tupu te reira, vaitata i te apa o tana angaanga orometua, kua aere atu a Iesu ki vao i te oire o Galilea i Naina. Ia Iesu e vaitata atura ki te aua o te oire, kua aravei atu aia i tetai aronga te aere ra ki te tanumanga. E mea maromaroa tikai taua au turanga. Koi mate ua atura tetai mapu tane e tama-iti okotai, e e vaine takaua te mama. I tetai atianga i mua ana, kua piri ana aia ki roto i tetai aerenga ki te tanumanga—no tana tane. Teia taime ko tana tamaiti, penei ko tona rima tauturu anake ia. Ko te urupu tei aru atu iaia te kapiti maira i te aronga mii te aue ra e te aronga akatangi imene te akatangi ra i te au imene mii. (Jeremia 9:17, 18; Mataiao 9:23) Inara, kua akara tika atu a Iesu i te metua vaine te mamae ngakau ra, kare e ekoko anga e te aere vaitata ra i te pae i te pia mate te apai ra i te kopapa o tana tamaiti.

¹⁴ Kua “arua atura” a Iesu i te metua vaine mii ra. Na roto i tetai reo akapapuanga, kua tuatua aia kiaia: “Auraka e aue.” Kare i pati uaia, kua akavaitata atu aia e kua amiri i te pia mate. Kua tu ua te aronga apai—e penei te katoa anga o te urupu—i reira. Ma te reo akaaere, kua tuatua atu a Iesu ki te kopapa ora kore: “E teiane tangata ou, ka tu ki runga, te karanga atu nei au kia koe.” Eaa tei tupu mai? “Kua tu maira taua tangata mate ra ki runga, e tuatua maira oki te vaa” mei te mea atura koi akaara uaia maira mei tetai moe tinainai! E oti kua aru mai tetai akakite akakeu anga: “Kua tuku atura [a Iesu] iaia ki tona metua vaine ra.”

¹⁵ Eaa ta tatou ka apii mai mei teia au tataanga? I nga tuanga e rua, ka akara ana i te piri anga i rotopu i te ngakau aroa e te angaanga. Kua akakeuia a Iesu ma te tangi aroa i te kite anga atu i te turanga manamanata o tetai, e kua akakeu tona ngakau aroa ia

13, 14. (a) Eaa te aere anga tanumanga ta Iesu i aravei atu i te vaitata anga ki te oire o Naina, e na teaa i akariro i teia turanga ei mea maromaroa tikai? (e) Kua akakeu to Iesu ngakau aroa iaia kia akono i teaa no te vaine takaua o Naina?

15. (a) Te au tataanga Pipiria no runga ia Iesu i te akakeu angaia e te tu tangi te akaari maira i teaa piri anga i rotopu i te ngakau aroa e te angaanga? (e) Akapeea e raukai ia tatou te aru ia Iesu na teia mataara?

ratou kia rave i tetai apinga. Akapeea tatou me aru i tana akaraanga? Ei au Kerititiano, e apainga ta tatou kia tutu aere i te tuatua meitaki e kia akariro i te tangata ei au pipi. Te mea maata, te akakeuia ra tatou e te aroa i te Atua. Inara, kia akamaara tatou, e e angaanga ngakau aroa katoa teia. Me tangi atu tatou i te au tangata mei ta Iesu i rave ra, ka akakeu to tatou ngakau ia tatou kia rave i te ka rauka ia tatou i te oronga anga i te tuatua meitaki kia ratou. (Mataio 22:37-39) Akapeea te akaari anga i te ngakau aroa ki te au taeake irinaki te mamae ra me kore te mii ra? Kare e rauka ia tatou te rapakau temeio ua i te au tu apikepiki i te pae kopapa me kore te akatu i tei mate. Inara, ka rauka ia tatou i te tanganga i te ngakau aroa na te akono anga i te manako rave ua i te akaari anga i te tatou manako manata me kare te oronga anga i te tauturu tau.—Ephesia 4:32.

‘E Taku Metua, e Akakore Mai i ta Ratou Ara’

¹⁶ Kua akaata apa kore a Iesu i te tu aroa o tona Metua i tetai atu tu puapinga—kua ‘tika [aia] i te akakore i te ara.’ (Salamo 86:5) Te kitea ra teia tu puareinga iaia i runga i te rakau tamamae. Kua tukuna maroia kia tamate akamaia, ma te au naero tei patiaia ki roto i tona nga rima e te vaevae, eaa ta Iesu i tuatua atu? Kua kapiki ainei aia kia Iehova kia takinga kino i te aronga tei tamate iaia? Ei tuke anga, ko tetai o te au tuatua openga a Iesu ko teia: “E taku Metua, e akakore mai koe i ta ratou ara, kare oki ratou i kite i ta ratou i rave nei.”—Luka 23:34.*

* Te tuanga mua o Luka 23:34 kua akarukeia ki vao mei tetai au tataanga taito. Inara, no te mea te kitea ra teia au tuatua i roto i etai au tataanga akamanaia e manganui, kua kapitiia ratou i roto i te *New World Translation* e tetai atu au uri anga e maata te numero. I te akaraanga te tuatua ra a Iesu ki te au vaeau Roma tei tamate iaia. Kare ratou i kite i ta ratou e rave ra, kare i kite e koai tikai a Iesu. Penei kua manako aia i te au ngati Iuda tei inangaro kia tamateia aia inara kua akarongo ratou i muri maira. (Angaanga 2:36-38) Ae, ko te au arataki akonoanga tei akatupu i taua tamate anga kua apa maata tikai, no te mea kua kite oki ratou e kua akatupu i te tu makitakita. No te maata anga ia ratou, kare i tau te akakore anga i te ara.—Ioane 11:45-53.

16. Akapeea to Iesu tu puareinga i te akakore i te ara i te kitea anga iaia i runga i te rakau tamamae?

¹⁷ Penei ko tetai akaraanga akakeu anga a Iesu no te akakore i te ara ka kiteaia i roto i tana akono anga i te apotetoro ko Petero. Kare e ekoko anga e kua inangaro tikai a Petero ia Iesu. Ia Nisana 14, i te po openga o to Iesu oraanga, kua akakite atu a Petero kiaia: “E te Atu, kua tika iaku i te aru atu ia koe, e kia tapeka katoaia taua e mamate katoa atu.” Inara, i nga mea ora tokoiti ua i muri mai, kua pikikaa a Petero e toru taime i te kite anga ia Iesu! Te akakite maira te Pipiria kia tatou i tei tupu i te tuatua anga a Petero i te toru o tana pikikaa: “Kua ariu maira te Atu, kua akara maira kia Petero.” Kua taitaiaia no te teiaa i tana ara, kua “aere aturā Petero ki vao, maata ua atura te aue.” I te matenga a Iesu i muri mai i taua ra ra, penei kua umere taua apotetoro, ‘Kua akakore mai ainei toku Atu iaku?’—Luka 22:33, 61, 62.

¹⁸ Kare a Petero i anoania kia tapapa roa i te pau anga. Kua akatuaia mai a Iesu i te popongi o Nisana 16, e i te akaraanga i taua ra rai, kua aere atu aia i te atoro ia Petero. (Luka 24:34; 1 Korinetia 15:4-8) Eaa ra a Iesu i akara takake atu ei i taua apotetoro tei patoi pakari iaia? Penei kua inangaro a Iesu i te akapapu kia Petero tei tataara e te inangaroia ra aia e te manako puapingaia ra e tona Atu. Inara e maata atu ta Iesu i rave no te akapapu ia Petero.

¹⁹ I etai taime i muri mai, kua mama atu a Iesu ki te au pipi i te Tai Galilea. I teia atianga, kua uuii a Iesu e toru taime kia Petero (tei pikikaa i tona Atu e toru taime) no to Petero inangaro iaia. I muri ake i te toru taime, kua pau atu a Petero: “E te Atu, kare ua e mea toe i te kitea e koe; kua kite koe e, te anoano atu nei au ia koe.” Ae, ko Iesu, tei rauka i te tatau i te ngakau, kua kite tikai i to Petero tu inangaro e te anoano nona. Inara, kua oronga atu a Iesu kia Petero i tetai tuatau kia akapapu mai i tona inangaro. E maata atu i te reira, kua akaue a Iesu ia Petero kia “angai” e kia “tiaki” i tana “au mamoe.” (Ioane 21:15-17) I mua atu, kua rauka ia Petero te tukuanga angaanga kia tutu aere. (Luka 5:10) Inara i teiane, na roto i tetai akatutuanga i te irinaki, kua oronga atu a Iesu kiaia i tetai apainga maata—kia akono i te aronga te ka riro mai ei au pipi na Karaiti. Kare i roa i muri mai, kua oronga atu a Iesu kia Petero i tetai tuanga angaanga maata i roto i te angaanga a te au pipi.

17-19. Na roto i teea au mataara ta Iesu akatutu anga e kua akakore aia i te ara a te apotetoro ko Petero no te pikikaa anga iaia e toru taime?

Au Uianga Akamanako Anga

Mataio 9:35-38 Na roto i teea mataara puapinga ta Iesu akaari anga i te tu tangi, me kore te ngakau aroa, e eaa te akakeu anga o teia kia tatou?

Ioane 13:34, 35 Eaa ra i puapinga ei no tatou kia akaata i te aroa o Karaiti?

Roma 15:1-6 Akapeea e raukai ia tatou i te aru i te tu manako noi-noi kore o Karaiti?

2 Korinetia 5:14, 15 Te ariki anga i te oko ka akakeu ia tatou kia rave i teaa no runga i te oraanga, te au akakoroanga, e te akono anga i te oraanga?

(Angaanga 2:1-41) Mei teaa te pumaana anga i to Petero kite anga e kua akakore a Iesu i tana ara e te irinaki ra rai iaia!

Kua ‘Kite Ainei Koe i te Aroa o te Mesia’?

²⁰ E tika, te akataka manea ra te Tuatua a te Atua i to Karaiti aroa. Inara, akapeea i reira, tatou i te ariu anga atu ki to Iesu tu aroa? Te raurau maira te Pipiria kia tatou “kia kite kotou i te aroa o te Mesia, ko te kore e taea e te kite tangata nei.” (Ephesia 3:19) Mei ta tatou i kite, te au tataanga Evangeria no runga i te oraanga o Iesu e te angaanga orometua te apii maata maira kia tatou no runga i te tu aroa o Karaiti. Inara, ‘kia kite [pu tikai] i te aroa o te Mesia’ e maata atu te piri maira i te apii ua i ta te Pipiria e akakite ra no runga iaia.

²¹ Te tuatua Ereni tei uriia “kia kite” te aite anga kia kite “tikai na roto i te tupu anga.” Me akaari tatou i te aroa mei ta Iesu i rave ra—te oronga noinoi kore anga ia tatou uorai no tetai atu, te ariu anga ma te ngakau aroa ki tei umuumuia e ratou, te akakore anga i ta ratou ara mei to tatou ngakau—i reira ka rauka ia tatou i te ariki tikai i tona manako ngakau. Na teia mataara, na roto i te tupu anga e ‘kite [ei tatou] i te aroa o te Mesia, ko te kore e taea e te kite tangata nei.’ Auraka rava tatou e akangaropoina e ko te maata atu i to tatou riro anga mei ia Karaiti rai, te waitata atu ia tatou i te piri atu ki tei aru tiamaia e Iesu, to tatou Atua aroa ua, ko Iehova.

20, 21. Akapeea e raukai ia tatou te ‘kite [pu tikai] i te aroa o te Mesia’?

‘Aere na Roto i te Aroa’

“E MEA meitaki i te oronga atu i te rave mai.” (Angaanga 20:35) Te akamaata ra taua tuatua a Iesu i teia tuatua mou puapinga: Te apai maira te aroa noinoi kore i tana uarai tutaki anga. Noatu e maata te mataora i te *rauakaanga* te aroa, te vaira ra te mataora maata atu i roto i te *orongaanga*, me kare te *akaarianga*, i te aroa ki tetai atu.

² Kare atu tetai i kite meitaki i teia mari ra ko to tatou Metua i te rangi ra. Mei ta tatou i kite i te au pene i mua ake o teia tuanga, ko Iehova te akaraanga teitei tikai o te aroa. Kare atu tetai i akaari i te aroa na roto i tetai au mataara maata me kore no tetai tuatau roa mari ra koia. No reira rai, kua tupaia a Iehova e ko “te Atua mataora”?—1 Timoteo 1:11, NW.

³ Te inangaro ra to tatou Metua aroa i te rangi ia tatou kia riro mai mei iaia ra, koia tikai no runga i te akaarianga i te aroa. Te akakite maira a Ephesia 5:1, 2 kia tatou: “E teianeie ei aru kotou i te Atua, mei te tamariki akaperepere ra; Ei aerenga aroa to kotou.” Me aru tatou i to Iehova akaraanga no te akaari anga i te aroa, te kite ra tatou i te mataora maata te tupu ra mei te oronga anga. Kua rauka katoa ia tatou te akamerengo anga i te kiteanga e te akamareka ra tatou ia Iehova, no te mea te raurau maira tana Tuatua ia tatou kia “aroa atu tetai ki tetai.” (Roma 13:8) Inara te vaira tetai atu au tumu i tau ei tatou kia ‘aere na roto i te aroa.’

Eaa Oki i Anoanoiai te Aroa

⁴ Eaa ra i puapinga maata ei kia akaari tatou i te aroa ki to tatou au taeake irinaki? Kia tuatua uaia, ko te aroa te tumu anga o te Akonoanga Kerititiano mou tikai. Me kare te aroa kare e rauka ia tatou te pirianga vaitata ma te au taeake Kerititiano, tei maata rava atu, kare o tatou puapinga i roto i to Iehova nga mata.

1-3. Eaa te ka tupu me aru tatou i te akaraanga o Iehova no te akaari anga i te aroa?

4, 5. Eaa ra i puapinga ei e kia akaari tatou i te aroa akaatinga uarai ki te au taeake irinaki?

Ka akamanako ana e akapeea te Tuatua a te Atua i te akamaata anga i teia au tuatua mou.

⁵ I te po openga o tona oraanga i te enua nei, kua akakite atu a Iesu ki tana au pipi: “E tuku atu au i te akauenga ou kia kotou, E aroa kotou ia kotou uaorai: mei iaku i aroa ia kotou na, e aroa katoa oki kotou ia kotou uaorai. Ko te mea teia e kite ei te tangata katoa e e pipi kotou naku, kia aroa kotou ia kotou uaorai.” (Ioane 13:34, 35) “Mei iaku i aroa ia kotou na”—ae, kua akaueia tatou kia akaari i te aroa tei akaariia e Iesu. I te Pene 29, kua kite tatou e kua akanoo a Iesu i te akaraanga meitaki roa atu i te akaarianga i te aroa akaatinga uaorai, te tuku anga i te au umumu anga e te manako o tetai ke ki mua iaia uaorai. Kia akaari katoa tatou i te aroa noinoi kore, e kia rave tatou i te reira ma te mama ua e kia kitea mai to tatou aroa e te aronga i vao ake i te putuputuanga Kerititiano. E tika, e akairo te aroa taeake akaatinga uaorai e akatakaiaia tatou ei au pipi mou na Karaiti.

⁶ Akapeea me kare te aroa i roto ia tatou? “Tuatua ua rai au . . . e kare oku aroa,” i na te apotetoro ko Paulo ei, “kua riro ia au mei te veo tangi ra, e mei te sumebalo turituri ra.” (1 Korinetia 13:1) Te akatupu ra te tumeparo i te maniania. Akapeea tetai veo tangi ra? Te karanga ra etai au uri anga “tetai apinga tangi turituri” me kore “tetai apinga tangi maniania.” Mei teaa te tau i taua akatutuanga! Te aite ra tetai tangata aroa kore i tetai apinga akatangi imene te akatangi ra i te tangi anga maata, e te turituri te patoi ra kare e te akareka ra. Akapeea te reira tu tangata i te rekareka anga i te piri anga vaitata ki tetai? Kua tuatua katoa a Paulo: “Tei iaku te au akarongo katoa, e tika’i iaku kia apai ke i te maunga, e kare oku aroa, kare ua aku e puapinga.” (1 Korinetia 13:2) Ka akamanako ana, ko tetai tangata kare e aroa e “tangata puapinga kore ia,” noatu tana au angaanga ka rave! (*The Amplified Bible*) Kare ainei e taka meitaki ana e te manako teitei ra te Tuatua a Iehova no te akaarianga i te aroa?

⁷ Inara, akapeea, tatou i te akaari anga i teia tu i roto i ta tatou au akonoanga i tetai e tetai? Ei pau i te reira, ka akara ana tatou

6, 7. (a) Akapeea tatou i te kite anga e te manako teitei ra te Tuatua a Iehova i te akaarianga i te aroa? (e) Te akara tika ra ta Paulo au tuatua tei rekotiia ia 1 Korinetia 13:4-8 no runga i teea turanga o te aroa?

***Te akakeu ra te aroa ia tatou kia akakite i te irinaki papu
i roto i to tatou au taeake***

i ta Paulo au tuatua te ka kitea ia 1 Korinetia 13:4-8. Te tuatua maata i roto i teia au irava kare e no te aroa o te Atua ia tatou e to tatou aroa i te Atua. Mari ra, te akara tika ra a Paulo e akapeea tatou me akaari i te aroa ki tetai e tetai. Kua akataka mai aia i tetai au apinga e eaa oki te aroa e tetai au apinga kare oki i te aroa.

Eaa Oki te Aroa

⁸ *“E akakoromaki anga roa to te aroa.”* Te aite anga o te aroa i reira, koia oki kia akono tamou marie i tetai. (Kolosa 3:13) Kare ainei tatou e anoano i taua tu tamou tikai? No te mea e au mea ora apa ua tatou te tavini kapipiti ra, e mea tika ua kia tapapa e i tetai au taime, ka akariri mai to tatou au taeake Kerititiano ia tatou e pera tatou kia ratou. Inara ka rauka i te tamou marie e te akakoromaki i te tauturu ia tatou kia autu i te au tauetono anga

8. Akapeea te akakoromaki i te tauturu anga ia tatou i roto i ta tatou akono anga i tetai e tetai?

rikiriki e te riri ka akakoromaki tatou i roto i ta tatou au akonoanga i tetai e tetai—ma te kore e akakino anga i te au o te putu-putuanga.

⁹ *“Te aroa, e . . . takinga-meitaki.”* Te akaaria ra te takinga meitaki e te au angaanga tauturu ua e te au tuatua manako ua. Te akakeu ra te aroa ia tatou kia kimi i te au mataara no te akaari anga i te takinga meitaki, ki te aronga te anoano tikai ra. Ei akatauanga, penei te maromaroa ra tetai taeake ruaine e te anoano ra i te atoro anga akamaroiroi. Tetai metua vaine koia ua me kore tetai tuaine te noo ra i roto i tetai ngutuare akatakakeia e te akonoanga penei te umuumu ra i te tauturu. Ko tetai tei maki me kore te aro atura i etai tu kino penei te umuumu ra i te akarongo i te au tuatua takinga meitaki mei tetai taeake tiratiratu. (Maseli 12:25; 17:17) Me akono tatou i te manako rave ua i te akaari i te takinga meitaki na taua au mataara, te akatutu ra tatou i te ngakau tae tikai o to tatou aroa.—2 Korinetia 8:8.

¹⁰ *“Te aroa . . . e rekareka ra i te tuatua-mou.”* Te karanga ra tetai atu uri anga: *“Te aroa . . . te rekareka ra i te tuatua mou.”* Te akakeu ra te aroa ia tatou kia akono tika i te tuatua mou e kia *“tuatua-mou ta te tangata katoa e tuatua ki tona tangata tupu.”* (Zekaria 8:16) Ei akaraanga, me kua piri atu tetai tei akaperepereia i roto i te ara kino, na te aroa ia Iehova—e no tei rave kino ra—e tauturu ia tatou kia akono i te au turanga a te Atua kare e tauta i te uuna atu, te tuatua akameangiti, me kore te pikikaa ua no te angaanga kino. E tika, penei ka ngata te tuatua mou no taua turanga i te arikiia. Inara me akamanako tatou i te meitaki o te aronga tei akaperepereia e tatou, ka inangaro tatou kia rauka iaia e kia ariu atu ki te ako anga aroa ua a te Atua. (Maseli 3:11, 12) Ei au Kerititiano aroa ua, te inangaro katoa ra tatou i te *“akono meitaki [ia tatou] i te au mea katoa nei.”*—Ebera 13:18.

¹¹ *“Te aroa . . . e tapoki i te au mea katoa.”* Te aite anga tikai o taua tuatua *“pouroa te au apinga te tapokiia ra e te reira.”*

9. Na roto i teea mataara ta tatou akaarianga i te takinga meitaki ki tetai atu?

10. Akapeea te aroa i te tauturu anga ia tatou kia turu e kia tuatua i te tuatua mou, noatu me kare te reira e ngoie ana kia pera?

11. No te mea e *“tapoki [oki te aroa] i te au mea katoa,”* eaa ta tatou ka tauta kia rave no te au ara a te au taeake irinaki?

(*Kingdom Interlinear*) Te karanga ra a 1 Petero 4:8: “Ka ngaro oki te apa e manganui i te aroa.” Ae, ko tetai Kerititiano tei akaaerea e te aroa kare e viviki i te akakite ua i te au tu apa ua e te kino o tona au taeake Kerititiano. I te au atianga e manganui, e meangiti ua te au tarevake e te apa o te au taeake irinaki e ka rauka i te tapokiia e te aroa.—Maseli 10:12; 17:9.

¹² *“Te aroa . . . e akarongo i te au mea katoa to te aroa.”* Te karanga ra te uri anga Moffatt no te aroa “te aruaru ra kia irinaki ua i te meitaki.” Kare tatou e tarotokaka maata i te au taeake irinaki, te uiui anga no runga i to ratou au akakoroanga ravarai. Te tau-turu ra te aroa ia tatou “kia irinaki ua i te meitaki” no to tatou au taeake e kia akarongo ia ratou.* Ka akara ana i tetai akatauanga i roto i te reta a Paulo kia Philemona. Te tata ra a Paulo e raukai i te akamaroiroi ia Philemona kia turou takinga meitaki mai i te oki anga atu o te tavini oro ko Onesimo, tei riro mai ei Kerititiano. Kare i maro atu ia Philemona, kua pati akatenga atu a Paulo no te aroa. Kua akakite aia i te irinaki papu e ka rave a Philemona i te apinga tika, i te na ko anga: “Te irinaki nei au i toou akatika anga mai i tata atu ei au i teiane tuatua ia koe, kua kite oki au e e maata atu rai taau i taku e pati nei.” (Irava 21) Me akakeu te aroa ia tatou kia akakite i taua tu irinaki papu i roto i to tatou au taeake, te akatupu maira tatou i te meitaki i roto ia ratou.

¹³ *“Te aroa . . . e manakonako i te au mea katoa.”* Noatu te irinaki ua ra te tu aroa, e manakonakoanga to te reira. Tei akakeuia e te aroa, te manakonako ra tatou i te meitaki no to tatou au taeake. Ei akaraanga, me akono tetai taeake e ‘kia rokoia e te apa ra,’ te manakonako ra tatou e ka ariu mai aia ki te au tauta anga aroa kia akatikatika iaia. (Galatia 6:1) Te akono katoa ra tatou i te manakonako anga e ko te aronga paruparu i roto i te akarongo

* E tika, kare e ngoie ana te aroa Kerititiano i te akanenevaia. Te rau-rau maira te Pipiria ia tatou: “Ka akara meitaki io na kotou i te aronga i akataka ke, e te akatupu i te mea e turori ei ra, . . . ka ariu ke atu kotou ia ratou.”—Roma 16:17.

12. Akapeea te apotetoro ko Paulo i te akaari anga e kua irinaki aia i te meitaki o Philemona, e eaa ta tatou ka apii mai mei te akaraanga o Paulo?

13. Akapeea tatou i te akaari anga e te manakonako ra tatou i te meitaki no to tatou au taeake?

ka ora mai. Te akono tamou marie ra tatou ma taua aronga, te akono anga i tei rauka ia tatou no te tauturu ia ratou kia ketaketa i roto i te akarongo. (Roma 15:1; 1 Tesalonia 5:14) Noatu me ka aere ke tetai tei akaperepereia, kare tatou e tuku i te au e a tetai tuatau ka rako tangataia aia e ka oki mai kia Iehova, mei te tama-iti tei ngaro ra i roto i te akatutu anga a Iesu.—Luka 15:17, 18.

¹⁴ *“Te aroa . . . e akakoromaki i te au mea katoa.”* Te akariro ra te akakoromaki ia tatou kia vai ngaueue kore noatu me aro atu i te au tuatau maromaroa me kore te au turanga kino. Kare te timata anga no te akakoromaki e te tupu ua mai mei vao i te putu-putuanga. I tetai taime, ka timataia mai tatou mei roto. No te tu apa ua, penei ka akamaromaroa to tatou au taeake ia tatou. Penei ka akamamae tetai manako tau kore i to tatou manako ngakau. (Maseli 12:18) Penei kare i akonoia tetai manako i roto i te putu-putuanga mei tei manakoia e tatou. Penei kare e marekaia ana te tu o tetai taeake ngateitei, te akakeuanga ia tatou kia manako, ‘Akapeea tetai Kerititiano i te angaanga akapera anga?’ Me aro atu i taua au turanga, ka akaatea ainei tatou mei te putu-putuanga e ka akamutu i te tavini ia Iehova? Kare me e aroa to tatou! Ae, te arai ra te aroa ia tatou kia matapoia e te au tu apa ua o tetai taeake e kare rava e kitea e tatou te meitaki i roto iaia me kore i roto i te putu-putuanga ei katoa anga. Te akariro ra te aroa ia tatou kia vai tiratiratu ki te Atua e kia tauturu i te putu-putuanga noatu e eaa ta tetai tangata apa ua ka tuatua mai me kore ka rave.—Salamo 119:165.

Kare Oki i te Aroa

¹⁵ *‘Kare te aroa e vareae.’* Ka akatupu te vareae tau kore ia tatou kia akara akakino i tei rauka i tetai—ta ratou au apinga, te au aka-meitakianga, me kore te au tu kite. E manako ngakau takinga kino e te noinoi taua tu vareae, me kare e akaraia, ka akakino i te au o te putu-putuanga. Eaa te ka tauturu ia tatou kia patoi i te vareae? (Iakobo 4:5) Te pau anga, e aroa. Ka akakeu teia tu akaperepere ia tatou kia rekareka ma te aronga e au mea meitaki ta

-
14. Na roto i teea au mataara e timataiai to tatou tu akakoromaki i roto i te putu-putuanga, e akapeea te aroa i te tauturu anga ia tatou kia ariu?
 15. Eaa oki te vareae tau kore, e akapeea te aroa i te tauturu anga ia tatou kia kopae i te manako ngakau kino?

ratou i te oraanga kare i rauka ia tatou uaorai. (Roma 12:15) Te tauturu ra te aroa ia tatou kia kore e akara i te reira ei mea patoi me rauka mai i tetai te akapaapaa anga no tetai tu kite arikiia me kore no te rauka anga meitaki rava.

¹⁶ *“Kare te aroa e akamaata, kare oki e akatietie.”* Te arai ra te aroa ia tatou kia kore e akaariari i to tatou tu kite me kare te au rauka anga. Me te aroa tikai ra tatou i to tatou au taeake, eaa tatou i akapaapaa tamou ei i to tatou turanga manuia i roto i te angaanga orometua me kare ta tatou au akameitakianga i roto i te putuputuanga? Ka akamaroiroi kore taua akapaapaa anga i tetai, te akakeu anga ia ratou kia manako meangiti me akaaiteia atu. Kare te aroa e akatika ia tatou kia akapaapaa no runga i ta te Atua i akatika mai ia tatou kia rave i roto i tana angaanga. (1 Korinetia 3:5-9) I te mea e, *“kare oki [te aroa] e akatietie,”* me kare mei tei karangaia e *The New Testament in Modern English* e, kare te reira e *“akaperepere i te au manako akateitei no tona uaorai puapinga.”* Te arai ra te aroa ia tatou mei te manako akateitei anga ia tatou uaorai.—Roma 12:3.

¹⁷ *‘Kare te aroa e rave i te mea tau kore.’* Ko tetai tangata te rave ra i te mea tau kore na roto i tetai tu rikarika me kore viivii. Kare taua mataara i te mea aroa, te akaari maira oki te reira i te manako tau kore no te manako ngakau e te tu akono o tetai. Ei tuke anga, te vaira te tu ariki maru i roto i te aroa te akakeu ra ia tatou kia akaari i te tu manako tau i tetai atu. Te akamaata ra te aroa i te au tu meitaki, te tu akono tau i te Atua, e te akangateitei i to tatou au taeake irinaki. No reira, kare te aroa e akatika ia tatou kia piri atu ki roto i te *“tu akono akama ra”*—e tikai, i etai ua atu au tu te ka akapoitirere me kare ka akakino i to tatou au taeake Kerititiano.—Ephesia 5:3, 4.

¹⁸ *‘Kare te aroa e kimi i te meitaki nona uaorai.’* Te karanga ra tetai atu uri anga i konei: *“Kare te aroa e maro i tona uaorai*

16. Me te aroa tikai ra tatou i to tatou au taeake, eaa ra tatou ka kopae ei i te akapaapaa anga i ta tatou e rave ra i roto i ta Iehova angaanga?

17. Ka akakeu te aroa ia tatou kia akaari i teea manako no tetai atu, e eaa i reira te tu akono ta tatou ka kopae?

18. Eaa ra tetai tangata aroa i kore ei e maro e kia raveia te au apinga ravarai mei tana i manako?

aerenga.” Kare tetai tangata aroa e maro e kia raveia te au mea pouroa i tana tika anga, i te mea atura te tano ua ra tona au manako. Kare aia e akavare i tetai, te taangaanga anga i tona uaorai mana akakeu anga kia akaparuparu i te aronga tuke te manako. Ka akaari mai taua tu marokiakia i te tu ngakau parau, e te karanga ra te Pipiria: “Ko te parau to te mate ra na mua.” (Maseli 16:18) Me inangaro tikai tatou i to tatou au taeake, ka akangateitei tatou i to ratou au manako, e i te ngai ka rauka, ka akaari tatou i te tu puareinga kia tukutuku ua. Te rotai ra te tu tukutuku ua ma te au tuatua a Paulo: “Auraka rava e tangata e kimi i tona uaorai meitaki, e kimi ra te tangata ravarai i to etai ke ra.”—1 Korinetia 10:24.

¹⁹ *‘Kare te aroa e riri vave, kare e manako kino ia etai ke.’* Kare te aroa e ngoie ua i te akaririia e tei tuatuaia e tetai me kare i raveia. E tika, e mea natura ua i te riri me akariri mai tetai ia tatou. Noatu me kua tau to tatou riri anga, kare te aroa e tuku ia tatou kia vai riririri ua. (Ephesia 4:26, 27) Kare tatou e akono i tetai rekoti o te au tuatua mamae me kore te au angaanga, mei te mea te tata ra i te reira i roto i tetai puka kia kore e ngaropoinaia. Kareka ra, te akakeu ra te aroa ia tatou kia aru i to tatou Atua aroa ua. Mei ta tatou i kite i te Pene 26, te akakore ra a Iehova i te ara me e tumu tetai kia pera. Me akakore aia i ta tatou au ara, ka ngaropoina iaia, tera te tu, kare aia e akono i taua au ara no tetai tuatau ki mua. Kare ainei tatou e marka ana e kare a Iehova e akono mai i ta tatou au mea kino?

²⁰ *‘Kare te aroa e rekareka i te tuatua-tika kore.’* Te karanga ra tetai atu uri anga i konei e: “Kare te aroa e manakonako ua i te au ara a tetai tangata.” Te karanga ra te uri anga a Moffat e: “Kare rava te aroa e marka me aere tarevake tetai.” Kare te aroa e marka ana no runga i te tuatua tika kore, no reira kare tatou e ariki ana i te ainga tau kore i tetai ua atu. Akapeea tatou te ariu anga me akapuerereia tetai taeake irinaki e te ara e kua mamae kino no te tupu anga? Kare te aroa e akatika ia tatou kia rekareka, i te karanga anga e, ‘Meitaki! Kua tano rai!’ (Maseli 17:5) Inara, ka

19. Akapeea te aroa i te tauturu anga ia tatou kia ariu atu me akakino mai tetai ia tatou?

20. Akapeea tatou i te ariu anga me akapuerereia tetai taeake irinaki e te rave anga kino e kua mamae kino no te tupu anga?

*Te akatakaia ra te iti tangata o Iehova e to
ratou tu aroa no tetai e tetai*

rekareka tatou, me rave tetai taeake ara ra i te au takainga papu
kia ora mai mei tona topa anga i te pae vaerua.

“Mataara Meitaki Maata Rava”

²¹ *“Kare ua te aroa e kore.”* Eaa te aite anga o taua au tuatua a Paulo? Mei tei kiteia i roto i te aerenga manako, te uriuri ra aia i te au apinga aroa o te vaerua te vaira ma te au Kerititiano mua. Kua riro taua au apinga aroa ei au akairo e tei runga to te Atua tu mareka anga i te putuputuanga ou tei akamataia. Inara kare e rauka i te katoa anga o te au Kerititiano i te rapakau, te totou, me kore i te tuatua i te au reo ke. Inara, kare te reira i kino roa ana; kua ope oki i te openga ra taua au apinga aroa temeio. Inara, ka vai ua atu rai tetai apinga ke, tetai apinga ka rauka i te au Keriti-

21-23. (a) Eaa te aite anga o ta Paulo tuatua i te tuatua anga aia e “kare ua te aroa e kore”? (e) Eaa te ka uriuriia i te pene openga?

Au Uianga Akamanako Anga

2 Korinetia 6:11-13 Eaa te aite anga kia “maora” i to tatou inangaro, e akapeea tatou i te taangaanga anga i teia ako anga?

1 Petero 1:22 Akapeea teia au tuatua i te akaari anga mai e kia ngakau tae, tika, e te maana to tatou tu aroa no te au taeake irinaki ra?

1 Ioane 3:16-18 Akapeea tatou i te akatutu anga e te vai nei rai “te anoano i te Atua” i roto ia tatou?

1 Ioane 4:7-11 Eaa oki te akakeu anga pakari roa atu no te akaari anga i te aroa ki to tatou au taeake irinaki?

tiano tataki tai i te tatanu. E maata rava te reira, e te mutu kore, i tetai ua atu apinga aroa temeio. Ko te tika, kua tapa a Paulo i te reira e “mataara meitaki maata rava.” (1 Korinetia 12:31) Eaa oki teia “mataara meitaki maata rava”? Ko te mataara oki te reira o te aroa.

²² E tikai, ko te aroa Kerititiano ta Paulo i akataka ‘kare ua e kore,’ koia oki, kare rava te reira e ope. Tae mai ki teia tuatau, te akataka ra te aroa taeake akaatinga uaorai i te au pipi mou a Iesu. Kare ainei tatou e kite ana i te tupu anga o taua aroa i roto i te putuputuanga o te aronga akamori ia Iehova i te enua katoa? Ka vai mutu kore taua aroa, te taputou maira oki a Iehova i te ora anga mutu kore ki tona au tavini tiratiratu. (Salamo 37:9-11, 29) Kia tamou ua atu tatou i te rave meitaki i te reira i te ‘aere na roto i te aroa.’ Na te rave akapera anga, ka kite tatou i te mataora maata te aere maira mei te orongaanga. E maata atu i te reira, ka ora ua atu tatou—ae, ka aroa ua atu—e tuatau ua atu, i te aru anga i to tatou Atua aroa ko Iehova.

²³ I roto i teia pene te taopenga anga i te tuanga no runga i te aroa, kua uriuri tatou e akapeea tatou me akaari i te aroa ki tetai e tetai. Inara i te manako anga no runga i te au mataara e manganui ka puapinga tatou mei te aroa o Iehova—pera katoa mei tona mana, te tuatua tau, e te pakari—ka meitaki tatou i te ui, ‘Akapeea au i te akaari anga kia Iehova e te aroa tikai ra au iaia?’ Ka uriuriia taua ui anga i roto i ta tatou pene openga.

“Akavaitata Atu ki te Atua, e Nana e Akavaitata Mai Kia Kotou”

TE MAREKA ra te nga metua i te kite anga i ta raua pepe anau ouia i te kata anga. E putuputu te taimē kua tuku vaitata raua i to raua nga mata ki to te pepe, te tuatua ua anga e te katakata anga. Te anoano ra raua i te ariu anga mai. E kare i roa ana, kua tupu mai—kua akamata te pepe i te kata, kua koromiromi nga ngutu, e kua katakata mareka ua mai. Na roto i tona uarai tu tuke, kua akaraanga e kua akaata te kata i te aroa, te aroa o te pepe i te ariu anga ki te aroa o nga metua.

² Te akamaara maira te katakata a te pepe kia tatou i tetai apinga puapinga no runga i te tu o te tangata. Ta tatou ariu anga ki te aroa koia oki ko te aroa. Kua maani akaperaia mai oki tatou. (Salamo 22:9) Ia tatou e maata maira, kua pakari mai tatou i roto i to tatou turanga ariu anga ki te aroa. Penei te maara ra ia koe mei toou tamariki anga mai e akapeea toou nga metua, te au kopu tangata, me kore te au oa i te akaari anga i te aroa kia koe. I roto i toou ngakau kua aka mai te manako ngakau maana, kua tupu, e kua puera na roto i te angaanga. Kua akaari atu koe i toou tu aroa i te ariu ua atu anga. Ma te aerenga aiteite te tupu ra ainei tetai apinga mei te reira i roto i toou piri anga ma te Atua ko Iehova?

³ Te karanga ra te Pipiria: “Te anoano nei tatou iaia, no te mea koia ana tei anoano mai ia tatou nei.” (1 Ioane 4:19) I te Tuanga 1 ki te 3 o teia puka, kua akamaara ia koe e kua akono te Atua ko Iehova i tona mana, tona tuatua tau, e tona pakari na roto i tetai au mataara aroa kia akapuapinga ia koe. E i te Tuanga 4, kua kite atu koe e kua akakite tika mai aia i tona aroa no te tangata ravarai—e noou uarai—na roto i te au mataara umere tikai. Teiane i te tu mai nei tetai ui anga. I tetai tu, ko tetai ui anga puapinga ia ka ui koe kia koe uarai: ‘Akapeea au i te ariu anga atu ki to Iehova tu aroa?’

1-3. (a) Eaa ta tatou ka apii mai no te tu o te tangata na te akaraanga i te akono anga i rotopu i nga metua e ta raua pepe? (e) Eaa te aerenga te kitea uaia ra me akaari mai tetai tangata i te aroa kia tatou, e eaa te ui anga puapinga ka ui tatou kia tatou uarai?

Eaa te Aite Anga kia Aroa i te Atua

⁴ Ko Iehova, Tei Akamata i te aroa, te kite meitaki ra e e mana maata to te aroa no te akaari mai i tei meitaki i roto i tetai. No reira noatu te tu meameaau putuputu o te au tangata tiratiratu kore, kua vai papu tikai aia e te vaira etai au tangata te ka ariu atu ki tona tu aroa. E tikai, e au mirioni ua atu tei pera. Inara, ma te maromaroa, kua akaruke ua te au akonoanga o teia ao pikikaa i te au tangata kia oripu ua no runga i te aite anga o te aroa i te Atua. E manganui te au tangata tei tuatua e te aroa ra ratou i te Atua, inara te manako ra ratou e ko taua tu aroa e manako ngakau akari uaia tei na roto i te au tuatua. Penei ka akamata te aroa no te Atua na taua mataara, mei te aroa oki o te pepe i tona nga metua tei akaari muaia mai na roto i te katakata anga. Inara, i roto i te aronga mamaata, e maata atu te o maira i roto i te aroa.

⁵ Te akataka maira a Iehova i te aite anga o te aroa iaia. Te karanga ra tana Tuatua e: “Teia oki te inangaro i te Atua, ko te akono i tana au akauenga.” Te anoanoia ra i reira, te aroa i te Atua, kia akakiteia na roto i te angaanga. E tika, e manganui tei kore i mareka i taua tu akarongo. Inara te akakite takinga meitaki maira taua irava: “Kare oki [ta te Atua] au akauenga i te mea teiaa.” (1 Ioane 5:3) Kua akapapaia ta Iehova au ture e te au kaveinga ei akapuapinga ia tatou, kare e kia taomi ia tatou. (Isaia 48: 17, 18) Kua ki ta te Atua Tuatua i te au kaveinga te tauturu ra ia tatou kia akavaitata atu kiaia. Akapeea ra? Ka akara akaou ana tatou e toru tuanga o to tatou pirianga ki te Atua. Te kapiti mai nei teia i te komunikeiti anga, te akamorianga, e te aru anga.

Komunikeitianga ma Iehova

⁶ Kua akamata mai te Pene 1 ma te ui anga, “Ka rauka ainei ia koe te akamanako i te tuatua anga no te Atua?” Kua kite tatou e kare teia i tetai mea akamanako uaia. Kua rauka ia

4. Na roto i teea mataara to te tangata manako oripu anga no runga i te aite anga kia aroa i te Atua?

5. Akapeea te Pipiria i te akataka anga i te aroa i te Atua, e eaa i tau ei taua aite anga kia tatou?

6-8. (a) Na roto i teea ravenga e raukai ia tatou te akarongo ia Iehova? (e) Akapeea e raukai ia tatou te *akaoraora* i te au Tuatua Tapu me tatau tatou i te reira?

Mose, i tetai tu, taua uriuri anga akapera. Akapeea tatou? Kare e ko teia to Iehova tuatau no te tuku mai i te au angera kia tuatua ma te au tangata. Inara e au ravenga meitaki atu ta Iehova no te komunikeiti anga mai kia tatou i teia tuatau. Akapeea e raukai ia tatou i te akarongo kia Iehova?

⁷ No te mea ko te “au tuatua tapu katoa i tataia ra, e mea akauruia mai e te Atua,” te akarongo ra tatou kia Iehova na te tatauanga i tana Tuatua, te Pipiria. (2 Timoteo 3:16) No reira kua raurau te tata taramo i te au tavini o Iehova kia rave i taua tatauanga i te “po e te ao.” (Salamo 1:1, 2) Te raveanga i te reira ka umuumuia te tauta anga pakari i to tatou tuanga. Inara te puapinga meitaki ra taua au tauta anga mei te reira rai te tu. Mei ta tatou i kite i te Pene 18, mei tetai reta akapereperea kia tatou te Pipiria no ko mai i to tatou Metua i te rangi ra. No reira te tatauanga i te reira kare ia e riro ei angaanga ka iuia. Kia akariro tatou i te au Tuatua Tapu e kia *oraora* me tauu tatou i te reira. Akapeea e raukai ia tatou te rave i te reira?

⁸ E akara akamanako ua i te au tataanga Pipiria ia koe e tatau ra. E tauta i te akamanako i te au tangata o te Pipiria ei au tangata tika tikai. E opu kia marama i te ngai i aere mai ei ratou, te au turanga, e te au akakoroanga. E oti, e akamanako oonu no runga i taau e tatau ra, te uianga kia koe uarai i te au ui anga: ‘Eaa ta teia tataanga e apii mai nei kiaku no runga ia Iehova? Ko teea o tona au tu taku e kite nei? Eaa te kaveinga ta Iehova e inangaro nei iaku kia apii atu, e akapeea au i te taangaanga anga i te reira ki roto i toku oraanga?’ E tatau, e akamaaraa, e e taangaanga—ia koe e pera ra, ka oraora mai ta te Atua Tuatua kia koe.—Salamo 77:12; Iakobo 1:23-25.

⁹ Te tuatua katoa maira a Iehova kia tatou na roto i tona “tavini akono meitaki e te pakari.” Mei tei totouia e Iesu, kua ikiia tetai pupu meangiti o te au taeake akatainuia kia oronga mai i te kai vaerua “i te ora mou ra” i teia au tuatau openga manamanata. (Mataio 24:45-47) Me tatau tatou i tetai puka tei akapapaia kia tauturu mai ia tatou kia rauka te kite

9. Koai ma te “tavini akono meitaki e te pakari,” e eaa i puapinga ei kia akarongo meitaki tatou kia taua “tavini” ra?

tika tikai o te Pipiria e me aere atu tatou ki te au uipaanga Keritiano e te au uruoanga, te angaiia ra tatou i te pae vaerua e te reira tavini. No te mea e tavini no Karaiti, te taangaanga pakari ra tatou i te au tuatua a Iesu: “E matakite [*“e akapeea,”* NW] i to kotou akarongo anga.” (Luka 8:18) Te akarongo meitaki ra tatou no te mea te kite ra tatou i te tavini akono meitaki e ko tetai o ta Iehova au ravenga no te komunikeiti anga mai kia tatou.

¹⁰ Inara akapeea i te komunikeiti anga ma te Atua? Ka rauka ainei ia tatou i te tuatua kia Iehova? E manako akauru umeria te reira. Me tauta koe i te aere atu ki tetai tutara ririnui rava i roto i toou enua e raukai i te tuatua no runga i etai apinga te manata ra koe, ka manuia ainei koe? I etai au turanga, te tauta anga i te reira penei ka o atu ki roto i te kino! I te au tuatau o Esetera raua ko Moredekai, ka tamateia tetai tangata i te aere anga ki te ariki Peresia me kare e pati anga a te uanga ariki kia pera. (Esetera 4:10, 11) Ina ka akamanako ana i te aere anga atu ki mua i te Atua Ngateitei Rava o te ao katoa e pini ua ake, kia akaaiteia kiaia te au tangata ririnui e “kereteki ua.” (Isaia 40:22) Te matakau ra ainei tatou i te aere atu kiaia? Kare rava!

¹¹ Kua oronga mai a Iehova i tetai au ravenga maora ua, inara mama ua, i te aere atu kiaia—te pure. E ka rauka rai i tetai tamaiti ou i te pure kia Iehova ma te akarongo, te raveanga i te reira na roto i te ingoa o Iesu. (Ioane 14:6; Ebera 11:6) Inara, ka akariro katoa te pure ia tatou kia tuku atu i to tatou au manako piri vaitata e te ngata e te au manako ngakau—e te au mea mamae tikai te ngata ra ia tatou i te tuatua ua atu. (Roma 8:26) Kare oki e puapinga i te tuatua akaariari ua kia Iehova na te tuatua anga i te au pure kite karape me kare roroa. (Mataio 6:7, 8) I tetai tua, kare a Iehova e kotinga mai ana e mei teaa te roa ia tatou i te tuatua anga kiaia me kare te putu-putu. Te pati maira tana Tuatua ia tatou “auraka e tukutuku i te pure.”—1 Tesalonia 5:17.

10-12. (a) Eaa oki te pure i riro ei ei apinga aroa umere no ko mai ia Iehova? (e) Akapeea e raukai ia tatou te pure na roto i tetai tu te ka akamareka ia Iehova, e eaa tatou ka papu ei e te akaperepere maira aia i ta tatou au pure?

¹² Kia akamaara ko Iehova anake tei tapaia e ko “tei akarongo i te pure,” e te akarongo maira aia ma te ngakau tangi tikai. (Salamo 65:2) Te akono ua maira ainei aia i te au pure a tona au tavini tiratiratu? Kare, te mareka ra aia i ta ratou au pure. Te akaaite ra tana Tuatua i taua au pure ki te atinga kakara, te tutungianga i te reira te tuku ra i te au aunga vene, tau ua ki runga ra. (Salamo 141:2; Apokalupo 5:8; 8:4) Kare ainei i te mea pumaana i te akamanako e te aere katoa ra ta tatou au pure ngakau tae e te akamareka ra i te Atua Ngateitei Rava? No reira me inangaro koe i te akavaitata atu kia Iehova, e pure taakaaka kiaia ma te putuputu, i te au ra ravarai. E riringi atu i toou ngakau kiaia; auraka e tapupu. (Salamo 62:8) E akakite atu i toou au manako manata, toou au tu rekareka, taau au akameitakianga, e taau akapaapaaanga ki toou Metua i te rangi ra. Te ka tupu mai, ka tupu pakari ua atu te pirianga i rotopu ia koe e ia.

Akamori Anga ia Iehova

¹³ Me komunikeiti tatou ki te Atua ko Iehova, kare tatou e te akarongo ua ra e te tuatua ra mei ta tatou ka rave ki tetai oa me kore ki tetai kopu tangata. Te akamori tika ra tatou ia Iehova, te orongaanga kiaia i te tu ngateitei tau tei umuumuia e ia. Ko te akamori anga mou to tatou tu oraanga. Ko te mataara ia e akakite ei tatou kia Iehova i to tatou aroa meta katoa e te akamori anga, e te taokotai ra i te au mea ora tiratiratu katoatoa ra a Iehova, me i te rangi ra me kore i te enua nei. I roto i tetai orama, kua rongu atu te apotetoro ko Ioane i tetai angera i te akakiteanga i teia akauenga: “E akamori kotou iaia i tei anga i te rangi, e te enua, e te tai, e te au vai pupui ra.” —Apokalupo 14:7.

¹⁴ Eaa ra tatou ka akamori ei ia Iehova? Ka akamanako ana i te au tu tei uriurii e tatou, mei te tapu tikai, te mana, te akakoromaki uaorai, te tuatua tau, te matakua kore, te akaaroa, te pakari, te akaaka, te aroa, te ngakau aroa, te tiratiratu, e te meitaki tikai. Kua kite tatou e te akatutu maira a Iehova i te au tu-

13, 14. Eaa te aite anga kia akamori ia Iehova, e eaa i tau ei kia pera tatou?

*E au atianga mataora te au uipaanga Kerititiano
no te akamori anga ia Iehova*

ranga teitei roa te ka rauka no te au tu puapinga ravarai. Me tauta tatou i te opu i te marama i te katoa anga o tona au tu, te kite ra tatou e e maata roa atu aia ei Peretana akara marekaia. E kaka tikai aia, e te teitei rava atu ia tatou. (Isaia 55:9) Ma te kore e ekoko anga, ko Iehova to tatou Ngateitei tika ua, e te tau ra aia kia akamoriia e tatou. Inara, akapeea, tatou me akamori iaia?

¹⁵ Kua tuatua a Iesu: “E Vauerua te Atua, e te aronga e akamori iaia ra, kia akamori ma te vauerua e te tuatua-mou ra e tika’i.” (Ioane 4:24) Te akamori i te Atua “ma te vauerua,” ka anoanoia kia rauka ia tatou tona vauerua e kia aratakiia e tona vauerua. Kia rotai katoa ta tatou akamorianga ki te tuatua mou, te kite tika tikai tei kitea i roto i te Tuatua a te Atua. Kua rauka ia tatou te tuatau akaperepere kia akamori ia Iehova “ma te vauerua e

15. Akapeea tatou me akamori ia Iehova “ma te vauerua e te tuatua-mou,” e te oronga maira te au uipaanga Kerititiano i te tuatau no tatou kia rave i teaa?

te tuatua-mou” me putuputu ana tatou ma te au taeake akamori ra. (Ebera 10:24, 25) Me imene akapaapaa tatou kia Iehova, te taokotai anga ma te pure kiaia, e te akarongo anga e te pirianga ki roto i te au uriuri anga i tana Tuatua, te akakite ra tatou i to tatou aroa nona i roto i te akamori anga ma.

¹⁶ Te akamori katoa ra tatou ia Iehova me tuatua tatou no runga iaia ki tetai atu, te akapaapaaanga iaia i te ngai papuriki. (Ebera 13:15) E tika, kia tutu aere i te tuatua meitaki o te Patireia o Iehova ko tetai ia o te au akauenga maata tei tukunaia mai ki te au Kerititiano mou. (Mataio 24:14) Te akarongo aruaru ra tatou no te mea te aroa ra tatou ia Iehova. Me akamanako tatou i te mataara i “akapoiria to ratou ngakau akarongo kore” e “te atua o teianei ao ra,” ko Satani te Tiaporo, te akamaataanga i te au pikikaa kino no runga ia Iehova, kare ainei tatou e umuumu ana kia tavini ei Au Kite no to tatou Atua, i te akatikatika anga i taua pikikaa? (2 Korinetia 4:4; Isaia 43:10-12) E me akamanako tatou no runga i te au tu meitaki o Iehova, kare ainei tatou e kite ana i te manako akakeu i roto rai ia tatou kia akakite aere iaia? E tikai, kare atu e akameitaki anga maata mari ra i te tauturu anga i tetai kia kite e kia aroa mai i to tatou Metua i te rangi ra mei ia tatou ra.

¹⁷ E maata atu te o maira i roto i ta tatou akamori anga ia Iehova. Te pakia ra te au tu ravarai o to tatou oraanga. (Kolosa 3:23) Me ariki tikai tatou ia Iehova e ko to tatou Atua Ngateitei Rava, i reira ka kimi tatou i te rave i tona anoano i te au mea ravarai—to tatou oraanga pamiri, ta tatou au angaanga, ta tatou au akonoanga i tetai e tetai, e i to tatou tuatau ko tatou ua. Ka kimi tatou i te tavini ia Iehova “ma te ngakau tiratiratu,” ma te tu tika. (1 Paraleipomeno 28:9) Kare taua akamori anga e akatupu i te ngakau takake me kore te oraanga taki rua—te aerenga pikikaa i te akaraanga e te tavini ra ia Iehova koi rave muna ei i te au ara kino. Kare taua tu tika e akariro kia vai ua taua tu pikikaa; te akariro ra te aroa kia kopae-

16. Eaa oki tetai o te au akauenga maata roa atu tei tukunaia ki te au Kerititiano mou, e eaa ra tatou i akakeuia kia akarongo i te reira?

17. Eaa te o maira i roto i ta tatou akamori anga ia Iehova, e eaa ra tatou ka akamori ei ma te tu tau?

ia te reira. Ka tauturu katoa te matakau tau i te Atua. Te kapiti atura te Pipiria i taua turanga ngateitei ma to tatou pirianganga tamou ma Iehova.—Salamo 25:14.

Aruanga ia Iehova

¹⁸ Kua taopenga te tuanga taki tai o teia puka ma tetai pene e akapeea me ‘aru i te Atua, mei te tamariki akaperepere ra.’ (Ephesia 5:1) E mea puapinga kia akamaara noatu to tatou tu apa ua, ka rauka tikai ia tatou i te aru i to Iehova au mataara tiama no te taangaanga anga i te mana, te akonoanga i te tuatua tau, te raveanga i te pakari, e te akaarianga i te aroa. Akapeea e raukai ia tatou e te kite e ka rauka tikai i te aru i te Mana Katoatoa? Ka akamaara ana, te apii maira te aite anga o te ingoa o Iehova kia tatou e ka akatupu aia iaia uarai kia riro mai mei tana i iki e raukai te akatupu i tana au akakoroanga. Te umere nei tatou i taua turanga, inara e mea ngata ainei kia tatou? Kare.

¹⁹ Kua maaniia tatou i to te Atua tu. (Genese 1:26) No reira, kare te au tangata i aite atu ki tetai au mea ora i te enua nei. Kare tatou i akaaereia e te tu kite ua, e te au *genetic*, me kore te au tu o to tatou au reva. Kua oronga mai a Iehova i te apinga aroa akaperepere kia tatou—te anoano rangatira. Noatu to tatou au kotinga e te au tu apa ua, te rangatira ra tatou i te *iki* eaa te ka riro mai kia tatou. Pera katoa, e akamaara i te aiteanga o te ingoa o te Atua e ka rauka iaia te akatupu i tona aronga tei akamori iaia kia riro mai mei tana i iki ra. No reira ka inangaro ainei koe kia riro mai ei tangata aroa ua, pakari, tuatua tau te taangaanga tika ra i te mana? Kia akameitakiia te tauturu a te vaerua o Iehova, ka rauka ia koe kia riro mai mei te reira! Ka akamanako ana i te meitaki ka rauka ia koe i te akatupu.

²⁰ Ka akamareka koe i toou Metua i te rangi ra, te akarekareka anga i tona ngakau. (Maseli 27:11) Ka “mareka mai” rai a Iehova ia koe, te kite ra oki aia i toou au kotinga. (Kolosa 1:9, 10) E ia koe e rave tamou ra i te akono i te au tu meitaki i te aru anga i toou Metua akaperepere, ka akameitakiia koe ma te tuatau takake. I

18, 19. Eaa ra i tika tikai ei kia akamanako e ka rauka i te au tangata apa ua nei te aru i te Atua ko Iehova?

20. Eaa te meitaki ka rauka ia tatou me aru tatou ia Iehova?

roto i tetai ao poiiri tei akatakakeia mei te Atua, ka riro koe ei tangata turama i te marama. (Mataio 5:1, 2, 14) Ka tauturu koe i te akatotoa anga i te enua i etai au akaata anga o te tu peretana kaka o Iehova. Mei teaa ia akangateitei anga!

“Akavaitata Atu ki te Atua, e Nana e Akavaitata Mai kia Kotou”

²¹ Te ako anga ngoie tei rekotiia ia Iakobo 4:8 e maata atu i te akakoroanga. E teretere anga ia. Kia vai pikikaa kore ua atu tatou, kare e kore rava taua teretere anga. Kare rava tatou e akamutu i te akavaitata atu kia Iehova. I te mea, e maata te vaira kia apiiia no runga iaia. Auraka tatou e akamanako e kua apii pouroa mai teia puka kia tatou i te ka anoano pouroa ia i te kite no runga ia Iehova. Eaa ra, koi akamata ua akera tatou i te uriuri pouroa i ta te Pipiria e karanga ra no runga i te Atua! E kare katoa te Pipiria i akakite *pouroa* mai kia tatou i tei anoanoia kia kitea atu no runga ia Iehova. Kua tamanako te apotetoro ko Ioane e naringa pouroa ta Iesu i rave i tana anga-anga orometua i te enua nei i tataia, “kare e tika i to te ao katoa nei kia āriki mai i taua au buka ra.” (Ioane 21:25) Me kua tuatuaia taua au mea no te Tamaiti, te tika katoa ra ia no te Metua!

21, 22. Eaa te teretere anga ope kore te vaira ki mua i te katoatoa te aroa ra ia Iehova?

*Kia akavaitata ua
atu rai koe kia Iehova*

Au Uianga Akamanako Anga

Salamo 25:1-22 Akapeea e raukai ia tatou i te akavaitata atu kia Iehova, e eaa te irinaki papu ka rauka ia tatou ei tupu anga?

Hosea 6:3 Akapeea teia irava i te akaari anga mai e ko te kite anga ia Iehova te umuuiuia ra te tauta anga e te apai maira i te au akameitakianga?

Mataio 16:21-27 Me ka aru tatou ia Iehova, noai te akaraanga ta tatou ka aru, e eaa te tu ta tatou ka akaari?

Apokalupo 21:3, 4 Ia koe e akamaaraara ra no runga i te au akameitakianga a te tuatau ki mua ta Iehova ka oronga maira, te akakeuia ra koe kia rave i teaa?

²² Kare rai te ora mutu kore e taopenga i ta tatou apiianga no runga ia Iehova. (Koheleta 3:11) Ka akamanako ana, i reira, i te manakonakoanga te vaira ki mua ia tatou. I muri mai i te ora anga no tetai au anere, au tauatini, au mirioni, e te au pirioni ua atu mataiti, ka maata ta tatou ka kite no runga i te Atua ko Iehova i ta tatou i kite i teiane. Inara ka manako rai tatou e te vaira te au mea e manganui kia apiiia. Ka rekareka tatou i te apii maata atu, e au tumu oki to tatou kia manako mei te tata taramo rai, tei imene: “E meitaki ra iaku kia akavaitata atu ki te Atua.” (Salamo 73:28) Ka puapinga te ora anga mutu kore e te tukeke—e te akavaitata anga atu kia Iehova ka riro ia e ko te tuanga puapinga rava atu o te reira.

²³ Kia ariu koe ki to Iehova tu aroa i teiane, na te aroaanga iaia ma toou ngakau katoa, meta, manako, e te maroiroi. (Mareko 12:29, 30) Kia vai tiratiratu toou aroa e te tamou. Kia riro taau au iki anga ka akono i te au ra, mei te mea meangiti ki te mea maata, kia akaata pouroa i taua kaveinga arataki aiteite—e ka iki ua atu koe i te arataa te arataki atura ia koe ki tetai pirianga ketaketa ma toou Metua i te rangi ra. Tei maata rava atu, kia akavaitata ua atu koe kia Iehova, e kia akavaitata ua mai aia kia koe—e tuatau ua atu!

23. Eaa tei akamaroiroi ia koe kia rave?

No tetai akakiteanga maata atu, aere ki te www.jw.org, me
kore tata ki te Au Kite o Iehova ki te ngai nooanga i raro.